

FROM THE LIBRARY OF
REV. LOUIS FITZGERALD BENSON, D. D.
BEQUEATHED BY HIM TO
THE LIBRARY OF
PRINCETON THEOLOGICAL SEMINARY

DIVISION

Section

SCC
9955

Digitized by the Internet Archive
in 2013

v. C. Saxii Oronast. Liber. p. 130, 131. Tom. 3. - De
M. Antonii Flamini religione elegans est diss. in J. G.
Schenhornii Amoen. Hist. Eccles. T. 2 p. 1 - 179. Italici Re-
formati adnumeratur a D. Gerdes. Hist. Reform.
Ital. p. 268. seqq.

JUN 23 1936
BIBLIOTHECA
ECOLOGICAL

M. ANTONII FLAMINII

FOROCORNELIENSIS,

POETAE CELEBERRIMI,

CARMINUM

LIBRI VIII.

Nunc meliori ordine digesti, aucti, & illustrati
A FRANCISCO MARIA MANCURTO
FOROCORNELIENSI.

*Quid præterea in hac omnium accuratissima Editione
præstitum sit, indicat Epistola ad Lectorem.*

PATAVII. MDCCXXVII.

Excudebat JOSEPHUS COMINUS
SUPERIORUM PERMISSU.

Eminentissimo

AC REVERENDISSIMO PRINCIPI
 ULYSSI JOSEPHO
 GOZZADINO

S. R. E. CARDINALI AMPLISSIMO
 FOROCORNELIENSI EPISCOPO

Franciscus Maria Mancurtus Felicitatem.

NON equidem dubito,
 Eminentissime Prin-
 cept, quin nova M. ANTONII FLA-
 MINII Carminum Editio, pro tuo er-
 ga nostram hanc civitatem, ejusque tuæ

a

a

Pa-

Pastorali curæ commissos cives amore, plurimum Tibi gaudii sit allatura; quum in ea Forocorneliensem Poëtam, aliena industria, paucis ab hinc annis Serravallensem Tarvisinæ provinciæ appellatum, per me germanæ Patriæ restitutum intuearis. Itaque quum hæc Carmina typis iterum mandanda curarem, tuis faustissimis auspiciis in lucem edenda esse duxi, eo consilio, ut Tibi jucundam rem gratissimamque facerem, ac FLAMINII simul honori summo confulerem. Quantum igitur ad doctissimi hujus Poëtæ laudem interesse dicemus, quod ejus Carmina Tibi potissimum inscribantur? Sive enim Majores tuos genere, litteris, armis, honoribus, ipsaque Maximorum Pontificum affinitate clarissimos, quorum Tu summum decus moribus, doctrina, ac dignitate cumulatissime auges, memoria repetamus; sive singularem Tui amorem, quo Patriam nostram veluti bonus Pastor, ac, pæne dicam, uti optimus Civis complecteris, contemplemur; cujus quidem incolumi-

lunitati, ornamēto, amplitudini, ceterisque commodis solertia tua, sapientia, ac munificentia prospicis, ut iccirco reliquæ Aemiliæ urbes ipsi invidere quodammodo videantur, quum sola Purpurato Antistite hodie gloriētur; sive etiam egregiam animi tui voluntatem in illustrem Flaminiorum familiam, quam novis in dies beneficiis exornas, animadvertamus, ad summam Poëtæ nostri gloriam referri hæc omnia intelligimus. Verum, quod ejus Opera Tibi litteris, scientiisque omnibus ornatissimo donentur, id unum est, quo honorificentius illi contingere nihil potest. Nemo enim est quum in Italia, tum extra Italiam ex doctis, eruditisque viris, qui singularem illam dicendi, scribendique facultatem, qua in omni orationis genere excellis, non suspiciat, artium vero omnium quæcumque vel humano ingenio inventæ, vel divino beneficio nobis datæ sunt, perfectam cognitionem tuam non admiretur. Quod factum est, ut quum recenti recorda-

tione CLEMENS XI. PONT. MAX.
 Virum sui similem in amplissimum Col-
 legium cooptare voluerit, Te unum pro-
 pter eloquentiæ, ac eruditionis tuæ splen-
 dorem elegerit. Ad hæc accedit singu-
 laris tua in Litteratos viros humanitas,
 ac liberalitas, quos vehementer ita dili-
 gis, atque omnibus, quibus potes, com-
 modis auges, ut in coetu illustrium fami-
 liarium tuorum eos habere velis. Quid-
 ni igitur Litteratissimi Viri Carmina sus-
 cipias? Suscipies, inquam, profecto; &
 quæ Farnesio, Polo, Contareno, Bembo,
 Sadoletto, Cortesio, aliisque Amplissi-
 mis hujus Ordinis Viris, quos Tu omnes
 non tantum dignitate, quantum animi
 magnitudine, & virtutum omnium
 splendore exprimis, & plane refers, per-
 grata fuerunt, tibi fore gratissima du-
 cimus. Incredibilem etiam ex iis volu-
 ptatem percipies, quum in his ipsis non
 semel eximiis ornatos laudibus intue-
 beris illustres Bononienses cives tuos Fran-
 ciscum Bolognetum, Federicum Ele-
 phantutium, Achillem Bocchium, Phi-
 lip-

lippum Beroaldum juniorem, Hieronymum Bagium, Ulysses Bassianum, præ ceteris autem Ludovicum Beccatellum, cujus posteris, quum sint quoque fororibus tuæ filii, avitum decus per Te renovare videntur & augere. Quum vero Te Paulli Jovii, Reginaldi Poli, & Ennii Philonardi exempla sequutum, FLAMINII imaginem in præclara tua Pinacotheca collocandam acquisivisse olim audivissem, eandem nunc diligenter ære incisam una cum illius Vita per me descripta tibi libentissime offero. Utinam quemadmodum ex illius effigie oris formam, ita ex meis scriptis egregiam ipsius indolem, animum, moresque conjicias, atque intuearis. Quod si minus evenerit, ex illustrium Auctorum testimoniis, quæ hic in unum collegi, procul dubio cognosces. Ne gravare itaque hunc qualemcumque laborem meum probare, quin illum potius ingenita animi tui humanitate, vultusque hilaritate gratum habeas; quum nihil aliud in hac Editione curanda mihi

constituerim, quam Tibi morem gerere, FLAMINII gloriam augere, amissum Patriæ decus restituere, & clarissimi Civis exemplo præstantissimum in ea Latinæ Poëseos studium excitare. Exstant & alia FLAMINII Opera, quæ communi Litteratorum hominum utilitati in lucem aliquando dabimus, tuoque dicanda nomini, æternum victura confidimus. Interea, quod in primis vehementer expetimus, Te diu incolumem fervet Deus, amplificetque; quo enim diuturnior vita tua fuerit, eo in dies magis atque magis & utilem, & nomini Christiano saluti atque ornamento speramus futuram. Ego vero, quod mei patrocinium jamdiu susceperis, ac in multis mihi fueris gratificatus, operam dabo, ut nullum a me grati animi officium, nullum plane studium prætermittatur; Teque ea observantia, quam dudum in Te contuli, ita colam, ut semper animum meum totum ad Tui voluntatem, nutumque convertam.

Romæ. Kalendis Decembris. M. D. CC XXVI.
LE-

LECTORI HUMANISSIMO.

BI primum elegantissima Illustrum Veronensium Poëtarum Hieronymi Fracastorii, Joannis Cottæ, Jacobi Bonfadii, Adami Fumani, & Nicolai Archii Carmina Patavii superioribus annis egregie excusa, in meas manus inciderunt, ea fui voluptate captus, ut mox de M. ANTONII FLAMINII Carminibus iterum proferendis consilium ceperim. Quæ quidem Carmina pluries in Italia, & extra Italiam adhuc FLAMINIO vivente, eoque e vivis erepto pervulgata fuerunt, quæque majorem in numerum collecta, leguntur in eo volumine quod Florentiæ anno 1552. & Venetiis 1558. divulgatum est, hoc titulo: Carmina Quinque Illustrum Poëtarum, Bembi videlicet, Naugerii, Cottæ, Castilioni, & ipsius FLAMINII. Verum quum hæc animo versarem, inopinata de FLAMINII Patria Dissertatio nobis objicitur; tum nova quorundam ipsius Carminum una cum reliquis Illustrum Italorum Poëtarum carminibus Editio Florentiæ prodiit, ubi tam M. ANTONIUS filius, quam Jo. Antonius pater Serravallenses Tarvisinæ provinciæ nuncupantur. revera autem non ita sese res habet, uti fuse, ac perspicue in M. ANTONII Vita ostendere conatus sum. Itaque in meditatam Flaminianorum Carminum Editionem diligentiam contuli, ut ita Patriæ decus tuerer, quæ Flaminios litteris præstantes Viros Cives suos semper agnovit, & coluit, sibi que máximo fuisse ornamento semper duxit. Quapropter hac de re cum doctissimis Vulpiis Patavinis per litteras egi, in eam spem adductus, fore ut eorum opera & sedulitate ex Cominianis præclarissimis typis, quamprimum FLAMINII Carmina prodirent: qui pro sua singulari humanitate studium suum omne sunt nobis ultro polliciti. Ne quid vero hac in re inconsulte ageremus, Virorum Etrusca, Latinaque Poësi præstantium usi sumus consilio, & præcipue

x LECTORI HUMANISSIMO.

cipue Francisci Mariæ Vulpîi clarissimi Forocorneliensis , ac Michaëlis Josephi Morei Florentini amicitia nobis conjuncti , FLAMINII vero Carminum studiosissimi . Igitur M. ANTONII FLAMINII Carmina variis adhibitis , collatisque exemplaribus emendavimus , quorumdam etiam Carminum tum editorum , tum adhuc ineditorum accessione adauximus ; Libros ipsos data opera in novum rectioremque ordinem digessimus , Annotationibus brevibus quidem , sed opportunis illustravimus , Indicibus locupletavimus , Testimonia delegimus , Vitam scripsimus . denique sex Epistolas hac recentiore Italica lingua ab eodem Auctore conscriptas , quod ad rem facere viderentur , e pluribus selectas adjecimus . Quorum singula si tuæ excolendæ magis eruditioni umquam proderint , humanissime Lector , uberrimum laboris nostri fructum nos percepisse arbitrabimur . Vale .

M. A N T O N I I
F L A M I N I I
F O R O C O R N E L I E N S I S
V I T A

A Francisco Maria Mancurto conscripta.

U U M præ ceteris Litteratis Viris, quos nobilis Familia Forocorneliensis Flaminia ad hanc usque ætatem protulit, omnium profecto clarissimus fuerit MARCUS ANTONIUS, egregiam illius Vitam, quum ad revocandam tanti viri memoriam, tum ad excitandam orationis ejus in utroque dicendi genere imitationem, eo animo, quo erga optimum Civem, Patriæ non solum, verumetiam totius Reipublicæ Litterariæ decus & ornamentum, nos esse maxime decet, describendam suscipimus.

MARCUS ANTONIUS FLAMINIUS Joannis Antonii Forocorneliensis, Oratoris, ac Poëtæ illustris, Veturiæque præclaræ feminae filius, anno CHRISTI millesimo quadringentesimo nonagesimo octavo, Alexandro VI. Summo Pontifice, in nobili Tarvisinæ provinciæ oppido, quod Serravallem vocant,

Carminum l. i. num. xix. & xx. hujus noviss. Editionis.

Leander
Albert. in
Descript.
Italiæ.

cant, natus est. In illum etenim peramœ-
num locum, ex ore & faucibus belli, quo
per id temporis urbs patria, atque Aemilia
tota sævissime jactabatur, ereptus pater con-
fugerat; ibique tranquillo & quieto animo
bonarum artium, quas publice etiam do-
cuit, studiis vacans, diu commoratus est.
Quocirca nostra hac ætate non defuere qui
filium ejus Serravallensem dixerint; quod-
que magis dolendum est, utriusque nonnul-
la Carmina hoc titulo novissime typis Flo-
rentiæ tradita prodierint. Nos autem, pace
virorum hujusmodi, paternæ originis lo-
cum potius, quam natalis ejus spectantes,
FOROCORNELIENSEM M. ANTONIUM
appellandum esse profecto statuimus. Siqui-
dem ille apud exteras gentes natus, COR-
NELII FORUM velut patriam suam ita sem-
per dilexit, ita coluit, ut ceteris urbibus
præferendam esse omnino duxerit; quod &
ipse Cæsari Flaminio Forocorneliensi, pa-
trueli suo, testatus est; sic enim de patriæ
laribus cecinit:

Carm.
lib. i. nu-
mer. xxxi.

*Vos tamen semper mea mens amabit,
Me licet Parcæ rapiant ad orbem,
Zona quem Solis dirimit corusco
Torrida ab igni.*

Carm.
lib. v. nu-
mer. xlvii.
Apud
Leandr.
Alber-
tum de
Viris Il-
lustr. Ord.
Prædic.
lib. v.

Hieronymo Pontano quoque Forocornelien-
si, juveni in primis docto, amorem suum
erga FORUM CORNELII patriam suam pla-
ne ac perspicue his versibus declaravit:

*Ante urbes alias, & ante me ipsum
Illam semper amavi, & usque amabo,
Dum sensum mihi cælitæ amandi
Concedent.*

Quapropter & se FOROCORNELIENSEM in
Epistola ad Andreæ Bentivolum, Bono-
niensem Patricium, ipsemet appellavit,
eum

eumque præclari, qui de illo scripserunt, Litterati Viri, Leander Albertus, Simon Fornarius, Jo. Matthæus Toscanus, Jacobus Augustus Thuanus, & alii quamplurimi FOROCORNELIENSEM dixerunt, paternæ originis locum natalis loco potiores existimantes. Noverant enim illam esse germanam patriam, si Tullio fides habenda est, ex qua originem stirpe antiquissima ducimus, ubi sacra, ubi genus, ubi multa majorum vestigia. Quod maxime perspicuus genitor filii sui studiosissimus, quem propter egregiam ac eminentem ingenii indolem, tum patriæ, tum generi, sibi que maximo futurum ornamento præsentiebat, illum sic est alloquutus:

*Nate, decus patriæ, generis laus ampla, tuique
Certa quidem spes & gloria summa patris.*

Contigit quidem, ut M. ANTONIUS in Seravalle oppido nasceretur: sed ita illorum temporum vicissitudines tulerunt, quibus Jo. Antonius pater (ut diximus) bellorum, quæ tunc in Aemiliam irruerant, tumultum aufugiens, dulcis litterarum otii amantissimus, in Tarvisinam provinciam concessit. Ceterum ibi sedem haud fixit perpetuam; quum rebus Aemiliæ compositis, una cum filio, ut mox dicturi sumus, CORNELII FORUM repetiverit. Quemadmodum etiam Francisco Petrarchæ, ac Ludovico Areosto, ut alios ex Italis eximios viros omit- tam, hoc idem evenisse exploratum habemus; nam primus Arretii, alter Regii natus est: verumtamen Petrarcham Florentinum potius quam Arretinum, Areostum Ferrariensem citius quam Regiensem appellant omnes. Sed non est hic disputationi locus.

Idem
de Viris
illustribus
Ord. Præd.
lib. iv.

Et in
Descript.
Ital.

Fornar.
in Expo-
sit. Poëm.
Lud. A-
reosti can-
tu 46.

Tosc. in
Epigram.
in ejus
laudem.
Thuan.

Histor.
lib. ix.

Cicer.
de Leg.
lib. ii.

Epigram.
lib. iiii.

Jo. Ant.
Flamin.
de Instit.
tut. liberorum.

Itaque M. ANTONIUS a prima adolescentia, genitoris sui optimi præceptoris opera, fuit omnibus iis rebus præditus, quibus ea ætas ornari potuit; scientia bonarum litterarum, suavitate morum, vitæ innocentia, atque elegantia. Ad studia vero ingenii aciem adeo intendit, ut in Latinos, Græcosque auctores, quos assidue perlegebat, observationes, & annotationes conscripserit; sed quum præsertim probus adolescens Poësi

Idem
ibidem &
Epist. ad
Leonem
X.

Item Epist. ad M. Cardinal. Cornelium. Et Epigram. lib. iii. ad M. Ant. filium.

natura ipsa valeret, Silvarum scripsit libellos. Interim quum Aemilia provincia a furore belli, quo jamdudum exarserat, erepta esset, atque a tyrannidis emersa fluctibus, respiraret, ex oppido Serravalle ad Forum Cornelii patriam suam filium suum a se optime Latinis, Græcisque litteris institutum genitor amantissimus secum duxit, anno illo faustissimo, quo Leo X. erga Litteratos viros benevolus ac munificus Princeps, ad Summum Pontificatum evectus fuerat. Ad illum igitur solers pater, quum propriæ, tum filii augendæ gloriæ percupidus e patrio nido eruditum filium suum, decimum sextum ætatis annum vix supergressum, emisit. Cujus quidem eruditionem ex litterariis opusculis, doctisque responsis coniecit litteratissimus Pontifex, atque adeo fuit admiratus, ut in ejus laudem carmen illud Virgilianum de Ascanio protulerit:

Aeneid.
l. iv.

Maeste nova virtute, puer, sic itur ad astra.

Idem
Jo. Ant.
Flam. Epigramm.
lib. 3. ad
Phil. Berold.
&
ad Jo. Bapt. Pium.

Hujus autem eximiæ laudis testes fuere tres Amplissimi Cardinales, Marcus Cornelius Venetus, Hippolytus Atestinus Ferrariensis, & Ludovicus Aragonius, quibus adolescens FLAMINIUS fuit carissimus. Interea Romæ aliquamdiu commoratus, apud insignes eruditione viros Jo. Baptistam Pium, & Phi-

& Philippum Beroaldum juniorem Leoni X. a Bibliotheca, diversatus est, eorumque consiliis, & re plurimum fuit adjutus. In patriam postea reversus, una cum genitore menses aliquot jucundissime transegit.

Verum excellentiores comparandi sibi disciplinas, flagrantissimus, mox Bononiam patre annuente profectus est, ubi Philosophiæ totum se tradidit. Quo etiam tempore Leandri Alberti rogatu Vitam B. Mauricii Pannonii Ordinis Prædicatorum orationis facilitate ac elegantia singulari descripsit, quam Andreæ Bentivolo Bononiensi Comiti, a quo fuerat in contubernium receptus, nuncupavit. Dum autem se Bononiæ continuit, jucundus erat Achilli Bocchio; a Leandro Alberto propter ingenuas virtutes veluti filius dulcissimus amabatur; versabatur cum Ludovico Beccatello, Francisco Bolognetto, Gaspare, & Federico Elephantutiis; Baptistam vero, Julium, Franciscum, Andream, totamque Bentivolorum domum devinctam consuetudine quum teneret, summo afficiebatur honore. Quapropter quum ad amicitias conjungendas ingentem vim habeat studiorum, voluntatum, ac morum similitudo, illustriores Italiæ urbes peragravit, quosque sibi similes reperit viros in perpetuam firmamque amicitiam sibi conjunxit, studiorumque suorum adhibuit socios. Nam Veronæ cum Hieronymo Fracastorio, Adamo Fumano, Francisco Turriano; Venetiis cum Stephano Saulio, Julio Camillo, Aloysio Priulo, Hestore Cocchio, Bartholomæo Riccio, Paulo Manutio, Andrea Naugerio, ac Petro Bembo; Patavii cum Christophoro Longolio, & Reginaldo Polo; Florentiæ cum Lælio Torello,

Albert.
de Viris
illustr.
Ord. Præd.
lib. v.

Et ibidem Jo.
Ant. Flamin. in
Epist. ad eundem
Albertū.

De Viris illustr.
Ord. Prædic. l. v.

Ex Epistolis Flaminii, Longolii, P. Manutii, Bar. Riccii, &c.

lo, Petro Victorio, ac Joanne Casa; & alibi aliis cum eruditis, doctisque viris familiarissime studiorum causa versatus est.

Romæ tunc temporis commorabatur, quum Longolius perduellionis ipsa in Urbe falso insimularetur. FLAMINIUS igitur, qui dudum Longolii integritatem exploratam habuerat, in amicum sibi carissimum, ut ab injuria, & periculo eum liberaret, studium suum omne contulit: iis namque viris elegantiore doctrina instructissimis, ingenua animorum probitate excellentibus, atque totius vitæ innocentia spectatis, qui totis viribus Longolium tuebantur, sese junxit; ex quibus ipse unicus fuit qui Longolii Defensionem Romæ omnium in oculis recitaverit; quod Sadoletus Longolio per litteras his plane verbis nuntiavit: *Nostriis vero neque sic tacitum ferendum visum est; sed quum exstaret Defensio tua, quam prote ipse conscripseras, primo decretum est, dandam operam esse, ea uti recitaretur: operam suam ad hoc pollicente FLAMINIO, adolescente in primis ornato hujus civitatis.* In Urbe itaque, & in Italia tota exorientis ejus laudis splendor augebatur in dies magis; eoque magis percrebuit, quum se scriptioni dedit, ut ita in utroque orationis genere uberes ingenii sui fructus posteritati præstaret.

Iccirco, sicut jampridem, quum adhuc adolescens, nullo impellente, sed suapte natura, ingenii ac styli exercendi gratia elegantissima Carmina scripisset, ita confirmata jam ætate, quippe qui jamdudum sapientiæ studia cum utraque lingua conjunxerat, amicorum hortatu, atque impulsu ad rerum divinarum scriptionem animum adjecit. Philosophiæ, ut superius diximus, toto animo dedi-

Longol.
Orat. 2.

Jacob.
Sadoletus
Epist. ad
Longol.
lib. v. E-
pist. Cla-
rorum Vi-
rorum ad
eundem
Long.

deditus, Aristotelis libros summa cum voluptate perlegit, præ ceteris autem duodecimum de Prima Philosophia, in quo de Deo, deque ceteris mentibus singularibus ac sempiternis disputatur, per obscurum quidem, ac intellectu difficilem; quocirca propter ejusmodi libri excellentiam faciundum putavit FLAMINIUS, ut illum ex Græco in Latinum diligentissime verteret, atque oratione sua tantæ obscuritati aliquid luminis afferre contenderet. Quod etsi antea quamplures homines docti pro viribus tentassent, orationis tamen elegantia contempta, solum in rerum cognitione versati fuerant: FLAMINIUS vero obscuras res ita dilucide, ac copiose tractavit, ut Aristotelis semper vestigiis inhærens, pure ac ornate simul pro rerum dignitate omnia explanaverit. Quam interpretationem, nisi infirma valetudo, qua multos jam annos gravissime afficiebatur, eum prohibuisset, in omnibus Aristotelis operibus fuisset persequutus. Eandem porro explanationem Joanni Matthæo Giberto Veronensi Episcopo, patrono suo destinaverat, quippe qui eum domi suæ tunc aleret, ac ejus studia præstanti liberalitate sustentaret. Verum Gibertus maluit, hoc munusculum PAULO III. Pontifici Maximo a FLAMINIO deferri. Quæ quidem Paraphrasis tum illustribus viris Hieronymo Fracastorio, Bartholomæo Riccio, Paulo Manutio, Petro Victorio summopere placuit, tum eidem Pontifici jucundissima fuit propter illius ingenii felicitatem, qua reconditos Philosophi sensus plane, ac uberrime fuerat interpretatus.

Ubi vero ad Sacrarum Litterarum studia traduxit animum, illis adeo est incensus,

Epist.
Dedicator. Paraphr. in xii. lib. Arist. de Pr. Phil.

Epist.
Dedica-
tor. Para-
phr., &
Explanat.
in Psal.

ut earum assidua lectione mirifice fuerit oblectatus, atque in eas non modo perscrutandas, sed etiam illustrandas acrius graviusque incubuerit. Ex iis namque Psalterium Davidicum ex Hebræo in Latinum vertendum, atque explicandum sibi statuit; quod brevi quidem, sed aperta admodum Paraphrasi, & Explanatione perspicua exornavit, optimis iccirco Psalterii unum in locum coactis veterum Patrum commentariis; ex quibus ea libavit quæ ad historicam explanandi rationem præsertim essent accomodata: tum etiam eloquentiæ splendore, ac Latinæ orationis elegantia, quæ res divinas maxime decet, expolivit. Suam itaque Paraphrasim in triginta duos Psalmos, Giberto obsequutus, PAULLO III. misit. Explanationem vero, quam postmodum in omnes Psalmos absolvit, Alexandro Card. Farnesio, a quo novis in dies beneficiis augebatur, rem gratissimam illi facturum, nuncupavit. Quinimmo Paraphrasim in triginta Psalmos, quam soluta oratione condiderat, carmine etiam elegantissimo reddidit; eidemque Amplissimo Cardinali dicavit.

Longol.
Epist. ad
Læl. Maximum
lib. 2
Epist. 6.

His igitur quum sapienter, tum ornatè ab eo conscriptis, a quo nihil nisi elegans, & limatum exspectari potuit, eruditorum hominum, ac principum ita desiderium explevit, ut illum primi eximiis laudibus, beneficiis ac honoribus alteri complecterentur. Nam, ut a laudibus exordium sumam, Christophorus Longolius, cui quum perpetua animorum voluntate, tum firma studiorum societate FLAMINIUS ab extrema adolescentia fuit conjunctissimus, incredibilem ejus in omni percipienda humanorum litterarum vi assiduitatem, vehemens vero in per-

perdiscendis naturalibus, divinisque rebus studium ita laudavit, ut ingenio, industria, virtute æquales suos omnes longe superasse FLAMINIUM minime dubitaverit. Quinetiam illius Latinæ scriptioni tantum tribuit, ut quum ab eo Latinas Epistolas expeteret, sic una cum illo per litteras fuerit colloquutus: *Tu si gravabere mihi Latine scribere (scio enim quam hoc in genere tibi nunquam satisfacias; qui ceteris, mihi crede, satisfaceres, si quantum in eo valeas, tantum auderes) per me quidem Italice scribas licet.* Verum in hoc scriptionis genere omnibus cumulatissime satisfecit. Quidquid enim soluta numeris oratione descripsit, Tullianam dictionem, & elegantiam redolet; ut propterea Bartholomæi Riccii, Q. Marii Corradi, aliorumque litteratorum hominum iudicio Tullium penitus effinxerit. Quanta autem felicitate ingenii, & varietate poematis, & venustate Carmina condiderit, nihil attinet dicere, quum præcipue Petri Victorii sententia Pindarum, & Catullum, eorum vestigiis inhærendo, persequutus fuerit, quumque ingenii acumine neutri eorum valde cesserit. Quod & perspicuus, vel suspiciens potius Hieronymus Fracastorius, dum insigniores ætatis suæ litteris excultos viros alloqueretur, FLAMINIUM hac amplissima laude exornavit: *Noscimus omnes M. ANTONIUM FLAMINIUM sanctissimum quidem virum, & utriusque linguæ doctissimum, Reginaldi Poli Angli, nobilissimi juvenis, familiarum, & quod in prima laude ponendum est, Poëtam nostri sæculi extimium.*

Neque solum ex Italici eruditissimi, sed & apud exteros quoque doctissimi viri eum summopere admirati sunt, ac summis lau-

Epist.
ad M. Ant.
Flam. lib.
2. ep. 21.

Riccus
de Imitatione
lib. 2. Corrad.
lib. 4. Epist. nu.
93.

Victor.
Var. lect.
1. 9. c. 9.

Fracast.
de Intellectione
lib. 2.

Salm.
Macrinus
Epigram.

dibus prosequuti ; adeo ut Gallus quidam Poëta illustris pro certo duxerit, Flaccum, Aristotelem, Tulliumque in uno renatos fuisse FLAMINIO. Sed, ut alios præteream, satis erit hic unice in medium asferre Joannem Gagnæjum Parisiensis Academiæ Cancellarium, insignem Theologum. In varias hic Odas Davidicos Psalmos converterat ; sed quum primum FLAMINIUS ad lyram triginta Psalmos edidit, Gagnæjus illos ita suspexit, ut de suis aut omnino delendis, aut certe occultandis cogitaverit. Quod animi sui consilium in Epistola ad Lectorem his verbis aperuit : *Postea autem quum M. ANTONIUS FLAMINIUS, vir nostra ætate Orator, Poëta, Philosophus, ac Theologus summus, Lyricos suos in publicum edidit, premendarum pæne atque abolendarum auctor mihi harum Odarum fuit ; suspicanti videlicet, post tam doctos versus, ingratas, inspidasque fore eruditorum hominum palato nostras nugas. Quapropter certum erat aut abolere prorsus, aut latentes apud me diutius retinere, nonnumque, juxta Horatii sententiam, in annum premere.* Ad hæc in FLAMINII laudem accedit, quod ipse ex nostris Italis primus fuit, qui Psalmos versibus illustrare cœperit. Quod & Thuanus tradit, & FLAMINIUS ipse non obscure innuit, dum ait, se hanc Paraphrasim carmine inchoasse, confisum fore, ut aliquis alius exemplo suo provocatus, eandem perficeret. Perfecit autem post FLAMINII obitum Pub. Franciscus Spinula ; aliique permulti clarissimi viri hoc scriptionis genus pie admodum, & eleganter sunt imitati. Mirum itaque minime videri debet, si quæ ab eo tam nitida oratione cum summa sapientia conjuncta conscripta fuerant, Petro Bembo, Jacobo

Thuan.
Hist lib 9.
Flamin.
Epist. De-
dicator.
Paraphr.
in xxx.
Psalm. &c.

cobo Sadoletto, Gaspari Contareno, Gregorio Cortesio, Bernardino Maphæjo, Aloysio Priulo, ceterisque hujus ordinis viris essent expectatissima: digna profecto, ut non modo Francisco Turriano, & Stephano Saulio inclytis doctisque viris, FLAMINIO familiaribus, verumetiam Alexandro Cardinali Farnesio, Margaritæ Valesiæ, Henrici Gallorum Regis forori, ac PAULO III. Pontifici Max. ab eodem FLAMINIO inscriberentur.

Pro his itaque animi ejus virtutibus, atque ingenii monumentis ab eximiis & principibus viris præmia illi ultro fuere delata. Nam a Giberto, Veronæ Episcopo, Ecclesiæ bonis cultoque agello in agro Veronensi fuit donatus: a Benedicto Card. Accolto pretiosis muneribus ornatus; a Guido Ascanio Card. Sfortia quotannis decumis auctus. Item a Rodulpho Card. Pio, a Nicolao Card. Rodulpho, maxime vero ab Alexandro Card. Farnesio amœnis frugiferisque agellis, venusta domo, aliisque fortunæ bonis ditatus. Sed & præclaris honoribus fuisset ornatissimus, Episcopali præsertim dignitate, nisi illam firmo constantique animo rejecisset; quippe qui in iis honoris, & dignitatis insignibus nihil prorsus commoveretur, a quibus non pauci præstantes viri ita ducuntur, ut etiam insaniant: quum enim paulo interius rem spectaret, onera quæ honorem illum consequebantur, ita ille gravia putabat, ut non viderit quo pacto ea subire, ac ferre posset. In primis vero PAULI III. Pontificis Max. erga eum summa existit benignitas, ac liberalitas, quum illum unum Tridentino Concilio a secretis constituisset, ceterisque propter illius eximiam

Flamin.
Carm. L.
V. n. XX.
L. II.
num. X.
L. V.
num. II.
L. VI.
nu XLII.
L. VI.
nu XLV.
L. VI.
n. V. &c.
Flamin.
Epist. Ital.
ad Priu-
lum.

Pallavic.
Hisor.
Concil.
Trid. lib.
6. cap. 1.

eruditionem , doctrinam , atque pietatem præferendum omnino judicasset . Verum FLAMINIUS iudicium illud , quod Pontifex Max. in eum contulit , quo honorificentius illi esse nihil potuit , tanti fecit , ut iudicii honorem , quam officii dignitatem maluerit . Præterea illius valetudo , qua ipse erat fere semper incommoda , in causa fuit , quod iis muneribus honorificis æque ac laboriosis cesserit ; qui enim quotidie in ejus stomachum dolores incurfabant , & corpus & animum sic exercebant , ut severioribus studiis operam dare , a quibus avelli gravissimum per se erat , corpore affecto , animoque exercito prohiberetur .

Quamobrem valetudinis causa salubriora sibi loca petebat ; modo enim Taburni in Campania , Sirmionis modo in agro Veronensi amœnissima rura , atque alibi suburbana peragrabat . Interdum vero , immo sæpe , ab amicis , atque a clarissimis viris invitatus , ruri apud eos agebat . Namque in Garziano apud Ludovicum Canossam ; in agro Genuensi in peramœna villa apud Stephanum Saulium una cum Julio Camillo , & Sebastiano Delio ; Neapoli apud Ferandum Brancatium ; Casertæ apud Jo. Franciscum urbis illius munificum principem ; in villa Mariana apud Victoriæ Columnam , ejus amantissimam , cujus animi , corporisque eminentem effigiem versibus eleganter expressit ; Viterbii etiam cum Reginaldo Card. Polo Legato obtuendam valetudinem , animumque a curis levandum tranquillam vitam quandoque egit ; ita tamen , ut tempus illud cum suavissimis , eruditisque amicis in litterarum otio , quasi Platonico instituto transigeret . Statuit igitur omnibus post-

habi-

Flamin.
Carm. lib.
iv. & alibi.

Lib. V.
nu. XLV.
B. Ric-
cius Dial.
de Judi-
cio .

Flamin.
Carm.

L. V.
nu. XVI.

L. VI.
nu. XX.

L. I. nu.
XXXIII.

L. V. n.
XXXIII.

habitis , cum ceteris quos illi communia litterarum studia conciliarant , reliquum omne ætatis suæ tempus tranquille ducere ; quo nihil ei accidere potuit optatius . Si quando autem eorum conspectu & contubernio caruisset , cum iis absentibus per litteras colloquebatur ; in quibus plane perspicitur quam doctus , quam humanus , quamque elegans esset , in iis præsertim quas hendecasyllabo conscripsit carmine ; quod quidem Epistolarum scribendarum genus egregium in morem sibi familiarissimum induxit . Quas vero Etrusco sermone conscripsit , tam humaniter , tam eleganter , arguteque contexuit , nihil ut ingenii luminibus , quæ in eis plurima elucent , nihil ut præclara effigie pietatis ejus , quæ in illis expressa est , fieri possit illustrius . Duas ex iis habet de instituendis juvenum animis in politioribus litteris , unam ad Galetium Florimontium , ad Aloysium Calinum alteram , quam Bartholomæus Riccius , Latinæ orationis peritissimus , ita probavit , atque extulit , ut rationem illam breviorē , ac faciliorem , quam FLAMINIUS Calino tradidit de filio ejus in hisce studiis informando , eandem Riccius in instituendo Ferrariensi Principe Atestino sequutus fuerit . Quare quum a Grammaticis sui temporis in erudienda juventute plurimum discentiret , vehementer optabat , ut optimi præceptores suam ac discipulorum dictionem ad præstantem illam Ciceronis dicendi formam revocarent , eumque solum ex Oratoribus imitandum illis proponerent , eisdemque hanc legem indicerent , ne aliis atque a Cicerone sumtis verbis uterentur ad omnia fere quæcumque animo concepis-

Lib. V.
& VI.

Riccius
Epist. ad
M. Ant.
Flamin.
lib. 5.

sent exprimenda; quum abunde ex illo uno lectissima quæque suppeterent. Dolebat vero, quod nonnulli, cetera docti, bonarumque artium cultores, Erasmi, ac Melancthonis stylum extollerent, atque admirarentur, quem semper ipse rejecit, ac improbavit, utpote qui illum Tulliani styli longe dissimillimum, judicio suo, atque unanimi præstantium virorum mente statuebat.

Jovius
in Elog.

Erasmus enim, quemadmodum Jovius animadvertit, fervido, properantique ingenio suo nimium confusus, verborum novitate usus est, Latinorum veterum loquutione

Corrad.
lib. 4. E-
pist. n. 96.

contemta; *ut propterea, Q. Marii Corradi judicio, longa sua disputatione, in Italia juventutis rectissima studia labefactaverit. Non audire tamen illum aut FLAMINIUS, aut Manutius meus, aut Bembus, aut illius collega Sadoletus, aut Periontus, aut Contarenus, aut innumerabiles doctissimi viri, qui sapientissimis consiliis, & scriptis luculentissimis nos, & omnem Italiam ab illa barbarie ad antiquam Latine scribendi consuetudinem traduxerunt.* hæc Corradus. Quantum itaque laudis atque estimationis in oratione Latina Erasmo FLAMINIUS denegavit, tantum Longolio tribuit. Erasmus namque Ciceronianum suum occulto livore suffusum in Longolii convicium construxit; verum FLAMINIUS, qui

Longol.
Epist. lib.
4. n. 8. ad
Flamin.

non solum in Poëtarum, sed etiam Oratorum cœtu ætatis illius eminebat, & utriusque generis hominum existimator habebatur acerrimus, contumelias sibi a quibusdam imperitis Grammaticis illatas nihili faciens, Longolium ab insana quorundam opinione vindicavit, asseveranter affirmans, eundem Erasmo in Latina scriptione longe multumque præstare. Quod & Bartholomæus Ric-

cus

cius his plane verbis confirmavit: *Age vero sumatur ex Longolio , quam casus obtulerit ex ejus voluminibus , epistola : deligatur autem ex universo Erasmo (quando is Ciceronianum suum in Longolii calumniam confabricavit) quæ optime scripta sit , quæ germane Germana non sit ; conferatur ; Latini adhibeantur disceptatores : peream ego male , ni Romæ Longolius & natus esse , & altus ; ille autem numquam Latinum hominem legisse judicabitur .*

B. Ric-
cius de
Imitatio-
ne l. 3.

Tantum igitur in re litteraria illius judicio a Litteratis omnibus tributum fuit , ut non pauci eorum , scripta quæ in lucem ederent , judicio ejus tam singulari expendi prius expeterent . Itaque Bartholomæus Riccius , qui propterea in Dialogo suo de Judicio FLAMINIUM cum Julio Camillo , ac Sebastiano Delio disputantem induxit , Apparatum Latinæ Loquutionis ; Antonius Mirandula de Philosophia libellos ; Joannes Casa Galatheum ; Petrus Victorius Aristotelis Rhetoricam ; Jo. Franciscus Binus suos Italicos versus ; aliique permulti suas elucubrationes FLAMINIO consulto , ac approbante pervulgarunt .

Idem in
Dialogo
de Judi-
cio , &
lib. 5. E-
pist. ad
Flamini-
um .

Sed quum gravissimum judicium sit secus de se , suisque rebus judicare , FLAMINIUS omnia sua ad eruditorum hominum judicium deferbat . Quo factum est , ut nisi rogante Jo. Matthæo Giberto , precante Aloysio Priulo , Reginaldo Polo , Bernardino Maphæjo , omnibus doctis viris , ac amicis nitentibus , quibus ingenii ejus monumenta fuere spectatissima , nihil umquam in vulgus ederet . Edidit autem eo potissimum consilio , ut si quid esset consequutus , quo posset prodesse quamplurimis , id totum ad communem utilitatem conferret ; utque id con-

Flam.
Epist. I-
tal. ad
Carol.
Gualte-
rur. &
Carm. l. v
nu. xi. &
n. xxi. &
n. xxxix
Flam.
Epist. De-
dic. Para-
phr. in xii.
lib. Arist.
de Prima
Philos. &
Paraphr.
in Psalm.
& Expla-
nat. in
eosdem.
Epist. Ital.
ad Nic.
Archium,
& ad U-
lyss. Bas-
sianum .

seque-

sequeretur , omni studio contendit .

Flamin. Carminum suorum judicem candidum Bassilianum Zanchum habuit , & Ulyssē Bassianum etiam censorem adhibuit ; ad quos circo plures dedit Epistolas de nonnullis Latinis vocibus , ac poëticis loquutionibus , quibus ipse in suorum Carminum libellis usus est . Ad Galeatium Florimontium item Epistolam misit disertissimam , qua docte , ac pereleganter quorundam Carminum suorum argumentum , inventionem , ac vim poëticam a nimia judicii illius severitate vindicavit . Fernandum Torrem , Lælium , & Hippolytum fratres Capilupos , aliosque doctos homines , qui nimium eruditas aures ad audiendum afferre consueverant , rogavit , ut Carminum suorum libellos severo judicio expenderent ; ac quidquid in iis illepide , & minus Latine dictum invenissent , calami litura notarent . Sed illa fuisse omnibus probatissima , atque exoptatissima , ut propterea Augustus Coccejanus , Vincentius Gerius , M. Antonius Fainta , aliique studiosissimi juvenes diligenter ea exscriberent , atque ad eruditorum manus transmitterent ; quæ quum ad Marium Galeotam Neapolitanum , illustrem virum , ad Blossium Palladium , præclarum Poëtam , atque ad Q. Marium Corradum , Oratorem eximium , pervenissent , hi tanta voluptate ex eorum elegantia sunt capti , ut de iis in lucem edendis FLAMINIUM ipsum enixe rogaverint . Præ ceteris autem Cæsar Flaminus Forocorneliensis M. ANTONIUM patruelem suum hac de re plurimum exoravit , sed nihil ab eo , quantumvis indulgentissimo , impetrare potuit , quippe qui constanter sapienterque assereret : *Non con-*

veni-

venire viro gravi, ac propemodum quinquagenario, se gravioribus studiis occupanti, juvenilium ludorum, quibus olim exercendi styli, atque ingenii gratia, quum adolescens adhuc esset, operam dabat, ea nunc ætate plaufibus ullo sese modo oblectare. Contigit autem, ut Cæsar ad amplissimum patronum suum Cardinalem Trivultium ex Italia Lugdunum proficisceretur: igitur hanc nactus occasionem, candidissima Carmina, sua serie, atque ordine in duos pridem libellos a M. ANTONIO digesta, atque emendatissima, una cum Psalmorum Paraphrasi versibus scripta, Lugduni apud Sebastianum Gryphium diligentissime imprimenda curavit, anno quingentesimo quadregesimo octavo supra millesimum. Quo pariter anno Venetiis apud Valgrisium Bembi, Naugerii, Castilioni, Cottæ, & FLAMINII nostri Carmina prodierunt, in unum congesta volumen, cui inscriptio est: *Carmina Quinque Illustrium Poëtarum*. Verum de multiplici Carminum ejus editione loco suo referemus. Quantam vero laudem FLAMINII versus apud Litteratos omnes tam in Italia, quam extra Italiam fuerint consequuti, hoc unum dicam: Margaritam Valesiam Henrici Gallorum Regis sororem, utriusque linguæ peritissimam, tam miræ animi voluptate in iis legendis fuisse affectam, ut illos suavissime caneret. Ad quam deinde Sacrorum Carminum libellum misit, quæ quidem summam in Deum FLAMINII pietatem ac religionem præseferunt.

Quum itaque inter clarissimos viros, qui ætate sua velut principes & lumina litterarum habebantur, FLAMINIUS coruscaret, a Ludovico Areosto, & a Jo. Georgio Triffino inter excellentiores suorum temporum

Flam.
Carm. l. vi.
n. xxxv.

Areost.
cant. 46.
Trifsin.
Ital. Liber., &c.
l. 24.

Poë-

Jov. de Poëtas relatus est; a Paulo Jovio in illu-
 Viris Il- strum Litteratorum Virorum Musæo, quum
 lustr. adhuc viveret, ejus imago fuit collocata;
 Victor. quam etiam apud Petrum Victorium dili-
 Epist. ad genter olim expressam Reginaldus Card.
 C. Polum. Polus post FLAMINII obitum ex urbe Flo-
 rentia Romam accivit, ut illius oris effigi-
 es in oculis, & imago vitæ in animo sibi
 perpetuo versaretur. A plerisque tandem
 illius sæculi Litteratissimis viris multiplici
 scriptorum testimonio, & novo genere lau-
 dis fuit exornatus.

Ne vero illud, quod maximi momenti est,
 prætermisisse videar, de FLAMINII reli-
 gione nunc referam quod mihi compertum
 est. Neque enim me fugit, ex quorundam
 depravatorum hominum consuetudine FLA-
 MINIUM, alioqui probis virum moribus,
 in errores, qui calamitosa nimium ætate illa
 in mentes etiam præstantium hominum ir-
 repperant, aliquando fuisse prolapsum; e
 quibus demum divinæ clementiæ beneficio,
 Reginaldi Card. Poli sanctissimo contuber-
 nio, ac Joannis Petri Caraphæ Cardinalis,
 qui postea ad summum Pontificatum eve-
 ctus, PAULLUS IV. est appellatus, admirabi-
 li prorsus ope evasit; nam quum febris, & sævo
 lateris dolore correptus, supremum vitæ di-
 em pæne ageret, Carapha ingenti illo quo
 flagrabat salutis animorum studio, fufis ad
 Deum precibus, clientem FLAMINIUM si-
 bi carissimum ex gravi tum corporis, tum
 animi, quod illi imminebat, periculo eri-
 puit. Itaque ut convaleuit FLAMINIUS,
 grati animi causa, ad Hieronymum Turri-
 anum elegantem Hendecasyllabum misit in
 laudem Jo. Petri Card. Caraphæ, quod ma-
 ximum sibi a Deo beneficium precibus suis
 impe-

Lud.
 Beccatel-
 lus in Vi-
 ta Regin.
 Card. Poli.
 Pallavic.
 Histor.
 Conc.
 Trid. lib.
 6. cap. 1.
 Ant. Ca-
 racciol. in
 Vita Pa-
 ulli IV.
 Flam.
 Carm. lib.
 VI. n. XL.

impetrasset ; elegantique pariter carmine Deo gratias egit , cujus benignitate e maximis periculis ereptus esset , atque ad viam salutis revocatus ; eumque humillime exoravit , ut quod reliquum sibi vitæ superesset , pie sancteque sibi degendæ daretur facultas. Interea amici , ac sodales summæ lætitiæ , & gratulationis officiis illum complexi sunt ; nam , ut reliquos silentio involvam , unum afferam Joannem Antonium Vulpium Comensem , illustrem Poëtam , qui præclaro Hendecasyllabo ingentem animi sui lætiti- am de FLAMINII insperata subitaque va- letudine , seu potius de vita illi reddita , Francisco Taurello illustri viro significa- vit. Sed & principes viri , Patresque am- plissimi Raynutius Farnesius , Rodolphus Pius , Michaël Silvius , Franciscus Sfondra- tus , Nicolaus Rodolphus , Andreas Corne- lius Cardinales , qui decumbentem FLAMI- NIUM doluerant , eundem postea incolumem gratulationibus humanissime excepe- runt. In eum quoque summi viri Hierony- mus Seripandus , Augustinianæ Familiæ Theologus , & Aegidius Foscherarius , Sa- cri Palatii Magister , humanitatis , ac bene- volentiæ studia contulerunt . Ut autem valetudini suæ magis consuleret , pietati vero , ac religioni liberius vacaret , Urbe relicta (quod jam pridem ipse cogitaverat ; & Cæsar Flaminus , & Hieronymus Pon- tanus jamdudum exoptaverant) ad COR- NELII FORUM Patriam sibi carissimam demigrare statuerat ; ibique quod reliquum sibi vitæ esset conquiescere , & ad Lavinum amœnum , nitidum , salubrem agellum suum aliquando divertere , ubi cum Ludovico Beccatello , Federico Elephantutio Bono- nien-

Lib. Sa-
cror.
Carm.

Edit.
Cominia-
næ pag.
357.

Flam.
Carm. l. vi.
ad eodē.

Flam. E-
pist. Ital.
ad Ulyss.
Bassianū.

Flam.
Carm. l. vi.
ad eodē.

nienſibus, ac Hercule Severolo Faventino, amicis jucundiſſimis, dulci litterarum otio ſibi frui daretur. Verum ſecus ac illi in optatis erat, evenit. Nam Reginaldus Card. Polus, qui jamdiu FLAMINIUM in intimam familiaritatem ſuam, & contubernium receperat, quique ex ſuaviſſimis ipſius ſermonibus ſummam jucunditatem, ex amantiſſimis conſiliis maximum fructum in omni actionum ſuarum genere perceperat, illum a ſe divelli nequaquam eſt paſſus; ejuſque opera, virtute, ac induſtria tunc maxime uſus eſt, quum mortuo PAULLO III. comitiſſique pro futuro Pontifice Maximo eligendo inſtitutis, in iis una cum Aloyſio Priulo illum ſibi ſocium, comitemque adjunxit. Itaque JULIO III. Summo Pontifice renuntiato, FLAMINIUS in illam corporis ægritudinem, qua ſæpius laboraverat, graviter adeo incidit, ut lateris dolore acutiſſimo confixus, dubia ſpe vitæ in extremo verſaretur discrimine. Pie admodum & catholice eoſque vixerat: igitur morbi magnitudine ſe jam opprimi ſentiens, CHRISTUM invocat, ſine cujus tutela in mala omnia præceps rueret; dolebatque ſe jam ſeneſcentem numquam cœpiſſe Deo ex animo ſervire; a quo tamen maxima, innumeraque in ſe collata ſemper eſſent beneficia. CHRISTI propterea meritis conſiſus, cujus pœnarum aſſidua meditatio ei dulcis, & ſalutaris erat, noxarum ſuarum veniam conſequuturum fore ſperabat; tandemque in extremo vitæ conſtitutus CHRISTO adhærebat, CHRISTUM unice ſuper omnia diligebat, in ejuſque amplexu ſpiritum efflare, atque ex brevi, & moleſtiarum pleniffima in æternam ac jucundiſſimam vitam migrare

Flam.
Epist.
Ital. ad
Baſſianũ .

Ex Hy-
mnis ſa-
cris quos
Flamini-
us morti
proximus
condidit .

exoptabat. Receptis itaque summa animi demissione, ac vehementi cordis dolore Pœnitentiæ, & Eucharistiæ mysteriis, tum constanti, alacrique animo pronuntiata Romanæ fidei formula, adstante, omniaque Christianæ caritatis officia atque præsidia eodem Jo. Petro Card. Carapha illi suppeditante, obiit Romæ XII. Kal. Martii Anno millesimo quingentesimo quinquagesimo, ætatis suæ quinquagesimo secundo: in Aede autem Nationis Britannicæ jussu Reginaldi Card. Poli, cui res suas omnes FLAMINIUS commendaverat, sepultus est.

Ant. Caccioli.
in Vita
Paulli IV.

Ex Tabulario
Basilicæ
Vaticanæ.

FLAMINIO itaque immatura morte prærepto amici omnes, & patroni ejus in summo luctu, ac mærore versabantur; eoque magis mærebant, quo non ignorabant magnum omnino ornamentum Italiæ, defuncto illo, detractum esse. Illud unum autem in tam gravi jactura solatium præbuit, quod præclara illius Scripta, ex quibus in utroque orationis genere uberes ingenii ejus fructus posteritas percipere posset, penitus non interciderint. Etenim in servandis tam rari, atque excellentis viri monumentis diligentiam omnem Polus Cardinalis contulit, alique amici humanissimi, qui lucubrationes ejus omnino perire non sunt passi, sed summo labore collectas, posteritati consules, typis tradiderunt. Hoc igitur loco ejus Opera tum edita, tum adhuc inedita, de quibus nobis plane compertum est, referamus.

Petr. Victor. Epist.
ad C. Polum. &
Pol. Card. Epist. ad
Victoriũ.

B. Riccius Epist.
ad Pignã,
& ad Victorium.

P. Manutius Epist.
Ital. ad B. Riccium.
&c.

Anonym. Epist. Dedicatoria
Sacr. Carmin.
Flaminii.

M. ANTONII FLAMINII

O P E R A.

L A T I N A O P E R A E D I T A.

B. MAURITII Pannonii Vita ad Andream Bentivolum Comitem Bononiensem. Exstat inter Vitas Virorum Illustrium Ord. Prædicatorum a Leandro Alberto collectas. Bononiæ apud Hieronymum de Benedictis MDXVII. in fol. Libro V. pag. 217.

Paraphrasis in duodecimum Librum Aristotelis de Prima Philosophia ad Paullum III. Pont. Max. Basileæ apud Robertum Winter. MDXXXVII. in 8. cum Jo. Velcurionis Compendio de Anima.

Et Lutetiæ Parisiorum per Nicolaum Divitem. M. D. XLVII. Cal. Junii. in 8. *in calce leguntur Hymni duo; scilicet, IN BONAM VALETUDINEM: Diva funestis inimica morbis, &c. & IN DIANAM: At te quis tacitam sinat, &c.*

Paraphrasis prosaica in duos & triginta Psalmos, ad Paullum III. Pont. Max. Venetiis in officina Joannis Patavini anno M. D. XXXVIII. in 4.

Et Basileæ in officina Roberti Winter. MDXL. in 8.

In Librum Psalmorum brevis Explanatio, ad Alexandrum Farnesium, Cardinalem Amplissimum. Venetiis apud Aldi Filios M. D. XLV. in 8.

Repetita Editio Parisiis 1546. in 8.

Eadem Explanatio, & Paraphrases ejusdem Auctoris soluta oratione in duos & triginta Psalmos; item in triginta Psalmos carmine conscriptæ, suo quæque ordine & loco positæ. Lugduni apud Gulielmum Rovillium. MDXLVIII. in 16.

Huic Editioni accessit Eobani Hessi Carmen de fructu lectionis Psalmorum.

Parisiis recusa hæc Editio apud Mathurinum Dupuis. MDLI. in 16. in cujus calce adjecta sunt Auctoris Carmina aliqua de rebus divinis ad Margaritam Henrici Gallorum Regis sororem; *post quæ leguntur Auctoris Carmen XXXV. lib. VI. & Epistolæ P. Victorii, & Reginaldi Poli Card. in obitum Flaminii.*

Item Lugduni apud Gulielmum Rovillium. MDLII. in 16.

Et Venetiis in officina Aldina MDLXIV. in 8.

Antuerpiæ apud Plantinum.

Lugduni etiam MDLXXVI.

Paraphrasis in xxx. Psalmos versibus scripta ad Alexandrum Farnesium Cardinalem Amplissimum. Venetiis ex officina Erasiana, apud Vincentium Valgrisium MDXLVI. in 4. *nitidissimo charactere.*

Carminum Libri II. ad Franciscum Turrianum una cum Paraphrasi in triginta Psalmos versibus scripta; Cæsaris Flaminii opera Lugduni apud Sebastianum Gryphium. MDXLVIII. in 8.

Carminum Libri II. congesti sunt in Volumen inscriptum: Doctissimorum nostra ætate Italorum Epigrammata:

M. Antonii Flaminii libri duo.

Maphæi (*ita*) Molsæ liber unus.

Navagerii, Cotæ & Tryphonis, liber unus.

Miscellaneorum ex diversis, liber unus.

Lutetiæ per Nicolaum Divitem. Joanne Gagnæjo collectore . in 8. *De hoc Volumine vide hujus nostræ Editionis pag. 263.*

Carminum Libri IV. & Paraphrasis in triginta Psalmos versibus scripta . Exstant inter Carmina Quinque Illustrium Poëtarum . Venetiis apud Vincentium Valgrisium . MDXLVIII. in 8.

Eadem repetita Editio Florentiæ apud Laurentium Torrentinum 1549. in 8. *cujus exemplaria aliquot majori & solidiori charta excusa fuere .*

Carminum Libri IV. ad Franciscum Turrianum . Liber Quintus ad Alexandrum Farnesium , nunc primum editus .

Paraphrasis carmine in triginta Psalmos ad eundem .

Sacrorum Carminum Libellus , longe copiosior quam antea , ad Margaritam Henrici Gallorum Regis sororem .

Exstant inter Carmina Quinque Illustrium Poëtarum . Florentiæ apud Laurentium Torrentinum . MDLII. in 8. & 16.

Eundem omnino librum Venetiis Presb. Hieronymus Lilius , & socii excudebant . M.D.LVIII. in 8. *quæ omnium pessima , & innumeris ingentibusque erroribus scatens Editio est .*

Carminum Liber ultimus, ejus Amicorum cura in lucem editus Venetiis . MDLII. in 4.

Carmina de rebus divinis , ex officina Henrici Ste-

Stephani. M. D. LXVIII. in 16.

Rostochii M.D.LVIII. in 8. & M.D.LXXVI. in 8.

Tiguri apud Frofchoverum.

Et apud Hen. Gofs.

Hymni Sacri, & Psalmi aliquot carmine redditi. Basileæ apud Joannem Oporinum. in 8.

Odæ in Psalmos XXX. reperiuntur in eo Volumine quod idem Joannes Oporinus inscripsit: *Pii, graves, atque elegantes Poëtæ aliquot* &c. & sine ulla temporis nota Basileæ excudit. in 8.

Davidis Regis & Vatis Psalmi a M. Antonio Flaminio, & Pub. Francisco Spinula, Poëtis elegantissimis, Latinis versibus expressi. Basileæ per Petrum Pernam M.DLVIII. in 8.

Hymni Sacri cum Hymnis Georgii Fabricii. Basileæ.

Carmina aliquot selecta Flaminii exstant I. & II. Volumine Florum Epigrammatum ex optimis quibusque Auctoribus excerptorum per Leodegarium a Quercu, seu, ut aliquibus visum est, Adriannum Turnebum. Lutetiæ apud Petrum Beguin. 1555. in 16.

Iisdemque Voluminibus, sed hoc titulo recusis: Farrago Poëmatum ex optimis quibusque, & antiquioribus, & ætatis nostræ Poëtis selecta per Leodegarium a Quercu. Parisiis apud Aegidium Gorbium. 1560. in 16. De hoc & superiori libro vide hujus nostræ Editionis pag. 264.

Item Carmina selectiora leguntur T. I. Carminum Illustrium Poëtarum Italorum a Jo. Matthæo Toscano collectorum. Lutetiæ apud Aegidium Gorbium 1576. in 16.

Et inter Carmina selecta Illustrium Poëtarum Italorum ex I. Tomo Jo. Matthæi Toscani. Romæ apud Jacobum Tornerium. M. D. XC. in 16.

Quemadmodum etiam selectiora Flaminii Carmina congesta sunt in Tomum I. Deliciarum CC. Italorum Poëtarum collectore Ranutio Ghero, seu Jano Grutero; in officina Ionæ Rosæ 1608. in 16.

Denique descripta sunt Tomo I V. luculentæ admodum Collectionis Carminum Illustrium Poëtarum Italorum, quæ XI. Vol. in 8. prodiit Florentiæ typis Regiæ Celsitudinis, anno 1719. & seqq.

Nonnulla item ejus Carmina exstant T. I. Amphitheatri Gasparis Dornavii. Hanoviæ typis Wecheliani. M. DC. XIX. in folio. *de quo vide hujus nostræ Edit. pag. 264.*

Et in variis Paulli Jovii Elogiorum Editionibus.

Epistolæ aliquot de Veritate doctrinæ eruditæ, & sanctitate Religionis in Latinum conversæ. Norimbergæ M. DLXXI. in 8.

Opera omnia. Rostochii. M. D. LXXVIII. in 8.

OPERA ETRUSCO SERMONE EDITA.

QUAMPLURIMAE illius Epistolæ Etrusca lingua conscriptæ per varia Illustrium Virorum Epistolarum Volumina disjectæ, atque dispersæ sunt, quæ diligenter a nobis con-
qui-

quisitæ, ac in unum congestæ libellum, ut speramus, in lucem aliquando prodibunt. Ex quibus, sex ad Poëticam Artem, atque ad rectam adolescentium in lingua Latina addiscenda institutionem pertinentes delegimus, in fine Carminum repositas.

Compendio della Volgare Gramatica. Bononiæ apud Hieronymum de Benedictis. M. D X X I.

Le Prose di Mons. Bembo ridotte a metodo. Neapoli apud Josephum Cacchium & socios. M. D L X I X.
in 12.

OPERA ADHUC INEDITA.

OBSERVATIONES, & Annotationes in varios scriptæ Auctores; quarum meminit Jo. Antonius pater in Dialogo de Educatione, & Institutione Liberorum; & M. Antonius filius in quadam Italica Epistola adhuc inedita ad Petrum Victorium. Quæ tamen, nondum inventæ, desiderantur.

Silvarum libelli duo, de quibus idem Jo. Antonius pater mentionem facit in Epistola Dedicatoria M. Card. Cornelio, & lib. III. Epigrammatum ad M. Antonium filium.

Hi duo tamen Silvarum libelli, ni fallor, sunt fortasse iidem duo Carminum libri ad Franciscum Turrianum, quos M. Antonius adhuc adolescens scripsit.

Epistolæ tres Italicæ ad Petrum Victorium, quarum Autographa penes Victorios inclytos Nepotes exstant in Codice Manuscripto Epistolarum Clarorum Virorum ad Petrum Victorium.

Epi-

xxxviii M. ANT. FLAMINII OPERA.

Epistolæ decem Italicæ ad Benedictum Flaminium Forocorneliensem, consanguineum suum, quarum Archetypa apud Flaminios nepotes asservantur.

Ad hæc accedit, quod Regum prælia se quoque cecinisse affirmat Carm. lib. I. Hymno in Pana:

*Jam satis cecini fera
Regum prælia.*

Francisci Mariæ Urbini Ducis fortia gesta describere tandem moliebatur. Carm. lib. II. Car. V. *De se ægrotante:*

*Ast ego secura nequidquam mente parabam
Grandia mox Umbri dicere facta Ducis.*

Quod optime animadvertit Jacobus Gaddius de Scriptoribus Græcis, & Latinis, pag. 187; ubi Flaminii Carmina judicio suo expendit.

NOI RIFORMATORI DELLO STUDIO DI PADOVA.

A Vendo veduto per la Fede di Revisione, ed Approvazione del *P. Fra Ambrosio Lisotti, Inquisitore di Padova*, nel libro intitolato : *M. Antonii Flamini Forocorneliensis, Poëtae celeberrimi, Carminum libri VIII. &c.* non essere cosa alcuna contra la Santa Fede Cattolica ; e parimente , per attestato del Segretario Nostro, niente contra Principi, e buoni costumi ; concediamo Licenza a *Giuseppe Comino Stampatore in Padova*, che possa essere stampato, osservando gli ordini in materia di Stampe , e presentando le solite copie alle Pubbliche Librerie di Venezia, e di Padova.

Dat. li 24. d' Aprile 1727.

(Carlo Ruzzini Cav. Proc. Rif.

(Alvise Pisani Cav. Proc. Rif.

(

Agostino Gadaldini Segretario.

M. ANTONII
FLAMINII
CARMINUM

L I B R I O C T O,
QUORUM ORDINEM POSTERIOR
PAGINA INDICAT.

L I B E R I.

*Continet Odas , Hymnos , Variique generis
Carmina .*

L I B E R II.

Elegias , et Epigrammata .

L I B E R III.

Lusus Pastorales , seu Eclogas .

L I B E R IV.

Reliquos Lusus Pastorales .

L I B E R V.

Epistolas Hendecasyllabo carmine .

L I B E R VI.

Reliquas Epistolas .

L I B E R VII.

Paraphrasim in xxx. Psalmos .

L I B E R VIII.

Carmina Sacra .

AU-

AUGUSTINO GALLO

COMI REFERENDARIO,

CAESAR FLAMINIUS S. D.

M Arci Antonii Flaminii, patruellis mei, Carminum Libellos, quibus ego semper, Augustine candidissime, majorem in modum a puero ad hanc usque ætatem delectatus sum, magnopere semper optavi ad communem eruditorum hominum voluptatem una cum ceteris ejus scriptis in lucem venire, atque extra domum privatam ubique legi. Videbatur enim mihi, si sic eveniret, eam rem non familiæ nostræ solum, quæ magnum inde nomen consecuta est, sed universæ quoque Reipublicæ Literariæ, quæ temporibus hisce nostris non parum ex illius industria crevit, ornamento quam maximo futuram. Verum cum sæpe id in Italia cogitasset, sæpe M. Antonium rogasset, exorare se sineret, ut liceret mihi ejusmodi libellos excusori imprimendos tradere; nihil minus ab homine longe omnium alias indulgentissimo impetrare potui, quam ut ejus Carmina publice legenda proferrentur. Severitatis ejusce causam scire cupienti respondere solebat: Non convenire viro gravi, ac propemodum quinquagenario, se gravioribus studiis occupanti, juvenilium ludorum, quibus olim exercendi styli, atque ingenii gratia, cum adolescens adhuc esset, operam dabat, ea nunc ætate plausibus ullo sese modo oblectare. Quæ cum ita se haberent, non satis exploratum habebam quid mihi super ea re agendum esset, cum multa occurrerent, quæ me partim ab incæpto deterrerent, partim ad illud omnino prosequendum hortarentur. Videbam enim, si libelli non ederentur, optatissimæ voluptatis fructu me privari: siederentur, timebam, quando hæc ille aut contemneret, aut parum curaret, ne quo pacto patruelem mei amantissimum, cui summa omnia officia, ac studia debebam, offenderem. Sed cum nuper ex Italia proficiscens audivissem, nonnullos lu-

cricaussa adhuc esse, qui novis rebus operam navarent, ac studiose quaecumque hinc inde possent collecta in libellos opuscula redigerent, atque ederent, cum parvo rerum omnium iudicio; timere cœpi, ne illud idem de M. Antonii Carminibus eveniret, quod de diversis aliorum scriptis evenire sæpe cognovimus, ne mala pro bonis, aliena pro propriis, abortiva pro bene natis exirent. Quapropter, dum nobis adhuc integræ res essent, occurrendum esse periculo putavi, atque omnino candidissima Carmina sua serie, atque ordine in duos pridem libellos a M. Antonio digesta, quæque emendatissima apud me erant, antequam Francisco Turriano juveni doctissimo, ac nobilissimo, qui superiore anno decessit, dono missa essent, excusori tradenda, vel ob eam maxime causam, quod te amicum istic talem nacti sumus, qualem ne a Deo quidem Optimo Maximo summis umquam votis optare potuissemus, aut ad ea Lugduni conficienda, quæ mihi cum amplissimo patrono Cardinali Trivultio quotidie contingunt, aut ad præsentis occasionem rei apud Sebastianum Grypbium impressorem celeberrimum executioni demandandam: cum tu summæ sis apud utrumque & auctoritatis, & familiaritatis. Eos igitur ad te Libellos mitto: quos una cum Psalmorum Paraphrasi versibus scripta omnino imprimi, atque in lucem dari eomet ordine, quo videre poteris, velim. Tu, quæ tua est humanitas, huiusce desiderii mei certior factus Grypbium convenies, atque hominem elegantissimum rogabis, ut inter ceteras officinæ suæ innumerabiles editiones, quæ toto terrarum orbe celeberrimæ, gratissimæque habentur, hæc quoque M. Antonii Flaminii Opuscula collocare velit: tum ut eruditis bonarumque literarum studiosis viris novum aliquod, ut quotidie facere consuevit, munusculum paret: tum ut posteritati, quæ nostrorum temporum memoriam non immerito colet, tantarum rerum admirationem, ac stuporem incutiat. Erit id non minus gratum mihi, quam jucundum tibi. Vale. Lezati. III. Idus Octobris. MDXLVII.

M. A N T O N I I
F L A M I N I I
C A R M I N U M
L I B E R P R I M U S

AD FRANCISCUM TURRIANUM
PATRICIUM VERONENSEM.

I.

CCE Flaminii tui libellum,
Candidissime Turriane, quem
nos
Donamus tibi jure; quando
nemo
Tantum nos amat, aut ama-
vit umquam;
Neque hoc munere, quod mi-
hi dederunt
Formosæ manibus suis Ca-
mœnæ,

Dum colo Aonios puer recessus,
Potest dignior ullus esse, quam tu;
Quem Phœbus pater, & novem sorores
Amant non minus ac suos ocellos.
At vos, numina cara, Turriani
Famam cum lepidio meo libello
Servate incolumem perenne in ævum.

I I.

HYMNUS IN PAN A.

J Am fatis cecini fera
 Regum prælia: nunc age,
 Mater Pieri, quem deum,
 Quem dulci Aeoliæ fidis
 Plectro rite canemus?

An te, lanigeri gregis
 Silvarumque virentium
 Custos, cui nigra Mænali
 Terga, cui gelidi placent
 Summa templa Lycæi?

Nymphæ, semiferam Jovis
 Prolem dicite, dicite
 Pana capripedem, leves
 Suetum cum Dryadis choros
 Silvis ducere in altis.

En ut grata silentia
 Cantu noctivago deus
 Rumpit. cernite, io, venit,
 En venit capitis feri
 Serta pinea quassans.

Huc concurrite, virgines
 Intactæ, & pueri integri:
 At quibus scelera impia
 Mentem sollicitant, procul
 Hinc abeste, profani.

Absint & querimoniæ,
 Et mixtus lacrimis dolor:
 Hic lætis choreis dies
 Ducenda, hic leve tinnula
 Carmen voce sonandum.

Pan Naiadum pater,
 Qui per devia montium
 Valliumque reconditarum
 Agrestes agitas, canum

Cinctus agmine, lyncas:
Te divum, atque hominum sator
Silvarum dominum dedit
Esse, qua roseus dies
Surgit, quaque cadens rubris
Ponti mergitur undis.

Tu fontes liquidos gregi, &
Læta pabula sufficis:
Tu custos ovium potens
Dictus, mollia candidis
Exples vellera lanis.

Quos tu, sancte, pio semel
Agnos lumine videris,
Illos nec stabulis lupus
Infestus rapiet, mala
Nec contagia lædent.

Felices nemorum comæ,
Quæ te, cum vaga roscidus
Vesper sidera protulit,
Dulci carmina fistula
Audivere canentem.

Tunc puræ melius nitent
Noctis conscia sidera:
Tunc auræ Zephyri tacent:
Tunc lætas croceis humus
Spargit floribus herbas.

Non tam dulce sonat cadens
Udo in gramine cycnus, aut
Veris tempore floridi
Ales sub silvæ querens
Densis Daulias umbris.

Ergo Hamadryades deæ,
Limpidis ubi procubat
Umbra faxea fontibus,
Ludunt in numerum, & levi
Campos ter pede pulsan.

Tu vero choream regens,
Cantus ingeminas: sonant

3 M. A N T. F L A M I N I I

Lætis omnia plaufibus,
Et cultrix nemorum gemit
Imis vallibus Echo.

Mox fefsa Dryadum agmina
Propter gramineam fedent
Ripam fluminis, hic ubi
Dulcem mollis amaracus
Late fpirat odorem.

Et dum fuave rubentia
Carpunt mala, vel aureos
Crines frigidulis aquis
Immergunt, liquida fimul
Voce carmina dicunt.

Ut fulgentia fidera
Et magnas fuperûm domos
Linquens, ad vaga flumina
Paverit niveas oves
Majæ clara propago,

Qua Cyllenia verticem
Rupes umbriferum nigris
Late fontibus irrigat,
Et gratas pecori vago
Semper fufficit herbas.

Hic flavæ Dryopes finu
In molli recubans deus
Cælo frondiferum nemus
Præfert, heu nimium gravi
Viçtus vulnere amoris.

At felix Dryope, novem
Poft faftidia menfium,
Optatum ex utero dedit
Pondus. Vix puer hauferat
Dias ætheris oras,

Fugerunt Dryades, parens
Fugit territa, nam inguinum
Tenus hircus olens erat
Infans, binaque flammea
Stabant cornua fronte.

Tunc

Tunc illum genitor ferens
 Albis pellibus abditum,
 Ad magni solium Jovis
 Venit: nec mora, risit im-
 menti rector Olympi:

Riserunt superi: at Venus
 In sinu puerum tenens,
 Visus pascit amabili
 Monstro, grataque turgidæ
 Libat oscula fronti.

Salve o Naiadum potens,
 Salve, & hinc lacrimabiles
 Morbos, & miseram famem in
 Extremas Arabum domos,
 Et feros age Turcas.

III

H Y M N U S I N B O N A M
V A L E T U D I N E M.

DI VA funestis inimica morbis,
 Cui vigor mentis, solidumque robur,
 Et joci dulces, animique semper
 Gaudia cordi:

Te voluptatis canimus parentem,
 Candidam blandæ Veneris sodalem,
 Unicum vitæ decus, & malorum
 Dulce levamen;

Quam colunt sancte juvenes, senesque,
 Quam sibi cuncti cupiunt, suisque;
 Nam simul cœtus hominum caducos
 Alma revisis,

Ilicet Morbi fugiunt protervi,
 Occidit Febris truculenta, dirus
 Occidit Pallor, fera Mors profundo
 Exfulat Orco:

At domus florent pueris, senesque
 Induunt fortem virides juventam,

Et Venus terras colit, & Lyæus,
Et bonus Hymen.

O quies rerum, o hominum benigna
Mater, o cunctis veneranda; namque
Quid potest gratum sine te, quid ulli
Dulce videri?

Huc ades nostrum miserans laborem,
Sive te cæli tenet aula, sive
Insulis molles choreas beatissimas
Lætæ frequentas.

Huc ades tandem, bona diva, & artus
Languidos aura refove salubri,
Ne meam tabes edat immerentis
Atræ juventam.

I V.

HYMNUS IN DIANAM.

AT TE quis tacitam sinat,
O castissima cælitum,
Cultrix o Erymanthii,
Cynthiique recessus?

Te chori, & citharæ juvant,
Te juvat strepitus canum
Audire, & celeres feras
Acriter figere cornu.

At cum Sol abit aureus,
Tu perfusa liquentibus
Undis Oceani, vago
Lustras æthera curru.

Curru lucida sidera
Sectantur pede candido,
Lascivas meditantia
Pura nocte choreas.

Tunc silvæ memor, aureos
Flores, & violaria,
Et parvas segetes levi
Nutris humida rore.

Tu ferum mare temperas,
 Tu Noti, & pluviæ potens,
 Tu partus aperis prece
 Ter vocata puellæ.

Salve, dux bona siderum;
 Altorum dea montium,
 Salve; vota que virginum
 Audi rite precantum.

V.

HYMNUS IN AURORAM.

ECCE ab extremo veniens Eo
 Roscidas Aurora refert quadrigas,
 Et sinu lucem roseo nitentem
 Candida portat.

Ite, pallentes tenebræ, sub Orcum,
 Ite, quæ tota mihi nocte diros
 Manium vultus, mihi dira semper
 Somnia fertis.

Da lyram vati, puer, ipse flores
 Sparge, dum canto. Bona diva, salve,
 Quæ tuo furvas radiante terras
 Lumine lustras.

En tibi suaves violas, crocumque,
 En odorati calathos amomi:
 Surgit, & nostros tibi dulcis aura
 Portat odores.

Deferat laudes utinam precesque,
 Quas tibi supplex mea Musa fundit,
 Jam pio sanctos bene docta divos
 Tollere cantu.

Quis tuam digne celebrare lucem
 Possit, o almæ genitrix diei?
 Quis tuam formam, o dea ante divas
 Pulchrior omnes?

Ut genas cælo roseas, comamque
 Auream profers, tibi fulva cedunt

Astra,

Astra, decedit rutilante victa

Luna decore.

Te sine æterna jaceant sepulti

Nocte mortales: sine te nec ullus

Sit color rebus, neque vita doctas

Culta per artes.

Tu gravem pigris oculis soporem

Excutis; (leti sopor est imago)

Evocans tectis sua quemque lætum ad

Munia mittis.

Exfilit stratis rapidus viator,

Ad jugum fortes redeunt juvenci,

Lætus in silvas properat citato

Cum grege pastor.

Ast amans caræ thalamum puellæ

Deferit flens, & tibi verba dicit

Aspera, amplexu teneræ cupito a-

vulsus amicæ.

Ipse amet noctis latebras dolosæ,

Me juvet semper bona lux. nitentem

Da mihi lucem, dea magna, longos

Cernere in annos.

V I.

D E D E L I A.

O FONS Melioli sacer,
Lympha splendide vitrea,
In quo virgineum mea

Lavit Delia corpus;

Tuque lenibus enitens

Arbor florida ramulis,

Qua latus niveum, & caput

Fulsit illa decorum;

Et vos prata recentia,

Quæ vestem nitidam, & sinum

Fovistis tenerum uvida

Læti graminis herba;

Vosque auræ liquidi ætheris,
Nostri consciæ amoris, ad-
este, dum queror, atque vos
Suprema alloquor hora.
Si sic fata volunt fera,
Si sic est placitum deis,
Ut nobis amor impia
Morte lumina condar,
Saltem pro pietate mea
Hoc concedite, frigidum
Ut corpus liceat mihi
Vestra ponere terra.
Sic fatis moriar libens,
Si spes hæc veniat simul;
Quod nullo melius loco hos
Linquet spiritus artus.
O si tempus erit modo,
Cum fuetum huc aditum ferat,
Quæ nos ante diem nigros
Cogit visere manes,
Et locum aspiciens, ubi
Illo purpureo die
Me vidit, miserum suis
Multum quærat ocellis!
Sed jam frigida pulverem
Inter saxa videns, statim
Pectore ardeat intimo, &
Me sic fata reposcat,
Ut vitæ veniam impetret,
Et cogat superos suum
In votum, humida candido
Tergens lumina velo.
Pulchris undique ramulis
Instar imbris in aureum
Manabant dominæ sinum
Flores suave rubentes.
Talis Idalia Venus
Silva, sub viridi jacet

Myrto, puniceo hinc & hinc
Nimbo tecta rosarum.

Hic flos purpureas super
Vestes, hic super aureos
Crines, hic rosei super
Oris labra cadebat :

Ille gramine roscido
Inferni, hic vitrea super
Lympha nare, alius cito in
Gyrum turbine verti.

Leni murmure candidum
Audisses Zephyrum tibi
Palam dicere, Regnat hic
Blandi mater Amoris.

Tunc mecum ter, & amplius
Dixi, Aut venit ab æthere
Hæc alto, vel Oreadum
Certe sanguinis una est.

Sic & blanda protervitas,
Sic & virgineum decus
Oris, verbaque dulcia
Memet abstulerant mihi,

Ut suspiria ab intimo
Fundens pectore, sæpius
Dicerem, Huc ego qua via,
Quove tempore veni?

Nam super nitidum æthera
Evectus volucris pede, &
Magni concilio Jovis
Interesse videbar.

Illo ex tempore frigerans
Fons, & prata recentia, &
Arbor florida sic mihi
Mentem amore revinxit,

Ut seu nox tenebris diem
Pellit, seu rapidum fugit
Solem, non alia miser
Umquam sede quiescam.

VII.

DE SACELLO CORYCIANO.

DI, QUIBUS tam Corycius venusta
Signa, tam dives posuit sacellum,
Ulla si vestros animos piorum
Gratia tangit,
Vos jocos risusque senis faceti
Sospites servate diu, senectam
Vos date & semper viridem, & Falerno
Usque madentem.
At simul longo satiatus ævo
Liquerit terras, dapibus deorum
Lætus intersit, potiore mutans
Nectare Bacchum.

VIII.

PAULLI TERTII
PONTIFICATUS MAXIMUS.

JAM nox sidera Tethyos
Undis cæruleis condere cœperat,
Cum lætæ volucres diem
Venturum vario carmine nuntiant;
Argutæ fidicen lyræ
Alcon, auricomo gratus Apollini
Alcon, in viridi sedens
Ripa Tybridis hæc dulcia fundere
Cœpit carmina, Lesbium
Aurato feriens pectine barbiton.
Jam Sol Oceano diem
Ducet purpureis, Roma parens, equis,
Quo Farnesius inclyti
Heros imperii sceptrâ potentia
Sumens auspicio deum
Felici, Ausoniis attulit urbibus
Pacis gaudia candidæ;

Et

Et belli furias alpihus, & mari
 Arcens, tristia dulcibus
 Mutavit litui murmura canticis.
 Ex illo nitidis viret

Arvis tuta Ceres, Bacchus & exteris
 Crescit liber ab hostibus,
 Nec nostros abigit miles atrox greges,
 Nec passim pila ferrea

Ictu fulmineo mœnia concutit,
 Nec discordia civium

Cognato maculans sanguine dexterās
 Miscet prœlia; quo nihil
 Sol, qui cuncta videt, spectat acerbius.

PAULLO denique Tertio
 Rerum præside, vis, & furor impius,
 Et tristes superûm minæ
 Excessere procul finibus Italis,
 Illuxitque beata diu

Optato veniens tempore Fauſtitas;
 Ut quondam medio in mari

Jaſtatis validi turbinis impetu
 Nautis Tyndaridæ ferunt
 Fratres auxilium fidere dextero.

Ergo jam novus incipit
 Rerum ordo, facies jam nova cernitur:
 Antiquum revocat decus

Divûm Roma domus, & caput urbium,
 Et magnis legionibus

Turcam, & Danubii flumina territat.
 Fortunata per oppida

Cornu fundit opes Copia divite:
 Virtuti suus est honos,

Et legum timor, & prisca redit fides.
 Sed jam purpureum bonæ

Ostendit Veneris stella oriens diem.
 Salve, lux nitidissima,

Natali proprio carior omnibus,
 Quos pulcherrima sustinet

Regnis Hesperiae terra feracibus.
 Te nec Juppiter horridis
 Infuscet nebulis, nec malus invida
 Contristet pluvia Notus,
 Nec lux Oceano pulchrior exeat.
 Fœcundi aura Favonii
 Pingat cœruleis gramina liliis:
 Stillent mella virentibus
 Ramis: lacte mero, Tybri pater, fluas.
 Tum læti choreas Joci
 Ducant, nec geminis juncta sororibus
 Absit Gratia, nec Pudor
 Sanctus, nec Pietas, almaque Veritas.
 At tu, nobilis imperi
 Vertex, magnanimùm Roma Quiritium
 Mater, surge cadentibus
 Astris, & superùm dona fer omnibus
 Templis: incipe debitas
 Prima luce deis reddere gratias
 Cantu, ac turis honoribus,
 Et PAULLO Pylî tempora Nestoris
 Ora, qui tibi sæcula
 Saturni veteris rettulit aurea.

IX.

AD ALEXANDRUM FARNESIUM CARD.

PULCHRAE Naiades, bonique Fauni,
 Dilectum juvenem vocate ad istas
 Mecum delicias. Ades, Quiritum
 Alexander ocelle. sat tulisti
 Dura frigora, sat graves calores,
 Et casus varios periculorum.
 Te vidit Tagus aurifer citatis
 Equis currere, te rapacis unda
 Rheni, te Liger, & Garumna vidit
 Iratos properantem adire reges,
 Et componere bella, fœderumque

Leges dicere: te feras per alpes
 Nuper terrificis euntem in armis
 Faunique stupuere Oreadesque,
 Dum cinctus legionibus Latinis
 Petis Vindelicas tremendus oras,
 Et magnum Carolum tuo labantem
 Firmas præsidio, trucesque nostris
 Agris Teutonicas minas repellis.
 Sed jam desine, jam satis laborum
 Pro cara Italia subisti: omitte
 Curas Urbis, & Orbis, æstuosa
 Dum Canicula sævit, otiumque
 Præfer dulce negotiis, ut alti
 Virtus Scipiadæ solebat olim
 Fastitare, tumultuosa Romæ
 Linquens mœnia ter, quaterque in anno.
 Hic quiesce parumper, hic molestis
 Te furare laboribus. licebit
 Horas fallere fervidas legendo
 Musæ versiculos Horatianæ,
 Et quæ Mæonides sacer, sacerque
 Canit Vergilius. licebit antra,
 Et fontes gelidos adire. risus,
 Et joci comites procul fugabunt
 Curas, tristitiamque; nec pudebit
 Modo incompositos videre motus
 Saltantis Pholoës: modo assidere
 Canenti Melibæo. aves tenaci
 Visco fallere, piscibus juvabit
 Dolos tendere vitreis sub undis.
 Nec cervi, leporesve, capreæve
 Absunt; accipiterque copiosas
 Hic prædas agit: omnibus venusta
 Rura denique gaudiis redundant.
 Ergo mœnia Romuli, & severa
 Cuncta desere: sed cavebis illas
 Turmas innumerabiles clientum
 Tecum ducere. sit comes Mapheus,

Et Mirandula, Romulusque docti
 In primis homines bonique. ad illos
 Addantur alii viri elegantes,
 Sed pauci tamen. haud beata gustes
 Ruris commoda, ni superfluentes
 Pompas Urbis in Urbe derelinquas.

X.

AD AGELLUM SUUM.

FORMOSA silva, vosque lucidi fontes,
 Et candidarum templa sancta Nympharum;
 Quam me beatū, quamque dīs putem acceptum,
 Si vivere, & mori in sinu queam vestro!
 Nunc me necessitas acerba longinquas
 Adire terras cogit, & peregrinis
 Corpusculum laboribus fatigare.
 At tu Diana, montis istius custos,
 Si sæpe dulci fistula tuas laudes
 Cantavi, & aram floribus coronavi,
 Da cito, dea, ad tuos redire secessus.
 Sed seu redibo, seu negaverint Parcæ,
 Dum meminero mei, tui memor vivam,
 Formosa silva, vosque lucidi fontes,
 Et candidarum templa sancta Nympharum.

XI.

AD LITAVIUM SPERANTIUM.

NON semper rapido Cynthia belluas
 Cursu persequitur, nec miseris solet
 Semper letiferum Delius impiger
 Arcum tendere gentibus,
 Aut regina suum Calliope melos
 Noctes, atque dies continuat, neque
 Iphis perpetuo sævit in ignibus
 Infestus Veneris puer.
 Tu numquam studiis otia tristibus

Interponere amas: sed magis in dies
Pallentem sequitur cura scientiam,
Atque alti labor ingenî.

At contra sapiens quam bene Socrates
Doctus cum pueris ludere! sic gravis
Olim Panthoïdes seria mollibus
Condibat citharæ modis.

Quin & Scipiadæ Lælius abdito
Lucrini varias litore conchulas
Certabat legere, ut grandia publicæ
Curæ tædia poneret.

Jam mittas, Litavi, quærere, quæ Dei,
Quæ natura animæ, cur Jovis optima
Sit lux, curve senex falcifer invido
Terras lumine fascinet.

Indulge potius, dum licet, otio,
Et solare levi Flaminium lyra
Mærentem ob dominæ dissidium Chloës,
Et Lygdæ nova prælia,

XII.

AD SEIPSUM DE ADVENTU HIEMIS.

JAM bruma veniente præterivit
Aestas mollior, & cadunt ab altis
Frondes arboribus: tepor Favonî
Immanes Boreæ furentis iras
Formidans abit: illum agri voluptas
Canoræ volucres sequuntur. ergo
Et nos dulcia rura deferamus,
Dum Ver purpurea coma decorum
Reducat Zephyri tepentis auram.
Horti deliciæ meæ valete,
Fontes luciduli valete, salve
Mihi villula carior superbis
Regum liminibus. recedo, sensum
Sed meum hic animumque derelinquo.

XIII.

DE LAUDIBUS LAURI.

LAURE, conspicuo nitens
Semper tegmine frondium,
Quas nec bruma gelu rigens,
Nec sævi rabies Noti
Læto privat honore,
Te canam, nemorum decus
Arborumque virentium,
Inter quas ita gloria
Præstas, ut teneras super
Vites tollitur alnus.
Iratæ fugiens minas
Junonis, celeri ut pede
Latona Ortygiam attigit,
Te visa, gemini statim
Solvit pondera fœtus.
Hinc tantis meritis parem
Phœbus reddere gratiam
Quærens, horrificum neci
Ut Pythona dedit, tua
Cinxit tempora fronde.
Dein vocalibus Aonum
Silvis inferuit, te ubi
Lactis fluminibus leves
Nymphæ, & capripedes rigant
Dulci nectare Fauni.
Nec colles Heliconios
Dextro contigerit pede
Te quisquam sine; nam prius
Ex Lauro capiunt sua
Sancti præmia vates.
Quin & limina Cæsarum,
Victoremque etiam tuis
Exornas foliis ducem,
Cum Victoria nobili

Plena pulvere venit.

Cum primum hæc dea præpete

Penna fortia Romuli

Intrat mœnia, poneris

Tarpeji in gremio Jovis

Lætæ nuntia pacis.

Quamvis ipse Diespiter

Crebris fulminibus deûm

Templa concutiat, tamen

Nullis ipsa tonitribus

Igni tacta corusco es.

Quis te laudibus efferat

Dignis, Laure? nocentium

Tu purgamina sordibus

Præbes, veraque cornea

Mittis somnia porta.

Te pulcherrima fospitet

Latona, & cohibens levi

Arcu Cynthia belluas:

Te Phœbus viridem tuus

Omne servet in ævum.

X I V.

A D B A C C H U M.

AGE, Bacche, quis furor merabidum occupat? io io

Rapior, & alta cursu volucris in nemora feror,

Ubi sacra Mænades cum trieterica celebrant,

Furibunda solent vagantes agitare tripudia.

Audire videor alto reboantia strepitu

Ubique æra: jam choris, jam videor nemorivagis

Celer interesse turmis. evoë mihi sola sub

Pedibus tremunt, nubes evoë pulvereâ diem

Mihi tollit. adest, adest jam Semeleïa propius

Soboles: io venit, tinnula cymbala resonant,

Phrygiis recurva stridet grave tibia calamis.

Evoë

Evoë vagus abit animus, evoë tremula flagris
 Mihi terga quatit furor. parce precor, precor, animū
 Stimulis citare tantis: alios rape celeres
 Per opaca Thraciæ rura, alii capita rotent
 Hinc & hinc reflexa, thyrsisque feras hederigeris
 Lanient in otiosis ego sacra latibulis
 Faciam, aureisque Bacchi pia numina fidibus
 Referam novus sacerdos. tua, Liber, initia
 Cantabo, & ista, donec mihi vita supererit,
 Habitabo nemora, semper tuus, Evie, famulus.
 Quod si bene, pater, Evantum me inferere choris
 Animo est, & altæ furibundum per juga Rhodopes
 Agitare, tuo mihi saltem munere liceat
 Rabidi furorem amoris compescere, pater, &
 Da servitio gravi dominæ vivere vacuum.

X V.

A D A G E L L U M S U U M.

UMBRAE frigidulæ, arborum susurri,
 Antra roscida, discolore picta
 Tellus gramine, fontium loquaces
 Lymphæ, garrulæ aves, amica Musis
 Otia, o mihi si volare vestrum
 In sinum superi annuant benigni,
 Si dulci liceat frui recessu,
 Et nunc ludere versibus jocosis,
 Nunc somnum virides sequi per umbras,
 Nunc mulgere mea manu capellam,
 Lacteoque liquore membra sicca
 Irrigare per æstum, & æstuosus
 Curis dicere plurimam salutem;
 O quæ tunc mihi vita, quam beata,
 Quam vitæ similis foret deorum!
 At vos, o Heliconiæ puellæ,
 Queis fontes & amœna rura cordi,
 Si cara mihi luce cariores
 Estis, jam miserescite obsecrantis,

Meque urbis strepitu tumultuosæ
Ereptum in placido locate agello.

X V I.

A D A L E X A N D R U M
F A R N E S I U M C A R D.

J A M diem gyro breviorē claudens
Phœbus infani rabiem Leonis
Sedat, Autumnumque refert decorum
Mollior ætas.

Ille maturis redimitus uvis
Lætus incedit per amœna rura:
Ejus aspectu exhilarata ducunt
Poma colorem.

At puer flavæ Semeles fodalem
Candidum gaudens rediisse, prodit
Obviam longe: focias choreas
Jungit uterque.

Saltat hos circum thiasus, jocosī
Panēs, & passō Dryades capillo,
Fistulis mixtum resonat suavis
Tibia carmen.

Ip̄sa pomosos Cytherea in agros
Migrat, & pulcher Jocus, & Voluptas:
Tu tamen durus potes in molesta
Urbe morari,

Semper & magnum celeri per orbem
Mente, Farnesi, volitas, quid acer
Turca, quid Rhēnus paret, ac remota in
Parte Britannus,

Providens longe. sed om̄itte curam
Imperī paucis vacuus diebus:
Te magis tantos vegetum ad labores
Rura remittent.

XVII.

AD AGELLUM SUUM.

VENUSTE agelle, tuque pulchra villula,
 Mei parentis optimi
 Olim voluptas, & quies gratissima
 Fuiſtis: at ſimul ſenex
 Terras reliquit, & beatas cœlitum
 Petivit oras, incola
 Vos alter occupavit, atque ferreus
 Amabili veſtro ſinu
 Me lacrimantem ejecit, & caris procul
 Abire juſſit finibus.
 At nunc, amica rura, vos reddit mihi
 Farnesii benignitas.
 Jam vos reviſam, jam juvabit arbores
 Manu paterna conſitas
 Videre, jam libebit in cubiculo
 Molles inire ſomnulos,
 Ubi ſenex ſolebat artus languidos
 Molli fovere lectulo.
 Gaudete, fontes, rivulique limpidi;
 Heri vetuſti filius
 Jam jam propinquat, voſque dulci fiſtula
 Mulcebit, illa fiſtula,
 Quam veſtro Iolæ donat Alcon Maximus,
 Ut inclyti Farnesii
 Laudes canentem Naïdum pulcher chorus
 Miretur, & Pan capripes.

XVIII.

AD MUSAM DE PHILIPPO
OBERMAIRO.

COLLIS Aonii puella cultrix,
 Una ex virginibus novem tenellis,
 Quam nec bella cruenta, nec labores

So-

Solis dicere, sed puellularum
 Amores, querimonias, jocosque
 Lascivis elegis juvat referre;
 Hanc myrtum tibi dedicat Philippus,
 Natus Vindelicis Philippus oris,
 Sed tam' cultus, & elegans poëta,
 Tam dulcis lepidusque, ut Italorum
 Nemo sit propior tuo Tibullo.
 Hanc ille irrigua fovebit unda,
 Hanc perfundet odoribus, tuasque
 Laudes assidue sub hujus umbra,
 Molli carmine concinet. puella
 Pulchra, tu juveni fave, tuæque
 Fac sit deliciæ, tuique amores.

X I X.

AD VETURIAM MATREM,
 ET JULIUM, ET FAUSTUM
 FRATRES MORTUOS.

MATER candida, candidique fratres,
 Qui me funere rapti acerbo, in atris
 Lugentem tenebris videtis, & cum
 Sol terras hilarat nitente luce,
 Et cum nox placidum refert soporem,
 Jam mei miserescite, & deorum
 Supplicate parenti, ut exuens me
 Vinculis corporeis, volare vestros
 Ad manes sinat; est enim relictum
 Nihil dulce mihi, nihil, quod ægrum,
 Et mærentem animum levare possit,
 Præterquam lacrimæ, & querelæ, ab imo
 Et suspiria corde tracta. quod ni
 Timeret mea mens, adire dum vos
 Urget, ne, procul a piis repulsa,
 Vobis perpetuo careret, ipsum
 Ferrum jam mihi corpus exuisset.

X X.

AD JOANNEM ANTONIUM
FLAMINIUM PATREM
MORIENTEM.

VIXISTI, genitor, bene, ac beate,
Nec pauper, neque dives, eruditus
Satis, & satis eloquens, valente
Semper corpore, mente sana, amicis
Jucundus, pietate singulari.
Nunc lustris bene sexdecim peractis
Ad divum proficisceris beatas
Oras. i, genitor, tuumque natum
Olympi cito siste tecum in arce.

X X I.

AD ANTONIUM MIRANDULAM.

ANTONI venerande, anima mihi carior ipsa,
Romamne semper incoles?
Te nec avaritiæ morbus, nec fervida honorum
In Urbe detinet sitis.
Vis igitur properemus, ubi Dovadula Musis
Amica præbet otia?
Hunc agrum dat habere tibi Farnesius heros,
Quo nil amœnius, neque
Fertilis Baccho, & Cereri gratissima tellus
Togata cernit Gallia.
Has age delicias, & dulcia rura petamus,
Quo pulcher Autumnus vocat,
Et Bacchus pater, & virides Pomona per herbas
Cum Gratiis ducens choros.
Jam videor tecum patula projectus in umbra
Ad lucidi fontis caput,
Discere, nubigenam quæ mille coloribus Irim
Vis pingat imbris nuntiam;
Cur cadat æstivo glacialis fidere grando;

Quis

Quis tantus excitet furor
 Ventos, horrifonas curvato gurgite ut undas
 Ad alta mittant sidera;
 Altera cur auro tellus fluat, altera ferro,
 At illa gemmis splendeat.
 Felix, qui rerum causas, Mirandula, nosti,
 Et eleganter explicas.
 Tu docti pridem male culta vireta Lycæi
 Post longa primus sæcula
 Efficis, ut prisco revirescant more, quod omnis
 Miretur ætas postera,
 Teque parem dicat magnis heroïbus illis,
 Quos ipsa Pallas artibus
 Erudiens claris dat adhuc splendere per orbem,
 Ut pulchra cæli lumina.

XXII.

AD APOLLINEM.

CYNTHII cultor nemoris, beatas
 Voce qui Nymphas, citharaque mulces,
 Phœbe, supremi Jovis, & deorum
 Blanda voluptas,
 Si tibi semper mea mens ab annis
 Serviit primis, neque dulce cordi
 Est meo quidquam sine te, precanti
 Annue dexter.
 Ut mihi optatum dat habere agellum
 Clara Farnesi pietas, gravique
 Liberans cura, jubet otiosam
 Ducere vitam,
 Sic tuo vati liceat, perenni
 Nomen illius celebrare cantu;
 Et viri in nostris vireat libellis
 Gloria semper,
 Myrtus ut luco viret in latenti,
 Fonte quam nutrit liquido decora

Naïs,

Naïs, & sævas hiemes, & æstus
Arcet iniquos.

XXIII.

NAENIA IN MORTEM
FRANCISCAE SFORTIAE SORORIS
GUIDI ASCANII CARD.

PUELLA delicatior
Molli columba, pulchrior
Rosæ rubentis flosculo,
Cur immerentem candidis
Te sæva Parca fratribus,
Et conjugii dulcissimo
Prima juvena sustulit?
Sic florem hiantem mollibus
Telluris almæ amplexibus
Vellens procella turbinis
Leves in auras dissipat.
Francisca, acerbo funere
Cæli relinquens lumina,
Tuæ domus, & patriæ
Cuncta abstulisti gaudia.
Te mollis unda Tybridis
Flens crevit, ipsæ crinibus
Passis puellæ Naïdes
Flevere: septem collium
Questus ad alta sidera
Ivere: lucidum caput
Sol lugubri ferrugine
Velavit, atra civitas
Cum te sepulcro poneret.
Pudor, Venustas, Gratia
Sunt hoc sepulcro condita:
Crudelis, implacabilis,
Iniqua Mors, cornicibus
Tam longa parcis sæcula,
Et huic puellæ tam cito

Manus rapaces injicis,
 Quæ debuit Amphrysiæ
 Vicisse vatis tempora.
 Nec te rogantis dulcia
 Flexere verba, ferream
 Quæ vim valebant frangere:
 Nec oris illa dignitas,
 Cui Pallas ipsa cesserat,
 Tui furoris impetum
 Tardare quivit, impia.
 Nil fratris Ascani favor,
 Quem magna Roma suspicit,
 Caræ sorori profuit:
 Nil vota PAULLI Tertii,
 Quo terra nil majus videt,
 Juvere neptem candidam.
 At sævias licet, fera
 Mors, vivet ipsa funeri
 Suo superstes, omnium
 Volans per ora gentium
 Francisca, magnæ gloria, &
 Dolor perennis patriæ.

XXIV.

EPITAPHIUM FRANCISCAE SFORTIAE.

FRANCISCAE tumulo teguntur isto
 Ossa Sfortiadis, viator. illa
 Et forma memorabili puella,
 Et sancti specimen fuit pudoris;
 Digna vivere ad ultimam senectam.
 Sed mors, optima quæque prima tollit.
 Ipsam Romula gens, avusque PAULLUS
 Tertius lacrimis piis honorant:
 At deum genitor, deque gaudent
 Esse concilio suo receptam.

XXV.

EPITAPHIUM JOANNIS MATTHAEI
GIBERTI, PONTIFICIS VERONENSIS.

GIBERTI venerator hic sepulcrum,
 Quem Ligur genuit Panormi in urbe,
 Roma nutrit, & diu regendi
 Orbis participem beata vidit;
 Dein Verona recepit, & magistrum
 Sinceræ pietatis, & parentem
 Mirata est. nihil ille, quod beatam
 Possset reddere civitatem, omisit:
 Nunc cælo fruitur beatus ipse.

XXVI.

AD SUA VISSIMUM SODALEM SUUM.

SENEX palustribus loquacior ranis,
 Turbaque semper garrula cicadarum,
 Tu nunc relictis villulis Capenatum,
 Sinu Bononiæ educaris in dulci,
 Qua civitate delicatior nulla est;
 Vitamque lætam vivis atque felicem
 Fruens Morono, strenuoque Cervino,
 Quos publicarum cura nobilis rerum,
 Ardensque ad alta sidera evehit virtus.
 At cum reversus ad tuos agros, tristi
 Silentio miser, otioque marcesces,
 O quam vicem tuam dolebis! & cæli
 Lucem nitentem quam videbis invitus,
 Cum vita morte jam videbitur pejor!
 Senex dicacule, & facete nugator,
 Festivitatis magne amator urbanæ,
 Dic, caprimulgos inter atque fossores,
 Et senticosa rura gentis insulsæ
 Quid dulce poterit esse, quidve jucundum?
 Cum quo jocando tunc dabitur ineptire?

Quis

Quis elegantes ventitabit ad cœnas?
 Cui post Falerna vina de malo, & sacro
 Libro venena versuum propinabis?
 Megæra, non Camœna, quos tibi dictat,
 Ut iis acerba pestilentior peste
 Tuos sodales eneces; quibus centum
 Abesse millia passuum, nihil prodest;
 Nam charta tætro infecta carminum tabo,
 Quam sæpe doni maximi loco mittis,
 Modis legentum corda polluit miris,
 Ut liberare languidos suis succis
 Nec ipse Phœbus, ipsa nec Salus possit.
 At tu poëta letifer, tuos, quæso,
 Amiculos ne perde peste tam dira,
 Sed pessimis jam pone versibus finem;
 Sævire vel si pergis, hostibus sævi.

XXVII.

DE VERSIBUS PHILIPPI OBERMAIRI.

DULCES versiculi, meo Philippo
 Quos dulcissima Musa molli in umbra
 Dictat Castaliæ, suo lepore
 Sic sensum afficiunt meum, meumque
 Sic cor exhilarant, ut iis legendis
 Curæ sollicitæ, anxii timores,
 Et suspiria, lacrimæque amaræ
 Confestim fugiant; velut, suaves
 Cum spirant Zephyri tepente vere,
 Cælo nubila, candidæ pruinæ
 Terris diffugiunt; novique flores
 Pingunt gramina gemmeo colore.
 Dulces versiculi, tenelli, Amorem
 Spirantes, Veneremque, Gratiasque,
 Semper vivite, semper irrigate
 Vestro nectareo liquore sensus,
 Et mentes hominum venustiorum.

XXVIII.

AD PHILIPPUM BEROALDUM
JUNIOREM.

SCRIBES Bentivoli fortia Principis
 Tu facta, & Ligurem sanguine Julium
 Gaudentem Latio, infestaque Galliæ
 Nostris agmina finibus.

Nec parco referes carmine, quam fera
 Atrox in Selinum bella gerat Sophis,
 Dum Turcas odio persequitur gravi
 Regnis pellere patriis.

Nos diva, Idalium quæ nemus incolit,
 Et miscere simul dulcia tristibus
 Gaudet, Mæonia non patitur tuba
 Regum dicere prælia,

Nec Thebas veteres, primave Romuli
 Sceptra, ausamve deum tecta refringere
 Telluris sobolem, aut excidio datum
 Grajis Ilion ignibus.

Nos heu Hierophiles cogit amor male
 Cervicem laqueo subdere dispari,
 Quem nec Thessalico murmure saga, nec
 Duræ gramen Iberiæ,

Nec Circeja queat solvere nænia.
 Tu non visa canes prælia: nos gravem
 Experti dominæ sævitiam, levi
 Curas eluimus fide.

XXIX.

AD GRATIAS.

GRATIAE, pulchræ Veneris sodales,
 Quis sine gratum nihil aut venustum est;
 Non Amor, non ipsa Venus, jocive,
 Blanditiæve;

Tris fero vobis violæ coronas
 Flore fulgentes, ego terna vobis

Candidi lactis, totidemque libo

Cymbia mellis:

Vos meis dulcem numeris leporem

Addite, ut semper bene docti ad aures

Grata Farnesî veniant Iolæ

Carmina vestri.

X X X.

DE LAUDIBUS MANTUAE.

FELIX Mantua, civitatum ocelle,
 Quam Mars Palladi certat usque & usque
 Claram reddere gentibus, probisque
 Ornare ingeniis virorum, & armis!
 Te frugum facilis, potensque rerum
 Tellus, te celebrem facit virente
 Qui ripa, calamisque flexuosus
 Leni flumine Mincius susurrat,
 Et qui te lacus intrat, advenisque
 Dites mercibus invehit carinas.
 Quid palatia culta, quid deorum
 Tempia, quid memorem vias, & urbis
 Moles nubibus arduis propinquas?
 Pax secura loco, quiesque nullis
 Turbata exiliis, frequensque rerum
 Semper copia, & artium bonarum.
 Felix Mantua, centiesque felix,
 Tantis Mantua dotibus beata,
 Sed felix magis, & magis beata,
 Quod his temporibus, rudique sæclo
 Magnum Castaliona protulisti!

X X X I.

AD CAESAREM FLAMINIUM.

CAESAR æterno mihi junctæ amoris
 Vinculo, immites aditure mecum
 Non modo Hyrcanos, Erebi sed atra
 Regna profundi,

Ne

Ne mihi pulchros Ligurum recessus,
 Neve Campani memores venusta
 Rura Sebethi, aut placidas amœni
 Tiburis arces.

Ipsè nil docti patriæ Catulli
 Comparo; hic vivam, & moriar beatus:
 Hac mihi toto nihil est in orbe
 Gratius urbe.

Tu ferax vatùm generosa tellus,
 Hospitum nutrix & amica, vatem
 Hospitem sese tibi dedicantem
 Candida nutri.

Vos lares dulcis patriæ valete;
 Non enim possum miseras videre
 Civium pugnas, gladiosque fratrum
 Sanguine tinctos.

Vos tamen semper mea mens amabit,
 Me licet Parcæ rapiant ad orbem,
 Zona quem Solis dirimit corusco
 Torrida ab igni.

XXXII.

DE FONTE BAGNAJAE.

HUNC fontem amœnum, qui vireta limpidis
 Et ornat, & fœcundat ista rivulis,
 Magni Rodulphi magna liberalitas
 Cæsis medullis montium canalibus
 Per longa duxit; hoc tibi, terra optima,
 Dans munus omni præferendum muneri.
 Nam quod vetusto polliceris nomine,
 Præstare nunc primum incipis uberrima
 Lympha; vocari scilicet BAGNAIA,
 Vocabulo jam patrio dignissima.

XXXIII.

AD VILLAM MARIANAM
DE VICTORIA COLUMNA.

SALVE magna domus, meæ Columnæ
 Natalis, domus o beata salve.
 Hicne vagiit illa Musa, doctis
 Quam Phœbus decimam addidit Camœnis?
 Cæli lumina vidit hicne primum
 Cælo femina digna? digna celsis
 Nasci, & vivere in ædibus deorum:
 Supra sidera sidus ipsa clarum?
 O felix domus! hic Minerva pulchras
 Artes edocuit meam Columnam:
 Hic illi citharam dedit canorus
 Apollo; Superaque, dixit, omnes,
 O Victoria, feminas canendo,
 Quotquot magna tulit, feretque tellus:
 At te ne superent novem sorores,
 Jovis progenies novem sorores.
 Fortunata domus, domus beata!
 Audisti toties meæ Columnæ
 Illa carmina, quæ movere mentes,
 Quæ vim sistere fluminum solebant.
 Tibi Cynthia silva sæpe, sæpe
 Invidit tibi Cirrha, & antra Pindi,
 Et fontes Heliconii recessus.
 Jactat Creta Jovem, suam Dianam
 Delos inclyta: tu tua Columna
 Gloriare domus beata. pace
 Et Jovis liceat loqui & Dianæ,
 Non Delo minor es, minorve Creta.

XXXIV.

AD DIANAM.

CASTA Latonæ soboles Jovisque,
Quæ pharetratis comitata Nymphis,
Cynthium collem peragras, nigrique
 Silvam Erymanthi,
Bocchius, linguæ decus utriusque,
 Doctus errantes agitare cervos,
Hanc tibi villa media locatam
 Dedicat ulmum;
Unde veloci domitæ sagitta
 Pendeant lynces, timidique damæ,
Atque vivacis tibi consecrata
 Cornua cervi.

XXXV.

CATELLA AD REGINALDUM POLUM.

CUR me, Pole, tua venire ad urbem
 Lectica prohibes? tuæ quid, oro,
Summæ participem benignitatis
Esse non pateris? Canes bonorum
Heroum comites fuere semper;
Et cælum Canis incolit supremum
Inter sidera; nec polus, beata
Sedes cælicolûm, suam Catellam
Dedignatur habere secum: at ipsa
Sum despecta tibi, nec unum apud te
Angulum valeo impetrare. verum,
Si nostram vacet æstimare formam,
Non indigna tuo favore credar.
Est pilus mihi lucidus, venustæ
Pendent auriculæ. nigris ocellis,
Et caudæ placeo júbis comatæ.
Nec sum corpore vasta, nec figura
Tam brevi, ut videar puellularum

Comes dignior esse, quam virorum.
 Nec turpi scabie laboro; nec sunt
 Invisi pulices mihi molesti.
 Nec sum prorsus inutilis futura,
 Si lassam recreas, vehisque tecum;
 Nam pedes tibi suaviter fovebo,
 Qui jam frigoribus rigent acutis.
 Nec vero timeas, luto referta
 Quod via assidue ambularim; amicus,
 Et cliens tuus optimus, Morilla
 Me suis manibus pie, ac benigne
 Puro flumine ter quaterque lavit,
 Et munda dedit esse mundiorum
 Sponsa, quam bona mater ad maritum
 Vult deducere nuptiis paratis.
 Quod si non satis hæc videntur esse
 Ad flectendum animum tuum; catelli,
 (Ah nimis miseri mei catelli!)
 Te, precor, moveant, tenella pleno
 Quos gestans utero, pedes movere
 Vix queo amplius: & tamen necesse est,
 Milliaria singulis diebus
 Multa conficiam misella, ni te
 Volo linquere. Sed prius vel istis
 Optem filiis meis sepulcrum
 Fiant viscera matris; ipsa præda
 Optarim prius esse vel luporum,
 Quam te, maxime Pole, derelinquam.

XXXVI.

CATELLA IN MADIUM.

QUID, efferate, quid, Madi nequissime,
 Catella feci blandula,
 Cur me meosque liberos crudeliter
 Lingua proterva perderes?
 Per te, scelestè, factum, ut asperas quoque
 Polus benignus in feras,

In me foret crudelis, ac meas preces
 Ventis ferendas traderet;
 Et quæ reliqui patriam, & dulces lares,
 Ne stulta vos relinquerem,
 Afflicta, mærens, semimortua cum meis
 Linq̃uor catellis in via,
 Futura præda mox lupis rapacibus,
 Turpive corvorum gregi.
 Nec forma rara, nec mihi fidelitas
 Favore digna profuit:
 Nec pulchra proles, ventre quam gero, faxea
 Mollire quivit pectora.
 Proles misella, matre cum miserrima,
 Eheu tenebras horridas
 Adibis Orci, antequam nata haurias
 Jucunda cæli lumina!
 Hoc urit anxium cor, hoc multo mea
 Me morte pejus enecat.
 At tu, catellam amabilem, & mitissimam
 Qui cæde perdis impia,
 Madi, in molossum pessimum incidas, precor,
 Qui te deos inanibus
 Votis vocantem laceret, ac membra omnia
 Dente cruento differat.

XXXVII.

AD AURAM DE REGINALDO
POLO CARD.

AURA, quæ lucum viridem pererrans
 Nos levi blande recreas susurro,
 I, citis, quæso, pete Reginaldum
 Candida pennis;
 Tempera & suavi rapidum calorem
 Spiritu, circum volitans, nec æstus
 Igneus frangat sine delicati
 Corporis artus.
 Sic ferum semper Boream sonoro

Aeolus clausum teneat sub antro:
 Sic tibi numquam noceat furentis
 Impetus Austri.

XXXVIII.

DE LIBELLIS ANDRAE NAUGERII.

QUOT bruma creat albicans pruinas,
 Quot tellus Zephyro soluta flores,
 Quot spicæ Libycis calent in agris,
 Quot vindemia porrigit racemos,
 Quot vastis mare fluctuat procellis,
 Cum nascens pluvias reportat Hædus,
 Quot Ceraunia frondibus teguntur,
 Quot cælum facibus micat serenum,
 Quot sunt millia multa basiorum,
 Quæ dari sibi postulat Catullus,
 Quotque sunt atomi Lucretianæ,
 Tot menses, bone Naugeri, tot annos
 Vivent aureoli tui libelli.

XXXIX.

AD MUSAS DE HORATIO
 GUALTERUTIO CAROLI FILIO.

NYMPHAE progenies Jovis supremi,
 Cultrices Heliconii recessus,
 Quas cantus juvat & leves choreæ,
 Vobis se famulum dicat tenellus
 Hic puer citharam ferens eburnam,
 Et stylum, & tabulas, puer disertus,
 Et dicaculus, & nitens; novella
 Ut myrtus viridi hortulo. Puellæ
 Pulchræ, illum finite ad vireta vestra
 Lætum accedere; nec juvena molli
 Flore vestiatur os ei, poëta
 Dum factus culicem Maronis æquet,
 Aut vincat potius, venustiora
 Ludens carmina roscidis sub antris.

XL.

AD HORATIUM GUALTERUTIUM
CAROLI FILIUM.

ALUMNE Musarum puer, tibi Thalia dulcis
Ab urbiū frequentia remoto in antra Pindi,
Frondis corona myrtæ caput decorum in-
umbrat,

Lynamque eburneam aureo docet ferire plectro;
Docet sonare vocola dulci melos suave,
Quo fluminum volubiles moratur illa cursus.
Non plus Marone parvulo canorus olim Apollo
Gaudebat: Orpheum parens non plus tenellum
amabat.

O digne vita cælitum, tibi neant Sibyllæ
Vivacis ævum innoxie manus trium sororum.

XLI.

DE GASPARÉ CONTARENO.

DESCRIPSIT ille maximus quondam Plato
Longis suorum ambagibus voluminum,
Quis civitatis optimus foret status:
Sed hunc ab ipsa sæculorum origine
Nec ulla vidit, nec videbit civitas.
At Contarenius optimam Rempublicam
Parvi libelli disputationibus
Illam probavit esse, plus millesima
Quam cernit æstas Adriatico in mari
Florere pace, literis, pecunia.

XLII.

AD RODULPHUM PIUM CARD.
DE MORTE CONSTANTINI FRATRIS.

JAM modum figas nimio dolori,
Magne Rodulphe, & pueri quietam
Definas umbram miseris querelis
Sollicitare.

Occi-

Occidit frater tibi jure dulci
Carior vita; tamen ille justis
Non reviviscet lacrimis. nec ipsa
Parca movetur

Questibus; nec te pietas juvabit
Hic tua. Obscuras potuit deorum
Manium sedes penetrare quondam
Thracius Orpheus,

Vifus & blandæ citharæ canoris
Vocibus sævas Furias movere,
Conjugem caram superas ad auras
Ducere tendens.

Pæne jam lucem miser hauriebat;
Ditis impulsu stetit, & sequentem
Respicit: retro fugit illa venti
Ocyor alis.

Hanc Charon putri revehit phaselo,
At procul ripa minitans, maritum
Arcet incassum repetentem avari
Munera Ditis.

Scilicet leges superûm refigat
Nemo; mortalis pereat, necesse est:
Ut libet, vitam pater ipse divûm
Donat, & aufert.

Mors rapit cunis cita vagientem:
Flore sub primo cadit alter ævi:
Hic nimis vivax queritur caducæ
Damna fenestæ.

Sic Jovi magno placitum. Quid ergo
Nitimur contra? miserique semper
Vivimus? quanto satius, libenter
Ferre, quod æqua

Mente ni suffers, tamen est ferendum.
Quo reluctantes trahere obstinata
Vis solet stultos, sapienter ipsi
Ibimus ultro.

XLIII.

AD ACHILLEM BOCCHIUM.

E RGO (proh superûm fidem!)
Isto contegitur marmore Julia,
Clarum Felsinæ decus
Urbis? sic igitur, sic periit bona
Nostri mater Achillei?
Nec quidquam pietas sollicita in deos,
Nec quidquam integra profuit
Et mens, atque animi candor amabilis?
En quisquam, juvenum optime,
Consolando tuis ponere lacrimis
Finem cogitet? hic, miser,
Hic flendum, hic querulis omnia cantibus
Imple. haud aspera nunc suis
Intrantem pepulit te foribus Chloë:
Non non candidior nive
Fastidit tua nunc carmina Tyndaris,
Et collo dare brachia
Orantis refugit: sed miser, ah miser,
Mater Julia, Julia
Heu mater, propriis luminibus tibi, &
Vita carior occidit!
Quid laudare sacris usque pium juvat
Vatem numina cantibus?
Lesboumque agili tangere barbiton
Plectro? ah carmina, barbitos,
Surdorum ah valeant numina cælitum.
Sed quid irrita fundimus
Lamenta? immeritos invidia deos
Quid pulsamus inutili?
Omnes una eadem mors manet. ibimus
Omnes ad tenebras nigri
Plutonis. sed enim cum semel occidis,
Non forma, aut decor ingenî,
Nec te cana Fides eripiet feri

Ex Orci manibus. pius

Frustra, parce nihil proficientibus
Jam, Bocchi, querimoniis.

Maternas, aliquis si manet Inferis
Sensus, credibile est tuo

Lædi umbras gemitu. desine, desine;
Et constanti animo feras,

Quod mutare nequit dura necessitas.

XLIV.

AD CAESAREM FLAMINIUM.

NE Midæ ingentes stupeas acervos,
Cæsar, aut sultam Pariis columnis
Regiam, aut regis nitido micantes
Aere catervas:

Ista sed vulgus feriant inane.

Tu piam mentem superos domumque
Parvulam, & quantum satis est agelli
Fertilis ora.

Ille thesauros Arabum, & superbas
Indiæ gazas habet: has, & illos,
Mente qui celsa, populique vanos
Spernit honores.

Tu licet regno potiari, dives
Quod tenet Medus, tamen usque servis,
Imperat donec tibi plus habendi
Dira cupido.

Triste portentum, macieque semper
Lurida pallens. nihil hac ab Orco
Sævius misit superas ad auras
Ira deorum.

Cautus hanc vita. fugit hora curis,
Et simul vitæ positura finem.
Post rogum distat nihil ipse nudo
Cræsus ab Iro.

XLV.

GRATULATUR, ALEXANDRUM
FARNESIUM GRAVI MORBO
LIBERATUM ESSE.

DA vati citharam, puer,
Et mecum superis incipe debitas
Cantu solvere gratias,
Qui nobis juvenem restituunt sacrum.
Jam tristes querimonix
Cessent, jam lacrimis, optima civitas,
Tandem pone modum piis:
Jam dî, Roma, tuas audierunt preces.
En Farnesius inclytus
Vivit, nec miseram funere patriam
Fœdat. dicite, virgines,
Dîs laudes, pueri dicite candidi:
Ludis, lætitia, jocos,
Et faustis resonent omnia plausibus.
Cælo nubila Juppiter
Pellat. Sol, nitidum jam caput exfere.
Urna fundere limpidas
Undas incipiat jam Tyberis pater,
Et septem geminos tegant
Montes purpureis lilia cum rosis.
At tu, Romulæ parens
Urbis, certa salus, & decus Italæ
Gentis, maxime PAULLE, jam
Divis solve bonis vota. nepos valet;
Invisitoque animo feret
Tecum una imperii pondera maximi;
Alcides velut impiger
Fulsit supposito sidera vertice.

XLVI.

AD BACCHUM.

HANC vitem tibi dedico racemis
 Gravem purpureis, pater Lyæ;
 Pro qua tu mihi vineam tuere
 Non dico a Satyrisve, capreisve,
 Non a grandinis impetu, vel Austri,
 Sed a Pygmalione Formiano,
 Qui sua horribili, voratione
 Plus nocere queat duabus horis,
 Quam grando, Satyrique, capreæque,
 Et venti rabies duobus annis.

XLVII.

JOCATUR IN PYGMALIONEM
FORMIANUM.

SI villam mihi læserit pusillam
 Pagus, furripiens favos, merumve,
 Aut pernas, oleumve, fistileſve
 Urnas, haud equidem deos rogabo,
 Furum ut grandine rura verberentur,
 Dum fruges gravidis tument aristis,
 Nec lupi ut rapiant oves; sed unum hoc
 Vindicem scelerum Jovem precabor,
 Ut cum ducere cœperit colorem
 Uva livida, mittat horum in agros
 Dirum Pygmaliona, vinearum
 Pestem, & Tartareo cane, & Charybdis
 Hiatu horribili voraciorem.

XLVIII.

AD VICINOS.

VICINI, moneo, procul fugate
 Istum Pygmaliona, vinearum
 Diram perniciem. canum frequentes
 Ad-

Adfint excubiæ: diem, atque noctem
Sagittæ, & lapides minentur. & cum
Isthæc omnia feceritis, ipse
Vias inveniet tamen vorandi.

X L I X.

V I N E A.

ILLA ego innumeris onusta nuper
Racemis, decus inclytum coloni,
Omnes vinea vineas propinquas
Vincens fertilitate, nunc nec unum
Quidem servo acinum misella. quæris,
Unde hæc perniciēs mihi, viator?
Venit Pygmalion silente nocte,
Et una minus hic moratus hora
Me, quis crederet? integram voravit.

L.

V I N I T O R E S.

PRÆTOR optime, vineas tueri
Ab hoc Pygmalione jam nequimus.
Quo vorat magis, in dies, & horas
Augescit magis & magis vorandi
Libido furiosa, nec Charybdis
Hujus viscera quidquid est ubique
Uvarum saturare possit. ergo
Rogamus miseri coloni, ut ista
Tempesta, barathrumque vinearum
Pellatur procul hinc malas in oras,
Dum vindemia pendet: aut bibemus
Lympham pro mero, & omnium labores
Obscœna ingluvie unius peribunt.

L I.

A D P Y G M A L I O N E M.

CEDAT, Pygmalion, tibi Celæno,
 Harpyiæque aliæ malæ, & rapaces:
 Cedat horribilis Chimæra: cedat
 Et Scyllæ rabies tremenda, & illa
 Cedat infatiabilis vorago,
 Quam Graji veteres vocant Charybdim.
 Cedat tergeminus canis, laborque
 Cedat Herculis Hydra. vincit omnes
 Tua insignis edacitas; nec illam
 Jam queat saturare vinearum
 Quidquid maximo in orbe Sol tuetur.

L I I.

A D E U M D E M.

UVAE perniciēs nefanda, si quam
 Pro tua ingluvie fera, & tremenda
 Pœnam iudicio meo mereris,
 Hanc ius exigat: optimas ad uvas
 Relegere, manus, pedesque vinctus:
 Et semper capiti tuo imminentes
 Racemos habeas, eosque numquam
 Possis tangere. non mehercule orbis
 Rotæ Ixionæ, vel unda fallens
 Parentem Pelopis, vel omne in ævum
 Renascens Tityi jecur, vel ingens
 Saxum Sisyphi, & omnium impiorum
 Pœnæ omnes simul huic tuo, miselle,
 Queant supplicio pares vocari.

L I I I.

A D B A C C H U M.

TU, qui centimanum potes gigantem
 Cæio trudere, Pentheumque regem
 Leto mittis & impium Lycurgum;

Et

Et Gangem superas, & ultimum Indum,
 Invictissime Bacche; non furentem
 Istum Pygmaliona jam coërces?
 Qui fera ingluvie incitatus omnes
 Vineas vorat, & tuum liquorem,
 Qui servandus erat cadis in annos
 Plures, mittere ventris in cloacam
 Totum pergit, & annuos labores
 Absumit male pauculis diebus.
 O monstrum horribile ultimas in oras
 Pellendum, aut magis Inferos ad imos!

L I V.

A D E U M D E M.

QUOD nostras, bone, vineas, Lyæ,
 Servasti incolumes, & integellas
 Diro Pygmalione ceterorum
 Vineta ingluvie fera, & nefanda
 Vastante, hoc tibi ponimus facellum;
 Quod pro tempore fit quidem pusillum
 Acerna ex trabe, sed tamen venustum est:
 At si sustuleris ferum, & tremendum
 Hoc monstrum, populus tibi merenti
 Aedem marmoream, pater, sacrabit.

L V.

DE HORTIS BLOSII PALLADII.

BLOSI villula ter quaterque felix,
 Felicissimi hortuli poëtæ
 Venusti, teneri mei sodalis,
 Quo vivente, sales, joci, lepores
 Vivent; ac pereunte, disperibunt:
 Ille molliculam suam Turundam
 Vos docet resonare, vos jocos
 Ludentem hendecasyllabis odoro
 Fovetis gremio: relicta Apollo

D

Cir.

Cirrha, Pieridesque vos frequentant,
 Ex quo deliciæ suæ, sui que
 Amores Blosius vireta vestra
 Cirrhæ prætulit, Aonique monti.
 Quid mirum, bona rura, si feratis
 Dulci nectare poma dulciora?
 Has dulcissimus omnium poëta
 Plantulas manibus suis feraces
 Sevit, inserit, & colit, suoque
 Musæo assidue rigat lepore.
 Hoc perfusa lepore tam venustos
 Flores, tam varios benigna tellus
 Passim fundit humo: hoc lepore eodem
 Fontes luciduli, antra opaca, amœnum
 Nemus, testaque pulchra condiuntur;
 Ut omnes Veneresque, Gratiasque
 Hortis omnibus, omnibusque villis
 Omnino videamini abstulisse,
 Hortuli nimis, & nimis beati,
 Tuque villula ter quaterque felix.

LVI.

AD BLOSIUM PALLADIUM.

QUALIS susurrus arboris, cum florido
 Jam vere ludit aura primis frondibus:
 Vesanientis quale per Caniculæ
 Aestum jacere in discolore gramine,
 Sub umbra amœna, fontis ad lympham sacri;
 Tales mihi, poëta jucundissime,
 Lusus tui, quibus Turundam carmine
 Tam bello, amabili, & faceto concinis;
 Ut illa carior Catulli passere
 Jam sit mihi, sive est quid illo carius.

L V I I.

D E T U R U N D A B L O S I I P A L L A D I I.

TU R U N D A, turdis esca solis cognita,
 Venusta cum te Musa non cognosceret,
 Nunc es lepore versuum dulcissimo
 Condita sic a Blofio meo, ut cibus
 Sis facta mensis principum gratissimus.

L V I I I.

D E E A D E M.

TU R U N D A, turdos sueta edaces pascere,
 Postquam faceti Musa culta Blofii
 Dulcem leporem carminis tibi addidit,
 Non amplius turdos agris, sed urbibus
 Mentis virorum pascis elegantium.

L I X.

T U R U N D A.

CU M domos humiles Turunda ruris
 Ignota incolem, dolosque turdis
 Hic parare solerem, amore captus
 Mei Blofius, omnium poëta
 Urbanissimus, ad suos penates,
 Et palatia celsa Vaticani
 Montis ducere rusticam, rudemque
 Haudquaquam erubuit, suæque Musæ
 Jocis, & numeris, leporibusque
 Condiens, ita amabilem saporem
 Addidit mihi, ut ire non vererer
 Ad mensas hominum elegantiorum.
 Quin Farnesius ipse, flos Quiritum,
 Cœnas magnificas sua Turunda
 Ornat cotidie. Hæc ego ipsa mecum
 Non semel reputans, satis superque

Fortunata mihi videbar esse,
Ut quod præterea deos rogarem,
In mentem hercule nil venire posset.
At nunc maximus ille rex Olympi,
Qui terras tonitru quatit sonoro,
Misit alipedem deum venusta
Forma, pileolo comas tegentem
Flavas, anguibus implicata virga
Cui gestamen erat manus decoræ,
Ardebant oculi, & genas rubentes
Pingebat niveus color, novoque
Malas flore juvena vestiebat.
Is me purpureo ore ter quaterque
Tentans corripuit, volansque summum
In cælum ad teneram tulit puellam,
Pulchram, Juppiter! & decentem, aitque:
Quam gentes Italæ vocant Turundam,
Servato, soror, usque dum parata
Jam cœna pater accubet: petenti
Tunc dato hanc; etenim poëta summus,
Cui nomen Blossio est, eam canendo
Tantis laudibus extulit, comesse
Ut ipsam cupiat pater deorum;
Et quidem meritissimo; sapore
Hæc enim ambrosiæ mihi videtur
Longe suavior, omnibusque rebus
Mortales quibus, & quibus beati
Pascuntur superi. hæc locutus ille
Abit: me nivea puella dextra
In cella bene olente collocavit,
Ubi sunt epulæ deûm repostæ.
Sic ego auspiciis bonis ab agro
Ad urbem veniens, ab urbe summum
In cælum penetro, cibus supremo
Jovi, & cælitibus futura magnis.

L X.

T U R U N D A.

QUIS hoc credat? ego illa, quam comesse
 Nec dites, neque pauperes solebant,
 Quæ solis avibus parabar esca,
 Nunc lautis superûm Turunda mensis
 Acceptissima sum; nec ullus est jam
 Qui non ambrosiæ meum saporem
 Longe præferat. ore quisque divûm
 Me vorat cupido, & canistra plena
 Mensis terque quaterque fert Juventa;
 Nec tamen satis est. Quid erudito,
 Dicat forte aliquis, deûm palato
 Te gratam facit, o Turunda? nempe
 Blosi dædala Musa me lepore
 Suo condit ita apte, & eleganter,
 Ut quo plus edor, hoc magis magisque
 Augescat studiumque, amorque edendi.
 Quod ni cælicolas pudor vetaret,
 Ab iis manderer usque, & usque, & usque:
 Junonique, Jovique, ceterisque
 Dîs magnis, mediocribus, pusillis
 In manu forem, & ore continenter.

L X I.

T U R U N D A.

QUAM sim cælitibus Turunda grata,
 Blosi, disce simul, simulque ride.
 Formosus Veneris puer, puerque
 Idæus Jovis inclyti minister,
 Me semper manibus gerunt, vorantque,
 Seu domi libeat manere, sive
 Per cæli varias vias vagentur.
 Hos quidam e superis senex, opacam
 Qui barbam gerit, intuens ocellis,

Obliquis gemit, dolensque dixit:
 Felices pueri, quibus Turundam
 Per annos licet esse continenter,
 Et domi, & platea quoque frequenti;
 Quod idem ut liceat mihi, libenter
 Sim trimus puer. At tibi senectus
 Sit semper viridis, poëta magne,
 Cujus munere præferor beatis
 A dîs ambrosiæque, nectarique,
 Seu quid suavius est, magisve dulce.

LXII.

T U R U N D A .

ILLA ego, illa Turunda, rusticorum
 Quæ spurca fieri manu solebam,
 Ut turdos caperem, cibus dolosus,
 Nunc domum Jovis incolo supremi,
 Ad cælum hendecasyllabis vocata
 Blosî, candidi, & optimi poëtæ.
 Hic me pulchra Juventa delicatis
 Confectam manibus suis, deorum
 Ad mensam aureolo ferens canistro
 Omnes exhilarat. vorat jocosa
 Ore purpureo Venus Turundam:
 Implet Juppiter os suum Turunda:
 Turundam ambrosiæque, nectarique
 Præfert Mercurius: deûm palato
 Nil est denique gratius Turunda.
 Immo dîque, deæque cum Turundæ
 Nil dulcedine posse comparari
 Arbitrantur; & omnium Turunda
 Præstantissima judicor ciborum.
 At tu, culte poëta, qui facetis
 Tuis versibus evehens ad astra,
 Me misces dapibus deorum, amicos
 Illos experiare semper; & cum
 Terras liqueris, ad tuam Turundam

Fruendam venias, receptus almi
Jovis concilio, sacraque mensa.

LXIII.

T U R U N D A .

QUOD orta in agro, & educata rusticis
Casis, Quirini mœnia, & celsas domos
Mensasque principum virorum maxima
Cum laude adivi, & inde campos aëris
Erecta supra, Solis aureum jubar,
Et clara Lunæ cerno sub me lumina;
Quod me Juventa pulchra delicatulis
Formare palmis gaudet, & quod infimis
Terris cibus volucrum, at alto in æthere
Cibus deorum nominor gratissimus;
Quod denique ille rex Olympi maximus,
Suprema rerum cui potestas omnium,
Me dulciorem affirmat ipso nectare,
Tuæ Camœnæ, Blosî, id omne debeo;
Tuæ Camœnæ, qua nec ulla dulcior,
Nec ulla cœtu dignior cælestium.

LXIV.

T U R U N D A .

PATER deorum, vosque magni cælites,
Si quid Turundæ vota supplicis valent,
Si dulce vobis exstitit quidquam meum,
Meo poëtæ digna, quæso, præmia
Pro liberalitate vestra solvite.
Ut ipse dulci dulciorem nectare
Vobis Turundam reddidit, sic illius
Vos integratis viribus concedite,
Forti juventa ut sit senecta fortior,
Cunctisque rebus, ut cupit, fluentibus,
Tantis dies noctesque abundet gaudiis,
Ut semper ipsi læta portet somnia

Quies profunda, dulcis, & facillima.
 Tum quos paravit delicatos hortulos,
 Pomona semper incolat, nec arbores
 Aestu finat, durove lædi frigore,
 Notive flatu, aut verberante grandine.
 Hic uva Cretam vincat; & Phæaciam
 Malus, pyrusque; Mediamque citrius:
 Hic prata semper floribus lætissima,
 Hic sint Favonî grata semper murmura;
 Semper volucrum silva cantus audiat;
 Nec manet ullo fonte lympa purior,
 Loquaciørve; cumque vis Caniculæ
 Furens hiulcat arva, siccat uberes
 Aquas, abundet hic amœnus fontium
 Liquor, gelu, nivisque vincens frigora.
 Senex facetus, sub virente pampino
 Projectus alta in herba ad undas vitreas
 Suam Turundam cantet: illum Naïdes
 Inusitato carminis tactæ sono
 Lustrent choreis: ferta canis crinibus
 E fronde myrti nectat alma Cypria.
 Sic ille centum lætus annos exigit,
 Nunc civitatis deferens frequentiam,
 Nunc infrequentes urbe mutans hortulos.
 At cum peractis cursibus vitæ seni
 Jam fila Parcæ legerint novissima,
 Illique placida mors ocellos clauserit,
 Blandi soporis more sensus auferens,
 Suam Turundam visat alto in æthere
 Poëta cœtu cælitum dignissimus.

L X V.

AD BLOSIUM PALLADIUM.

POETA docte, culte, amabilissime,
 Ipsa Turunda dulcior, quod audeo
 Tuæ Camœnæ candidæ facetias
 Laudare turpi & infaceto carmine,

Ecquid perinde ineptio, ac si condiam
Absinthio mel? aut lutosa dextera
Velim polire virginem pulcherrimam?
Sed contra habeto sic, & animum advertito;
Ut pulchra turpi comparata pulchrior
Puella sit; sic & poëtæ non bono
Bonus poëta copulatus, optimi
Nomen lucratur. ipse, qui jure optima
Poëta passim nominaris optimus,
Quid ergo non lucraberis, si plumbeas
Nugas meas, tuosque versus aureos
Uno atque eodem junxeris volumine?
Sed serio tandem ut loquar, quæ carmina
Scripsi jocando de Turunda, hæc nemini,
Si quid tuum sodalem amas, ostenderis;
Nam tecum ineptus esse, & insulsiſſimus
Impune possum, ceteris sim fabula.

M. A N T O N I I
F L A M I N I I
C A R M I N U M

LIBER SECUNDUS.

AD STEPHANUM SAULIUM.

I.

ONE metum, Sauli, longas
jam pone querelas;
Flaminius valet, ac lætus ti-
bi carmina dictat.
Scilicet ut Romæ corruptas
fugimus auras,
Et riguos patriæ montes, sal-
tusque salubres
Venimus, effætos venit quo-
que robur in artus,

Diffugit macies, diffugit corpore pallor,
Et somnus vigiles irrepfit blandus ocellos;
Quem neque defiliens crepitanti rivulus unda,
Nec Lethea mihi duxere papavera quondam.
Jam valeat Romana meo cum Principe tellus;
Certum est, in patriis ævum consumere silvis.
Si lætus pomis, & vili pascor oliva,

Et

Et juvat angusto vitam traducere tecto
 Ignotum, duplici pellentem frigora panno,
 Quid Regum turres, ac limina magna potentum
 Persequor, & dulcem dimitto stultus agellum?
 At tu, quem virtus, generis quem antiqua superbi
 Ad summos jam nobilitas tollebat honores,
 Vitaſti ſapiens urbana negotia: nunc te
 Lauricomas inter ſilvas, citrioſque nitentes
 Muſarum placidæ traducunt otia vitæ.
 Tu gelidam ſtratus formoſi fontis ad undam,
 Qua leviter cultis immurmurat aura viretis,
 Occultas rerum cauſſas, cælique meatus,
 Quid deceat, quæ ſint fugienda, ſequendave, tractas.
 Tu magni eloquium Tullî, numeroſque ſecutus,
 Condîs perpetuis manſura volumina chartis.
 Nec tamen irriguos hortos ornare colendo,
 Nec citrium ſerere, aut buxum tondere comantem
 Negligis, aut ſedes apibus optare quietas;
 Dulcia divini decerpens gaudia ruris.
 Te, juvenis venerande, ſequar; quantûque benigni
 Dî dederint vitæ, contentus paupere tecto
 Jam vivam mihi ſecretis inglorius arvis.

I I.

I A N T H I S.

VENISTI tandem, tandem, mea ſola voluptas,
 Veniſti, & lucem miſeræ vitamque tulîſti.
 Quantum vere novo gaudet laſciva capella,
 Aſtîvis quantum ſitientes imbribus horti,
 Tantum, Mopſe, tuo reditu lætatur Ianthis.
 Te ſine, care puer, leto mihi triſtior ipſo
 Vita fuit, tardoque dies mihi tardior anno.
 Seu tenebras Veſper, ſeu lucem ferret Eous,
 Me ſlentem Veſper, ſlentem cernebat Eous.
 Lugebant ſilvæ, lugebant mollia prata,
 Formoſuſque ſuos amiſerat hortus honores;
 Et deſiderio domini pecus omne peribat.

Dul-

Dulcia nunc tecum redierunt gaudia cunctis.
 Aspice, te læta pinus complectitur umbra;
 Arguto properans te murmure lymp̃ha salutat,
 Albaque purpureum tibi ducunt poma colorem;
 Ipsa ego nunc dulci saturabo lumina vultu.
 Discedet macies, discedet corpore pallor,
 Et tecum longos peragam feliciter annos.
 Seu teneras solito pasces in monte capellas,
 Seu patrios fines linques, & pabula nota,
 Quidquid ages, formose puer, tua cara puella
 Tecum semper erit, terras comes ibit in omnes.
 Jam didici, quid sit juvenem exspectare morantem;
 Exspectans una vel nocte puella senescit.

I I I.

A D N Y M P H A S D E F O N T E
P H I L A L E T H I S.

NAIADES pulchræ, pulchræ e fontibus ortæ,
 Hanc lymphã vobis Philaethes dedicat. illa
 Nec fons frigidior quisquã, nec purior. at vos
 Arenti vestram lympham defendite ab æstu,
 Neu sitiant myrti, neu desit floribus humor;
 Et domino ruris viridem servate senectam.

I V.

A D A L E X A N D R U M F A R N E S I U M
C A R D I N A L E M.

FARNESI, vatum decus, & spes unica, nostri
 Solus principium, & finis tu carminis esto:
 Utque optata mihi dexter facis otia, sic te
 Mansuro liceat cantu celebrare, meisque
 Floreat æternum tua virtus inclyta chartis:
 Quod spondent Musæ, & cultus mihi sēper Apollo.
 Nam qui nec vates, nec dulcia carmina curat,
 Ille licet gazas Arabum, Cræsiſque talenta
 Con-

Congerat, & prisco sit regum a sanguine cretus,
 Attigit infelix ubi metam ignobilis ævi,
 Despectum jacet in tenebris sine nomine corpus,
 Villicus occulto moriens ut pauper agello.
 Quæque pio vati prudens si dona dedisset,
 Viveret exsequiis invita morte superstes,
 Illa meretrici dabit hæres. O male sani,
 Discite, divitiis uti sapienter. Avaris
 Obruit hic aurum terris, cæcoque furore
 In mediis opibus vivit rerum omnium egenus:
 Alter avaritiam sæva plus morte perosus,
 Rem patriam stulte vetitos effundit in usus,
 Ingentemque auri scurræ populantur acervum.
 At sapiens recte dispensat dona deorum;
 Dat partem patriæ; reficit labentia templa;
 Et Musas fovet, & sacros ante omnia vates.
 Ergo illum dulci tollunt super æthera cantu,
 Mortalemque vetant invisæ occumbere morti.
 Sic Mæcenatis, quo Tuscia gaudet alumno,
 Usque feret nomen diversas fama per oras,
 Dum rapidus circum terras volvetur Olympus.
 Ille quidem magnos reges æquaverat auro,
 Cumque ipso curas partiri & gaudia fuerat
 Augustus Cæsar, rerum cui prima potestas:
 Sed nihil Augustus, nil pondera divitis auri
 Profuerunt, vitæ legeret cum fila suprema
 Parcarum manus. obscura caligine leti
 Consitus inferna semper latuisset in umbra,
 Ni miserata virum divini Musa Maronis,
 Ipsius ad clarum famam evexisset Olympum.
 Scilicet ingeniis varia est vis insita. rerum
 Invigilant alii causas aperire latentes;
 Et convexa poli penetrant, manesque sub imos.
 Hic jura imperiis describit: at ille rotundo
 Attentum ore tenet populum magnumque senatū.
 At si quem placidis nascentem vidit ocellis
 Castalii regina chori, & formosus Apollo,
 Ille urbis strepitum fugit, & viridantia silvis

Rura colens, gaudet longos extendere in annos
 Magnanimûm heroum divino carmine laudes.
 Ergo age virtutem, juvenum flos candide, solam
 Mirare, & doctos tua semper cura poëtas
 Ornet alatque; tuum ut vivat per sæcula nomen.

V.

D E S E A E G R O T A N T E .

ERGO adeo cœptum peraget Mors impia cursû,
 Ut post everſæ triftia fata domus,
 Me quoque furripiat primo vix flore juventæ?
 Et noſtra exiguus jam tegat offa lapis?
 Dî, quorum auſpicio communes hauſimus auras,
 Parcite nunc vitæ rumpere fila meæ:
 Parcite, ſi veſtros ſuſpexi ſemper honores,
 Si nullo infecta eſt candida mens ſcelere.
 Non prius ac cæli curſum confecit, Ibero
 Tingit anhelantes gurgite Phœbus equos:
 At nunc perpetuam nobis Mors pallida noctem
 Portat, & infernos cogit adire lacus.
 Et nondum eſt rugis facies mihi languida, nec dum
 Infecit nigras alba ſenectæ comas.
 Sic roſa vix lætū calathi pandebat honorem,
 Cum cadit, & rutilo murice pingit humum.
 Jane pater, noſtræ quondam ſpes una juventæ,
 Jam condes manibus lumina noſtra tuis:
 Jam me poſtremo tumuli donabis honore;
 Et cupies tantis non ſupereſſe malis.
 Aſt ego ſecurâ nequidquam mente parabam
 Grandia mox Umbri dicere facta Ducis.
 Ut validas olim bello devicerit urbes;
 Quem tremuit victis pulcher Iſaurus aquis:
 Ut nunc indomitos certet contundere Iberos,
 Italiæque gravi ſolvere colla jugo.
 Hæc heu Perſephone, ſupremi nuntia luſtus,
 Vota dedit levibus diripienda Notis.
 Sæpe ſalutifero morbum depellere ſucco

Tentavi: at nulla cefferat arte dolor.
Sæpe deûm supplex clamavi numina: sed non
Audierunt nostras numina furda preces.
Quod si tanta sitis, nostræ si tanta cupido est
Mortis, & effugii spes mihi nulla manet;
Ah liceat saltem Elysios invisere campos,
Et fortunatæ regna beata plagæ;
Hic ubi cum molli Nemesis formosa Tibullo
Ludit; & est vati Lesbia juncta suo.
Et mihi, qualis erit teneris comitata puellis,
Occurret celeri candida Lygda pede:
Et dulces dabit amplexus, & basia junget,
Junget & optati gaudia conjugii.

V I.

D E H E R C U L E , E T H Y L A .

QUID mirare, tuo si regnat corde Lycinna,
Nec cessat tantis te cruciare malis?
Crede mihi, nō solus amas; Veneris puer omniū
Est divûm, atque hominum maxima perniciēs.
Audisti ne, humeris cælum qui sustulit altis,
Ausus & inferni regna subire dei?
Ille idem tanto puerum dilexit amore,
Ut, seu nōx alto surgeret Oceano,
Seu roseo terras vestiret lumine Titan,
Hercule cum magno candidus esset Hylas.
Nulla dies miserum puero sine vidit amantem,
Nec cum tergemini corpora Geryonis
Sterneret, atque alios invictus mille labores
Imperio duri susciperet domini.
Quin etiam Colchos peteret cum pulcher Iason,
Amphytrioniadæ tunc comes ibat Hylas.
Ibat Hylas, clavamque gerens, Lybicamque pharetrā,
Qualis cum molli parthenice pluvia
Stat gravis, ac Phœbi radiis aspersa nitentem
Dat lucem, Paphiæ rarus honos Veneris.
Et jam Pleiades cælo caput attollentes

Linquebant sacras Nereïdum choreas,
 Cum Pagasæ curvis e litoribus digressi
 Currebant celeri per vada falsa rate;
 Quos comitabantur cinctæ fulgentibus armis
 Pallas, & ipsa potens cælicolûm domina.
 Jamque volans undis Nerei mirantibus, Argo
 Myforum claris urbibus appulerat.
 Hic juvenes pictis e puppibus egredientes,
 Deponunt altis membra sub arboribus,
 Et molles sibi quisque toros bene olentibus herbis
 Exstruit: intonso creverat herba solo.
 At formosus Hylas taciti per devia montis
 Ibat luciduli sumere fontis aquam.
 Fons erat in silva puris argenteus undis,
 Quem bicolore tegit populus alta coma.
 Ac circum Paphiæ densant umbracula myrtus,
 Et parit assiduas aura benigna rosas,
 Narcissûque, crocûque, immortalêque amarantum,
 Et te flebilibus scriptum, hyâcinthe, notis.
 In medio faciles nudato corpore Nymphæ
 Ludebant sparsis per rosea ora comis;
 Quæ puerum cupido miratæ lumine, cum vix
 Illius molles tingeret unda pedes,
 Arreptum subito vitreum traxere sub amnem;
 Ut quondam veris tempore purpurei
 Stella volans, cælo noctis delapsa per umbram
 Emicat, inque alto conditur Oceano;
 Tunc lætus clamat summa de puppe magister,
 Candida felici pandite vela Noto,
 Pandite; nam cælo superi bona signa dedere.
 Sic ait, & placidis per mare fertur aquis.
 At miser Alcides casu perculsus acerbo
 Amissum toto litore clamat Hylam:
 Litore Hylam, furibundus Hylam per devia quærit;
 Qualis turicremas parva juvenca deûm
 Concidit ante aras: sed fati nescia mater
 Non jam frondifero pascitur in nemore,
 Nec dulcem puri libavit fluminis undam;

Sed

Sed fertur celeri per nemora alta pede,
 Omnia mugitu complens, si forte veniret
 Bucula maternis obvia luminibus.
 Sic heros, Hyla ingeminans, Hyla omnia replens
 Errabat dubio per loca sola pede.
 Quantas ille fero profudit corde querelas!
 Pallenti quantas ore dedit lacrimas!
 Cum sæpe optaret scopulo se mittere ab alto,
 Aut vitam rapidis ponere fluminibus.
 Interea curvo solvens de litore funem,
 Colchorum fines iverat Aesonides;
 Quem desiderio pueri confectus inani
 Mox sequitur lacrimans Amphytrioniades.
 Hos tu sollicitos heroum doctus amores,
 Disce libens duræ ferre jugum dominæ;
 Nec te jam pigeat quemvis perferre laborem.
 Omnis amor longo vincitur obsequio.

V I I.

DE SE PROFICISCENTE NEAPOLIM.

PAUSILYPI colles, & candida Mergilina,
 Et myrteta sacris consita litoribus,
 Si mihi post tantos terræque marisque labores
 Contigerit vestræ limina adire DEAE;
 Limina, quæ vates specula fundavit in alta
 Aëtius, Eois clarus & Hesperiiis;
 His ego pileolum figam, & calcaria, & enssem,
 Et quæcumque vagus arma viator habet.
 Nec mihi jam quisquam vel prudentissimus ullas
 Aut pelagi, aut terræ suaserit ire vias;
 Non mihi Persarum si detur regia gaza;
 Non mihi si rubri serviat unda maris.
 Quis furor est, nullis umquam requiescere terris,
 Atque alia ex aliis semper adire loca?
 Nec vitare graves æstus, nec frigora sæva,
 Nec timuisse vagæ mille pericla viæ?
 Felix, qui parvo contentus vivit agello,

E

Nec

Nec linquit patriæ dulcia testâ domus.
 Quem versare juvat fœcunda ligonibus arva,
 Et nitidam vitis fingere falce comam.
 Aut gelidam summo lympham deducere clivo,
 Aestibus ut mediis arida prata bibant.
 Aut tondere gregem lucenti vellere amictum,
 Et tunc sum liquidis mergere fluminibus.
 Hic laribus certis, certisque sodalibus utens
 Magnorum vita cœlicolûm potitur.
 Nec violentus eum crudeli vulnere latro,
 Nec fera cœruleo perdidit unda mari.
 Ille suis moriens suprema dat oscula natis
 Deficiens casto conjugis in gremio.
 Illa viri fugientem animam dulci excipit ore,
 Et claudit tenera lumina cara manu:
 Dehinc tumultum viridi componit margine fontis,
 Qua vetus arboreis decidit umbra comis.
 Huc madefacta piis lacrimis fert liba quotannis
 Cum pueris veniens mæsta puella suis:
 Et magna manes compellat voce mariti,
 Spargens fœtilibus lac niveum calathis:
 Nec potis est dulci tumulto se avellere, donec
 Hesperus invitam cogit abire domum.
 O fortunati cineres, umbræque beatæ,
 Morte obita si quem talia fata manent!
 At me, dum terras, & vasta per æquora curro,
 Si vocet in Stygiam pallidus Orcus aquam,
 Quis tumultum faciet? tumulto quis tristitia libans
 Dona, peregrinas flebit ad inferias?
 Jam valeant Alpes, & nimifer Apenninus,
 Tuque maris nostri litus utrumque vale.
 Me juvat umbrosis vitam nunc degere in hortis,
 Et Phœbo, & Musis otia digna sequi.
 Tum rerum causas, eventaque dicere: qua sint
 Lege colenda homini numina sancta deûm:
 Qui deceant mores, faciat quæ vita beatum:
 Quid verum falsis distet imaginibus.
 In primis celebrare Patrem fidibus juvat, a quo
Ex

Ex nihilo Vates omnia facta canunt;
Cælicolæ quem Tergeminum venerantur & Unum;
Qui mare, qui terras, qui supera alta regit.
O utinam ille suo me sistat numine sancto
Ad fortunati litora Pausilypi!
Litora divino quondam celebrata Maroni,
Et patrio Mincî flumine cara magis.
Litora, quæ toties viderunt Calliopeam
Didantem vati carmina docta suo.
Sirenes illis stupuerunt versibus: illis
Carminibus omnis Nereis obstupuit.
Ipse pater Tegeæus amœna vireta Lycæi
Linquens insolitis cantibus intererat:
Quem comitabantur silvarum numina Fauni,
Et Nonacrinæ maxima turba deæ.
Ille coronatus viridanti tempora myrto
Dicebat laudes, candide Daphni, tuas;
Et quæ Mænalius dulci cantarat avena,
Dum pascit niveas Alphefibæus oves.
Tum miseros Galli consolabatur amores,
Duritiam incusans, pulchra Lycori, tuam.
Hinc lætas segetes, & Bacchi dona canebat,
Et pecus, & liquidis dulcia mella favis.
Mox sese attollens, numero graviore sonabat,
Trojani referens horrida bella ducis;
Erroresque vagos, & diruta Pergama flammis,
Visaque Tartarei pallida regna dei;
Tum patri celebrata prius certamina, pæne
Femina cum Phrygias perdidit una rates.
In primis fatum miseræ deflebat Elisæ,
Quam tulit heu diro vulnere sævus amor.
Siste ratem, Aenea, properas quid funus amanti?
Per Veneris quæso numina siste ratem.
Quod si forte tuæ mors est tibi cara puellæ,
Ah saltem in gremio concidat illa tuo.
Vos, o cæruleæ formosa Doride natæ,
Vos dominum ad litus, quæso, referte meum.
Sic vestro nulli veniant in amore dolores:

Sic vobis semper mutuus adsit amor.
 Ille canit: celfo properant de vertice lauri,
 Et prata omnigeno flore colorat humus.
 Tu ne sacrum felix aluisti terra Maronem?
 Tu ne pio celas ossa beata sinu?
 An ne etiam, ut fama est, Vatis placidissima sæpe
 Inter odoratum cernitur umbra nemus?
 Felices oculi, fortunatissima silva,
 Et quidquid sancto nascitur in nemore!
 Cui non sit dulci patria tua dulcior ora?
 Quis non te lucis præferat Elysiis?
 Jam mihi Benaci lætissima litora sordent,
 Jam formosus aquis Mesulus irriguis.
 Me tibi, terra beata, dico; tu meta laborum,
 Jamque senescentis grata quies animi.
 Tu, dum fata sinunt, lucēque, aurāque ministra:
 Tu, precor, extincti corporis ossa tege,

. VIII.

DE ALEXANDRO FARNESIO CARDINALI.

DUM puer aërias superat Farnesius Alpes,
 Et permutato currit anhelus equo,
 Illius crines flavos, corpusque decorum
 Ambrosiæ liquido sparsit odore Venus;
 Ne teneros pueri Sol igneus ureret artus,
 Frangeret aut nimius mollia membra labor.
 Tum mirans ait, O divūm pulcherrima cura,
 Progenies claris edita semideis,
 Tu ne per alpinas cautes, & inhospita saxa
 Tam tener admissō currere pergis equo?
 Et rapido cursu noctemque diemque fatigas?
 Ut natus Maja pulcher Atlantiades,
 Cum celeres patris desert mandata per auras,
 Et pennis terras transvolat, & maria.
 Macte puer virtute, puer dignissime cælo,
 Cæsaris ad magni colloquium propera;
 Ut tua miretur jam dicta, animumque virilem
 Ro-

Romani custos maximus imperii.
 Et te jam primis venerari discat in annis
 Paullatim, donec fulserit illa dies,
 Cum genibus minor ipse tuis, spectante senatu,
 Procumbet sanctis oscula dans pedibus.
 Nam simul aucta suum ver dulce peregerit ætas,
 Et te maturum fecerit illa virum,
 Auspicio divûm regno præfectus avito
 Aurea Romanis tempora restitues.
 Fortunate puer! per te felicia deget
 Otia pacatis hostibus Italia.
 Illa tibi centum ponet de marmore templa,
 Illa tibi supplex annua sacra feret.
 Hæc Venus; & puerum divinum amplexa recessit;
 Ille deæ lætus munere currit iter.

I X.

A D A N T O N I U M G I B E R T U M .

D OCTE puer, magni pulcherrima cura Gi-
 berti,
 Progenies silvis edita Pieriis,
 Te dulces oras in luminis egredientem
 Excepit tenero Calliopea sinu:
 Et capiti imposita lauri de fronde corona,
 Formosa Aoniis ora rigavit aquis.
 Cui puero favet illa, is firma ætate poëtas
 Antiquos doctis versibus æquiparat:
 Ipsum admirantur populi; juvenesque, senesque
 Attoniti pendent vatis ab ore sacro.
 Seu vexat miseras discordia flebilis urbes,
 Ille suis mulcet pectora carminibus.
 Seu gravis ira deûm morbos exasperat, iras
 Condonant vati numina magna pio.
 Sic divos cithara placabat Thracius Orpheus,
 Sic hominum cultus molliit ille feros.
 Fortunate puer! tanto dignatus honore,
 Despicio quidquid mobile vulgus amat.

Est patruus tibi præstanti virtute Gibertus,
Quem tellus magnæ suspicit Hesperia.
Hoc duce relligio multos neglecta per annos
Jam rediit: pulsa est vana superstitio.
Iptius pare sanctis hortatibus: ipsum,
Care puer, magni numinis instar habe.
Hoc duce Sirenum cantus, & pocula Circes,
Et Veneris sævas effuge blanditias.
Qui sequitur Venerem, fugit illum candida Musa.
Ah miser ille puer, quem dea docta fugit!
Blanda Venus pueros nigrum deducit ad Orcum
Insidians; cælo candida Musa beat.
Incautas juvenum mentes in monstra ferarum
Vertebat Solis filia blanditiis.
Blanditiis captus, qui dextra vicerat Hydram,
Hac eadem nevit Lydia pensa manu.
Alcide infelix, ubi sunt Erymanthia monstra,
Vistaque tergemini corpora Geryonis?
Et tremefacta tua pallentia Tartara clava,
Fultaque cum magnis sidera numinibus?
Alcide infelix, tantis de laudibus istis,
O pudor! exuvias una puella capit.
Nos vero capiant Musarum gaudia sancta,
Gaudia dīs etiam cognita cælitibus:
Quos teneræ mulcent jucunda voce sorores,
Et citharæ cantus suavis Apollinæ,
Cum pater auratis celebrat convivia testis,
Et dapibus mensas pulchra Juventa onerat.
At puer Idæus niveo succinctus amictu
Miscet supremo dulcia vina Jovi.
Hunc puerum virtus tanto præfecit honori:
Huic puero pietas munera tanta dedit.
Ille colens centum salientem fontibus Idam,
Sive vagas arcu sollicitaret aves,
Sive sub umbrosa captaret frigora quercu,
Qua fugiens liquido murmurat unda pede;
Pieridas, Phœbumque patrem, divosque canebat,
Qui virides silvas, qui supera alta tenent.

Dum

Dum canit, inclusum fulvis Jovis armiger alis
 In sedes illum transtulit ætherias,
 Felices superûm sedes, quas candida vestit
 Purpureo semper lumine Lætitia.
 Tu quoque Musarum veneratus numina, dignum
 Cælesti puero te, bone, finge, puer.

X.

DE DONO BENEDICTI ACCOLTI CARD.

HANC pateram Chio spumantem, auroque
 nitentem
 Accoltus vati donat habere suo.
 Ipse meri partem libo tibi, candide Liber:
 Et partem libo, pulcher Apollo, tibi.
 Vos pateram contra Musarum nectare dulci
 Implete, & large proluite ora mihi,
 Accolto dignas ut solvam carmine grates,
 Carmine, quod possit nulla abolere dies.

XI.

DE FAMA IDMONIS PERICLITANTE.

INTEMERATA Fides, sancti germana Pudoris,
 Tuque Honor, & nudæ simplicitatis Amor,
 Si teneris Idmon coluit vos semper ab annis,
 Et mens a turpi crimine pura nitet;
 Vos juvenis famam præsentî arcete periclo,
 Et facite illa magis splendeat atque magis.

XII.

DE LEUCIPPE.

CANDIDA Leucippe, gratissimus ardor a-
 mantum,
 Mille sibi matres quam cupiere nurum,
 Se, dea Clara, tuis secretis sedibus abdit,
 Seque tibi famulam tempus in omne dicat;

Pro crinali auro, tenui circumdata velo,
 Flavescentesque sacra forcipe tonsa comas;
 Ut quæ non casto mortales ussit amore,
 Nunc casto sanctos urat amore deos.

X I I I.

D E F O N T E R O D U L P H I P I I
C A R D I N A L I S.

DELICIAE ruris fons formosissime, tuque
 Spelunca irriguis frigida pumicibus,
 Qui vos egregia magnus Pius arte creavit,
 Hanc vobis eadem condidit arte domum.
 Vos lenite æstum curarum, fessus ab urbe
 In vestrum quoties fugerit ille sinum.

X I V.

D E H I E R O N Y M O S A V O N A R O L A .

DUM fera flamma tuos, Hieronyme, pasci-
 tur artus,
 Relligio sanctas dilaniata comas
 Flevit, & O, dixit, crudeles parcite flammæ,
 Parcite; sunt isto viscera nostra rogo.

X V.

A D S T E P H A N U M S A U L I U M .

NE tibi sim carus, Sauli carissime, ni te
 Plus amo, quam natum mater amare solet.
 Et merito; quis enim te dignior alter amari?
 Aut quid amore tuo dulcius esse potest?
 Quærat opes alius, magnos sibi quærat honores:
 Tecum dulce mihi vivere, dulce mori.

XVI.

VIA VITERBIENSIS.

QUAE fueram pediti via vix superabilis ante,
 Per me securum jam rota currit iter..
 Scilicet hoc tibi præcipuum nunc, maxime
 Paulle,

Debetur munus pro pietate tua;
 Qui cupidus regum magnos componere motus,
 Hanc senior toties isque, redisque viam.

XVII.

DE IMAGINE REGINALDI POLI.

SI velut egregia pictura, maxime Pole,
 Est expressa tui corporis effigies,
 Sic divina tuæ potuisset mentis imago
 Pingi, nil oculi pulchrius aspicerent.

XVIII.

FONS NICOLAI RODULPHI CARDINALIS.

QUOD solitus silvis liquido pede currere in altis
 Nunc celebros augustæ regia testâ domus,
 Gratia magna tibi, Rodulphi magne; meam tu
 Per duri montis viscera ducis aquam:
 Ut qui vix fueram pecori bene cognitus ante,
 Nunc regum lymphis ora manusque lavem.

XIX.

DE FRANCISCO MOLSA.

POSTERA dum numeros dulces mirabitur ætas
 Sive, Tibulle, tuos, sive, Petrarcha, tuos;
 Tu quoque, Molsa, pari sæper celebrabere fama,
 Vel potius titulo duplice major eris:
 Quidquid enim laudis dedit inclyta Musa duobus
 Vatribus, hoc uni donat habere tibi.

*Quæ sequuntur, nunc primum Flaminii
Libellis sunt apposita.*

Ex Libris Elogiorum PAULLI JOVII collecta.

X X.

D E A C T I O S Y N C E R O .

QUANTUM Virgilio debebit silva Maroni,
Et pastor, donec Musa Maronis erit;
Tantum pæne tibi debent piscator, & acta,
Acti, divino proxime Virgilio.

X X I.

D E A U G U S T I N O N I P H O .

QUI docuit rerum Niphus cognoscere causas,
Non rerum oblitus hoc jacet in tumulo;
Sed cælo meliore fui cum parte receptus,
Nunc gaudet melius discere quam docuit.

X X I I.

D E U R A N I A J O V I A N I P O N T A N I .

QUAE cecinit claro fulgentia lumina cælo
Pontani doctis versibus Urania,
Phœbe, tuis magnâ lucē addidit ignibus; utque
Nunc melius niteant sidera cuncta, facit.

X X I I I.

D E B E N E D I C T O L A M P R I D I O .

PERDIDERAS Varium; nostro sed tempore laudes
Lampridius renovat, docta Cremona, tuas.
Ille Sophocleo cantabat digna cothurno:
Ille canit Lyricos Pindarico ore modos.

D E

XXIV.

DE GASPARE CONTARENO.

CONTARENE, tuo docuisti, magne, libello
 Exstinctis animas vivere corporibus:
 Ergo jure tui vivunt monimenta libelli,
 Et vivent sæclis innumerabilibus.

XXV.

DE ANDREA NAUGERIO.

NAUGERI, ne quistibi certet, neve laboret
 Incassum laudes æquiparare tuas;
 Sive epigramma facis juncto pede, sive soluto
 Desles magnanimùm funera acerba virùm.

XXVI.

DE BALTHASSARE CASTILIONO.

SI truculenta ferox irrumpis in agmina, Marte
 Diceris invicto, Castalione, satus:
 At molli cithara si condis amabile carmen,
 Castalia natus diceris esse dea.

XXVII.

DE EODÈM.

HORRIDA terribilis cum tractas arma, Maronis,
 Castalione, tui carmine digna facis:
 Idem cum molli vacuus requiescis in umbra
 Castaliæ, æterno digna Marone canis.

XXVIII.

DE JOANNE COTTA.

SI fas cuique sui sensus expromere cordis,
 Hoc equidem dicam pace, Catulle, tua:
 Est tua Musa quidem dulcissima, Musa videtur
 Ipsa tamen Cottæ dulcior esse mihi.

XXIX.

*AD ACHILLEM PHILEROTEM BOCCHIUM.

EX CARMINUM ILLUSTRIMUM POETARUM ITALORUM
Florentiæ excusorum Tomo IV. pag. 417.

ACHILLE, pater elegantiarum,
 Si Marcum tibi vis suos ocellos,
 Seu quid carius est suis ocellis,
 Debere, ut decet optimum sodalem,
 Noli subripere, obsecro, quod illi
 Multo carius est suis ocellis.
 Sed quid carius est suis ocellis?

XXX.

AD PHOEBUM, UT NOS
DE PESTE LIBERET.EX CODICE MS. GABRIELIS FLAMINII,
M. ANT. FRATRIS FILII.

HUNC tibi, Phœbe pater, lunata fronte ju-
 venum,
 Tybris qua undoso largius amne fluit,
 Alcimedon jactata alte post terga securi
 Maſtat, & in sacros porricit exta focos.
 Tu ſi ſæviturum eſt fatiſ, & ſi cædiſ abunde eſt,
 Pœnarum exſolvit ſi tibi Roma ſatiſ;
 Illuviem hanc expelle, inimicaque tela reconde,
 Et melius Turcas mitte perire feroſ,
 Qui cinxiſſe Rhodum perſtant nunc fortibus armis
 Dilectam, & cives perdere claſſe tuos.

AD

* Vide Bocchii reſponſionem ad hoc Flaminii Epigramma pag
 324. hujus Cominiani Editioniſ.

X X X I.

AD BEATRICEM DE COMA ABSCISSA.

EX CODICE MS. GABRIELIS FLAMINII
FOROCORNELIENSIS, M. ANTONII
FLAMINII FRATRIS FILII.

QUID fles abscissi toties dispendia crinis,
Qui tibi mox circum largius ora fluat?
Ista iterum fusos argentea colla capillos
Accipient: reduces nec mora longa dabit.
Interea nitidos fletu corrumpere ocellos
Define: & aureolis, lux mea, parce genis.
Non deerunt laquei, miseros queis perdere amantes
Possis, & evinctos in tua jura trahas.
Tu male nota tibi sic es fortasse, Beatrix,
Crinibus ut tantum posse placere putes?
Semper erit nostris cur sis prælata puellis:
Mille adsunt causæ, mille decenter erunt.
Ipse aderam, exuvias capitis cum stringeret ægre
Dira manus, ferro demeteretque comam.
Aurea cæsaries terram spargebat, & ille
Qui poterat Phœbum sæpe decere nitor.
Dicebam mecum, Tali se Juppiter imbre
Optatum Danaës contulit in gremium.
Tum cordis subiit, fulvo quod vertice captum
Sævus amor densis crinibus implicuit.
Accessi quæsitum amens si forte rediret,
Arctius at miserum * *vincierant* oculi.
Cum tibi non desint tot retia, culta Beatrix,
Invidiam superis parce movere deis.
Et mecum abreptos potius tu collige crines,
Vernabant capiti qui modo, pulchra, tuo.
Et venerare deum medicæ qui præsidet arti,
Castaque cum multa carmina funde prece.
Primitiasque offer capitis: dabit ille fluentes,
Illudant quæ humeris, involitentque, comas.
Er-

Ergo iterum Zephyro spargent radiantia fila;
 Aptā novum Solis vincere fila jubar:
 Atque iterum accensis flavescent crinibus æquor,
 Et capiti raptæ restituentur opes.
 Sic offensa stupet frondator vimina silvis
 Tam cito florentes explicuisse comas:
 Sufficiunt sic prata novos in ferta colores,
 Vidimus hiberna quæ violata nive.
 Tunc lævi molles quærens in fronte capillos,
 Vix cupies tantis non caruisse malis.
 O tibi tum quales vario de flore corollæ
 Ornabunt postes, Phœbe superbe, tuos!
 Ipse ego votivam feriam de more juvencam,
 Et spargam viola versicolore solum:
 Atque addam incisam multo mox carmine laurum,
 Obtendat templi quæ tibi sacra fores:
 Formosæ optatos crines quod, Phœbe, puellæ
 Restituis, laurum hanc dedicat illa tibi.
 Nos viridem interea juvet exercere juventam,
 Non intellecto dum fugit hora pede.

Cum hæc nostra Editio ad finem spectaret, compertum habuimus, Epigramma ad Phœbum, nec non Elegiam ad Beatricem, in Joannis Matthæi Toscani, Ranutii Gheri, sive Jani Gruteri, & novissima Florentina Carminum Illustrium Poëtarum Italarum collectione, Francisco Mario Molsæ, poëtæ præstantissimo, adjudicari, pluribus tamen in locis nonnihil immutata; Elegiam præcipue. At cum ejusmodi Carmina M. Antonio Flaminio tribuantur in Codice M. S. Gabrielis Flaminii, qui rem probe scire potuit, ac fortasse illa paruo restituere decreverat; multo verisimilius existimamus, ea nostrum Poëtam adolescentulum protulisse, ac deinde, confirmata jam ætate, pro suis non agnovisse, & quodammodo abdicavisse. Huic nostræ conjecturæ favet vox illa vincierant pro vinxerant, quæ minus Latina est, & quam Gaspar Scioppius, tamquam barbaram, Molsæ objectat in Paradoxis Litterariis pag. 36. Ceterum in antiquis collectionibus hæc poëmatum translationes a justis auctoribus ad alienos, non ita raro occurrunt, ut ipsi animadvertimus pag. 263. & 264. hujus voluminis.

M. A N T O N I I
 F L A M I N I I
 C A R M I N U M
 L I B E R T E R T I U S
 L U S U S P A S T O R A L E S
 C O N T I N E N S .

I.

A N pater , & Silvane senex ,
 Faunique bicornes ,
 Tuque pharetratæ candida
 turba deæ ,
 Si mea vos dulci delectat fi-
 stula cantu ,
 Si semper vobis annua do-
 na fero ,
 Parcite purpureos,quæso,vio-
 lare racemos ,
 Neu tangant avidæ lutea pruna manus .
 Hunc agrum dat habere mihi Farnesius heros :
 Gratus ego hæc illi munera prima dico .

CUM

I I.

CUM facies iter hac, Farnesi candide, Iolam
 Ne pudeat, quæso, semper adire tuum.
 Te vocat arguto viridissima silva fusurro,
 Te liquidi fontis garrula lympa vocat.
 Villula pulchra, tui memorabile munus amoris,
 Jamdudum gestit ora videre tua.
 Magne puer, ne parva, precor, fuge limina: sæpe
 Pastorum subiit Juppiter ipse casus.

I I I.

HU quid ago? moritur mi animus, mellita
 Nigella,
 Ni tibi quamprimum basiolum rapio.
 At si basiolum rapio, vereor, tibi mecum
 Ne sint æternæ post inimicitia;
 Quæ me non morti modo dent, sed post quoq: mortẽ
 Perpetuo pœnis tristibus excrucient.
 Sed rapiam; immo non. utrum, o anime, efficiam vis?
 Nescio, sed tantum sentio, quod pereor.

I V.

IN TONSI colles, et densæ in collibus umbræ,
 Et qui vos placida fons rigat ortus aqua,
 Si teneros umquam Fauni celastis amores,
 Si vos Nympharum dulcia furta juvant,
 Este boni, tutasque mihi præbete latebras,
 Dum sedet in gremio cara Nigella meo.

V.

FUGIT hiems, nitidis vestitur frondibus arbor,
 Jamque novos ducit candida Flora choros.
 Et cedit Boreas Zephyri genitalibus auris,
 Et

Et victum pecori sufficit almus ager.
 Nunc, Amarylli, gregem secreta pascere silva,
 Nunc dabitur Veneris dulcia furta sequi.
 Tu venerare deam, fertisque recentibus orna,
 Illius & sanctos imbuat agna focos,
 Jucundam ut nobis inter nos ducere vitam
 Annuat, & tuto semper amore frui.

V I.

JAM fugat humentes formosus Lucifer umbras,
 Et dulci Auroram voce salutat avis;
 Surge, Amarylli, greges niveos in pascua pelle,
 Frigida dum cano gramina rore madent.
 Ipse meas hodie nemorosa in valle capellas
 Pasco, namque hodie maximus æstus erit.
 Scis ne Menandrei fontem, & vineta Galeſi?
 Et quæ formosus rura Lycambus habet?
 Hos inter colles recubat viridissima silva,
 Quam pulcher liquido Mesulus amne secat.
 Nec gelidi fontes absunt, nec pabula læta,
 Et varios flores aura benigna parit.
 Illic te maneo solus, carissima Nympha:
 Si tibi sum carus, tu quoque sola veni.

V I I.

DUM sonat argutis late vicina gryllis,
 Tu, Pholoë, dulci pressa sopore jaces.
 Ipse vagor media solus de nocte, tuosque
 Ad caros postes florida ferta fero;
 Quæque teris nuda calcando limina planta
 Osculor, & lacrimis tristibus illa rigo.
 Tu, precor, aut nostri miserere, aut si tibi tantum
 Displiceo, hic animam ponere dura jube.

V I I I.

ET tonat, & vēto ingenti nemus omne remugit,
 Et cadit effusa plurimus imber aqua:
 Noxque foporiferis alis circumdata cæcam
 Horrenti latebra nubis opacat humum.
 Ipse tamen Veneris crudeli compede vinctus
 Ad dominæ cogor pervigilare fores.
 Sævit hiems, Auster densissimus aëre sævit,
 Sed gravius nostro pectore sævit Amor.

I X.

SIC tibi perpetuam donet Venus alma juventā,
 Nec faciem nitidam ruga senilis aret,
 Post cœnam cum matre tua, dulcique Lycinna
 Ad matrem, Pholoë cara, venito meam.
 Hic simul ad magnum læti vigilabimus ignem:
 Candidior pulchra nox erit ista die.
 Fabellas vetulæ referent: nos læta canemus
 Carmina: castaneas parva Lycinna coquet.
 Sic noctem tenerisque jocos, risuque trahemus,
 Dum gravet incumbens lumina nostra sopor.

X.

JAM rapidus torret mediis Sol æstibus agros;
 Ad vallem niveum duc, Ligurina, gregem.
 Hic avium cantus, hic fons nitidissimus antro
 Proflit, hic densis quercubus umbra cadit:
 Et circum flores examina læta susurrant,
 Et Zephyri blando murmurat aura sono.
 Hic laudes, formosa, tuas mea fistula dicet:
 Tu Dryadum calamo dulcia furta canes.

X I.

NASCITUR, & nostro Vesper crudelis amor
 Jam caulis saturas ducere mandat oves.
 Deliciæ Ligurina meæ, te linquere cogor,
 Sed

Sed tecum remanet mens, animusque meus.
 Quod superest, ubi jam tenebris Aurora fugatis
 In silvam croceo mane reducet oves,
 Hic illas, mea vita, iterum cogamus in unum,
 Hic iterum dulcis me tibi jungat amor.

X I I.

ESTO magna Ceres, & Pan mihi testis; amantū
 Et quæ firma facit fœdera, sancta Venus;
 Nulla dies, Ligurina, tuo me solvet amore,
 Non si me Dryadum sanguinis una petat.
 Ut rupem hanc validis impellunt flatibus Euri,
 Sed nullo rupes verbere pulsa labat,
 Sic semper mea magna fides immota manebit,
 Et mea mens uni serviet usque tibi.
 Dii faciant, in amore pares vivamus, & uno
 Ambos una tegat funeris hora loco.

X I I I.

QUO te venturam dixti, cum mater ad urbem
 Iverit, huc furtim, lux mea, primus eo.
 Dumque venis, longo brevis hora videbitur
 anno
 Longior. ulla igitur si tibi cura mei,
 Tolle moras omnes, timor omnis & absit; amanti
 Et comes, atque viæ dux erit ipsa Venus.

X I V.

SI Ligurina meos hodie non ludit amores,
 Amplexus hodie si petit illa meos;
 Hoc tibi muscoso lætus, Cytherea, sub antro,
 Aram de viridi cæspite constituam:
 Lætus ego spumante novo tria cymbia lacte,
 Et totidem fundam cymbia plena mero:
 Tum late variis halantem floribus aram

Imbuet effuso lecta cruore bidens.
 Saltabit Ligurina: tuas mea tibia laudes
 Cantabit, dulces fundere docta modos.
 Hæc tibi, sancta Venus, solemnia sacra quotannis
 Et faciam, & magno semper honore colam.
 Tu fac, diva, tuum supplex dum numen adoro,
 Currat in amplexus cara puella meos.

X V.

HOS tibi purpureos in ferta nitentia flores,
 Dum Sol exoritur, Thestyli cara, lego,
 Dumque lego, crebra ingeminans suspiria
 dico,
 O utinam fieri vos, mea dona, queam!

X V I.

THESTYLI cara, favis Hyblæis dulcior,
 ecquid
 Munera pulchra vides, quæ tibi ab urbe fero?
 Aspice flaventem pallam, roseosque cothurnos,
 Et mitram, & bullis cingula clara suis.
 Hæc ego dum porto, vidit pulcherrima Phyllis,
 Atque ait, Hæc dederis si mihi dona, puer,
 Et Venerem, & Cereris sanctissima numina testor,
 Te præter nullus Phyllida habebit amans.
 Ast ego per Phœbū, & Musas, mea Thestyli, juro,
 (Si fallo, semper sis inimica mihi)
 Nulla puella meos te præter habebit amores:
 Dum vivam, semper tu meus ardor eris.

X V I I.

THESTYLI, si qua tui superat tibi cura My-
 conis,
 Crastina cum cælo fulserit orta dies,
 Ad Cereris vallem niveas compelle capellas,
 Nec

Nec longam pigeat te, precor, ire viam.
 Inde graves æstus ubi Sol accenderit, antro
 Succede, arbuteis quod tegit umbra comis.
 Hoc ego furtivo ingrediar pede munera portans,
 Quæ jampridem orat Phyllis habere sibi,
 Munera vel Nymphis dignissima. si sapias ergo,
 Ad dulces latebras incommitata veni.

X V I I I.

D I C age, quid tecū faciebat, perfida, Thyrsis,
 Sub corylo matrem dum sopor altus habet?
 Ah ego te pueri circumdare brachia collo,
 Ah ego te vidi; sed pudet illa loqui.
 Thestyli, te ne meo quemquam præponere amor?
 Amplexus alii te ne dedisse meos?
 At neque me Phyllis, nec formosissima Gorgo,
 Nec movit roseis candida Nisa genis.
 Ipsa mihi furtiva tulit munuscula sæpe,
 Sed lacrimans semper rettulit illa domum.
 At tibi cur placuit tantum puer iste? quid oro,
 Quid tantum egregii possidet iste puer?
 Hic domini custodit oves: ego mille capellas
 Pasco, quas moriens tradidit ipse pater.
 Hic Dorylæ indocto cessit cantando: peritus
 Et voce, & calamis cessit Agyrta mihi.
 Nec pede, nec jaculo valet hic, nec viribus: ipse
 Audeo vel magnas sollicitare feras.
 Sunt mihi flavescentes tenera lanugine malæ,
 Sunt nitidi crines, sunt rosea ora mihi.
 Ipsa meos oculos tua sidera sæpe vocasti,
 Ipse tibi quondam pulcher Adonis eram.
 Nunc ego despicius; nec te, male sana puella,
 Nescio quem præ me Thyrsin amare pudet?
 Jam fugiat leporem canis, accipiterque columbam,
 Incultique ferant dulcia poma rubi.
 Jā sperent, metuantque simul miseri omnia amātes.
 Credite, nulla fidem servat amica viro.

XIX.

HUC ades, o mea Lygda, parū decede calori,
 Dum medio cæli Sol gravis orbe furit.
 Nonne vides, ut tota fluas sudoribus? utque
 Jam lassæ nequeant stringere farra manus?
 Hic patulæ ramis sociant umbracula fagi,
 Quas circum irriguis Mesulus errat aquis.
 Nec falsæ defunt olæ, nec olentia cæpe,
 Nec liba, aut veteri cymbia plena mero.
 Huc ades: ardenti maneat sub Sole Nigella.
 Te molles umbræ, candida Nympha, decent.

XX.

IRRIGUI fontes, & fontibus addita vallis,
 Cinctaque piniferis silva cacuminibus,
 Phyllis ubi formosa dedit mihi basia prima,
 Primaque cantando parta corona mihi,
 Vivite felices, nec vobis aut gravis ætas,
 Aut noceat sævo frigore tristis hiems.
 Nec lympham quadrupes, nec silvam dura bipennis,
 Nec violet teneras hic lupus acer oves:
 Et Nymphæ lætis celebrent loca sancta choreis,
 Et Pan Arcadiæ præferat illa suæ.

XXI.

RIVULE, frigidulis Nympharū e fōtibus orte,
 Qui properas liquido per nemora alta pede,
 Si, formose, venis formosum ad Phyllidis
 hortum,
 Arentique levas aurea mala siti,
 Illa tibi centum dabit oscula, queis tua fiet
 Dulcior Hyblæis unda beata favis.

X X I I.

CUM ver purpureum tepidi fert aura Favonî,
 Ornatur variis floribus almus ager,
 Formosæ rident silvæ, sunt omnia læta,
 Et cantu volucrum dulcia rura sonant.
 At mihi tristis hiems formosior, & mihi Vere
 Lætior adveniet, si, mea Lygda, redis.

X X I I I.

CUM Boreas læto silvam spoliavit honore,
 Squalet ager, mixto nix jacet alta gelu:
 Non liquidi currunt amnes, stat nubibus aër
 Obscurus, volucrum garrula turba filet.
 Tale facis ver, cara, tuo, Ligurina, recessu.
 Te sine formosum, te sine dulce nihil.

X X I V.

UT quondam nivei correpta cupidine tauri
 Mugitu * *resonat* bucula mæsta nemus,
 Illius caros si forte abducit amores
 Pastor: non miseram gramina læta juvant,
 Non liquidi fontes; talis mea vita, paterno
 Postquam rure procul me sine, Lygda, fugis.

X X V.

UT formosa suo felix est bucula tauro,
 Nec latos querulis vocibus implet agros,
 Si dulci reditu caram solatur amantem
 Carus amans; talis candida vita mea,
 Meque prius miserum fecit Venus alma beatum,
 Ex quo restituit te, Ligurina, mihi.

XXVI.

ASPICIS ut læti surgunt per gramina flores?
 Explicat ut virides arbor ubique comas?
 Ut melius fulgent soles, ut nubila cælo
 Diffugiunt? terris diffugiuntque nives?
 Hæc facies, hæc est Lygdæ ridentis imago;
 Tristitiam vultu sic fugat illa suo.

XXVII.

VIDISTI nitidas per candida lilia guttas
 Ludere, cum tenui decidit imber aqua?
 Et rorem de puniceis stillare rosetis,
 Cum spirat nascens frigora blanda dies?
 Hæc facies, hæc est Ligurinæ flentis imago;
 Illius lacrimis me ferus urit Amor.

XXVIII.

HAEC, Cytherea, suo dulci cum cōpare turtur
 Cæditur ante tuos victima grata focos.
 Unus amor caros felici copula amantes
 Junxerat: unanimes abstulit una dies.
 Talis amor pulchram tenero cum Daphnide Nisam
 Vinciat æterno fœdere, sancta, precor;
 Et dum longa dies senio consumserit ambos,
 Alter in alterius corpore vivat amans.

XXIX.

LUNA decus cæli, astrorum regina bicornis,
 Quæ medio raptim laberis alta polo,
 Ad dominâ propero, qua nec formosior umquã
 Pavit, nec pascet ulla puella gregem.
 Tu, mea ne quisquam valeat deprendere furta,
 Conde precor lucem, candida diva, tuam.
 Sic tibi sit proprio splendescere lumine: sic par,
 Et magni radiis æmula Solis eas.

M. AN-

M. A N T O N I I
 F L A M I N I I
 C A R M I N U M
 L I B E R Q U A R T U S
 RELIQUOS LUSUS PASTORALES
 C O N T I N E N S.

I.

QUAE venusta Sirmionis litora
 Colis, Catulli candida
 Musa, & beatam citrii silvam
 doces
 Pulchram sonare Lesbiam,
 En nos Taburni in valle flo-
 rida tibi
 Aram virenti e cæspite,
 Et terna melle, terna lacte po-
 nimus

Spumante plena cymbia,
 Et te vocamus voce supplici, dea,
 Ad sacra parva, sed pia,
 Ut nostram Hyellam fistula dulci canas;
 Qua nulla rure pulchrior

Vixit, nec ulla vivet ullo tempore

Canī puella dignior.

At tu vireta amœna, & undas limpidi

Relinque Benaci libens.

Et hic Favonī lenis aura murmurat:

Et hic avium dulci sono

Mulcetur aër; prata floribus nitent;

Purique fontes vitreis

Lymphis decentes frigerant nemorum deas,

Cum fessa damarum nece,

Et ista luce fervida Solis, redit

Pudica Dianæ cohors.

Quare, o puella candida, huc aditum feras,

Nobisque versus dicito,

Per quos Hyella vivat, usque dum tua

Formosa vivet Lesbia.

II.

CAPER, Capella cœlitum beatior,
 Quem tam venusta, tam puella candida,
 Stipante maximo capellarum grege,
 Agit per alta montium cacumina,
 Cum Sol recludit splendido cælum die;
 Albentque læta rore cano gramina.
 At cum furentis excitatus ictibus
 Solis siticulosus ignescit calor,
 Nec aura pulchris arborum instrepat comis,
 Te ducit illa fontis ad lympham sacri,
 Qui profilit virente murmurans specu;
 Domus choreis Naïdum gratissima,
 Et femicapri dulce lenimen dei,
 Cum fessus a labore montivago redit.
 Hinc te reductis vallium cubilibus
 Sistens, tenello lassulum sinu fovet,
 Cingitque carum floreis fertis caput,
 Suadetque blandos sentim inire somnulos;
 Nunc mollicella barbulam mulcens manu,

Nunc

Nunc dulciora melle fundens carmina,
 Canente garrulo simul avium choro.
 Exin cadente Sole cum Nox extulit
 Micantibus stellis coronatum caput,
 Et prata gryllis personant argutulis,
 Te bella Hyella cum tuis uxoribus
 Domum reducit mollia ad præsepia,
 Vobisque falfas frondium dapes parat.
 Cui vita capro contigit jucundior?
 Quem capripes Pan, aut potens pecorum Pales
 Benigniore vidit umquam lumine,
 Caper, Capella cælitum beatior?

III.

CAPER, capellis ire dux ad pascua
 Suetus, quid ægros ultimus trahis pedes?
 Tu primus alta montium cacumina,
 Cum Sol quadrigis aureis portat diem,
 Primus reposta vallium cubilia,
 Quo fons loquace limpidus lympa vocat,
 Primus petebas nocte cum prima domum
 Magnis capellas antecedens passibus:
 Nunc mæstus, æger, ultimus prodis domo.
 Caper miselle, num requiris candidam
 Hyellam? & illa absente nec thyma dulcia,
 Nec umbra dulcis, nec tibi est dulcis liquor?
 Caper miselle; Hyella bella est mortua:
 Luge, miselle; bella Hyella est mortua;
 Aliumque valle pascit Elysia gregem,
 Videtqut puro lacte fontes currere,
 Auraque longe dulciore vescitur:
 Neque amplius redire, si velit, huc queat,
 Neque si queat, redire jam amplius velit.
 At tu morere, dominamque vise trans Styga:
 Aut vive posthac omnium miserrimus,
 Caper miselle, omnium miserrime.

IV.

AD ESTE o Satyri, bonique Fauni, &
 Quidquid capripedum est ubique divûm;
 Mecum, numina sancta, lacrimate.
 Vestra mortua bella caprimulga est,
 Illa candida bella caprimulga,
 Quæ vobis bona liba facitabat:
 Quæ dulcem mihi caseum premebat:
 Quæ tam carmina bella cantitabat.
 Tecum delicias, Hyella, ruris,
 Tecum gaudia ruris abstulisti.
 Te formosulus hortus ille, quem tu
 Lætum virginea manu rigabas;
 Te fons profiliens specu e virenti,
 Quem illo floridulo ore basiabas,
 Te lugent nemora, atque vallis, in qua
 Pascebas niveas tuas capellas;
 Nunc pictas Dryadis legens corollas,
 Nunc dulci resonans avena in antro.
 At tu, si sapias, o puella Ditis,
 Huic dato nitidas tuas capellas.
 Hac pascente, domum tuæ capellæ
 Ferent ubera tentiora: lacque
 Longe dulcius effluet papillis.
 Nullam rura tulere doctiorem
 Aut miscere coagula, aut decoras
 Molli texere fiscinas hibisco:
 Aut per florida prata cum puellis
 Choros ducere, obstupente pago.

V.

CUR subito, fons turbidule, tuus humor a-
 bundat?
 Dic age, lucidulam quis tibi turbat aquam?
 Ah miser! extinctæ turbat te casus Hyellæ:
 Ipse

Ipse tuis crescis, perditæ, de lacrimis.
 Infelix! non jam tanges rosea illa labella:
 Candida nec liquidis membra lavabis aquis:
 Non fessam, atque tuo crepitanti murmure captam,
 Aspicies somnos carpere languidos;
 Dum niveas inter ludit lasciva papillas,
 Et simul aureolam ventilat aura comam:
 Ac leviter motans myrtos superimpedentes,
 Spargit odoratos flore cadente sinus.
 Ut fulvum nitidumque aurum nitidissimus ipse
 Ornat sidereo lumine chrysolithus:
 Ut laurum decorat croceis hedera alba corymbis,
 Nectens formosis brachia brachiolis;
 Sic formosa tuas lymphas decorabat imago,
 Se vitreo quoties viderat illa lacu.
 Tunc, o frigidule, blando urebaris amore:
 Vos liquidæ melius tunc nituistis aquæ.
 O quoties, dulci cum vos libaverat ore,
 Facta est Hyblæis dulcior unda favis!
 O quoties vestros requievit carmine cursus,
 Cum modulans calamis luderet imparibus!
 Nunc te, sancta Pales, nunc te, Latonia virgo,
 Nunc referens laudes, Pan Tegeæ, tuas.
 Illa canit: tremula respondent voce capellæ,
 Saltat & oblitis hædulus uberibus.
 At circum volitans pictis avium chorus alis
 Discit, & arguto gutture cuncta iterat.
 Mirantur Satyri, Nymphæ mirantur & ipsæ,
 Et Faunus ramis abditus arbuteis.
 Ipse etiam vocemque, & formosissima mirans
 Ora, suas in se vertit Amor faculas.
 Ardet Amor, pulchrisque genis, roseisque labellis
 Incubat, ut myrti floridæ avis foliis,
 Quæ Solem dulci nascentem voce salutat,
 Et patulo rorem lucidulum ore bibit.
 Sic Amor ore haurit dulcem dominæ halitū hiulco,
 Carmina sic avida candidus aure bibit.
 Talia populeis Mincæ cantabat in umbris,
 Dum

Dum pascit niveas pulchra Amaryllis oves.
Talia cantabas viridi, Galatea, sub antro,
Formosū recubans Acidis in gremio.
Cantabas: puer impatiens sæpe intermixtis
Mollia rumpebat carmina basiolis.
Ah miser, ah male caute puer! tua gaudia Cyclops
In nebulas jam jam dissipat aërias.
Ille tuæ demens correptus amore puellæ,
Ah miserum infando perdidit exitio!
Fleverunt nemora, & fontes, & Oreades altis
Montibus, & magni candida turba maris:
Ipsa comas Galatea scidit, mæstoque ululatu
Implevit scopulos, cærule Dori, tuos;
Optavitque mori subito potuisse, suisque
Amiſſis lucem linquere deliciis.
Non illam sociæ longo post tempore Nymphæ
Viderunt lætis ferre pedem choreis;
Non thalamo picta palla procedere, cinctam
Candida puniceis tempora coraliis.
Illa vel undisoni pelagi latet abdita fundo,
Vel repetit furtis litora nota suis.
Hic fletum misera ingeminat, fletu omnia complet,
Et verti in fluidas tota cupit lacrimas.
Hic miserum querulis compellat vocibus Acin:
Antra sonant Acin, cæruleæ Acin aquæ.
Tu quoque, fons miserande, tuæ post dura puellæ
Fata, tuis numquam pone modum lacrimis.
Quis tibi nunc textet viridanti umbracula myrto?
Quis sepem tremulis textet arundinibus?
Quis sparget niveis onerata canistra hyacinthis,
Pictaque purpureis fecta papaveribus?
Luge igitur miser, & confracta turbidus urna
Semper cresce novis, fons bone, lacrimulis.
Cumque tumens ripa exieris vagus, haud pete florē
Ridentis calthæ, puniceamve rosam,
Sed nigras violas, & cæruleos hyacinthos:
Ipsa bibat mæstam mæsta cupressus aquam.
Quod si pulchra puella lavatum huc venerit ulla,
Candi-

Candida seu Naïs, candida sive Dryas,
 Dic lacrimans, Neme, quæso, pulcherrima, tange,
 Neve meis corpus commacula lacrimis.
 Hæ lymphæ non sunt lymphæ, sed flebilis humor,
 Quem caræ dominæ mittimus inferias.

V I.

S IC tibi perpetuam donet Pomona juventam,
 Hortule; dic, tanti quæ tibi caussa mali?
 Ille tuus decor in tenues evanuit auras,
 Ut riget infirmi cum fera bruma gelu.
 Non rosa formosum calathi jam pandit honorem,
 Non violæ ridet purpura lucidulæ.
 Aruit ille suo viridi cum gramine rivus,
 Dædala nec dulci voce susurrat apis.
 Quæque decora albis canebat floribus, ipsa
 Ponit odoratas citria silva comas.
 Ah nivei subito cur nigrescunt hyacinthi?
 Atque notis implent flebilibus folia?
 Cur vivax apium moritur, croceumque papaver?
 Et panace fusis roscida lacrimulis?
 Hortule, num lugens fatum infelicis Hyellæ,
 Et piget extinctam vivere post dominam?
 Illa quidem fuerat vivens tibi caussa decoris:
 Illa tibi moriens abstulit omne decus.

V I I.

C U M pater invitum Nisæ sociasset Iolam,
 Venissetque viri jam nova nupta domum,
 Nō potuit tãtos pulcherrima Hyella dolores
 Ferre, nec erepto vivere conjugio.
 Sed veluti flos virgineo decerptus ab ungue,
 Cum vita dulcis tabuit ille decor.
 Tabuit ille decor, quo nil formosius ulla
 Aetas, nil umquam vidit amabilius.
 Occidis, infelix, primo sub flore juventæ:
 Occi-

Occidis, heu nullo tempore digna mori!
 Sed tua fama superstes erit; quotiesque viator
 Præteriens tumulum viderit, & titulum,
 Ille tuo lecto suspirans nomine dicet:
 Pulchrior in terris nulla puella fuit.

VIII.

CUM pulchra infelicẽ animã exhalaret Hyella,
 Talia cum multis dicta dedit lacrimis:
 Duritia, formose puer, mihi durior ipsa,
 Idem luce mihi carior, atque anima:
 Tu licet ipse meam crudeli morte juventam
 Crudelis lympham miseris ad Stygiam,
 Non tamen ulla mihi vis carum nomen Iolæ
 Obliviscẽti deleat ex animo.
 Seu Cytherea meam campis lugentibus umbram
 Sistet, seu campis sistet in Elysiis,
 Semper ero memor ipsa tui, quamvis laticem omnem
 Lethæum aridulis faucibus ebiberem.
 At tu, care puer, pro tanto gratus amore,
 Transibis quoties heu miseros cineres,
 Dic lacrimans, Heu cara puella, malustibi vitam
 Abstulit, & diro funere merfit amans.
 Ah nunc saltem in morte quiescas: hoc tibi Iolæ,
 Qui potuit miseram perdere, mandat amor.

IX.

QUISQUIS es, upiliove bonus, bona vel caprimulga,
 Siste gregem, & sacro munera fer cineri:
 Da violas tumulo; fundat dulcissima vina
 Cantharus, & tepido lacte madescat humus.
 Dehinc lacrimans sic fare: Cinis carissime nobis,
 Nunc cinis, ast olim candida Hyella, vale.

X.

S I C Pan bicornis, & Pales vitam tuam,
 Tuumque sospitent gregem,
 Parum resiste, pastor, & pictis sacrum
 Lapidem corona floribus.
 Hic est Hyella, qua nec ulla pulchrior
 Pavit capellas femina,
 Nec pastor ullus garrulam umquam fistulam
 Inflavit ore dulcius.
 Nondum misella terna lustra clauferat,
 Cum vidit ultimum diem.
 Ut flos apricus, terra quem mater suo
 Dulci educabat in sinu,
 Tunc primum hiare cœperat, cum tabuit
 Calore tactus fervido;
 Sic pulchram Hyellam flore sub primo impotens
 Amoris æstus perdidit.
 At tu, viator, sic faveat Amor tibi,
 Precare terram, ut pulveri
 Sacro puellæ sit levis, dehinc floribus
 Hanc spargito, & felix abi.

X I.

P A S T O R E S, teneras procul hinc arcete capellas,
 Et sacram nigris spargite humum violis.
 Neu veteris bacchi, neu dulcis copia lactis,
 Neu desit numeris tibia flebilibus.
 Hic bona Hyella jacet, pecoris formosa magistra,
 Junctaque cum domina fida capella sua.
 Illam sævus amor nimium infelicis Iolæ
 Perdidit: hanc caræ perdit amor dominæ.
 Nam simul exhalantem animam conspexit Hyellam,
 Ipsius ante pedes concidit exanima.
 Fortunata capella! polo fulgere supremo
 Dignior, Icarix quam canis Erigones:

Si tua magna fides dominæ comes ire sub umbras
 Audet , & ante diem reddere dulcem animam ,
 At florens tua fama viget , semperque vigebit
 Exemplum sanctæ maximum amicitiae ,
 Dum silva gaudebit aper , dum monte capella ,
 Dum patulis ulmi decidet umbra comis .

X I I .

DELICIAE ruris cum pulchra periret Hyella,
 Cum domina periit fida capella sua .
 Non ipsam violenta lues , non aspera febris ,
 Sed dominæ subita morte peremit amor .
 I nunc , & Pyladas , & amoris nomine Orestas ,
 Et iacta fidos , Græcia , Pirithoos .

X I I I .

CUM misera ante diem fida comitata capella ,
 Iret ad infernas candida Hyella domos ,
 Ille malus sævis redimitus colla colubris
 Cerberus , invisas qui cubat ante fores ,
 Non pavidam horribili tremefecit voce puellam ,
 Nec rabidis illam dentibus appetiit :
 Sed tremulo blandæ gannitu vocis adulans ,
 Et lingua lambens crura pedesque fera ,
 Aetherias voluisset eam remeare sub auras ,
 Et tam formosæ virginis ire comes :
 Quique tot heroum magnas latraverat umbras ,
 Optavit parvi nunc gregis esse canis .

X I V .

CUM nemorum decus , & culti solatia ruris
 Venit ad Elyfias candida Hyella domos ,
 Obstupuere omnes , fixoque in virgine vultu ,
 Spectabat pro se quisque oculis avidis
 Ardentes oculos , surasque , humerosque nitentes ,
 Bra-

Brachiaque, & flavas per rosea ora comas.
 Atque aliquis juratus ait, Non pulchrior umquam
 Venit ad Elyfios ulla puella choros.

X V.

HA NC fistulam, hospes, quam vides pinu sacra
 Pendere, Pani Hyella posuit maximo,
 Cum jam misella Solis aureum jubar
 Linquens, beatos ferret ad manes suum.
 Hac illa pulchra fistula cum luderet
 Nymphas canens, & furta earum dulcia,
 Non aura lætis insonabat frondibus,
 Non murmurantes obstrepebant rivuli,
 Non picta garrulo avis canebat gutture.
 Quin ipse dulci carminum captus sono
 Inter greges jacebat innocens lupo.
 Himella florida, & Taburne pinifer
 Tu testis; ipse es sæpe miratus tuas
 Motare pinus horridas cacumina.
 Tunc fistula hæc beatior calamis fuit,
 Quicumque labra docta pastorum terunt.
 At nunc misella fistula aut semper tacet,
 Aut si loquaci ventus illam sibilo
 Inflavit, usque flebiles edit sonos,
 Acerba dominæ fata deplorans suæ,
 Et ore caro basiari expetens:
 Quo nulla pulchrius, neque umquam dulcius
 Puella gessit os, neque ulla umquam geret.

X V I.

QU OD nulla nec formosior, nec fistulam
 Inflare dulcem doctior, niveos greges
 Umquam Taburni pavit inter horrida
 Pineta, pastores tuis hunc manibus
 Dicant, Hyella, lucum opacum, & hos duos
 Fontes amœnos, qui levi cum murmure
 E rupe muscosa alter, alter e specu

Pendente decidunt. at in medio jacens
Tua ossa fictilis urna habet, opulentior
Quam dives Hermus, undaque aurifera Tagi.
Hanc nos quotannis, cum Favonî candida
Fert aura ver insignis floreis comis,
Dulci lyæo, & lacte, & agni sanguine
Rigabimus: tum virgines circum integræ
Ducent choreas, & tuas laudes canent.
Hyella mons, Hyella vallis garrula
Sonabit, & cum Sol diem face aurea
Illustrat, & cum nox polum umbra condidit.
At magnus Alcon fistula, quam capripes
Illi dedit Pan, triste carmen ordiens
Narrabit, ut te crinibus passis deæ
Oreades deflexerint, cum pallidum
Videre vultum; ut arborum tonsis comis
Te silva mæsta luxerit, te limpidi
Fontes, Hyella, te Taburni horridæ
Flevire cautes; cæcula se condidit
Sol nube, dira ne videret funera.
Quin sævus ille lacrimis mortalium
Gaudens Cupido flexilem arcum, & igneas
Fregit sagittas. Quantum hiems gelu aspero
Concreta Veri floreo cedit, rubus
Quantum virenti acantho, agris tantum omnibus
Tibi puellæ cesserant. Ut ramulis
In valle myrtus avia nitentibus
Crescit, quam amico rore fontis educant
Nymphæ decentes; sic amabilis tua
Juventa surgens enitebat: nec rosa
Rubente mane lucidum calathi sui
Pandens honorem est pulchrior, nec pulchrior
Aurora, croceo cum gerit diem sinu
Coma refulgens aurea. Quis simplices
Mores, & artes Cypria dignas dea
Aequare possit laudibus? seu fiscinam
Virente hibisco texeres, formosius
Jurabat esse nil Pales: seu duceres

Choros sub altis arborum comantium
 Ramis, Napææ candidæ, & Phœbi soror
 Stabant stupentes: seu levi nemorum deos
 Calamo canebas, silva dulci carmine
 Gaudebat, ipse Mænalus quantum sui
 Fauni sonora fistula. Salve o bona
 Hyella, salve, & montibus nostris ades.
 Tu Pana maximum, & sorores Naïdas
 Pastoribus, beata, concilia tuis:
 Morbosque lacrimabiles precibus piis
 Averte, lucum & vise sæpius tuum.

XVII.

DUM te flebilibus numeris moriturus Iolas
 Cantat, ades vati, candida Hyella, tuo.
 Tale mea carmē moduler tibi arūdine, quale
 Deficiens dulci gutture cantat olor;
 Ut tua pastorum volitet vaga fama per ora,
 Dum lætas segetes pingua rura dabunt,
 Dum flores apis, et rivos dum gramen amabit,
 Dum metuet celerem tarda capella lupum.
 Digna quidem fueras, quam maximus ille Menalcas
 Diceret argutis semper arundinibus;
 Et quam posthabita Neptunine Galatea
 Cantaret Siculi clara Thalia senis.
 Et facerent, si te natam felicibus annis
 Vidissent oculis, candida Nympha, meis.
 Te juga Parnassi resonarent, te juga Pindi:
 Notior Arcadiæ nulla puella foret.
 Per nemora, & silvas incisum cortice lævi
 Mille tuum nomen viveret arboribus.
 Tu quoque par esses Amphionio Aracyntho,
 Et par Mænaliis, care Taburne, jugis.
 Magne pater, tali fortunatissime alumna,
 Tu viridi servas ossa beata sinu:
 At misera ante diem crudeli funere rapta
 Ivit ad infernas non reditura domos.

O mihi Threïciam citharam si Musa dedisset,
Quæ potuit silvas ducere montivagas,
Per tenebras Orci, per pallida regna silentum
Quæsissem manes, cara puella, tuos:
Nec me tergemino terreret Cerberus ore,
Nec torvæ anguineis crinibus Eumenides.
Vel mecum vitæ repetisses lumina, vel me
Obrueret Stygio mors violenta lacu.
Sed citharæ si nil proderent fila canoræ,
Movissem fletu numina dura pio.
Vidissent umbræ tenues regemque superbum,
Tisiphonemque malis illacrimare meis.
Sit licet ille fero crudelior angue Tyrannus,
Non vacuum blandi pectus amoris habet.
Ipsū etiam, qui cuncta domat, Cythereius ales
Vicit, & invito lenia corda dedit,
Tempore quo magnæ Cereris pulcherrima nata
Ad nigras Erebi candida venit aquas.
Illa quidem caris Nymphis comitata legebat
Purpureos flores saltibus, Enna, tuis,
Jamque parans in lucidulo se fonte lavare,
Traxerat e niveo mollia vincla pede,
Cum pavidam, & matrem queribunda voce vocantē
Abstulit infernis luridus Orcus equis,
Nec veritus natam Jovis est violare supremi;
Tantum forma potest, & violentus amor.
Cur igitur caram mihi non donaret Hyellam?
Cur lacrimis flecti nollet amantis amans?
O qui pallentes Erebi me ducat ad umbras,
Et genibus sistat me, pater Orce, tuis!
O quales tibi manarent mea lumina fletus!
Funderet o quantas lingua disertā preces!
Me certe facerent pietasque, dolorque disertum:
Verba ministraret dulcia dulcis Amor.
Quid loquor infelix? nulla est revocabilis arte,
Cum semel extincto lumine vita fugit.
Non revocat Syringa suam Pan magnus ad auras,
Non Phœbus revocat te, Cyparisse, tuus.

Ipse

Ipse foret quamvis Cybele gratissimus Attis,
 Liquerat infernas non tamen Attis aquas.
 Ah quoties nato mater Berecynthia dixit,
 Per lac, quod dederunt ubera nostra tibi,
 Perque uteri tolerata decem fastidia menses,
 Redde oro puerum, Dis, mihi, care, meum.
 Non ego, felices superûm translatus in oras
 Tithoni vivat sæcula longa, peto.
 Auroræ liceat carum fervare maritum,
 Aequalemque deis reddere cælitibus.
 At mihi cum paucos Attis serviverit annos,
 Ad tenebras redeat flebilis umbra tuas.
 Nunc pia templa colens divis operetur, & omnes
 Per populos ritus, & mea sacra ferat.
 Dulcia purpureæ nunc carpat dona juventæ,
 Nunc decoret silvas candida forma meas.
 An magnum est, animam si de tot millibus unam
 Des matri, vitam quæ dedit ipsa tibi?
 Sic lacrimans ait: ille suis immanior umbris
 Maternas dura respuit aure preces.
 Vix licuit miseræ manes descendere ad imos,
 Atque umbræ dulci basia vana dare.
 Crudelis Pluto, nimium crudelia fata,
 Quæ vitæ nullas heu posuere moras!
 Cum silvam glacialis hiems spoliavit honore,
 Vere novo silvæ læta juvena redit:
 Occidit Oceani cum Sol demersus in undas,
 Nascitur abducto pulchrior ille die:
 At nobis nec læta suo cum vere juvena,
 Nec mersa immiti funere vita redit.
 Ultima cum Parcæ legerunt fila severæ,
 Urget perpetuus lumina clausa sopor.
 Quem tamen æterno celebrarint carmine Musæ,
 Ille vel invita morte superstes erit.
 Sic vivis, vivesque æternum, pulcher Alexi;
 Et tu cum Gallo nota Lycori tuo.
 Pan, nemorû decus, & Satyri, Nymphæque decētes,
 Quæ blando agrestes uritis igne deos,

Si formosa pie coluit vos semper Hyella,
 Si mea vos semper dulcis avena canit,
 Vos facite, ut longum vivant mea carmina in ævum,
 Et cum carminibus candida Hyella meis.

XVIII.

HAS lacrimas, atque hæc imo suspiria corde
 Tracta gemens libo, candida Hyella, tibi.
 Hæc tibi nunc, mox vitam ipsam libabo,
 animamque,
 Cumque tuis miscebo ossibus ossa mea.
 Quosque maritali non junxit tæda Hymenæus,
 Funerea junget Mors violenta face.
 Quod si nupta meum conscendit Nisa cubile,
 Non tamen umquam animum ceperat illa meum:
 Sed mea me pietas patri parere coëgit
 Impia, me durus perdidit ipse pater.
 Si fallo, haud ambo terra tumulemur in una,
 Nec tua sit felix manibus umbra meis.

XIX.

CUR, ah cur ullo placui tibi tempore? mortis
 Si, mea vita, tibi causa futurus eram.
 Cur me tam pulchrū cari genuere parentes?
 Cur calamos dono Pan dedit ipse suos?
 Quis ego formosas possem mollire puellas
 Cantando, & duris lenia corda dare.
 Quid formam queror, aut calamos nocuisse canoros?
 Perfidia periit cara puella mea.
 Ah ne meis potui thalamis admittere Nisam?
 Vim ne preces duri tantam habuere patris?
 Fugissem durumque patrem, patriamque, priusque
 Fudissem multo sanguine dulcem animam.
 Sed fundam, pœnasque dabo tibi, candida Hyella:
 O cari manes, o, precor, este boni.
 Vos puerum vestra linqwentem lumina causa

Opta-

Optatum læti suscipite in gremium.
 Et qui me nimio sponsum cupiistis amore,
 Jungite nunc dulcis gaudia conjugii.
 Sancta, veni, nostrisque fave, Proserpina, tædis;
 Fauſtaque purpureus carmina cantet Hymen:
 Quique olim valida conjunxit utrumque catena,
 Vivat in Elyſia valle perennis amor.

X X.

PA N pater, & veneranda Pales, Faunique valete,
 Tuque mihi quondam care Taburne vale:
 Vos mihi vos miſero, ſilvæ, placuiſtis, opacæ,
 Dum niveum in vobis pavit Hyella gregem,
 Et mecum tenera furtim ludebat in herba
 Ludere cum magno digna puella Jove.
 Tunc mihi purpureo fulſerunt lumine ſoles,
 Tunc fuit heu nimium candida vita mea.
 Nunc nemora, & fontes, & cæli lumen, & umbræ,
 Nunc ingrata meis omnia ſunt oculis.
 Mors mihi ſola placet: mors o dulciſſima rerum,
 Huc ades, & vitam, mors bona, redde mihi.
 Illa meam vitam rupes habet, illa ſepulcro
 Servat delicias terra beata meas.
 Paſtores, illa dominæ me jungite in urna,
 Taliaque inſcriptis addite verba notis:
 Formoſam tuus ardor, Iola, abſumſit Hyellam:
 Te miſerum leto perdidit illa ſuo.

X X I.

IN GRATE Sol, ortum quid approperas tuum?
 Quo lux mihi, ſi luce non datur frui?
 Redis ne, grex ut redeat in ſilvam meus?
 At hunc Hyellæ mors acerba perdidit.
 Redis, magis, magiſque tabeſcam ut miſer?
 Et te fatigem queſtibus ſemper novis,
 Dominæ reviſens pulverem ſacrum meæ?

An

An tu quadrigas aureas tuas refers,
 Ut luminibus aliquam afferas lucem meis?
 At illa lacrimis, tenebrisque horridis
 Assueta lucem odere, nec radiis tuis
 Imbres suos siccari amant, quibus genas
 Rigant, & ora amoris usta incendio.
 Sed fulgeas licebit, & radiantibus
 Terras, maria, cælumque lustres ignibus,
 Tamen omnia tenebris inhorrescunt mihi,
 Ex quo meus Sol mihi suam lucem abstulit,
 Deisque manibus occidens eam tulit.

XXII.

FORMOSA myrte, roscido imminens antro;
 Antrum loquaci suave murmurans fonte;
 Fons care, fletu facte amare de nostro;
 O quam beate viximus, quoad vixit
 Hyella vestra! quoad puella formosa
 Mecum jacere ista solebat in ripa!
 Hic illa cum meo in sinu recumbebat,
 Mihique in aurem ludibunda cantabat,
 Tunc, tunc beatam viximus deum vitam;
 Tunc invidebat ipse Juppiter nobis.
 Nunc quis miserior Solis aspicit lucem?
 Quem sæviore Tartarus premit pœna?
 Seu vestit alma luce Sol agros, seu nox
 Placida rigat gratis soporibus terras,
 Numquam remittit anxius dolor, numquam
 Meos ocellos recreat quies dulcis.
 Ut pinguem olivam lentus ignis absumit,
 Sic cor misellum est cura sæva, mærorque.
 Quo dulcis abiit, hei mihi, decor vultus?
 Quo niveus ille purpura color pictus;
 Hyella quem suo anteire jurabat?
 Jam lacrimæ exsanguis genas peredére,
 Modis & ora pallor inficit miris;
 Et illa pulchrior hyacinthino flore

Inculta, squalens, hispidula coma horrescit.
 Miser, ah miser Iola, tamen mori cessas?
 Vitæ, ac dolori pone jam, miser, finem,
 Et illa vise regna, quæ colunt sancti
 Manes, ubi beata degitur vita
 Sub arborum semper virentium ramis,
 Quæis insufurrat dulce frigerans aura,
 Quam Tethyos circumfluxæ parit lympa;
 At ipsa passim lucidos parit flores,
 Quos lacte puro candidi educant rivi.
 Illic puellæ dulcibus jocis noctem,
 Diemque cum suis amantibus ducunt,
 Croceis amictæ carbasis, pedes nudæ,
 Omnesque ramis myrteis coronatæ.
 Semper choreis, cantibusque jucundis,
 Semper cachinnis tinnulis sonant silvæ.
 Has nec protervus Auster imbribus fœtus,
 Nec cana nix, nec æstus impotens tangit.
 Sed Ver beatas semper incolit sedes,
 Flavas corollis mollibus comas cinctum,
 Lætosque Flora cum sua choros ducit,
 Ningens rosarum suave olentibus nimbis.
 Huc te vocat puella maximis votis,
 Tuasque lentas increpat moras sæpe.
 Valet silvæ, tuque fons mihi care
 Vale, vale antrum, myrte floridula salve.
 Moritur Iolas ille notus in silvis,
 Peritus ore, fistulaque cantare;
 Moritur, suoque vos cruore respergit,
 Qui lacteo vos ante rore spargebat,
 Qui vos amœnis floribus coronabat,
 Docens Hyellam vos sonare formosam.
 At tu puella luce carior cara,
 Qua mortua misero mihi mori est dulce,
 Ades, tuisque manibus meos manes
 Amore junge, Hyella candida, æterno.

X X I I I.

HOS calamos, Pan filvipotens, tibi pulcher
 Iolas;
 Sæpe quibus cecinit dulcia furta tua,
 Dum Cytherea potens, & cara finebat Hyella;
 Quæ postquam dira tabe peresa jacet,
 Pro dulci Musa, pro carminibus jucundis,
 Flebilibus complet vocibus ille nemus,
 Et dominam cupiens imas invisere ad umbras,
 Non somnos oculis, non capit ore cibum.
 At tu fortunam pueri miseratus acerbam,
 Aeternos pietas si movet ulla deos,
 Aut misero tantos aufer, bone dive, dolores,
 Aut illum silvas transfer in Elyfias.
 Sed potius longum vivat formosus in ævum,
 Et cantet laudes semper, Hyella, tuas.
 Dignior haud ullus talem celebrare puellam,
 Ulla nec est tali dignior ore cani.

X X I V.

HANC laurum, formosa, tibi formosus Iolas
 Sevit, & hanc madidis irrigat usque genis.
 Seu tenebras Vesper, seu lucem portat Eous,
 Et laurum lacrimis irrigat, & tumulum.
 Hinc tumulus violas, & laurus protulit umbras:
 Umbræ isdem crescunt, & violæ lacrimis.
 Cumque umbris, violisque amor infelicis Iolæ
 Crescit, cumque ipso crescit amore dolor.
 Hic dolor heu miserum leto dabit: hic, bona Hyella,
 Mox pueri apponet ossibus ossa tuis.
 Et quos felici conjunxit fœdere quondam,
 Nunc infelici funere junget amor.

X X V.

H AEC, dulcissime Turriane, lusi
 Molli carmine, nec laborioso,
 Dum ver florida lætum agebat ætas,
 Quam jocus decet, ac leves cachinni.
 Nunc Musas vocor ad severiores,
 Nunc rerum juvat explicare causas,
 Et cælum memorare, cælitesque,
 Et qui cælitibus præest beatis.
 O molles elegi, lyræque dulces,
 O & myrtea ferta, fistulæque,
 Faunique, Dryadesque, jam valetе,
 Et cum frondiferis, Hyella, silvis.
 At tu, progenies Jovis supremi,
 Patris deliciæ, deûmque amores,
 Per quam magna canunt sacri poëtæ,
 Felix Uranie, mihi benigno
 Ades numine, supplicemque tolle
 Me tuo rutilante curru ad astra.

M. A N T O N I I
F L A M I N I I
C A R M I N U M

L I B E R Q U I N T U S
EPISTOLAS CONTINENS.

AD ALEXANDRUM FARNESIUM
CARDINALEM.

I.

A R N E S I , pater omnium
lepórum,
Hos tibi lepidíssimos poëtas
Dono , tempora quos tuler-
re nostra ,
Fortunata nimis, nimis beata
Nostra tempora , quæ suos
Catullos,
Tibullos , & Horatios , su-
osque

Marones genuere. Quis putasset ,
Post tot sæcula tam tenebricosa ,
Et tot Aufoniæ graves ruinas ,
Tanta lumina tempore uno in una
Tam brevi regione Transpadana

Oriri

Oriri potuisse? quæ vel ipsa
 Sola, barbarie queant fugata
 Suum reddere literis Latinis
 Splendorem, veteremque dignitatem.
 Salvete, o decus, o perennis ævi
 Nostri gloria, candidi poëtæ,
 Quos novem in tenero suo sorores
 Nutrivere sinu, suoque digna
 Choro Castalio loqui dedere.
 Vos, & carmina vestra sempiterno
 Urbes Italiæ colent honore.
 Vos & Gallus, Iberque bellicosus,
 Et Germania docta, Sarmatæque
 Mirabuntur, & ultimi Britanni;
 Erit dum Latiis honor Camœnis.
 Quin ultra Oceanum, alteroque in orbe
 Vos discent populi, quibus redit lux
 Aurora exoriente, cum nigrescit
 Aër jam tenebris sub axe nostro;
 Nam (mirabile dictu!) in iis quoque oris
 Nunc linguæ studium viget Latinæ.
 At tu, floscule Romuli nepotum,
 Quem Phœbus pater, & Minerva doctis
 Certatim artibus expolire gaudent,
 Alexander, habe tibi hunc libellum
 Venustum, lepidum; tuasque laudes,
 Istis quæ celebrantur a poëtis,
 Aeternas fore scito; nam manebit
 Aeterno aureolus libellus ævo.

I I.

AD UBALDINUM BANDINELLUM
 DE LIBERALITATE
 GUIDI ASCANII SFORTIAE CARD.

U BALDINE, tuo sodali amate,
 Potest quantum ab amico amari amicus,
 Munus hoc mihi da, tui ut patroni
 Divi-

Divini juvenis manum osculeris
 Meo nomine, maximasque grates
 Agas, quod decumas mihi quotannis
 Pro sua eximia benignitate
 Remittit, licet ipse nec salutem
 Eum more clientium bonorum,
 Nec quidquam faciam, queat quod ipsum
 Admonere, meam ut velit benigna
 Mente pauperiem juvare. nempe hoc
 Magnus Sfortiades movetur uno,
 Quod me nec putat improbum, nec esse
 A Musis alienum, amore quarum
 Ardet maximo, ut omnium est amator
 Ardentissimus elegantiarum.
 Quare cum nequeam invenire verba
 Infantissimus omnium poëta,
 Quæ tantis meritis rependam; amice
 Disertissime, quod supra rogavi,
 Id quæso facito, tuique vive
 Semper Flamini memor, valeque.

I I I.

A D L A E L I U M T O R E L L U M.

QUOD me diligis, & soles libenter
 Adjuvare tuos, Torelle, amicos,
 Quid per te cupiam impetrare, dicam.
 Est consanguineus mihi, peritus
 Legum, nec senio gravis, nec idem
 Admodum juvenis, disertus autem,
 Et forma egregia: ter ille jura
 Galliæ populis dedit Togatæ,
 Cum prætor foret, optimamque famam
 Collegit sibi rem optime administrans.
 Quod si nunc opera tua licebit
 Ipsi dicere jus in urbe vestra,
 Et me perpetuo tibi obligaris,
 Et tua pariter benignitate

Rem

Rem dignam facies, facillimamque
 Illam mehercule; quando consecutus
 Id virtutibus es tuis, ut amplum
 Jampridem imperium tibi regendum
 Cosmus tradiderit, decus perenne
 Cosmus Tusciæ, & omnium Italarum;
 Quo regnante fides, bonique mores,
 Et doctæ rediere Musæ ad Arnum.

I V.

A D H I E R O N Y M U M T U R R I A N U M
 D E M O R T E V I C T O R I A Æ C O L U M N A Æ.

CUR desiderio modum, & dolori
 Me vis ponere, Turriane? acerbo
 Cui Victoria fato ademta, quæ me
 Non minus quam oculos suos amabat:
 Qua nihil veniens ab ultimo Indo
 Clarius, meliusve Sol videbat:
 Cui mens candida, candidique mores,
 Virtus vivida, comitasque sancta,
 Cæleste ingenium, eruditioque
 Rara, nectare dulciora verba,
 Summa nobilitas, decora vultus
 Majestas, opulenta, sed bonorum
 Et res, & domus usque aperta ad usus.
 Illa carminibus suis poëtas,
 Quotquot sæcula multa protulerunt,
 Longe vicerat; illa vincit omnes,
 Sive flebilibus modis maritum
 Exstinctum decorans sepulcro ab imo
 Summa ducit in astra, sive regi
 Cælitum, Unigenæve Regis hymnos
 Filio canit: illa vel canendo
 Ventos sistere, fluminum morari
 Impetus, poteratque leniores
 Tigres reddere mitibus columbis.
 At tu, surdior Hadriæ procellis,

H

Immi-

Immitissima Mors, manum rapacem
 Illi es injicere ausa: Mors acerba,
 Tu Solem Italiæ suum abstulisti.
 Sed nil proficis; en meæ Columnæ
 Fama fidere clarior refulget;
 En Victoria, cælitum beata
 Vita nunc potitur, vagique Solis
 Sub se lumina cernit, ipsa Sole
 Multo splendidiorque, pulchriorque.
 Ergo flebilibus modum querelis
 Jam jam, candide Turriane, pono,
 Ne plorem mihi inique amicus illam,
 Quæ læto celebranda versu, & ipsi
 Addenda est numero beata divûm.

V.

AD GREGORIUM CORTESIUM CARD.

CORTESI venerande, si quid umquam
 Incensæ officio rogationes
 Apud te valuer, ne recusa
 Gregi adscribere candido tuorum
 Robertum, unanimem meum sodalem,
 Florentem ingenio, fide, pudore,
 Et Græce optime, & optime Latine
 Scientem, juvenem pium, elegantem,
 Seu juncto pede, seu velis soluto
 Doctum scribere, tam tui colentem,
 Quam qui maxime, & omnium bonorum
 Dignum amicitia. ergo, mi patrone
 Magne, quod petimus, sine impetrare.
 Sic tibi Deus optimus senectam
 Concedat viridem, diuque lætum
 Servet; sic homines tuæ supremæ
 Virtuti tribuant pares honores.

VI.

AD STEPHANUM SAULIUM.

CANDIDISSIME Gratiarum alumne,
 Ne carus tibi sim, nec ulla signa
 Amoris mihi mutui rependas,
 Nite plus amo, quam solet tenella
 Unicam genitrix amare natam.
 Nec mirum; quid enim potest amore,
 Tuo dulcius esse? vel quis ullo
 Fuit tempore dignus æque amari?
 Honores alius sequatur, auri
 Acervum cumulet nitentis: ipse
 Sim beatior omnibus beatis,
 Annuant modo cælites, ut una
 Tecum vivere, tecum obire possim,
 Jucundissime Sauli, honore, & auro,
 Et cara mihi carior salute.

VII.

AD ULYSSEM BASSIANUM.

ULYSSI, mea Musa, dic salutem,
 Non illi, dea quem Calypso amavit,
 Sed quem Pierides amant amore,
 Quo jam tum lepidum Catullum amabant,
 Cum tenellulus Aonas petivit
 Montes, & meditans opaco in antro
 Mentis virginei chori tenebat.
 Dic incredibili ipsius videndi
 Me desiderio peruri, acerba
 Ut non acrius intimas medullas
 Mihi febris adurat. ipse quando
 Vifet languidulum? suaque dulci
 Me solabitur allocutione?
 Nec eum lupa nutriit, nec ursa,
 Sed comis pater, & puella mitis;

Cur ergo rigida æsculo, Hadriæque
 Durior scopulis, meique morbi
 Tam securus abest? an ille nondum
 Rescivit, mea lectulo cubare
 Membra torrida? sic profecto, sic est.
 Quare dic juveni, Camœna, caro,
 Confestim veniat, fidesque secum
 Afferat. volo leniat furemtem
 Febrim, ut Orphea belluas, & iram
 Cerberi, Eumenidasque sævientes
 Mollivisse ferunt lyra canendo.

VIII.

AD GALEATIUM FLORIMONTIUM
PHILALETHEM.

HUc ades, Galatee; quid moraris?
 Est brevis via; sæpiusque dicis
 Cras ad vos veniam, boni sodales,
 Nec venis tamen. an putas licere
 Amicis dare verba? nos pudendum,
 Et contra officium, tuoque bello
 Id cognomine prorsus arbitramur
 Indignum. hoc nisi vis inepte abuti,
 Huc ades, Galatee; quid moraris?
 Remiges Ithaci vagantis olim
 Lotos detinuit Libyssa in ora,
 Ut mulstralibus hæret usque & usque
 Musca lactis amore: te, beate
 Senex, quæ retinet domi voluptas?
 Ecquid delicias tuæ Sueßæ
 Præfers deliciis meæ Casertæ?
 Deliras, Galatee; nam Sueßâ
 Longe pulchrior est amœniorque
 Campanæ regionis hic ocellus;
 Quem Jocis comitata, Gratiisque
 Venus, posthabita Gnido, Paphoque,
 Semper incolit, & suos amores,

Suas delicias fatetur. ergo
 Huc ades, Galatee; quid moraris?
 Hic Sol splendidius nitet, Favonî
 Spirat mollius aura, suaviorem
 Fert rosam, & violam benigna tellus:
 Hic est dulcior uva, dulciores
 Ficus, & pepones: oliva bacas
 Non solum patriæ tuæ, sed ipsum
 Venafrum superare gaudet. ergo
 Huc ades, Galatee; quid moraris?
 Ecce caseolos tibi recentes,
 Atque hædos geminos Hyella donat,
 Formosissima caprimulga, Pani
 Non impar caprimulga, sive cantat,
 Seu levi calamo terit labellum.
 Huc ades, Galatee; quid moraris?
 En hospes meus, optimus Caserta,
 Quo Campania terra gloriatur,
 Jam desiderium tui morantis
 Nequit ferre; puella sic amantem
 Votis, ominibusque, lacrimisque
 Absentem vocat. ah tuum Casertam
 Ne, quæso, cruciari perge. sed jam
 Huc ades, Galatee; quid moraris?
 Is quidem impatiens moræ molestæ
 Ad te jam properasset, ægra membra
 Ni vis debilitaret ipsa morbi:
 Et tu tam diu abesse sustinebis?
 Qui sola potes allocutione
 Febrim pellerè candido sodali,
 Huc ades, Galatee; quid moraris?
 Non Phœbus, mihi crede, filiusve
 Phœbi cantibus hunc levarit, herbis
 Aut salubribus, æque ut ipse vultu
 Jucundo, & lepida dicacitate.
 Ergo si tibi cura cari amici est,
 Huc ades, Galatee; quid moraris?
 Te vocat domus ipsa, quam solebas

Jocis, & salibus, facetiisque
 Tuis exhilarare: te loquaces
 Lymphæ, te vocat hortulus venustus,
 Tuæ tam memor irrigationis,
 Quam lactis memor est tenellus infans.
 Huc ades, Galatee; quid moraris?
 Non pandunt nitidæ rosæ per agrum
 Formosos calathos, hiare tardant
 Flores luteolique, cærulique, &
 Albi, & purpurei; suos honores
 Agellus tibi scilicet reservat.
 Huc ades, Galatee; quid moraris?
 Si venis cito, carminum libellum
 Ostendam tibi, quem legens putabis
 Te vesci ambrosia, & tibi repleri
 Ora nectare. sin mea procellæ
 Ferunt irrita verba, mox iambos
 Expecta horribiles, amariores
 Felle, absinthio, & omnibus venenis,
 Quotquot Theffala nutrit ora, quotquot
 Ponti terra creat. sed eja age eja
 Huc ades, Galatee; quid moraris?

IX.

AD BERNARDINUM MAPHAEUM,
 ET ANTONIUM MIRANDULAM
 DE ALEXANDRO FARNESIO CARD.

GAUDETE, o lepidi mei sodales,
 Omni jam posito timore; venit
 Tandem nuntius optimus, patronum
 Salvum, & incolumem redire nostrum,
 Quem rumor malus Italas per urbes
 Divulgaverat esse jam dolore
 Confectum lateris, malaque febris,
 Dum cinctus legionibus Latinis
 Petit Vindelicas tremendus oras.
 At tibi male sit, moleste rumor,

Qui

Qui nos sollicito diu timore
 Vexasti. en cito patriam reviset
 Alexander, & omnium Quiritum
 Plausus, gaudia, gratulationes
 Lætus excipiet; manusque caras
 Nobis jam dabitur deosculari.
 O pulcherrime Sol, tuo nitente
 Curru fer cito mœnibus Quirini
 Hunc diem niveum, & nimis beatum.

X.

AD HIERONYMUM SERIPANDUM.

COMMENDO tibi, Seripande magne,
 Gulielmum, hominem pium, eruditum,
 Et candore animi parem columbæ,
 Doctum præterea utriusque linguæ;
 Quodque existimo pluris æstimandum,
 Pauperem juvenes tamen docentem
 Gratis pauperie mala gravatos.
 Illum Græcia magna procreavit
 Antiqua probitate, moribusque
 Dignis Pythagora virum, tuaque
 Dignum amicitia: idque ita esse, certo
 Sciens, hunc tibi, magne amice, dono,
 Virtutisque tuæ dico. nec alter
 Cliens aptior est tibi, nec ipse
 Patronum inveniat sibi aptiorem.

XI.

AD JOANNEM CASAM.

DISERTISSIME Casa, quem libellum
 Legendum dederas mihi, relegi
 Sæpe, ac sæpius, & tamen legendi
 Is desiderium mihi reliquit.
 Nec mirum; siquidem tuus libellus
 Tam doctus, numerosus, elegansque est,

Ut scriptus videatur aureo illo
 Sæculo Ciceronis, atque ab ipso
 Divino Cicerone. nec profecto
 Vivet iste minus diu libellus,
 Quam libri Ciceronis. ergo, Casa
 Disertissime, perge, sæculumque
 Nostrium orna aureolis tuis libellis.

XII.

AD MATTHAEUM DANDULUM.

O BRUMAE mihi Vere amœniores,
 Quibus, Dandule care, te fruebar,
 Antequam Latium petissem, & Urbem!
 Cum subit mihi candidarum imago
 Illa noctium, & ille propter ignem
 Sermo dulcis, & Attrico lepore
 Conditus, lacrimæ effluunt ocellis,
 Ut rivus pluvia frequenti abundans;
 Nec quidquam mihi suave jam videtur,
 Aut videbitur, usque dum redire
 Ad carum hospitium tuum licebit,
 Quod Phœbus pater, & novem sorores,
 Et virtus celebrant, fidesque, honorque.
 At donec procul a tuis ocellis
 Me tenent superi parum faventes,
 Ne, quæso, pigeat meum dolorem
 Te jocus relevare literarum.
 Quamquam te patriæ, imperîque magni
 Cura distinet, est tamen laborum
 Quies, ingenuoque sunt (opinor)
 Isthæc seria temperanda lusu.

XIII.

AD ALOYSIUM PRIULUM.

DUM Canicula fervidis fatigat
Vos caloribus, ipse valle opaca
Sedens propter aquam nitentem amœni
Mefuli, placido fruor tepore
Veris: attamen hoc, Priule, dicam,
Et dicam sine fraude, malim aduri
Ardenti Libyæ, Indiæve ab æstu,
Quam magni alloquiis carere Poli,
Qui virtute sua, suoque miro
Cepit sic animum meum lepore,
Ut illo sine mella amara, Soles
Obscure, nivea atra, ver amœnum
Horridum mihi sit, diesque longo
Anno longior. ergo sic habeto,
Ut primum potero explicare, quæ nunc
Me negotia distinent, redibo
Ad vos Pegaseo ocyor volatu.
Quod negotia si mihi faceissent
Hæc negotium, & expedire nodos
Istos non dabitur brevi, relictis
Nodis, atque negotiis revertar;
Nam tanti nihil est, velim ut carere,
Frater optime, te, meoque Polo.

XIV.

AD DONATUM RULLUM.

RULLE candide, & omnium virorum
Humanissime, quos abhinc trecentos
Annos Appula terra procreavit,
Quod me perpetuis, meosque amicos
Juvas officiis, tuæque semper
Domus hospitium mihi est apertum,
In hoc eximæ benignitatis

Clarum das specimen; tibi que grates
 Ago, maxime, maximas, amice,
 Tantis pro meritis, agamque semper,
 Atque habebo; referre namque, ut opto,
 Nec licet modo, nec licebit umquam.
 At quod nuper amore nostri es ausus
 Tentare, & facere æque amanter, ac si
 Tibi filius, aut pater fuisset,
 Id vero & mihi, & omnibus videtur
 Tam magnum, ut tibi debitas referre
 Non possim, aut agere, aut habere grates;
 Non si quidquid ubique gratiarum est,
 Habere, atque agere, & referre possim.

X V.

AD JACOBUM PEREGRINUM.

JUCUNDISSIME amice, cras Tridento
 Discedam cupidus tui videndi:
 Verum ut commodius loquamur, & ne
 Interpellet amicus hic, & ille,
 In tuo volo te Povilliano
 Convenire. videbis ipse, ne quis,
 Linum præter, ibi adsit: hunc adesse
 Non solum, Peregrine, non recusato,
 Sed summe cupio; est enim modestus,
 Et doctus juvenis, mihique amicus
 Quam qui maxime. item cavebis illud,
 Ne convivia sint Apiciana.
 Adsint pullus, & hædus, & recentia
 Ova, illique sales tui, quibus nil
 Usquam falsius, elegantiusve est.
 Hæc si, inquam, affuerint, tuum sodalem
 Jucunde accipies, nimisque laute:
 Nam convivia sumtuosa pejus
 Morte vito: jocos, facetiasque
 Sæctor mirifice; tuasque regum
 Verbis præfero colloctiones.

Hæc

Hæc ex tempore carmina exaravi,
 Cum Morilla repente, si quid ad te
 Vellem, quæreret: at brevi, favente
 Deo, plurima seria, & jocosa
 Coram. nunc vale, & optimam sororem
 Meo nomine plurimum saluta.

X V I.

A D F E R A N D U M B R A N C A T I U M .

TU NE Flaminii putas, Ferande,
 Effluxisse animo tuum leporem,
 Carumque hospitium? ante vel propinquo
 Nabit Pausilypus mari, vel unda
 Sebethi refluens suos adibit
 Fontes, pectore quam meo recedat
 Imago tua dulcis. atra sensus
 Cum mors abstulerit mihi, manebit
 Illa infixæ animo; tuamque semper
 Virtutem meminisse me juvabit.
 Quod si vota mea audiunt benigni
 Cælites, adero brevi; nec ulla
 Jam res Flaminium hospiti benigno
 Avellet: domus una, & una mensa
 Copulabit utrumque, dum suprema
 Dies separet. interim valebis,
 Nil plane dubitans, Ferande, rebus
 Me tuum omnibus anteferre amorem.

X V I I.

A D P E T R U M C A R N E S E C U M .

O DULCE hospitium, o lares beati,
 O mores faciles, o Atticorum
 Conditæ fale colloctiones,
 Quam vos ægro animo, & laborioso,
 Quantis cum lacrimis miser relinquo!
 Cur me sæva necessitas abire;

Cur

Cur vultum, atque oculos, jocosque suaves
 Cogit relinquere tam venusti amici?
 Ah reges valeant, opeſque regum,
 Et quiſquis potuit domos potentum
 Anteponere candidi ſodalis
 Blandis alloquiis, facetiisſque.
 Sed quamquam procul a tuis ocellis,
 Jucundiſſime Carneſece, abibo
 Regis imperium mei ſecutus,
 Non loci tamen ulla, temporisve
 Intervalla tuos mihi lepores,
 Non mors ipſa adimet. manebo tecum,
 Tecum ſemper ero, tibiſque ſemper
 Magnam partem animæ meæ relinquam,
 Mellite, optime, mi venuſte amice.

X V I I I.

AD UBERTUM FOLIETAM.

I BIS ad patriæ lares beatos,
 Et deſiderium tui relinques
 Maximum unanimi tuo ſodali.
 Nam quo tempore noſtra cara cœpta
 Eſt amicitia, ex eo medullis
 Mihi carior es meis, eriſque,
 Senſus dum mihi erit amoris ullus,
 Propter ingenium tuum, tuoſque
 Mores, & ſtudia artium bonarum,
 Et ſtylum Cicerone pæne dignum,
 Et plane Cicerone mox futurum,
 Vitalis modo ſis, Uberte, dignum.
 Ibis tu procul, & tamen manebis
 Meo in peſtore fixus, & juvabit
 Idem credere de tuo in me amore.
 Quod te per lacrimas, amice, amaras,
 Quæ fluunt oculis tuis, meiſque,
 Per ſi qua eſt tibi cura noſtri, id oro,
 Cito Urbem repete, & tui miſelli

Sodalis miserere, quem relinquis
In luctu, & tenebris tuo recessu.

X I X.

A D M A R I U M B A N D I N U M .

QUOD sum pollicitus tibi, futurum
Me tecum cito, id exsequar diebus
Paucis, si mihi faverint benigni
Cælitæ: reliquum est, ut ipse in urbe
Interim maneat, agellulumque
Tuas delicias finas valere,
Usque dum veniam, tuoque dulci
Fruar colloquio, facetiisque.
Nec Germanicus absit, ille bellus,
Et doctus puer, optimoque patre
Dignus filius: hic mihi trecentos
Versus Mæonidæ volo Maronis
Explanet varia locutione.
Tu Germanica bella, Cæsarisque
Narrabis mihi clara facta, quorum
Ipse non quotacumque pars fuisti:
A me carmina Davidis, Tridenti
Expressa accipietis; & juvabit
Hymnos dicere versibus Latinis.
Decem continuos dies manere
Tecum cogito; eaque lege tantum
Utar hospitio tuo, morari
Ne plus quam volo, sit mihi necesse;
Quod jam præmoneo, satis superque
Amoris violentiam, impetumque
Tui cognitum habens. sed audi, amice,
Quam bonam hospitibus bonis Homerus
Legem fanciat: Hospitem caveto,
Hospes, neve manere, neve abire
Cogas: in vitio pari est uterque,
Urgentem remorans, morantem adurgens.
Hoc viros decet elegantiores

Præceptum memori tenere mente,
 Nec umquam violare. tu, venuste
 Mari, dum venio, vale, meoque
 Fratrem nomine candidum saluta.

X X.

AD LUDOVICUM STROZZAM.

STROZZAM Flaminius suum salutat
 Benaci liquidam jacens ad undam
 Sub myrto beneolente, dum superba
 Terit limina principum misellus
 Strozza. tune molesta in urbe semper
 Inclusus, variis agri beati
 Numquam deliciis frui? numquam
 Ruris gaudia noveris? miselle,
 Rumpe obstantia claustra, rumpe lentas
 Moras, si sapis, optimumque amicum
 Vise. hic Vergilium tuum, meumque
 Catullum vacui legemus. hic tu
 Cultis versiculis canes amœnos
 Hortos, & vitrei lacus decentes
 Nymphas: me cithara bonum Gibertum
 Juvat dicere, cujus hic agellus
 Mihi munere partus hunc agellum
 Ille donat habere, quo nec alter
 Baccho, & Palladi gratior, nec alter
 Musis otia, & abditos recessus
 Præbet commodius. modo hæc benigni
 Faxint propria dona dî, talenta
 Cræsi despicio, Midæque acervos.

X X I.

AD PETRUM VICTORIUM.

VICTORI, tibi plurimum fatemur
 Nos debere, quibus tuo labore
 Hic Aristotelis libellus artem,

Et

Et myſteria rhetorum recludens
Explanatur ita apte, & eleganter,
Ut quem ægre unus, & alter eruditus
Intellexerat ante, ineruditi
Te docente queant labore nullo
Nunc intelligere. ergo jure cuncti
Indoſti ſimul, atque doſti amamus
Te de hoc munere, maximasque ſemper
Latori tuo, & eruditioni,
Rhetor maxime, gratias agemus.

X X I I.

A D A N T O N I U M M A S S A M.

E T ſi Sulpiciis, Catonibuſque
Non cedis gravitate, nec patroni
Ullius celebrat domum, perinde
Ac tuam populus, tamen caveto,
Ne ſupercilio nimis ſevero
Luſus molliculos meæ Camœnæ
Spernas, optime Maſſa; nam Platonis,
Quo nemo gravior fuiſſe fertur,
Exſtant carmina melle dulciora,
Quæ ſumma faciebat is ſenecta,
Non ſemper ſtudiis vacans ſeveris.
Et noſter quoque Tullius ſolebat
E foro rediens laborioſo
Verſus ſcribere delicatiores,
Ut curis animum gravem levaret.
His auctoribus, ut reor, licebit
Nugas Flaminii legas ad ignem,
Cum te garrula turba liberorum
Dicendi nimio labore feſſum
Ad jocos vocat, & leves cachinnos.

X X I I I.

AD CAROLUM GUALTERUTIUM.

QUAS agam tibi gratias, quibusque
 Verbis, Carole? qui mei negoti,
 Duri Juppiter! & laboriosi,
 Procurator, ad exitus secundos
 Rem tam commode, & apte, & expedite
 Duxisti, ut videare par agendis
 Rebus Mercurio Jovis ministro,
 Quem deum ingenio, eloquentiaque
 Omnes vincere, prædicant poëtæ.
 Ergo, candide amice, dum laboras
 Pro me quotidie, otio ipse dulci,
 Cupitoque fruor Casertæ in agro,
 Qui pulcherrimus omnium locorum
 Jure dicitur. hic bonas precabor
 Musas, ut faciant tibi poëma,
 In quo nomen, honos, tuæque laudes
 Vivant innumerabiles per annos.

X X I V.

AD BASILIUM ZANCHUM.

JUDEX candide carminum meorum,
 Quamquam gratulor & tibi, & faceto
 Arcellæ, quod amore juncti, & una
 Domo, vivitis optime, ac beate,
 Tamen, si licet intimo sodali
 Verum dicere, nec tacere quidquam,
 Quod absis, doleo, tuique ferre
 Vix desiderium queo; nec illo
 Torquetur minus optimus Priulus:
 Nam dulcis tua Musa, comitasque,
 Et rara probitas, fidesque utrumque
 Sic incendit amore, vita acerba
 Te sine ut videatur, olim utrique

Jucun-

Jucundissima quæ solebat esse
 Te præfente. quid ergo, care Zanche,
 Agendum? an tibi suadeam, relicto
 Arcella ut redeas? meumne tanti
 Commodum faciam, & Priulum, ut illi
 Cui plus debeo pæne quam Priulo,
 Sic incommodem iniquus? immo, amice,
 Arcellam cole, ama, nec unguem ab ipso
 Latum, quæso, recede; quippe inani
 Nos desiderio, tui atque amore
 Vel tabescere malo, quam carere
 Suis deliciis venustum amicum.

XXV.

AD FRANCISCUM TURRIANUM.

PER tui Ciceronis, & Terentii
 Scripta te rogo, Turriane docte,
 Ut postridie adhuc rubente mane,
 Cum fœcundat humum decorus almo
 Rore Lucifer, exiens Giberti
 Domo ad me venias equo citato,
 Ne tibi igneus antevertat æstus.
 Hic fontem prope vitreum sub umbra
 Formosi nemoris tibi parabo
 Prandium Jove dignum. habebis & lac
 Dulce, & caseolum recentem, & ova,
 Et suaves pepones, novaque cera
 Magis lutea pruna. delicatos
 Addam pisciculos, nitens salubri
 Quos alit mihi rivulus sub unda.
 Ad mensam vetulus canet colonus
 Jocosissima carmina, & coloni
 Quinque filiolæ simul choreas
 Plaudent virgineo pede. inde ocellos
 Ut primum sopor incubans gravabit,
 Jucundissime amice, te sub antrum
 Ducam, quod croceis tegunt corymbis

Serpentes hederæ, imminensque laurus
 Suaviter foliis susurrat. at tu
 Ne febrim metuas, gravedinemve;
 Est enim locus innocens. ubi ergo
 Hic satis requieveris, legentur
 Lusus Vergilii, & Syracusani
 Vatis, quo nihil est magis venustum,
 Nihil dulcius, ut mihi videtur.
 Cum se fregerit æstus, in virenti
 Convalle spatiabimur; sequetur
 Brevis cœna; redibis inde ad urbem.

XXVI.

AD ROMULUM AMASAEUM.

SIC te, Romule, copia beata
 Fandi, & omnigena eruditione
 Vincat Pompilius tuus; benignus
 Sic te sospitet inter arma, divum
 Rex, oro, mihi mitte crebriores
 Posthac litterulas; nec ullus unquam
 Tabellarius huc equis citatis
 Currat Vindelica profectus ora,
 Quin epistolium tuo sodali
 Afferat. neque tu, quid ipse Cæsar,
 Quid Germania Cæsari resistens
 Castris oppositis gerat, labora
 Mihi scribere. nec quid ipse Cæsar,
 Nec Germania quid gerat, laboro
 Scire: unum hoc mihi nosse, amice, cordi est,
 Ut Farnesius inclytus laborem
 Duræ militiæ ferat. valere
 Ipsum dic; nihil amplius requiro.

XXVII.

AD ADAMUM FUMANUM.

CUM, Fumane, tuus, meusque nuper
 Scripsisset mihi Turrianus, omnes
 De tua medicos salute parvam
 Jam spem habere, dolor meam occupavit
 Sic mentem, ut fugeret quies ocellis,
 Nec flendi modus ullus esset. ergo
 Tam bonum mihi mors acerba amicum,
 Prima surripiet juventa? amicum,
 Quo nec candidior fuit, nec alter
 Erit; cui dederat loqui rotundo
 Ore pulcher Apollo, sive Græcos
 Versus conderet ille, seu Latinos.
 Hæc, & quæ dolor improbus querenti
 Suggerebat, amice, sum locutus,
 Vix parcens superis. sed ecce læta
 Venit littera nunc, tuæ salutis
 Felix nuntia, qua meum revixit
 Cor, ut flosculus igne semiuustus
 Solis, quem reficit benigna Luna
 Rore frigidulo. nec ulla mater
 Natum depositum videns deorum
 Dono restitui, magis triumphat
 Gaudio. Bone Juppiter, benigno
 Quem tu numine janua rapacis
 Nunc Orci eripuisti, eundem eodem
 Serva numine plurimos in annos.

XXVIII.

AD BONIFACIUM BIVILAQUAM.

DE ME ne male sentias, amice,
 Quod te visere proximis diebus
 Cum proclive foret facillimumque,
 Id tamen minime egerim. per agros
 I 2 Tuos,

Tuos, & medios quidem ambulavi
 Ad Camillum adiens meum; sed, oro,
 Qua possem ratione suspicari,
 Agros esse tuos, tuamque villam,
 Quam vidi procul eminentem? amice
 Candidissime, tale si quid umquam
 In mentem mihi venit, aut venire
 Quivit, mente tua effluam, meique
 Fias nominis immemor, nec umquam
 Jucunda amplius allocutione
 Digneris tenerum tuum sodalem;
 Quod foret mihi acerbius vel ipsa
 Morte, siue quid esse morte acerba
 Potest scivius. est enim lepóris
 Tanta vis tui, & intimas medullas
 Ita incendit amore, ut ardeam æque
 Totus, ac juvenis decore capta
 Virgo candida fuscitantis imo
 Flammam in pectore, quam nec imber alto
 Cælo præcipitans, nec ulla jam quit
 Unda exstinguere; non si amara Tethys
 Ardentem Oceani obruat procellis.

XXIX.

AD CHRISTOPHORUM LONGOLIUM.

DUM tu Naugerio, optimoque Bembo,
 Longoli, frueris, tuique Tullî
 Laudes æquiparare tendis, ipse,
 Ubi molibus arduis ad astra
 Se tollit Genua, hortulis amœnis
 Abditus Stephani mei tuique,
 Nunc Aristotelis lego libellos,
 Cælestem sapientiam, virique
 Mirans ingenium: modo ad Catulli
 Dulces versiculos relapsus, inter
 Argutas volucres cano sub umbra
 Silvæ lauricomæ jacens: modo ipse

Ludo carmina, qualia in Lycei
 Nigris saltibus Arcades canebant,
 Antequam fera gens profecta ab oris
 Incultæ Scythiæ procul Menalcas,
 Tityrosque fugaret. ipse vero
 Saulius, tua dum laborat ire
 Per vestigia, Tullium urget, uno
 In illo stupet, & nimis beatum,
 Longoli, putat esse te, benignus
 Cui dat Juppiter esse tam propinquum
 Scriptori egregio. Ast ubi remisit
 Aestus, nec querulis sonant cicadis
 Arbuta amplius, igneusque jam Sol
 Abit, nos pelagi propinqui ad undam
 Imus. hic scopulo sedens uterque
 Pisces captat arundine, & videre
 Cymbas purpureo mari volantes
 Juvat. Flaminii tui, tuique
 Sauli, candide amice, vita qualis
 Sit, vides: ea si placet, venito,
 Et vitæ cumulum addito beatæ
 Tui Flaminii, tuique Sauli.

XXX.

AD DOMINICUM SAULIUM.

QUOD virtus tua maxima invidorum
 Telis objicitur, dolere, Sauli,
 Numquam desino pro meo vetusto
 In te amore, tuaque perpolita
 Doctrina, & bonitate singulari:
 Idem gratulor intuens tumultu
 In tanto placidam tuam quietem,
 Dum mente intrepida impetum furentis
 Fortunæ toleras. sed ipsa tandem
 Innocentia vincet; & repulsis
 Cernes criminibus tuam micare

Famam, ut nubibus hinc & hinc fugatis
Sol ardet radians nitente luce.

XXXI.

AD PETRUM CARNESECUM
DE EMANUELE CHIO MEDICO.

DI BONI tua vota, Carnefeca,
Audivere; fugit siticulosa
Febris, & redit ad meos ocellos
Quies, & cibus incipit juvare,
Et Bacchi minus est latex amarus;
Et, quod lætities meas adauget,
Me Chius medicus fricatione,
Et victu tenui levat, remotis
Omnium medicaminum venenis,
Queis languentia membra deteruntur.
Ipse utrum melior, peritiorve
Sit plane dubites: benigniorem
Non certe invenias, pecuniamve
Curantem minus. & suis medetur
Aegrotis ita amanter, ut parentes,
Aut nati, aut videantur esse fratres.
O Chium medicum bonum, atque suavem,
Et tibi, inclyte Coë, comparandum!

XXXII.

AD PHILIPPUM GERIUM.

QUID rerum geris, o venuste Geri?
Num cessas? tibi nil minus profecto
Convenit, bona quem Thalia parvum
In sinu erudiit suo, deditque
Vatum florea prata pervagantem
Versus fingere melle dulciores.
Quod si scribis, ut arbitror, tuumque
Moronum celebras, ad astra iustis
Ferens laudibus, aureosque mores,

Vir-

Virtutesque viri paras in ævum
 Aeternare, facis quidem, quod est te,
 Et tua pietate dignum: at illud
 Indignum nimis, & nimis molestum,
 Quod celas, neque me, ut soles, amice,
 Oblectas lepida tua Camœna.
 Quare per tuum Apollinem, tuamque
 Musam, & Mæonidem sacrum, & Maronem
 Oro, si quid habes, bono sodali
 Mitte. nil mihi gratius, magisque
 Nostro feceris hercle amore dignum.

XXXIII.

AD OCTAVIUM,
COGNOMENTO PATREM.

OCTAVI Pater, ad Viterbientem
 Secessum venias, rogamus omnes;
 Polus, Parpalias, Priulus, ipse
 Tuus Flaminius. nec esse Romæ
 Tutum est, cum rapidus caniculari
 Aestu Sol furit, & Viterbî in urbe
 Jucundo fruimur tepore veris
 Aestate in media. nec ulla certe
 Est salubrior ora, nec sodales
 Tui habes, mihi crede, amantiores
 Usquam; te licet elegantiorum
 Nemo non amet unice, colatque.
 Cur ergo, Pater, huc venire cessas?
 Num te illa innumerabilis librorum
 Tenet copia curiosum? habebis
 Et hic Græca volumina & Latina,
 Quæ lassare valent decem otiosos
 Plinios. licet usque, & usque, & usque
 Noctes, atque dies legas, ut hercle
 Facis, (ne dubita) tamen novorum
 Haud te deficiet librorum acervus.
 Ergo rumpe moras, Pater venuste,

Mellite, optime, nec tuos sodales
 Contemtos habe. amore vinci ab ullo
 In primis tibi turpe, quem fatentur
 Exemplum memorandum amoris omnes.

XXXIV.

AD LUDOVICUM BECCATELLUM.

SI recte tibi, Ludovice care, est,
 Gratias ago dīs. at esse recte
 Quī potest? brevis hora si quieti
 Vix umquam datur, & bonis libellis,
 Quibus nil tibi carius, salutem
 Multam dicere cogeris, nec agri
 Licet delicias tui videre.
 Sed dic, optime amice, quis laborum
 Tandem finis erit? vides capillum
 Jam canescere, jam senecta frontem
 Rugis incipit exarare, nec tu
 Vivere incipis? an manum rapacem
 Dum Mors injiciat tibi repente
 Exspectas? miser, ah miser, fugaci
 Vitæ confule, & Urbe derelicta,
 In tuo requiesce tandem agello.

XXXV.

AD NICOLAUM ORMANETUM.

QUID, o candide amice, semper ista
 Juvat vivere in Urbe, cursitando
 Nunc per limina principum superba,
 Nunc subsellia judicum terendo?
 Ormanete, fugit levis juvenia
 Ventis ocyor, & subit senectus
 Curva, quam sequitur ferox tenebris
 Mors operta; nec illius furorem
 Arcet nobilium favor: clientem, &
 Patronum rapit illa. amice, quæso,

Vive,

Vive, dum licet, otioque dulci
 Ruris elue amara civitatis.
 Si gustare mei semel quietem
 Agelli potes, & periclitari,
 Quam sit suave, tumultuosa ab Urbe
 Semotum sibi vivere, otiosa
 Numquam sit mihi vita, ni potentum
 Fortunasque, domosque, gratiamque
 Arbitrare vix pili æstimandas.
 Tunc dices, Nihil est profecto mirum,
 Meus Flaminius quod esse lætus
 Fortuna exigua, brevique censu
 Audet, nil populi leves honores
 Curans, nil rutilos Midarum acervos.

XXXVI.

AD RAYMUNDUM TURRIANUM
DE FRANCISCO FRATRIS EJUS FILIO.

VENIMUS, bone Turriane, ad Urbem
 Salvi, & incolumes, nec ulla passi
 Viæ incommoda; verum in Urbe posthac
 Salvi, & incolumes utrum futuri
 Simus, nescio; nam tremit tumultu
 Tellus Romula maximo: propinquat
 Miles barbarus, & ferox minatur
 Cædem, incendia; nec satis videmus
 Tantorum effugium periculorum.
 Sed cum multa animo meo recurserint
 Molestissima, nil ita ad dolorem
 Accidit grave, ut hic videre fratris
 Tui filium. acerba sic ne fata
 Tulisse, ut puer hic ad Urbem adiret
 Isto tempore tam periculoso?
 Me ne, quod nimis ingravat dolorem,
 Exstitisse professionis hujus
 Auctorem? bone Juppiter, malorum
 Quidquid huic puero imminet, redundet

In

In meum caput, obsecro. quid iste
 Puer commeruit? puer bonarum
 Cura Pieridum; puer Catullo
 Suo municipi futurus olim
 Par, aut major. & hunc, Apollo sancte,
 Sines ludibrium esse barbarorum?
 Huc ades, bone dive, seu fluenta
 Xanthi, seu retinent amœna Cinthi
 Te juga; huc ades, o pharetra & arcu
 Insignis. fera fata si Quirini
 Urbem evertere destinant, misellum
 Ah saltem puerum tuum, tuumque,
 Oro, Flaminium tuere. uterque
 Est tuus famulus: uterque sese
 A primis tibi dedicavit annis.

XXXVII.

AD HONORATUM FASCITELLUM.

FASCITELLE, quid otio in beato
 Dictavit tibi roscidis sub antris
 Musa candida? nil soles profecto
 Umquam scribere laurea corona
 Non dignum. Ipse miser tumultuosa
 Urbe detineor: tibi benignus
 Dedit Juppiter in remoto agello
 Latentem placida frui quiete,
 Inter Socraticos libros, & inter
 Nymphas, & Satyros, nihil profani
 Curantem populi leves honores.
 Verum, sive aliquid Marone dignum
 Pangis, sive modis Horatianis
 Juvat ludere, quidquid est, sodali
 Tuo mitte. alii sibi, atque Musis
 Scribant: tu cave, carmina oculus, quæ
 Digna sunt medio legi theatro.

XXXVIII.

AD BLOSIUM PALLADIUM.

PLURIMAM Blofio suo salutem
 Dicit Flaminius malus poëta
 Omnium lepidiffimo poëtæ.
 Quæ tu carmina per jocum, atque lufum
 Scripſiſti ad Jovium bonum ſodalem
 Jucunde, lepide, facete, amanter,
 Non ſunt Flaminio malo poëta
 Digna carmina, ſed tuo Catullo,
 Quo nil falſius, elegantiusve.
 Nam nec tam ſimilem ſuo gemello
 Gemellum peperit venuſta Leda,
 Es tu quam ſimilis tuo Catullo.

XXXIX.

AD JOANNEM FRANCISCUM BINUM.

QUID Horto, bone Bine, qui ſolebat
 Plura carmina quam roſas, & herbas
 Olim fundere, contigiffe dicam?
 Cur ex garrulo, & eloquente factus
 Jam ſit Harpocrates. tamen nec illi
 Deſunt lilia, nec roſæ: ille grandes
 Lactucas habet, ocymumque: tortus
 Abundat cucumis, rubent ubique
 Fraga. quin & apis levi ſuſurro
 Illum provocat ad canendum. at ipſe,
 Quasi grandine verberatus eſſet,
 Aut fur omnia ſuſtuliffet, odit
 Jocum, & carmina; ſcilicet ſequuntur
 Mores & domini inſtituta, ſervi.
 Dum tu carmina, Bine, amaſti, & Hortus
 Ipſe carmina amavit: at ſimul tu
 Lucrum verſibus eſſe præferendum
 Putaſti, Hortus item ſtudet lucello,

Et

Et se divitibus locat, merasque
 Nugas carmina, ineptiasque ducit.
 At tibi male sit, malum lucellum,
 Musæ perniciēs, malum lucellum;
 Tua certe opera bonis, facetisque
 Horti carminibus diu caremus.

X L.

AD BERNARDINUM MAPHAËUM.

MAPHAËE unanimis mihi sodalis,
 Si quid de domini tui, meique
 Salute est tibi nuntiatum, amabo
 Fac me participem; malamque curam,
 Quæ affixa interioribus medullis
 Noctes, atque dies edit misellum,
 Aufer. Vindelicis enim feruntur
 Nuntii lacrimabiles ab oris
 De febris assidua, & periculosa
 Farnesî. o nimium mihi molesti
 Nuntii, mala tanta qui minantur!
 Quod si quid melius tuæ cupitæ
 Ferent litterulæ, metumque tristi
 Absterges animo, tibi rependent
 Centum versiculos meæ Camœnæ,
 Qui testentur ubique, dum licebit
 Iplis vivere, nil fuisse magni
 Farnesî mihi carius salute.

X L I.

AD PETRUM VIPERAM.

FORTUNATE senex, senex beate,
 Quo te carmine prædicare possim?
 Est domus tibi parva, sed supellex
 Munda, lectulus elegans, tabellæ
 Quæ suis oculos vel erucitos
 Figuris teneant, cubiculumque

Or-

Ornatum fatis, & fatis librorum
 Magna copia, qui bene, ac beate
 Docent vivere, mensa pura, victus
 Simplicissimus. est tibi fidelis
 Minister, vetulus sodalis idem,
 Quî cum fallere tempus, & joculari
 Soles suaviter; est enim facetus
 Senex, blandus, amabilis, disertus.
 Hæc ad commoda tam beata magnum
 Adjungit cumulum hortulus venustus,
 Quem vel Corycius senex agello
 Suo præferat, omniumque dicat
 Pater Nausicæ hortulorum ocellum.
 Adde, quod viridis tibi senectus,
 Quod mens candida, candidique mores:
 Quod festertia quinque ab Urbe missa
 Sunt fatis tibi singulos per annos.
 Abest ambitio, timorque leti,
 Et quidquid miseram facit senectam;
 Nam Deo pietas amica, vitæ,
 Et morti bona cuncta pollicetur.
 Fortunata senex, senex beate,
 Quo te carmine prædicare possim?

X L I I.

A D H I E R O N Y M U M B A G I U M.

CUM tot sustineas, Bagi, labores,
 Tot negotia nostri amore, quidnam
 Pro tantis meritis tibi rependam?
 Unum hoc scilicet, elegantiarum
 Ut patrem omnium, & omnium leporum
 Domi convenias, eique dicas
 Meo nomine plurimam salutem.
 Quis iste, unde, ubi sit, requiris? hic est
 Optimus Galeatius, Sueffa
 Quem ferax genuit, tenent Penates
 Nunc tuæ patriæ, & domum frequentat

Moroni egregii. ille te benigne
 Amplexabitur ut meum sodalem.
 Id primo; ast ubi vir bonus venustos
 Et mores faciles tuos parumper
 Gustarit, geret in suis ocellis
 Tuo nomine te, nec alter illi
 Erit carior; hinc senex habebit
 Maximam mihi gratiam. ipse, quidquid
 Tibi debeo, persolutum abunde
 Arbitraberis, & simul putabis
 Me tuum insuper esse creditorem.

X L I I I.

A D M A R I U M G A L E O T A M .

TU NE, docte Mari, tuo sodali
 Potes consulere, ut suas ineptas
 Nugas edat, & ora per virorum
 Vagari sinat? Actio ne vestro
 Me contendere vis? ego, inquam, amice,
 Postquam is carmina tam venusta, tamque
 Polita edidit, audeam libellos
 Meos edere? nonne, quæso, id esset,
 Olori obstrepere anferem? sit ergo
 Satis, si tibi, candidisque amicis
 Lusus putidulæ meæ Camœnæ
 Ostendo. nihil est mihi timendum,
 Dum sese mea continet Camœna
 Istis finibus: at venire in ora
 Si vulgi audeat, ah nimis misellum
 Tuum Flaminium! boni poëtæ
 Quem Aquinum, Bavium, & sui venenum
 Sæcli, atque opprobrium esse prædicabunt.

X L I V.

A D B L O S I U M P A L L A D I U M .

L E P O R U M pater & facetiarum,
 Bloſi candide, cernis, ut profundum
 Tuis hendecaſyllabis jocofis
 Veternum excutias meæ Camœnæ?
 Quæ jam dedidicit loqui Latine;
 Et pedes reperire, queis venuſti
 Currunt verſiculi, ſonoſque dulces
 Portant auribus eruditiorum.
 At tu quidquid id eſt ineptiarum,
 Quod mitto tibi, per tuam Turundam,
 Per ſales, joca, tinnulos cachinnos
 Feſtivæ comites dicacitatis,
 Per tuos, precor, Atticos lepóres,
 Ne prodire ſinas in ora vulgi,
 Jucunde, unanimis, venuſte amice.

X L V.

A D L U D O V I C U M C A N O S S A M .

R O G A S ut veniam, Canoſſa, ad agri
 Tui delicias, & eleganter
 Deſcribis mihi prata, villam, & hortos,
 Et fontem, & fluvium, nemuſque opacum.
 Hæc ſunt maxima, maximeque poſſint
 Quemvis allicere: at nihil proſecto
 Me tuo magis allicit lepóre,
 Et tua bonitate ſingulari;
 Queis ita afficior, patrone magne,
 Ut tunc denique vita cara, dulcis,
 Vitalis mihi ſit, tuis adeſſe,
 Cum poſſum, alloquiis, daturque tecum
 Cœnare, & legere, & deambulare.
 Ergo, ſi mihi dî favent, omiſſis
 Curis omnibus ad tuum volabo

Garzianum, ubi primum amabilis lux
 Rebus reddere cœperit colorem
 Die postero. interim valebis.

X L V I.

AD FABRITIUM BRANCUTIUM.

FABRITI optime, qui manu eleganti
 Scribis carmina, quæ Camœna dictat
 Singulis mihi noctibus, quietem
 Dum terris sopor irrigat, quid ipse
 Quid pro te faciam? deos rogabo,
 Ut qui carior est tuis ocellis
 Tibi Tullius, is suum in loquendo
 Leporem, ingeniumque, copiamque
 Inspiret tibi, nobilemque, & illam
 Scribendi variam optimamque formam
 Det effingere sic, ut esse cunctis
 Tullius videare, Tullianus
 Qui jure omnibus esse nunc videris.

X L V I I.

AD HIERONYMUM PONTANUM.

QUOD, Hieronyme, patriis ab oris,
 Cornelique Foro procul remotus,
 Nunc urbem maris incolo Hadriani
 Reginam, modo Romuli superbas
 Arces præfero, vel venusta rura
 Casertæ, nihil est profecto, cur me
 Amantem patriæ parum arbitrere.
 Ante urbes alias, & ante me ipsum
 Illam semper amavi, & usque amabo,
 Dum sensum mihi cælites amandi
 Concedent. itaque ipsa magnitudo
 Amoris facit, ut carere malim
 Optata genitrice, quam videre
 Illam armis, odiisque lævientum

Natorum laniatam. Acerba fata
 Cives præcipites agunt, nec ulla
 Tangit cura parentis efferatas
 Mentēs. cur igitur colam paternos
 Lares? num ut videam meis ocellis
 Vias sanguine civium meorum
 Manantes, & ubique tecta sævo
 Igne ardentia? quin meas ad aures
 Nefanda hæc scelera impiæque cædes
 Quando perveniunt, abire ad Indos,
 Et ultra Oceanum opto, quo nec ipsum
 Nomen dulce mihi, simulque amarum
 Cornelî penetret Fori, nec ulla
 Ruentis patriæ venire possit
 Fama, quæ mihi sic acerba, sic est
 Tætra, atque horribilis, deos ut hercle
 Noctes, atque dies rogare pergam,
 Vel servent patriam meam, vel ipsi
 Dent mihi subita perire morte.

X L V I I I.

AD VINCENTIUM GERIUM.

ERGO, candide Geri, abire certum est?
 Tu ne, quem mihi luce cariorem
 Fecerunt lepidi, bonique mores,
 Abibis procul, & procul manebis
 Semper? o mihi rem gravem, atque acerbam!
 Cur, ah cur, superi, meos amicos
 Aut exstinguitis, aut meis ocellis
 Vivos surripitis? perire malim
 Profecto, mala quam videre tanta.
 I felix tamen, i, venuste Geri,
 Et solare tuam bonam parentem,
 Quæ desiderio tui misella
 Tabescit; nimium diu misella
 Caret deliciis suis, facitque
 Vota vix numeranda pro cupito

Filii reditu. Sed, o tenella
 Mater, flebilibus modum querelis
 Pone; jam venit, en venit venustus
 Ad te filius, atque eum venustæ
 Virgini sociabis, & venustam
 Videbis sobolem brevi, & juvabit
 Sæpe dicere balba verba parvis
 Anum cum pueris, puellulisque;
 Et cum venerit hora jam suprema,
 In nati gremio beata vitam
 Finies, satis & super nepotum
 In turba numerosa adhuc superstes.

X L I X.

AD M. ANTONIUM FAITAM,
 DE MORTE VICTORIAE COLUMNÆ.

MARCE, cui citharam dedit canorus
 Apollo, citharam cape, aureumque
 Plectrum, & Flamini tui dolorem
 Leva, quem capit ex suæ Columnæ
 Acerbo interitu. Hei mihi, Columna,
 Omnes lætities meas ad unam
 Exstincti moriens! Columna, morte
 Tua, reddita vita leto amaro
 Mihi tristior est; nec ulla cordi
 Jam quies datur, ex quo acerba fata
 Te mihi eripuerunt. o mearum
 Curarum requies, tuo licebat
 Dum sermone frui, tuisque sanctis
 Aegram colloquiis levare mentem!
 At tu, candide Marce, si qua nostri
 Tangit cura animum tuum, experire,
 Num cantu citharæ tuæ sonoræ
 Infandos animi mei dolores
 Temperare queas. amice dulcis,
 Paullisper recrea misellum amicum;
 Sic Phœbus pater, & novem sorores

Ament

Ament te mage quam suos ocellos:
 Sic cedat tibi magnus ille Arion,
 Omni Nereïdum choro stupente,
 Quem pisces placido tulere ponto
 Curva ad litora Tænari canentem
 Lyra carmina eburnea, furentes
 Quæ maris requiescere procellas,
 Et duros scopulos movere possent.

L.

AD TRYPHONEM BENTIUM.

O DENTATIOR & lupis, & apris,
 Et fetosior hirco olente, & idem
 Tamen deliciæ novem dearum,
 Quæ silvam Aoniam colunt, & idem
 Amores boni Apollinis, quot, oro,
 Epigrammata post meum recessum
 Distarunt, bone Benti, & iste, & illæ
 Suis deliciis, amoribusque?
 Nam quidam meus, & tuus sodalis
 Tridento veniens, ait trecenta
 Te vel plura Epigrammata incitatum
 Plusquam Pierio furore nuper
 Effudisse, quibus vel ipse cedat
 Meus Naugerius, meusque Bembus.
 Quæ si sunt mihi nuntiata vere,
 Plurimum tibi gratulor: sed idem
 Irascor tibi non minus, quod isthæc
 Celas Flaminium. sed heus amice
 Num reddit furor iste te superbum? &
 Nos vates minimi videmur esse
 Indigni, quibus hæc legenda mittas?
 Sed contra, furiose, sic habeto:
 Musarum furor haud facit superbum,
 Sed comem, & facilem. vide ergo, Benti,
 Ne tuus furor iste sit cerebri,
 Qui feros facit & malos poëtas.

LI.

AD HIERONYMUM FRACASTORIUM.

FRASTORI venerande, cui medendi
Usum pulcher Apollo, carminisque
Artem donat habere, nonne cernis,
Tuum Flaminium perire dira
Tabes? non recreat cibus misellum;
Non grata vigiles quiete ocelli
Teguntur: macie vides suprema
Corpus confici, ut umbra inanis esse
Jam plane videar; modisque miris
Pallor occupat ora; languidosque
Artus vix traho; nec juvare possunt
Dulci carmine candidæ Camœnæ,
Nec blando alloquio boni sodales:
Ipsa sed mihi lux amara, & atræ
Noctis tempora sunt amariora
Felle, & Thessaliæ malis venenis.
At tu, candide amice, vel sodali
Fer tuo auxilium, vel ipsa morbi
Si vis tabifici recepta venis,
Humanis opibus, magistræ & arti
Nescit cedere, carminum tuorum
Lepore advoca Apollinem, rogaque,
Ne prima miserum sinat juvenia
Tam crudeliter interire. cur ah
Cultorem patitur suum sub ipso
Flore ætatis abire mœstum ad umbras
Pallentes Erebi? quid ergo prodest
Ipsi, & Aoniis suis puellis
Cuncta posthabuisse? quidve prodest
Vita puriter acta? nunc misello
Nunc o subvenias, Apollo sancte,
Et preces teneri tui poëtæ
Audi dexter. opaca sive Cynthi
Umbra, sive Heliconii recessus

Te tenent nemora aureo sonantem
 Plectro carmina, quæ beata lauri
 Discit silva, ades o deum voluptas,
 Ades numine dextro, & imminentem
 Orcum jam capiti meo repelle;
 Ut Frastorius ob suum sodalem
 Salvum, & incolumem tibi rependat
 Mille carmina, te canens, tuamque
 Matrem, & virgineos tuæ sororis
 Mores, & studia, & pharetram, & arcum, &
 Currum noctivagum aurea inter astra,
 Quo se candida diva fert Olympi
 Per campos, lavis ipse cum rubente
 Fessas Oceano tuas quadrigas.

L I I.

AD HIPPOLYTUM ATESTINUM
CARDINALEM.

CLARA semideum propago avorum,
 Romani decus inclytum Senatus,
 O si præteritam mihi juventam
 Di magni referant, oloris instar
 Cum vox dulce sonans fluebat ore
 Gaudens Aeolio sacrare versu
 Heroum benefacta, non mehercle
 Indictas sinerem tuas canendo
 Laudes: te mea Musa dulcis omnes
 Ferret per populos, tuumque nomen
 Astris insereret. sed alba utrisque
 Serpens temporibus senecta cantum
 Abstulit mihi, spiritumque, Phœbi
 Munus, in vacuas fugavit auras.
 Quare ne tenuem tuos honores
 Jam factus nimium malus poeta,
 Illos suspiciam, pater, silendo.

L I I I.

AD LAELIUM, ET HIPPOLYTUM
FRATRES CAPILUPOS.

FRATRES optimi, & optimi poëtæ,
 Nec minus boni amici, & iidem amati
 Ob mores lepidos, & elegantes
 Amicis mage, quam suas puellas
 Lascivi juvenes amant, quid, oro,
 Quidnam consilii datis? solemus,
 Ut fit, ludere versibus, remisso
 Nonnumquam studio severiore.
 Hos versus alii probant, eosdem
 Improbant alii: ipse, utris habenda
 Fides, nescio; sed fidele vestrum
 Sequar consilium, boni sodales,
 Quos docti merito hujus eruditi
 Aevi Quintilios solent vocare.
 Ergo mitto mearum ineptiarum
 Partem: vos legite, atque utrum relinquam
 Hoc ludi genus, an sequar, monete.

M. A N T O N I I
F L A M I N I I
C A R M I N U M

L I B E R S E X T U S

AD ALEXANDRUM FARNESIUM
CARDINALEM.

I.

A R N E S I inclyte, forsitan
videbor
Jure stultus, ineptus, impu-
densque,
Ausim qui tibi semper occu-
pato
Meis versiculis molestus esse.
Verum ad jugera multa, quæ
dedisti
Agri fertilis, id mihi, patrone

Magne, addas, rogo, munus, ut pusillum
Hoc meæ pietatis, atque amoris
Pignus accipias. neque esse possum
Ingratus, neque dî boni dederunt,
Ut possem meliusve, apertiusve
Id ostendere, quam tibi libellum

K 4

Hunc

Hunc si mitterem. id ipse ne recusa
 Boni consulere, & tuum clientem
 Perge, ut hætenus, obsecro, tueri.

I I.

A D M U S A S.

UNDE hic tam novus advenit
 Ardor? quove mihi mens trepidans abit?
 Jam jam mœnia Romuli,
 Et cœtus hominum linquere gestio.
 En dulcis Polyhymnia
 Phebœos iterum me rapit ad specus,
 Et pulsare jubet diu
 Desuetam Aeolio pectine barbiton.
 Ut fontes mihi Thesprios,
 Et Cirrhea libet antra revisere,
 Silvamque Aoniam, pater
 Quam Phœbus tenet, ac virgineus chorus
 Nympharum, citharæ quibus,
 Et permixta placent carmina tibiis!
 O dextro mihi numine
 Adsitis, superûm deliciæ! haud ego
 Iram fortis Achillei,
 Vel Grajis jaculantem Hæctora puppibus
 Ignem, aut terrigenûm impia
 Titanum cupio dicere prælia:
 Farnesî decus inclyti
 Alis Pindarici tollere carminis
 Ad cæli vaga sidera
 Fas sit, Pierides: tunc licet ultima
 Parcæ fila legant mihi,
 Vivet nemo mea sorte beatior.

III.

AD STEPHANUM SAULIUM,
ET ULYSSEM BASSIANUM.

SAULI candide, tuque Bassiane
 Mi dulcissime, numquid, oro, scitis
 Vestrum Flaminium repente factum
 Ditem jugera magna possidere
 Agri fertilis, & domum venustam
 Divini juvenis benignitate?
 Me Farnesius inclytus beavit,
 Et Musas colere otiumque dulce
 Jussit. quas igitur referre grates
 Dignas; quas agere, aut habere possim?
 Nullas scilicet. at licebit hercle
 Virtutesque tuas, tuasque laudes,
 Farnesi venerande, prædicare.
 Quod si det mihi spiritum benignus
 Pater Castalii chori, & canenti
 Vires sufficiat, profecto vives
 Semper in lepidis meis libellis,
 Dum vivent monumenta litterarum.

IV.

DE SAXIS ROMÆ NUPER REPERTIS.

HÆC saxa publicis notata litteris,
 Quibus triumphus consulesque origine
 Ab ultima indicantur ad novissimam
 Octaviani Cæsaris diem, tibi
 Farnesius Alexander e Fori eruta
 Altis ruinis, magna Roma, dedicat,
 Ut sint decusque, civiumque acerrima
 Ad æmulandam gloriam incitatio.

V.

DE LIBERALITATE
ALEXANDRI FARNESII CARD.

DILECTUS Phœbo, & Musis, sed pauper Iolas,
 Et semper domini pascere fuetus oves,
 Nunc dives pecoris Farnesî munere factus,
 Factus & illius munere dives agri,
 Divino juveni meritis pro talibus ipsam
 Et vocem, & calamos, ingeniumque dicat.

VI.

AD AGELLUM SUUM.

UMBRIFERAE platani, & formosæ cyparissi,
 Antraque muscosis roscida pumicibus,
 Non mea vos Nymphas resonare docebit
 avena

Amplius: ad cantum me vocat alter amor.
 Farnesî virtus mihi dulcem in pectore flammam
 Suscitât: hunc ignem dulcis avena canet.
 Vos nomen juvenis divini discite: laudes
 Semper & illius, pulcher agelle, sona.

VII.

AD ALEXANDRUM FARNESIUM.

FARNESI, nomenque tuum, laudesque sonabit
 Hoc nemus, & culti vallis amœna soli,
 Dum potero meminisse, tuo quod munere dives
 Musas, & Musis otia grata colo.

VIII.

AD EUMDEM.

HAS tibi odoratas, Farnesi magne, corollas
 Mittit ab Aonio candida Musa jugo,
 Quod carum Nymphis tua virtus ditat Iolam
 Restituens patrii dulcia rura soli.
 Hæc cape nunc, majora dehinc habiturus: Iolæ
 Tu modo præsentî numine semper ades.

IX.

AD EUMDEM.

PAUPERIES, hominum fera pestis, & ira deorû,
 Excruciare malos nata, bonosque simul,
 Quære alias sedes; nam te Farnesius heros
 Amplius in nostra non finit esse domo.
 Ecce venit properans pleno lætissima cornu
 Copia, quam sequitur dulcis & alma Quies.
 Illa timere famem diram vetat: altera mandat,
 Ut Phœbo, & Musis otia digna colam.
 Magnus Alexander, magna hæc qui donat habere,
 Jure mihi magni numinis instar erit.

X.

AD EUMDEM.

NE MEA, Farnesi, properent ad carmina Nym-
 phæ,
 Neve meas curet Pan Tegeæus oves,
 Si mea te præter cantabit fistula quemquam,
 Si mihi non magni numinis instar eris.
 Et merito; mihi solus enim facis otia, solus
 Tristitiam longe, pauperiemque fugas.

XI.

AD BERNARDINUM MAPHÆUM.

PONE modum, Maphæ, tuis hortatibus, & me
Scribendi finem jam finito facere.

Non ego sum Musis inimicus: semper amavi

Hæc studia, & magno semper amore colam;

Sed veluti solitus cursu prævertere ventos,

Atque referre domum præmia fortis equus

Deficit, infirmæ cum sensit damna senectæ,

Et genua amissis viribus ægra trahit:

Sic ego, qui doctis solitus certare poetis

Dulcia Musarum præmia sæpe tuli,

Nunc fessus jaceo morbo gravis, & gravis annis;

Ad bona nec vires carmina sufficiunt.

Hæc est ingrati justissima causa silenti,

Hoc, Maphæ, mihi nomine danda quies.

XII.

AD HIERONYMUM SAULIUM
PONTIFICEM BARI.

SI QUID de Stephano tuo, patrone
Dulcis, est tibi nuntiatum, id oro

Ne celaveris. an febris laborat

Ille, ut rumor ait, procul paterna

Domo, affinibus, & bonis amicis?

O deus mihi si quis addat alas,

Ut volem citus ultimas ad oras

Galliæ, quibus is jacere fertur,

Ipsi ego omnia fratris, & parentis

Præstarem officia; & juvaret una

Mori & vivere. nam quid esse gratum

Queat te sine, amice amate nobis,

Quantum vix Pylades Orestem amavit?

Sed quidquid metuo, ferant procellæ

Ad Parthos, Arabasque; tuque Sauli,

Alte-

Alterum Genuæ decus, clientem
 Bonum siquid amas, tuis jubeto,
 Quidquid de patruæ nuntiatur,
 Id dicant mihi: sic superba Roma
 Jam solvat tibi debitos honores.

X I I I.

A D M A T T H A E U M D A N D U L U M.

CA R E Dandule, quid moraris? æstas
 Maturare jubet propinqua: verum
 Ni fallor, tibi Paulla dulcis uxor
 Has moras facit. heu misella! solam
 Domi te ne manere? te videbit
 Numquam Sol oriens cadensve lætam,
 Dum conjux aberit cupitus; & cum
 Lassulam excipiet torus, doloris
 Non lenimen erit, sed usque amaris
 Ille lacrimulis tuis madescet.
 Sic flet turtur, acuta cui tenellum
 Comparem abstulit aucupis sagitta.
 Sed tu desine flere; non maritus
 Trans alpes graditur feras, ut olim,
 Sed Tuscum Tiberim, & beata Romæ
 Viset mœnia missus a potente
 Orator patria. hic salubre cælum,
 Hic est maxima civium suorum
 Semper copia, & hinc tribus diebus
 Ad te, si velit, is redire possit.
 Quare sis animo bono, atque euntem
 Fausto prosequere omine, & rogato
 Votis assiduis Deum, benignus
 Ut salvum tibi conjugem reducat.

XIV.

AD DONATUM RULLUM.

QUID, o Rulle, sodalium tuorum
 Spem ludis toties? ego, Priulus,
 Stella, Parpaliasque, Madiusque,
 Omnes denique te putaveramus
 Danduli comitem esse, ut ambo eratis
 Nuper polliciti: sed ille cum te
 Non adduxerit, haud profecto scimus,
 Plus ne lætitiæ, an doloris ejus
 Adventus ferat. illum adesse multum
 Lætatur; sed abesse te dolemus
 Tantum, ut gaudia diluantur ipsa
 Valde tristitia. veni ergo tandem,
 Rulle care, cupite, nosque amicos
 Mærentes hilara tuo lepóre;
 Quodque ab officio lucratus es jam
 Cognomen tibi pluris æstimandum
 Thesauris Arabum, Indiæque gemmis,
 Id tu si retinere vis, amice,
 Cave, durus, & asper esse pergas.

XV.

AD ULYSSEM BASSIANUM.

ERGO, candide Bassiane, vivis?
 O cara mihi carior salute,
 Jucundissime Bassiane, vivis?
 Dulcis littera, litteris notanda
 Aureis, mihi nuntias ne vere
 Meum vivere Bassianum? at illum
 Rumor dixerat esse jam sepultum.
 Rumor pessime, pæne me sepulcro
 Dedisti mala tanta nuntiando.
 O factum bene! Bassianus ille
 Phœbi deliciæ, perire numquam

Dignus, en superûm benignitate
Vivit. Flaminio tuo superstes
Vivas o utinam, venuste amice;
Nec de te mihi fama tale quidquam
Posthac nuntiet. ipse vitam in istam
Veni te prius, hinc prius recedam.
Te spectem moriens: meos tu ocellos
Cara claude manu; piis sepulcrum
Humecta lacrimis; diuque vive.
Te superstite, Bassiane care,
Non omnis moriar, meique magna
Pars vivet, mihi crede, adhuc superstes.

X V I.

A D J O A N N E M B A P T I S T A M
P H I L I A R C H U M .

D I c o r o , P h i l i a r c h e m i , v i r o r u m ,
Quotquot Tuscia vel tulit, feretve
Candidissime, num domus paterna,
Et domestica gaudia, & tuorum
Aspectus tibi profuere tantum,
Ut illa assidua, & periculosa
Destillatio cesserit? fuerunt
Sæpe lætitiæ fugare morbos
Longe fortius arte, quam saluber
Phœbus instituisse, filiusque
Phœbi dicitur. hoc tibi secundus
Si Deus dedit, o nimis beatum
Sodalem tuum, & o nimis benignum
Tuo Flaminio Deum! profecto
Nil mihi poterat mage expetitur
Votis omnibus evenire; non si
Fratræ deliciæ meæ relicto
Sepulcro ad superas redisset auras.

XVII.

AD LUDOVICUM BECCATELLUM.

NE VIVAM, bone Ludovice, ni me
 Et mei miseret tuique; nam quis
 Deus, vel mala fors utrumque semper
 Captivum tenet Urbis in tumultu?
 Si nos ambitio, pecuniæve
 Augendæ premeret sitis, tacerem:
 Sed cum divitiis honoribusque
 Magnis otia præferamus, ah cur
 Romam præferimus meo Lavino,
 Albinoque tuo? O venusti agelli
 Musarum domus, & quies laborum,
 Tam longe mihi vita num manebit,
 Ut meos satiare possim ocellos
 Vestro dulci, & amabili decore?
 O tandem placida, & beata rura,
 Nos carum accipite in sinum; nec ulla
 Vis avellere possit. hic & hædo,
 Et pomis, oleaque, pensilique
 Uva nos alite, & simul supremum
 Tempus venerit, ossa sub virenti
 Lauru condite, qua fugit per herbas
 Suavem rivulus excitans susurrum.

XVIII.

AD HERCULEM SEVEROLUM.

HERCULI, mea Musa, fer sodali
 Hæc bono bona dicta, quod Favonî
 Jam tepor rediit, tulitque secum
 Dulcis tempora veris. urbe Roma
 Tuus Flaminius relicta agellos
 Suos visere cogitat, paterna
 Quos domus tua cernit: ipse vero
 Quid tandem facies? tumultu in isto

Nimirum remanebis, & clientum
 Magnis agminibus premere semper.
 O tandem sapias tibi, tuæque
 Vitæ consule. non vides, ut ætas
 Labitur fluvii rapacis instar,
 Quem nives aluere? quid laboras
 Ergo divitias parare inanes?
 Cum tantum patrimonii relictum
 A tuo tibi sit parente, quantum
 Est fatis; sine vulgus imperitum
 Falsa imagine ludi: at ipse, mentem
 Cui Deus dedit expolire pulchris
 Artibus, patriam revise caram,
 Fratremque unanimem, bonosque amicos;
 Et dulci fruire otio, libellis
 Parvis Vergiliique, Tulliique
 Mutans magna volumina illa legum,
 Quæ lassare valent feros gigantes,
 Et vires adamante firmiores.

X I X.

A D F A B R I T I U M B R A N C U T I U M.

O DIEM niveum, & nimis beatum,
 Quo tam suaviter, atque delicate
 Simul viximus, o venuste amice,
 Dum curis procul omnibus fugatis
 Dulci colloquio, facetiisque
 Horas fallimus! hoc modo poëtæ
 Ferunt Elysiis pios viretis
 Aevum degere. Dî boni, ac benigni,
 Vos opes aliis date atque honores:
 Nobis assidue videre lucem
 Hesternæ similem, est fatis, superque.

X X.

AD JO. FRANCISCUM CASERTAM
DE URBIS CASERTAE AGRO.

QUID tantis precibus, Caserta, carum
 Vocas Flaminium Casertæ ad agros?
 Te desiderium quidem fruendi
 Mei sollicitat; sed ipse tanto
 Magis te cupio videre, quanto
 Es me amabilior. quid? ista vestra
 Tam felicia, tam venusta rura
 Quem non alliciant suo lepore?
 Adde quod mihi reddidere vitam,
 Cum vis tabifica intimis medullis
 Serpens, lurida membra devoraret.
 Istic & mihi Musa tam benigno
 Semper numine favit, ut canentem
 Stuperent Dryades, meumque pictis
 Ornarent Satyri caput corollis.
 Quæ tellus igitur tuo sodali
 Queat gratior esse? nulla certe.
 Nec tamen venio, negotiorum
 Dura compede vinctus: at venire
 Cum primum dabitur, volabo, teque
 Revisam & tua rura, amice dulcis,
 Non minus cupide, suam puellam
 Quam visit juvenis, locum in remotum
 Quem coëgerat ire vis paterna,
 Siqua forte revinctam amore mentem
 Posset solvere filii furentis.

X X I.

AD SEBASTIANUM CONRADUM.

JAMPRIDEM Stephanus Columna, princeps
 Clarus militiæ, domique, doctum
 Quærit filiolis suis magistrum,

Nec

Nec doctum modo, sed pium, & venustis
 Cultum moribus. hic labore parvo
 Non parvum faciet lucrum; quotannis
 Nam festertia quina consequetur,
 Patronumque sibi parabit auri
 Magno pondere pluris æstimandum.
 Hunc tu si potes invenire, ad Urbem
 Statim mitte. peritus, elegansque,
 Et vir non malus ille sit, necesse est,
 Quem tu iudicio tuo polito,
 Vir doctissime & optime, approbaris.

XXII.

AD LAURENTIUM GAMMARUM.

QUOD numen male amicum, amice care,
 Hanc mentem tibi misit, ut relicta
 Roma, frigore sæviente adires
 Ad gentem horribilem, trucemque? tu ne
 Vates candide, cui Marone digna
 Phœbus scribere donat, efferata
 Ista in Barbaria morare? quis jam
 Neget sidera celsa posse Olympo
 Labi Tartara in ima? at inscientem
 Ne malus male perdat error; audi
 Quid Phœbus pater, & novem Camœnæ
 Prædicant tibi: Si manere pergis
 Istic, ex lepidi, & bono poëta
 Fies Mævius; & tuos libellos
 Vitabit lue pejus & veneno
 Quidquid est hominum elegantiorum.

XXIII.

AD BARTHOLOMAEUM RICCIUM.

AH JAM rumpe silentium, jocosè
 Olim, nunc nimium severe Ricci.
 Num tu sic veterum flagras amore,
 L 2 Ut

Ut Tullî puta Cæsarisque, vivos
 Ut jam pro nihilo putes amicos?
 At hoc Tullius improbat, jubetque
 Te sui cupidos habere caros,
 Nec solum cupidos sui, sed omnes
 Quos virtus aliqua, probique mores
 Adjungere tibi. Sed heus, amice,
 Quid rerum geritur? notare pergin'
 Quidquid ad proprie, eleganter, apte
 Loquendum valet? id beare lingua
 Nos prædivite, id est Latinitati
 Suos reddere pristinos honores.
 Quare per Ciceronis, & Terentî
 Manes te rogo, perge, finibusque
 Pelle barbariem Italæ, Latinæ
 Linguæ te veneremur ut patronum.

XXIV.

AD PETRUM MYRTEUM.

TE confanguineum meum esse jactas,
 Et hoc nomine gratiam aucuparis
 Per urbes Italas; mei que amici
 Dant tibi hospitium, pecuniamque,
 Quam statim male dissipas. sed audi,
 Mendax Myrtee, cujus & parentes
 Ignoro, & patriam, genusque; si tu
 Vir frugi incipis esse temperansque,
 Quin fias mihi filius, neposve
 Non recuso equidem: sed esse pergis
 Si nequam, & balatro impudens, caveto,
 Ausis dicere te meum propinquum,
 Ne læsa patientia furentem
 Camœnam experiare. num ferendum est,
 Falso nomine te propinquitatis
 Mæ ad flagitia, & dolos abuti?

XXV.

AD ALEXANDRUM PICCOLOMINEUM.

O Si dent mihi cælites, ut, ante
 Hora quam veniat suprema, vere
 Fiam talis, amice, qualis a te
 Pulchro carmine pingor! esse talis
 Et certe cupio, & laboro: verum
 Ad hanc usque diem meo labore
 Nihil proficio. timor, cupido,
 Cordis gaudia vana, itemque vani
 Dolores magis in dies, & horas
 Mentem sollicitant misellam. in alto
 Sic Notus, Boreasque sæva quondam
 Miscent prælia. At ipse fluctuantem
 Tranquilla, sapientiæ serenans
 Cor meum monitis, quibus Lycei
 Magister nitidi tuum replevit
 Ob id pectus, ut ipse mente sana
 Aegrotis animis queas mederi.

XXVI.

AD AUGUSTUM COCCEJANUM.

Sic te, candide amice, nullus umquam
 Cælesti Sophiæ, patrique Phæbo
 Possit carior esse, dic amabo,
 Num vere mihi dixit Hadrianus,
 Te describere, quidquid ipse ludo
 Molli carmine per jocum, atque risum?
 Hoc tu si facis, o nimis beatam
 Musam Flaminii! graves, protervi,
 Mordaces critici, venena dentis
 Vestri nil metuo; quod approbarit
 Augustus meus, id probent, necesse est,
 Et Phæbus pater, & novem Camœnæ.

XXVII.

AD FERNANDUM TORREM.

FERNANDE optime, noster hic libellus
 Jamdudum cupit ad tuos penates
 Ire, quod soleat favere nemo,
 Ut tu, versiculis meis, eosque
 Tantis tollere laudibus: sed hercle
 Si rem judicio tuo eleganti
 Aptam vis gerere, arrogantis hujus
 Spem falles, calami notans litura
 Severe omnia, quæ minus Latine,
 Aut garrire putabis infacete
 Musam putidulam tui sodalis,
 Qui te non minus ac suas medullas
 Propter eximium tuum leporem
 Amat; sed tamen addet huic amori
 Argentem cumulum, suum libellum
 Si tractaveris ut supra rogavit.

XXVIII.

AD CAMILLUM RASTELLUM.

QUIS hæc carmina tam venusta donat
 Tibi scribere? non magistra certe
 Ars tantum valet; & juvena molli
 Vix lanugine vestit ora. Phœbus
 Ergo Phœbus, amabili lepore
 Tuo captus, habere dat poëtæ
 Nomen, numine te, Camille, dolci
 Afflans. sic Maro, sic tuus Tibullus
 Ludebant pueri suis Camœnis
 Olim carmina digna: sic & Orpheus
 Vix primam attigerat tener juventam,
 Cum docta fide rivulos morantem
 Viderunt Dryades, simulque myrtos
 Formosi pueri lyram sequentes;

Qua

Qua post & rigidas agebat ornos,
 Et fugam volucris tenebat Hebri.
 Ergo tu quoque perge; crescet ætas,
 Phœbi crescet amor, bonique vires
 Crescent ingenii, tuumque fama
 Nomen inferet optimis poëtis.

X X I X .

A D F R A N C I S C U M R O B O R T E L L U M .

G R A T U L O R , tua vota liberales
 Audivisse deos: in urbe vives,
 Qua nullam neque terra pulchriorem
 Nec latum mare fert. docebis illic
 Prolem nobilium, vetusta quidquid
 Servant Græca volumina, & Latina
 Scriptum puriter, eleganter, apte.
 At Canicula cum furit, relicta
 Urbe quam mare cingit, ad liquentem
 Mesulum properabis, ut tepore
 Veris perpetuo fruire. Sicus,
 Elegans juvenis, domo venusta
 Te lætum excipiet libens. sed ædes
 Tui Flaminii simul videbis,
 Flens dices, Mihi carior medullis
 Meis candide Marce, quid morari
 Gaudes tam procul a domo paterna?
 Non te nutriit hic tenella mater?
 Non hanc ludere per viam solebas
 Puer cum pueris? quid ergo dura
 Caute durior hinc abes tot annos?
 Si quis te deus huc repente sistat,
 O quæ gaudia, qui forent utrimque
 Sermones! age mitte jam querelas,
 Robortelli; aderit volens, nec a te
 Latum Flaminus recedet unguem,
 Dum frui poterit tuo lepore.

XXX.

AD ADAMUM FUMANUM
DE OBITU VIOLANTILLÆ
UXORIS ROMULI AMASÆI.

INVITUS tibi dico, Adame; nostri
Romuli periit pudica conjux,
Tam pudica, domusque tam regendæ
Sciens, tam sobolis ferax venustæ,
Quam facundus, & artium est bonarum
Doctus, qui fuit illius maritus.
Hoc docente bonus poëta factus,
Oratorque bonus, bonum magistrum
Consoleris oportet & soluto,
Et juncto pede. sic levabis ægram
Mentem illius, & eloquentis ipse
Et pii simul assequere nomen.

XXXI.

AD MARIUM SAVORNIANUM.

MARTIS deliciæ, Minervæ amores,
Mari candide, pessimus poëta,
Sed vir sat bonus, ut reor, tuoque
Non indignus amore, amoris ardens
Flamma ob mirificum tuum lepórem,
Cui cedunt reliqui omnium lepóres,
A tua petit hoc benignitate,
Non parem ut tribuas amorem amanti,
Sed ut te patiare amari ab ipso,
Quanto maximo amore ab ullo amari
Poteſt, qui ſit amore ſummo amandus.

X X X I I.

A D F R A N C I S C U M T O R E L L U M.

O FLOS candide Galliæ Togatæ,
 Ante annos animum gerens virilem,
 Quid ah quid juvat Urbe abesse? qua Sol
 Nihil nobilius videbat olim,
 Nec idem videt, aut videbit umquam,
 Toto quod queat orbe comparari.
 Hæc te nutriit, hæc domo paterna
 Tibi carior esse debet; ipsa
 Nam te sola capit, tuæque gestit
 Virtuti dare debitos honores.
 Quare, si sapis, advola, & cupito
 Nos omnes hilara, Torelle, vultu.

X X X I I I.

A D M A R C E L L U M C E R V I N U M, E T
 F R A N C I S C U M S F O N D R A T U M
 C A R D I N A L E S.

QUOD Faërnum, hominem bonum, atque doctum
 Amo non secus atque memetipsum,
 Ejus gaudeo commodis perinde
 Ac meis propriis: quod ergo per vos
 Summo a principe consecutus ille est
 Quidquid ad bene, commodeque agendam
 Vitam optabat, id hercule obligavit,
 Me vobis ita, candidi patroni,
 Ut devinctior esse nemo possit.
 At vos qua pietate jam tueri
 Cœpistis lepidum meum sodalem,
 Eadem pietate, firma ut hæc sint
 Et perennia dona, providete.

XXXIV.

AD BERNARDINUM MAPHÆUM
CARDINALEM.

QUANTUM gaudet amans, suæ puellæ
 Casto conjugio potitus; æger
 Quantum gestit ab imminente fato
 Ereptus subita medentis arte;
 Tantum Flaminius cliens galero
 Gaudet purpureo, Maphæe, summa
 Quem virtus tibi tradidit, Deumque
 Votis omnibus orat, ampliolem
 Ut tibi ferat hic honos honorem.

XXXV.

AD PETRUM CARNESECUM
DE MARGARITA HENRICI GALLORUM
REGIS SORORE.

OFELIX mea ter, quaterque Musa,
 Cujus versiculos puella Regis
 Maximi soror, utriusque linguæ
 Penitissima, cantat! hoc beato
 Nuntio super alta sustulisti
 Cæli sidera, Carnefeca, carum,
 Vetustum, unanimem tuum sodalem.
 I nunc, pessime livor, i, libellos
 Meos carpere perge; Margarita
 Dum me judicio suo tuetur,
 Vos tantum & maledicta vestra curo,
 Mordaces critici, Libyssa quantum
 Latrantis catuli læna vocem.

XXXVI.

AD ALBERTUM LINUM.

QUOD petis, Line mi venuste, carmen,
 Id feci lateris dolore pressus;
 Non captans hominum eruditiorum
 Plausus, sed venerans Deum, eleganter
 Qui dictum putat esse, quidquid ore
 Pio dicitur. hoc tibi sequendum
 Prudens iudicium: at sequi superbos
 Si mavis criticos, inelegantes
 Versus, quos tibi mitto, non legendi.

XXXVII.

AD ALOYSIUM PRIULUM.

AH CUR me lacrimis tuis, Priule
 Care, conficis? hoc tuo dolore
 Mors mihi fit amara, quam benigno
 Deus numine donat esse dulcem.
 Una viximus arcto amore juncti,
 Qualem Sol radians ab ultimo Indo
 Vix cernebat ad ultimum Britannum.
 Nos unum studium, una nos voluntas
 Fecit unanimes. nihil placebat
 Uni, quin idem amaret alter. una
 Nos domus tenuit, alebat una
 Mensa. lætitiæ, dolor, secunda,
 Adversa unius alterum movebant;
 Ut numquam minus hic doleret illo,
 Gauderetve. sed hæc prius fuere:
 Nunc cæli vocor ad domos beatas,
 Ubi me vario labore functum
 Manent gaudia sempiterna. quare,
 Si cordi tuus est tibi sodalis,
 Pone flebilibus modum querelis,
 Et plausu æthereas euntem ad arces

Læto prosequere, & piam labora
Vitam vivere, mox simul futurus.

X X X V I I I.

AD RANUTIUM FARNESIUM CARD.

TU NE, Romula quem colit juvenus,
PAULLI maxima Tertii voluptas,
Et Grajis simul, & simul Latinis
Musis care, meam salutem amore
Tanto amplecteris, ut periculosa
Febris, & lateris mei dolores
Te semper crucient? misella nato
Sic parens timet unico, fatigans
Fletu numina cuncta pro salute
Dulcis filioli periclitante.
Hoc pium officium, tuasque laudes,
Si mors abstineat manum rapacem,
Et Phœbus faveat, tegent tenébris
Nulla sæcla. micabit omne in ævum
Farnesî decus inclytum Ranutî,
Ut pulchro radians Eous igni.

X X X I X.

AD PHILIPPUM BONUM
PONTIFICEM FAMAGUSTAE.

O QUI nomine, mente, moribusque
Es bonus, mihi quam venis cupitus!
Ut te conspicio libenter! ut me
Morbo letifero diu gravatum
Aspectu recreas tuo, tuisque
Gratis alloquiis! tenella virgo
Sic florem aridulum imminente morte
Liberat, gelidum irrigans liquorem:
Sic gaudet patula viator umbra
Aquosi nemoris, siticulosa
Terra iter faciens Canis sub ortum.

O quid

O quid carius est beatiusve
 Dulci amicitia? mihi periculo
 Tanto evadere si dabunt benigni
 Cælites, erit ipsa vita cara,
 Ut frui liceat bonis amicis.

XL.

AD HIERONYMUM TURRIANUM
DE JO. PETRO CARAPHA CARD.

QUID piæ valeant preces, benignas
 Ut Dei penetrent supremi ad aures,
 Disce, candide Turriane. febris,
 Et sævus lateris dolor misellum
 Tuum Flaminium furore tanto
 Invasere, magistra ut ars medendi,
 Et quisquis levat ægra membra succus
 Cederent. capiti meo imminebat
 Mors nigris tenebris operta: honorem
 Supremum mihi funeris parabant;
 Infandum veteris sui clientis
 Cum casum miseratus ille magnus
 Carapha, Italiæ decus Carapha,
 Ad cælum geminas manus tetendit
 Multis cum lacrimis Deum salute
 Orans de mea; & ecce acerba fugit
 Febris, & lateris dolor; refectæ
 Vires; & teneri mei sodales
 Cantu, & lætitia graves querelas
 Mutarunt lacrimasque. Amice dulcis,
 Dic laudes superûm benignitati
 Pro vita mihi restituta; &, aura
 Quod vescor placita, quod alma pulchri
 Solis lumina cerno, id omne magni
 Acceptum precibus refer Caraphæ.

XLI.

AD SODALES SUOS.

GAUDETIS, teneri mei sodales,
 Me febri, & lateris dolore summo
 Emerfisse; Dei sed ipse lætor
 In primis bonitate singulari,
 Qui mentem dederit mihi paratam
 Corpus linquere, ne suo rebellis
 Pugnarem imperio. Pater supreme,
 Tua incœpta secunda, & usque eamdem
 Da mentem mihi, nil velim, quod ipse
 Nolis; nil renuam, quod ipse mandes.
 Hoc unum, unanimes mei sodales,
 Hoc unum ex misero facit beatum.

XLII.

AD RODULPHUM PIUM CARDINALEM.

HOC est, magne Rodulphe, liberalem
 Esse; dum prope januam rapacis
 Orci demoror, & salus miselli
 Desperata jacet, benignitate
 Summa das mihi fertiles agellos,
 Ut lætus moriar, meis relinquens
 Tanta munera dulcibus propinquis.
 Non non temporis hujus ista virtus;
 Virtus Mæonio canenda versu,
 Non meis ita deterenda nugis.

XLIII.

AD MICHAELEM SILVIUM CARD.

O QUANTUM tibi debeo, benigne,
 Dulcis, candide Silvi, amabilisque
 Quantum quis pote amari! acerba cum me
 Febris ureret, & dolor sinistri

Vexa-

Vexaret lateris, meo dolore
 Dolebas; meus ignis in medullis
 Ingentem tibi fuscitabat ignem.
 Nec cordi data pax misello, amara
 Pestis dum requiem mihi negavit.
 O amor, pietasque digna dici
 Tuis carminibus, poëta summe!
 Nam mihi tenuem nimis dederunt
 Musæ spiritum: at esse mente grata
 Et possum, & volo; quare in omne tempus
 Me totum tibi dedo, magne Silvi.

XLIV.

AD FRANCISCUM SFONDRATUM CARD.

CUM noster mihi Carolus referret,
 Te dolor lateris meus dolore
 Quanto affecerit; & salus deorum
 Mihi munere restituta quantum
 Rursus lætitiæ ferat; profecto
 Hæc tui manifesta signa amoris
 Tam meo cecidere grata cordi,
 Ut jam letifero fuisse morbo
 Vexatum, juvet, & recepta vita
 Sit mi carior, esse quam solebat;
 Nam virtus tua rara, comitasque,
 Et Musis animus dicatus almis,
 Nec rebus minus acer in gerendis
 Sic mentem afficiunt meosque sensus,
 Ut plane videar beatus esse,
 Si tuo videor favore dignus.

XLV.

AD NICOLAUM RODULPHUM CARD.

RODULPHI, decus omnium bonarum
 Artium, tibi gratias habere
 Dignas Flaminius nequiret umquam;
 Qui cum depositus jaceret, & jam

Mor-

Mortis cuncta nigrescerent tenébris,
 Agri jugera magna cum venusta
 Domo ab eximia benignitate
 Tua tam facile impetravit. ergo,
 Quod potest, tibi se, suamque Musam
 Servitute, pater, dicat perenni.

XLVI.

AD ANDREAM CORNELIUM CARD.

ECCE Flaminium, tuum clientem,
 Salvum, & incolumem, perire quem tu
 Dolebas nimis intimo dolore,
 Ut jam nec lacrimas tenere posses,
 Nec dulcis tegeret quies ocellos;
 Quæ tanti facio, graves labores
 Ut non pœniteat subisse morbi.
 Nimirum tibi sic placere, laus est
 Longe maxima, quem genus superbum
 Ornat Scipiadam, probique mores,
 Et fervens amor artium bonarum, &
 Sacri purpura nobilis galeri.

XLVII.

AD NINUM AMERINUM.

QUOD Musis, & Apollini venusto
 Agis carmine gratias, amice,
 Pro vita mihi reddita, nec alter
 Est te lætior, haud mihi videtur
 Mirum; nam pereunte me necesse est
 Bonam partem animæ tuæ perire.

XLVIII.

AD BARTHOLOMAEUM CAVALCANTEM

MAGNA pars animæ meæ, benignus
 Tibi vivere ad ultimam senectam
 Sic donet Deus, ut perire dolci

Tuo

Tuo Flaminio magis moleſtum
 Erat ob nimium tuum dolorem,
 Quam dulcedine vitæ: & eſſe mortis
 Cæco a limine reſtitutum ad alma
 Solis lumina, id eſt mihi ſuave
 In primis tui amore, luce cara
 Cui ſum carior. Hæc, amice rerum
 Jucundiſſime, veri amoris expers
 Verba dixerit eſſe blandientis:
 At tu nil magis credis eſſe verum,
 Omnes qui ſuperas amore amantes.

X L I X.

AD LUDOVICUM BECCATELLUM.

JAM jam deſine mollibus querelis
 Fatigare deos, amice dulcis;
 Nam victi citharæ tuæ canoræ
 Modis flebilibus mihi negatam
 Vitam reſtituere, quæ ſub imas
 Jam terras fugiebat. ergo vincis
 Docta Calliope ſatum, miſellam
 Qui fruſtra Eurydicen profundo ab Orco
 Ad cæli placidas vocavit oras;
 Quamvis & volucres teneret Euros
 Canendo, Eumenidasque mitiores
 Poſſet reddere bimulis puellis.

L.

AD DAMIANUM DAMIANIUM.

OLUX Trinacriæ feracis, ægros
 Qui jam deſcriptos rapacis Orci
 Eripis manibus, diuque ſanos
 Jubes vivere, ſi mihi dediſſet
 Muſa, pro meritis tuas canendo
 Laudes dicere, me beatiorem
 Nullum Roma videret; & recepta

M

Tuo

Tuo munere vita cara, longe
 Mihi carior esset: at merenti
 Cum dignas nequeam referre grates,
 Quod unum superest, Deum rogabo,
 Ut sicut tibi prorogare vitam
 Humano generi, unica est voluptas,
 Sic te conjuge cum bona valentem
 Sinat vivere plurimos in annos.

LI.

ADEMANUELEM CHIUM.

NEC te, candide Chie, præteribo,
 Qui rursus mihi das habere vitam
 Arte Pæonia, salubribusque
 Succis, officioque singulari.
 Ut pastor rabidi lupi cruento
 Agnum deripit ore, sic voracis
 Orci faucibus extrahis misellum
 Tuum Flaminium Deo juvante.
 Quare dum mihi vita, quam dedisti,
 Suppetet, nihilo minori amore
 Te colam, optimus optimum parentem
 Quam natus colit; & suprema quando
 Rursus venerit hora, quamquam amara
 Potem oblivia, non tamen licebit
 Tuæ non memorem esse comitatis.

LII.

ADFEDERICUM DONATUM.

QUOD spiro, Federice, quod tueri
 Datur lumina cara cæli, id omne
 Haud parte ex minima tibi libenter
 Acceptum refero. febris furebat;
 Necabat lateris dolor; supremam
 Horam jam mihi cuncta nuntiabant;
 Cum tu, quam dedit ipse Phœbus, arte

Mor-

Morbum letiferum fugas, ut acer
 Spiritus Boreæ tenebricosa
 Cælo nubila pellit. ergo vitam,
 Quam mihi superûm benignitate
 Donasti, tibi dono, meque totum
 Grata mente dico, meosque ad unum
 Omnes, qui pereunte me perissent.

LIII.

AD HIERONYMUM PONTANUM.

QUO te nomine dicam, amice care?
 An senex juvenem vocem parentem?
 Qui febri, & lateris dolore pressum
 Numquam deferis, assidens jacenti,
 Ut pullis avis. an vocem salubris
 Phœbi sanguinem? ab imminente fato
 Qui me surripis, & valere donas.
 Sis quocumque tibi placet, virorum
 Humanissime, nomine; esse nullum
 In terris modo judices parentem,
 Qui plus filiolum sibi suprema
 Natum diligit unicum senecta,
 Quam te Flaminius suæ salutis
 Patrem diligit. hoc, amice dulcis,
 Non verum minus est, nitere Solis
 Quam lucem, aut tenebris diem fugari,
 Cum Nox cæruleo revecta curru
 Ocellis hominum irrigat soporem.

LIV.

AD JULIUM SAULIUM.

QUANTUM gemui, venuste Juli,
 Cum febris tua membra pasceretur,
 Nec finem faceret, diem supremum
 Intentans media tibi juventa!
 Me tui miserebat & parentis

Caræ, qua mulier nec ulla vivit,
 Nec vivet melior: misella quantos
 Angores tulit audiens jacere
 Natum depositum! Sed ecce vestram
 Dum vicem doleo, dolor sinistrum
 Invasit latus, & siticulosa
 Febris incubuit mihi per artus
 Furens, ut fera flamma cum vetustam
 Silvam corripuit semel, vagatur
 Vorans omnia. nec tamen periculum
 Sic me perculerat meum, pericli
 Quin tui meminissem. acerbus ergo
 Me dolor geminatus enecasset,
 Ni Deus miserans utrumque leto
 Præsenti eripuisset. ille nobis
 Donat vivere: nos patri benigno
 Vitam, & omnia nostra consecremus.

L V.

AD FEDERICUM ELEPHANTUTIUM,

QUOD solet, Federice docte, fama
 Mali nuntia latius vagari,
 Illam suspicor ad tuas tulisse
 Aures, Flaminium jacere febris
 Confectum & lateris dolore, nec jam
 Ullam spem reliquam salutis esse;
 Quo tuo mage nil acerbum amor
 Posset accidere. ergo, mens misella
 Ut omnem abjiciat metum, sodali
 De tuo accipe nuntium, quod optas:
 Et vivo, & valeo bene, profundo
 Leti a limine restitutus, & jam
 Meas delicias Bononienses
 Paro visere, scilicet Lavinum,
 Amœnum, nitidum, salubrem agellum;
 Ubi te fruar, & diu cupito
 Tuo dulci, & amabili lepore,

Quo sic afficior, beatus esse
 Ut plane videar; videre caros
 Cum vultus datur, & tua morantes
 Soles condere colloctione.
 Quare mi hospitium para diebus
 Paucis, & simul osculationes
 Centum, quæ mihi erunt suaviores,
 Quam matri teneræ puella pulchra
 Quæ dat suavia, cum remota ab urbe,
 In qua nupta fuit, suos revisit.

LVI.

AD FRANCISCUM BOLOGNETTUM.

I, QUÆSO, mea Musa dulcis, agrum
 Citis cursibus ad Bononiensem,
 Nuntiumque feras bonum, ac beatum
 Uni ex unanimis meis amicis
 Francisco lepidissimo poëtæ,
 Quem dolor lateris meus dolore
 Tanto conficit, ut cibum misellus
 Non possit capere, aut soporem oculis:
 Sed semper jaciat graves querelas
 In deos, medicosque. Dic, dolore
 Pulso letifero, suum valere
 Carum Flaminium. ergo & ipse luctum
 Tradat Aeoliis Notis ferendum
 Trans alpes, Hadriamve: tum benignis,
 Qui vitam mihi reddidere, divis,
 Dic, laudes cithara canat Etrusca;
 Laudes, quas stupeat * gens amica
 Illi Tuscia plurimos in annos.

LVII.

AD JACOBUM PACTUM.

PACTE, candidus ille Bassianus,
 Qui te diligit ut bonum parentem,
 Retulit mihi, te dolore tanto

Affectum ob lateris meum dolorem,
 Ut, si vel tibi filius, paterve
 Forem, non gravius dolere posses.
 Hæc dulcissimus ille Bassianus
 Cum narraret, amoris excitavit
 Tantum ignem mihi in intimis medullis,
 Ut qui te prius unice colebam
 Propter ingenium bonum, bonosque
 Mores, addiderim meo huic amori
 Ingentem cumulum, velut pusillus
 Ignis cum excidit alto in esculeto
 Pastori, frutices, rubosque primum
 Pascitur, fera deinde flamma crescit
 Vagans arboribus, peresa donec
 Silva magna refedit in favillas.
 Ergo tum probitate me licebit
 Vincas, tum varia eruditione:
 At vero superare amando, amice,
 Profecto tibi non licebit umquam.

LVIII.

A D M A R I A N U M V I C T O R I U M .

S I QUA te, Mariane, cura tangit
 Tui dulcis amiculi, fidele
 Da mi consilium; cavebis autem,
 Ne te fallat amor mei videndi.
 Ecquid tu veniendum ab Urbe censes
 Istuc Flaminio? hic habemus hædos,
 Pullos, optima vina, habemus umbras
 Hortorum, & medicos bonos, meique
 Amantes: domus hic salubris, ampla
 Et est hic hominum elegantiorum
 Valde copia magna, qui libenter
 Me visant male firmum, adhuc atrocis
 Morbi relliquiis gravatum. amice,
 Hæc tu commoda compares, necesse est,
 Cum vestris: mihi deinde, quid gerendum,
Præ-

Præscribes, maneam ne in Urbe, ubi ægre,
 Nec satis bene convalesco; præstet
 An vestras latebras adire, qua vix
 Humano pede semitam esse tritam
 Affirmant aliqui. tamen quod ipse
 Ad me scripseris, id putabo vatis
 Ore veridici fuisse dictum.

LIX.

AD VINCENTIUM PARPALIAM.

CRAS, o Parpalia, ut soles, parabis
 Elegans mihi prandium, tuisque
 Conditum salibus, facetiisque;
 Nam quo tempore me febris, malusque
 Tentavit lateris dolor, misello
 Nil primoribus ex eo labellis
 Fas fuit tetigisse, quod palato
 Gratumve accideret, foretve alendis
 Aptum viribus: hinc eas, & ipsum
 Corpus perdidi, & umbra inanis esse
 Jam mei videor. tuo lepore
 Si tamen dabitur frui, tuisque
 Interesse epulis frequenter, æstas
 Ante quam veniat propinqua, fiam
 Ex macro, invalidoque fortis, atque
 Turdo obesior, uva quem voracem
 Diu nutriit, aut oliva pinguis.

LX.

AD DAMIANUM DAMIANIUM.

OVINUM tenue, aureum, suave
 Instar nectaris! o merum deorum,
 Vitæ præsidium meæ fugacis!
 Cedant Pæonii tibi liquores,
 Et quidquid remedî salubrioris
 Ostendit medicæ repertor artis.

Jacebant lateris dolore membra
 Semimortua; febris æstuabat,
 Ut fornacibus ignis; ipse plantas
 Leti limina dura transferebam;
 Cum tu languidulos fluens in artus,
 Cælestis liquor, & levas dolorem,
 Et vitam mihi reddis. ergo, docte
 Damiane, tuum merum, tuamque
 Vineam aureoli mei parentem
 Dulci carmine concinam, recepta
 Vita dum superat mihi; & rogabo
 Votis assiduis Deum quotannis,
 Ne venti, pluviaeve, siccitasve,
 Aut vis grandinis, improbe fures
 Lædant aureoli mei parentem.

LXI.

AD SUA VISSIMUM SODALEM SUUM.

TU NE vericulos tuos sepulcro
 Meo scalpere, amice, cogitabas?
 Me vivum potius vorent rapaces
 Lupi, quam mea mortui graventur
 Tuis versibus ossa. non Typhæum
 Sic vastum Inarime premit, nec Aetna
 Furentem Enceladum, mei miselli
 Manes ut premerentur a tuarum
 Pondere intolerando ineptiarum.
 Quare dīs ago gratias, dederunt
 Qui, vita mihi reddita, periculo
 Tanto evadere: teque per vetustum
 Nostri fœdus amoris oro, amice,
 Si quid acciderit mihi, priusquam
 Ipse mortem obeas, tuis molestis
 Nugis, pestiferisque, putidisque
 Ne vexes miserum meum sepulcrum.

LXII.

AD BASILIUM ZANCHUM.

JUDEX candide carminum meorum,
 Alterum tibi mitto nunc libellum,
 Lectum nemini adhuc: sed ipse amorem
 Per nostrum veterem rogatus illum
 Et leges, relegesque diligenter,
 Notans quidquid inesse judicabis
 Aut dictum illepide, aut parum Latine.
 Quin igni dabis omnia, igne digna
 Si lusisse putabimur. nec illa
 Vel assis facio, tibi videntur
 Si delenda; nec ulla criticorum
 Formido maledicta, si probantur
 Tuo judicio. vides, sodalis
 Bonus quam tibi fidat: ipse contra
 Verba singula ponderabis; idque
 Non solum mei amore, sed quod error
 Quisquis commacularit hunc libellum,
 Famam æque violabit utriusque,
 Judex candide carminum meorum.

LXIII.

AD SOMNUM.

HUc ades, o bone Somne; veni, dulcissime
 Somne,
 Et mea furtiva lumina claude manu.
 Somne, veni: en volucres tibi dulcia carmina dicunt;
 Invitat placido te vaga lympa sono:
 Te violæ, & lilia pulchra, tuumque papaver,
 Teque vocant plenis Cressia vina cadis.
 Nec tamen ipse venis. quidnam, mitissime rerum,
 Jam surdum precibus te facit esse meis?
 Non ego vel fœdo maculavi crimine vitam,
 Vel populi mores, & malefacta sequor.

Si

Si nescis, ego sum Musarum, Somne, sacerdos :
 Nutriit in tenero me pia Musa sinu,
 Et citharam dedit. hos dulces tibi condere versus
 Jam meditor; propere tu modo, Somne, veni.
 Ni properas, leti sopor ingruit, & mea sævus
 Lumina perpetua fundere nocte parat.
 Ergo age, Somne, gradum celera, ne fama vagetur,
 Immeritum culpa me periisse tua.
 Nam si nulla meæ tangit te cura salutis,
 At parcas famæ, si sapias, ipse tuæ.

L X I V.

A D M A R C U M Q U E M D A M.

JAM luculenta, Marce, pecunia
 Tumultuosum per mare cursitans
 Quam comparasti, disce tandem
 Disce, precor, sapienter uti.
 Nam congerendis divitiis modus
 Hic esse debet, pauperiem ut tibi
 Tuisque liberis repellens,
 Lætus agas superest quod ævi.
 Ergo relictis navibus & mari
 Ad tuta ruris te refer otia:
 Infanientis & procellæ
 Dirum alii paveant furorem.
 Quis non benignæ culta nitentia
 Terræ minaci præferat Hadriæ?
 Quis candido gregi catervas
 Comparet horribiles natantum?
 Quod si lucellum te capit; & sua
 Sunt lucra gnavis agricolis: pecus,
 Saltusque, & arva diligenti
 Sunt domino bene fructuosa.
 Nam terra mater reddere diligit
 Magno colenti semina fœnore,
 Ni tu recusas illam aratro
 Assiduisque juvare rastris.

Est hic agellus, villaque collibus
Fundata amœnis, quam liquidi ambiunt
Fontes, & arcens umbra opaca
Silva Canis orientis æstus.

His tu cœmtis incipe tempora
Post longa tandem vivere, conjugis
In dulcis amplexu daturus
Lætam animam veniente leto.

L X V.

AD STEPHANUM SAULIUM.

NE TU beatum dixeris, optime
Sauli, superbo limine civium
Qui prodit hinc, & hinc caterva
Nobilium comitante cinctus;

Non si feracis occupet Africæ
Quidquid præaltis conditur horreis,
Gemmaeque lucentes, & auri
Possideat rutilos acervos.

Nec ille felix, qui valet omnium
Causas latentes cernere, sidera
Notare doctus, & profundas
Ingenio penetrare terras.

Sed tu beatum jure vocaveris,
Qui mente pura rite Deum colit,
Ejusque iussa ducit amplis
Divitiis pretiosiora.

Non ille vulgi gaudet honoribus,
Sed carus ipsi Numinis est honos;
Pro quo tuendo non recusat
Dedecorum genus omne ferre.

Quin & relictis cœtibus urbium
Mens ejus altum transvolat æthera,
Deique summi, cœlitumque
Colloquio fruitur beato.

Cælestis ergo jam sapientiæ
Plenus, periclis altior omnibus

Quie-

Quiescit in Deo, furentum
 Despiciens hominum tumultus.
 Sic præliantes æquore turgido
 Ventos reducto montis in angulo
 Miratur, & gaudet procella
 Terribili procul esse pastor.

L X V I.

AD DONATUM RULLUM.

QUIS cuncta possit, Rulle, pericula
 Motusque mentis dicere turbidos,
 Qui sævientis instar undæ
 Nos variis agitant procellis?
 Hinc præliatur sollicitus timor,
 Hinc spes bonorum credula: gaudium
 Nunc tollit alte, nunc doloris
 Dejicimur furibundo ab æstu.
 Non sic benignus cælicolûm pater
 Humana finxit corda: sed insolens
 Nos fastus ad tumultuosa
 Hæc freta præcipites adegit.
 Cum vita nullis ante laboribus
 Turbata cunctis afflueret bonis,
 Nec mortis occurrens imago
 Cor trepido quateret tumultu.
 Quod ergo tantis auxilium est malis?
 Ecquid Platonis docta volumina,
 Cultique præceptor Lycei
 Sollicitam recreare mentem,
 Modumque curis figere tristibus
 Possunt? vel auri perpetuo fluens
 Rivus? vel in sublime tollens
 Per titulos popularis aura?
 Fomenta sunt hæc prorsus inania,
 Luduntque falsa vulgus imagine,
 Vulgique primores, acuti
 Viribus ingenii tumentes,

At tu, beatam ducere si cupis
Vitam periculis liber ab omnibus,
Adhæreas Deo, piaque
Mente sacrum venerare Numen.
Hinc hauries veram & sapientiam,
Verumque honorem, & divitias, ferus
Quas nec tyrannus, nec tremendi
Vis rapiat truculenta belli.
Quidquid bonorum cernitur uspiam
Hoc fonte manat; quo sine, quis, licet
Terrasque, cælitumque regna
Possideat, miser usque vivet.

M. A N T O N I I
F L A M I N I I
C A R M I N U M

L I B E R S E P T I M U S

CONTINENS PARAPHRASIM
IN TRIGINTA PSALMOS.

AD ALEXANDRUM FARNESIUM
C A R D I N A L E M.

ALEXANDRO FARNESIO

CARDINALI AMPLISSIMO

M. ANTONIUS FLAMINIUS

S. P. D.

EMINI, Amplissime Farnesi, nonnullos, & illos quidem non indoctos, cum ego Davidem inter Poëtas præstantissimos numerarem, vehementer mirari solitos, neque adduci umquam potuisse, ut hoc meum judicium approbarent. Quod quidem ego ea re fieri existimabam, quia Davidis carmina, quæ de Græco, vel Hebræo leguntur expressa, sua verborum elegantia, suisque numeris carent. Quocirca mihi non semel in mentem venerat tentare, possent ne ea Latinis versibus illustrari; verum id ne facerem, magnitudine negotii, & imbecillitate valetudinis deterrebar. Cum vero postea gravioribus studiis occupatus, poëticis exercitationibus plurimam salutem dixissem, multo etiam magis eam cogitationem abjeceram; hoc autem tempore nihil minus a me præstari posse judicabam; jam enim octavus annus est, cum ego non versus modo facere desii, sed ne Poëtam quidem ullum Græcum, vel Latinum legi; ut minime dubitandum mihi fuerit, quin ipsa, siqua tamen umquam fuit, in me orationis poëticæ facultas, penitus exaruisset. Verum superioribus diebus cum tu per litteras id a me postulasses, quod ego, quamquam nihil magis cupiebam, efficere non potui, dubitaremque, ne tibi, cui singularem quamdam observantiam, & omnia maxima studia debeo, ea res offensionem aliquam, aut commutationem voluntatis attulisset, tantam ex ea suspicione molestiam cepi, ut a me Elegiam subito magnitudo doloris expresserit; quam statim ad te misi, nonnullam spem habens, fore, ut hoc munusculum, qualecum-

lecumque esset, me tecum, si forte alienior factus fores, reduceret in gratiam. Eam Elegiam cum legisset Aloysius Priulus, vir summa mihi necessitudine conjunctus, Quintu, inquit, mi Flamini, quando hujusmodi versus tam subito fundis, aliquot ex Hymnis Davidis hacedem scribendi ratione exornas, & tuorum carminum decumas Deo consecras? multaque alia in hanc sententiam; quibus vir pius, & litterarum divinarum amantissimus, recusantem, & huc, atque illuc tergiversantem ita urisit, ut tandem his viginti noctibus triginta Psalmorum paraphrasim versibus confecerim, plurimum certe confecturus, si per valetudinem mihi licuisset. Ut enim tecum pro tua singulari humanitate loquar familiariter, illud scire debes, ita rationem ingenii mei comparatam esse, ut non nisi de nocte in tenebris versus ego facere possim; ut mihi aut hac exercitatione penitus abstinendum sit, aut certe vigilandum. Ex qua quidem re etiam factum est, ut breviores quosque Psalmos oratione illustrandos susceperim; quippe qui longouso doctus exploratissimum haberem, (quæ ingenii mei est intemperantia) quemcumque Psalmum aggressus forem, non intermissurum, quoad illum ad finem usque perducerem; id quod profecto sine magno vitæ periculo in Psalmis longioribus facere non potuisssem; lux enim meditantem fere semper oppressisset. Ceterum cum ipse mecum cogitarem, te magna ex parte occasionem dedisse, ut ego hoc opusculum confecerim, omnino faciendum existimaui, ut ipsum ad te potissimum mitterem, præsertim cum & tu, quemadmodum juvenem litteris elegantissimis expoliturum decet, poetarum lectione delecteris, & ego maximis tuis beneficiis obligatus, omni studio contendere debeam, ne videar ingrati animi vitio laborare. Accipies igitur hoc parvum munusculum versibus concinnatum; qui si spiritum, & magnificentiam orationis Davidicæ minus exprimere videbuntur, non me tamen laboris mei valde pœnitebit: confido enim fore, ut aliquis alius exemplo meo provocatus, quod ego fortasse parum feliciter conatus sum, id ipse, Deo juvante, summa cum laude perficiat. Vale. Tridenti. Pridie Nonas Februarias.

DE D A V I D E J U D A E O R U M R E G E .

R A M paterna abjectus in domo puer,
Cunctisque fratribus meis
Minor pusillum in monte pascebam gre-
gem.

Hic ego sub umbris arborum,
Dum læta tondet gramina pecus, maximi
Laudes canebam Numinis,
Sonora tangens fila citharæ, quam meæ
Parvæ laborarant manus.
At ille sanctus cælitum rex, & pater,
Qui summa tangit fulmine
Corusco, humoque gaudet ima tollere,
Suum repente nuntium
Ad parva misit testæ, qui meum sacro
Liniret unguento caput.
Abjecit ille viribus præstantia
Fratrum meorum corpora:
Nec forma quidquam profuit, nec asperis
Spectata virtus præliis.
At ego pusilli parvulus custos gregis
Ad regium decus efferor.

M. A N T O N I I
F L A M I N I I
C A R M I N U M

L I B E R S E P T I M U S

CONTINENS PARAPHRASIM
IN TRIGINTA PSALMOS.

In quibus Hebræorum numerationem sequitur.

U M nigra jucundos per lan-
guida membra sopores
Nox irrigat mortalium,
Tu mecum tacitis Hymnos me-
ditare sub umbris
Cantu Latino, barbite
Jesseo quondam Heroi modu-
late; tyranno
Qui sive pulsus a fero
Montibus in solis erraret, sive
reversus

In patriam ditissimas
Urbes, & latos populos ditione teneret,
Noctes, diesque maximo
Cælicolûm regi laudes cantare solebat.
At vos, beati cælites,
Est tutela quibus vatum commissa piorum,
Adeste, quæso, dexteri;

N 2

Et

Et quæcumque Syros docuit rex optimus olim,
 Per Italas urbes lyra
 Dum memorare juvat, facilem concedite cantum,
 Rebusque dignum maximis.

ARGUMENTUM PSALMI PRIMI.

*Docet, pios, ac legum divinarum studiosos & amantes,
 beatos existere, contraque omnes improbos, &
 Dei contemtores miseros esse.*

P S A L M U S I.

BEATUS ille, qui nec audit impios,
 Nec perseverat improbus
 Peccare, nec lætatur irrisoribus
 Se pessimis adjungere;
 Sed mente pura diligit leges Dei,
 Illasque semper cogitat,
 Seu nox sopore amabili, seu lumine
 Sol candido terram irrigat.
 Qualis perennes orta propter rivulos
 Arbor feraces ramulos
 Ornat quotannis fructuum lætissima
 Pulcherrimorum copia,
 Suumque honorem servat omni tempore
 Densis amicta frondibus;
 Talis piorum est vita, talis omnium
 Colentium leges Dei.
 Hi quidquid unquam molientur, exitus
 Illo favente prosperos
 Habebit. haud sic improbi, sed pulverem
 Ut turbo late disjicit,
 Sic jactat illos impetus libidinum,
 Nulloque consistunt loco.
 Ergo supremi judicis cum venerint
 Tribunal ad justissimum,
 Causa cadentes, a bonorum candida
 Turba procul, miserrimi

Trudentur ima in Tartara; quoniam Deus
 Mores piorum diligit:
 At turpiter qui vitam agit, cruciatibus
 Hunc sempiternis afficit.

A R G U M. P S A L M I I I I.

*Queritur de rebellionē populi; & spe divini auxilii
 animum suum confirmat.*

P A T E R beate, quid esse causæ existimem,
 Cur impio bello furens
 Me persequatur immerentem civitas?
 Meam salutem perditam,
 Et derelictam populus a tua, pater,
 Benignitate prædicat.
 Sed quisque quod lubet loquatur, tu decus,
 Certumque præsidium meum es.
 Numquam fidem tuam pia invoco prece,
 Quin vocibus dexter meis
 Aures benignas præbeas, & supplici
 Optata dones omnia.
 Ergo quieta mente utramvis dormiam
 In aurem, & hostium minas
 Ridebo vanas: nullus ullo tempore
 Belli tumultus, aut ferox
 Me præliorum territabit impetus;
 Non si trecentis militum
 Me vallet hostis millibus, & undique
 Mortem minentur omnia.
 Exurge, vindex scelerum, & hostium feram
 Compesce vim crudelium,
 Qui sæpe sæpiusque me gravissimis
 Jam liberaisti casibus.
 Tu perdidisti Saulem, & omnes impios,
 Qui belluarum immanium
 Instar, salutem, & sanguinem meum hiantibus
 Sævi appetebant faucibus.

Solus salutem, solus, o dulcissime
 Pater, bona omnia sufficis:
 Solus colentibus pie numen tuum
 Aeterna donas gaudia.

A R G U M. P S A L M I V I.

*Existimant, Davidem fecisse hos versus, cum in morbum
 & gravissimas calamitates incidisset ob stuprum Bersabæ
 illatum, & maritum ejus crudeliter interemtum.*

NE, QUÆSO, Domine, me tuus furor opprimat
 Neve ira sæviat tua:
 Sed qui pater mihi es, paterna filium
 Severitate punias,
 Miserere, Domine, jam mei, jam tristibus
 Aures querelis admove;
 Nam dira morbi vis misellum conficit:
 Me vita destituit mea,
 Et tu quousque differes opem tuam
 Meæ salutis negligens?
 Quousque vultum iratus avertes tuum?
 Tuo benigno lumine
 Meos dolores intueri jam, pater,
 Malisque tantis eripe,
 Quid me, oro, morte rapere tam cita juvat?
 Ecquid sepulcro conditus
 Tui memor ero? ecquid tuas amabili
 Cantabo laudes carmine?
 Si cæde me, & lectum meum libidine
 Contaminavi fordida,
 At lacrimarum me, meumque lectulum
 Lavabo largo flumine:
 Me nulla nox, me nulla lux in posterum
 Non lacrimantem viderit.
 Quamquam satis, superque supplicii datum est;
 Mærore jam contabui,
 Fletuque fessa perdidi jam lumina,
 Peccata perditus mea,

Injuriasque meorum acerbis hostium
 Dum flere numquam desino.
 Recedite procul, impii, recedite
 Malas in oras; nam Deus
 Suspiriis, lacrimisque motus est meis,
 Dominus pias preces meas
 Benignus audivit, salutem supplici
 Donavit optimus pater.
 Ergo erubescant, & dolore pessimi
 Rumpantur hostes, & meæ
 Felicitati quisquis invidet, procul
 Fugiat metu perterritus.

A R G U M. P S A L M I X I.

Colloquitur cum amicis, qui fugam ipsi suadebant, ne per insidias a Saule circumveniretur: quibus ille respondet, rerum omnium moderatorem, & dominum esse Deum, neque sine ejus providentia quidquam geri ab hominibus; quare innocentes bono animo esse debere, improbis autem certam perniciem expectandam esse.

DE O mea spes nititur; quid dicitis, D A V I D
 Vestris ut avolem procul
 A montibus? misella sicut avicula,
 Quam sævus accipiter feris
 Adurget unguibus, fame rabida furens.
 Quia hostis ecce barbarus, A M I C I
 Arcum tetendit jam, suas ut imbuat
 Tuo sagittas sanguine;
 Et dissipatis legibus, miseris nihil
 Ad spem salutis linquitur.
 At ego quid egi, cur meam vitam mihi D A V I D
 Auferre tendat impius?
 Sed præsidet templo Deus sancto, Deus
 Cælum beatus incolit:
 Hinc perspicaci cuncta lustrat lumine
 Rerum omnium arbiter parens,

Sua ut potente dextera bonos juvet,
 Malosque justus puniat.
 Explorat ille sæpe rebus asperis
 Pios, ut aurum fervidus
 Explorat ignis, opprimi tamen vetat:
 Contraque tempus ad breve
 Florere permittit malos, cruciatibus
 Quos deinde longis afficit.
 Quapropter hostis impius nisi jam suo
 Ponit furori terminum,
 Prædico, funditus peribit obrutus
 Igne, procellis, sulphure;
 Namque æquus æquitatem amat Deus, & pios
 Placido intuetur lumine.

A R G U M. P S A L M I X I I.

*Queritur de moribus sæculi sui depravatis; Deo supplicat
 pro salute piorum, qui ab improbis vexantur: ipsum
 Deum inducit loquentem, & opem suam pollicentem.*

BENIGNE cælitum pater, ferva, obsecro,
 Opemque fer; paucissimi
 Nam sunt, quibus confidere, ac possim meam
 Tuto salutem credere.
 Mendacio jam pulsa turpi veritas
 Recessit alma ab urbibus,
 Fidesque, sanctusque pudor, & soror illius
 Sinceritas amabilis.
 Quod si quis umquam blandiatur, & omnia
 Loquatur ore dulcia,
 Tu vero ab illo tibi potissimum cave.
 Te, lingua blanda, ab improbo
 Avellat ore præpotens rerum Deus:
 Tu, magna qui semper loqui
 Gaudes, eum iratum, tuæque vindicem
 Lingux protervæ sentias;
 Tu qui furore percitus, Lingua mea
 Opes mihi, & potentiam,

Dicis, parabo; liberum os gero, & geram
 Semper; quis imperat mihi?
 At hæc nefandus dum nefaria evomit,
 Cælestium rex maximus
 Orationis impiæ superbia
 Commotus, Exsurgo jam, ait,
 Exsurgo, jamque opem salutarem affero
 Benignus afflictis: mihi,
 Qui vexat illos, impius pœnas dabit.
 Sincera verba Numinis,
 Auroque puriora sunt purissimo,
 Quod igne sæpe ac sæpius
 Purgavit artifex, monile regio
 Sponso laborans nobile.
 Tu gente nos ab impia, rex optime,
 Servabis, & clementiæ
 Scuto tuæ firmissimo tela hostium
 Longe repelles omnia.
 Tuti vagantur improbi, & bonis malam
 Pestem, dolosque comparant,
 Contaminata mente cum vir urbibus,
 Servire dignus, imperat.

ARGUM. PSALMI XIII.

Vir sanctus magnis ac diuturnis calamitatibus vexatus vicem suam miseratur, & auxilium Dei queribundus implorat.

QUOUSQUE, Domine, linquor in tantis malis?
 O columen, & salus mea,
 Quousque pergis esse non memor mei?
 Dic, oro, quamdiu dies,
 Noctesque lacrimis madebo, & anxius
 Deliberando distrahar?
 Quousque supplicem tuæ clementiæ
 Crudelis hostis opprimet?
 Aures tuæ satis diu, pater, a meis
 Abhorruere questibus:

Satis superque vultus averfus tuus
 Omnem mihi lucem abstulit.
 Jam, quæso, jam candore luminis sacri
 Meas tenébras diffipa,
 Ne forte durus mortis obrepat sopor,
 Dum nulla donatur quies.
 Ne, quæso, ne amplius in mala insultans mea
 Triumphet hostis gaudio.
 Sed quamquam ab omnibus misera falus mea
 Projecta sit mortalibus,
 Bonam tamen spem non ego abjiciam, tuæ
 Nitens opis fiducia.
 Pater beate, maximas tibi gratias
 Ago, tuum qui supplicem
 Tam dexter audis, & malorum fluctibus
 Tantis benignus eripis.
 Jam jam querelas flebiles, suspiria
 Jam pono lætus tristitia,
 Et fonte quidquid carminis fluet meo,
 Pater, tibi omne confecro.

ARGUM. PSALMI XV.

*Præcipit genti suæ, quam vivendi rationem sequi debeant,
 ut Deo cari sint, & sublato omni exterorum metu in
 finibus patriæ securi conquiescant.*

PATER supreme, quis tuum tem- DAVID
 plum incolet?
 Dic, oro, monte quis acquiescet in tuo?
 Qui purus omni a labe justitiam colit, DEUS
 Qui diligenter curat, ut mentem mala
 A cogitatione servet integram,
 Nec immerentes ore vexat improbo,
 Nec alteri nocere solummodo cavet;
 Sed si quis ullum lædat, auxilio venit,
 Injuriamque prohibet. hic malum, licet
 Ditissimum, licet potentem, negligit;

At

At quos amantes viderit Deum, colit,
 Veretur, observat, loco quamquam infimo
 Jacere cernat rerum egentes omnium.
 Nec, si quid umquam juret, umquam pejerat.
 Non ille fœnori pecuniam daret,
 Illamve reciperet, licet pauperrimus,
 Ut innocentes opprimat, vel maximam.
 Qui servat hæc, immobilis semper manet,
 Deoque carus vivit, & mortalibus.

A R G U M. P S A L. X X I I I.

*Gloriatur, se, ac sua omnia Deo curæ esse: & demonstrat,
 quam beati sint ii, qui iuste cum fide, ac pietate vi-
 tam degunt, & sese in servitutem Deo dicant.*

REX cælitum est pastor meus;
 Nihil boni deerit mihi.
 Uberrimis in pascuis,
 Amœna propter flumina
 Me spiritus sanctissimi
 Aura beata recreat,
 Dulcique mentem pabulo
 Nutrit suæ scientiæ.
 Miserrimus animus meus
 Dum longius abit a Deo,
 Erraverat procul a via,
 Quæ ducit ad cælestium
 Oras beatas. at Deus
 Meæ misertus miseræ,
 Benignitate maxima
 Quæsiuit illum ultro, & sui
 Reduxit ad caulas gregis.
 Si sola solus per loca
 Inermis eam, ubi plurima
 Imago mortis territat,
 Interritus perrexero,
 Custode securus Deo.

Me virga, pastor optime,
 Coërcet errantem tua:
 Ne gravius offendar cadens,
 Tuo bacillo fulcior.
 Me mensa roborat tua,
 Me dulcis exhilarat calix
 Tuus: oleo foveor tuo.
 Nec me, pater dulcissime,
 Per has inexplicabiles
 Vias euntem deferēs
 Umquam, sed ad tuam domum
 Duces, ubi vita fruar
 Et sempiterno gaudio.

A R G U M. P S A L. XXX.

Gratias agit Deo, gravissimo morbo liberatus.

TE SEMPER efferam, pater sanctissime,
 Cantu meorum carminum,
 Qui me tenébris inferorum, & horrida
 Leti extulisti janua.
 Tua benignitate perfectum est, meis
 Ne risus hostibus forem.
 Domine, pia prece invocatus tabido
 Morbum expulisti corpore.
 Jam jam sub imas irè terras cœperat
 Mærens anima, jam nexibus
 Soluta cari corporis dulcissimas
 Linquebat oras ætheris;
 Cum restituta vivere, & jussa est frui
 Lucis cupito munere.
 Adeste, castæ virgines, homines pii,
 Adeste, mecum laudibus
 Deum benignum tollite, agite gratias,
 Quantas potestis maximas,
 Incomparabili illius clementiæ.
 Ut vere nimbus uvido

Vix ortus evanescit, Aquilonis feri
 Si spiritus supervenit;
 Sic ira sancti Numinis brevissima est:
 At illius benignitas
 Semper salutem, semper hominibus piis
 Sincera præbet gaudia.
 Quod si quid umquam incommodi intervenerit,
 Deo favente celeriter
 Multiplicatis commodis rependitur.
 Verum ipse victis hostibus,
 Et constituta pace, cum mihi omnia
 Feliciter succederent,
 Demens ad hunc modum loquebar: Nulla vis
 Me, nulla jam potentia
 Dejicere poterit hoc statu rerum optimo.
 Tu scilicet regnum meum,
 Measque fortunas ita stabiliveras,
 Ut montis instar omnibus
 Habere visa sint. at hoc nulla mihi
 Virtute contigerat mea,
 Sed liberalitate maxima tua:
 Quod ne mihi ignotum foret,
 Illamque stultam opinionem ut ponerem,
 Paullisper aversus mihi
 Memet reliquisti, Domine; suntque illico
 Mutata, versaque omnia.
 Tum lacrimans, vocesque lamentabiles
 Fundens, Quid, inquam, maxime
 Rex cælitum, quid vita proficiet mea
 Restincta morte tam cita?
 Ecquid sepulcro lingua condita poterit
 Cantare nominis tui
 Laudes? tibiye docta dextra psallere?
 Ne, quæso, supplicis tui
 Novissimo in casu precem contemptam habe,
 Sed pestilentem corpore
 Depelle morbum de meo. Sic lacrimans
 Orabam: at ipse tristibus

Aurem querelis admovens, pro lugubri
 Mærore læta gaudia,
 Pro fœditate vestium squalentium
 Vestem dedisti candidam.
 Itaque tibi ingenium meum, & studia mea,
 Meamque vocem consecro:
 Semper tibi laudes cithara dicet mea,
 Semper tuam clementiam
 Cantabo, semper gratias tibi maximas
 Agam, pater sanctissime.

A R G U M. P S A L. XLII.

Exponit, in quanta sollicitudine, ac dolore esset, cum Hierosolymis ejectus a Saule, neque templum augustissimum cum reliquis civibus celebrare, neque sacrificiis solemnibus interesse posset.

UT CERV A fontem anhela quærit anxie,
 Quam vis canum sagacium
 Vexavit, urit arva dum Sol igneus;
 Sic te, pater dulcissime,
 Desiderat anima mea, cor meum tuam
 Sic expetit præsentiam.
 O si nivea lux illa fulgeat mihi,
 Cum liceat ad templum Dei
 Adire, & hymnos Numini augustissimo
 Cum gente sancta dicere!
 Noctes, diesque lacrimæ tristissimæ
 Fuere pro cibo mihi,
 Dum continenter sciscitantur impiæ
 Gentes, Deus meus ubi sit.
 Cur ille, dicunt, exfulem servum suum
 Tantis relinquit in malis?
 Jam fracta virtus ponderi succumberet
 Rerum asperarum, nisi bona
 Fulciret illam spes, & animum reficeret
 Jucunda cogitatio,

Nimi-

Nimirum adhuc tempus fore, cum ad amabilem
Redibo lætus patriam.

Tunc me meorum multitudo civium
Immensa gratulantium

Templum Dei deducet ad sanctissimum :

Tunc civitas clamoribus
Faustissimis sonabit, omnia tinnulis
Late sonabunt plausibus.

Ergo bona tibi tanta, o anima mea, a tuo
Promissa cum scias Deo,

Cur non dolori jam modum figis? mihi
Cur omne tollis gaudium?

Committe jam, committe præsentissimo
Tuam salutem Numini;

Nam liberati ab omnibus malis adhuc
Agemus illi gratias.

Hæc sæpe mecum colloquor: sed intimis
Resurgit in præcordiis

Quandoque tanta vis doloris anxii,
Vix ut queam resistere.

Quapropter ad tui memoriam nominis
Amabilem sæpissime

Recurram, o unica spes mea, o lux, & salus,
Carumque solamen meum:

Dulcescet illa amaror omnis; & animo
Illa eluet curas meo.

Quamquam paterna sum fugatus a domo,
Vastasque solitudines

Jordanis, aviosque saltus Hermoni,
Inhospitalem & Mizarum

Exsul peragro, rerum egenus omnium,
Numquam tamen tui, pater,

Non meminero, numquam effluet animo meo
Dulcissimum nomen tuum.

Eheu dolorem urget dolor, neque ulla fit
Laboris intermissio.

Ut densus imber, visque sæva grandinis
Ingente glomerati agmine

Cum

Cum turbulento decidunt ex æthere,
 Magnis & omne motibus
 Cælum quatit tonitruum horrifonus fragor,
 Sternuntur agri, sternitur
 Seges virescens, rura plenis omnia
 Natate fossis rusticus
 Miratur; heu tali, pater, miserum agmine
 Gravium malorum usque obruis.
 Sed tu serena placidus intueberis
 Me fronte tandem, & candida
 Lux pellet horridas tenebras: interim
 Manente nocte desinam
 Laudes tibi numquam canere, numen tuum
 Numquam precari desinam.
 Dicam tibi flets, O salus, o lux mea,
 Cur tamdiu immemor es mei?
 Cur lacrimis, dolore, luctu maceror,
 Dum vexat hostis barbarus?
 In frustra corpus omne concidunt meum,
 Et me miserrime enecant,
 Dum continenter sciscitantur impiæ
 Gentes, Deus meus ubi sit.
 Cur tristis es, anima mea? cur numquam mihi
 Per te licet quiescere?
 Committe jam, committe præsentissimo
 Tuam salutem Numini;
 Nam liberati ab omnibus malis adhuc
 Agemus illi gratias.

A R G U M. P S A L. C.

*Hortatur omnes mortales, & præcipue Judeos, ut me-
 mores sint beneficiorum Dei, qui nos creavit, regit,
 ac tuetur, ut numquam intermittendæ sint gra-
 tiarum actiones.*

UR B E S, & agri, cantibus
 Sonate, læta maximo
 Servite mente Numini:

Lætis

Lætis adite plaufibus
 Ad atria ejus aurea.
 Ipse, ipse verus est Deus,
 Terræ, polique conditor;
 At ceterarum gentium
 Non dii, sed aurum, & marmora.
 Tu nos, pater sanctissime,
 Tua benignus dextera
 Finxisti: oviculæ nos tuæ
 Sumus: tuæ scientiæ
 Dulcissimo nos pabulo,
 O pastor optime, nutriens
 Aeterna donas sæcula
 Vitam beatam ducere.
 Ergo Deum canamus, o
 Viri, & pudicæ feminæ:
 Viri, & pudicæ feminæ,
 Adite sancti januas
 Templi sonantes dulcia
 Carmina. sonent late omnia
 Nomen Dei sanctissimum;
 Nam dulcis, & rerum omnium
 Amabilissimus est Deus.
 Absumet ignis sidera,
 Tellus peribit; at Dei
 Mirabilis clementia,
 Et veritas semper manent.

A R G U M. P S A L. CXIII.

Hortatur ad hymnos canendos Deo, prædicans ejus potentiam, & providentiam misericordiæ plenam.

A DESTE, castæ virgines, pueri integri,
 Adeste, mecum laudibus
 Efferte nomen Numinis sanctissimi.
 Dum Sol per oras ætheris
 Cursu volubili rotabitur, diem
 Aegris ferens mortalibus;

O

Mino-

Minora dum micabit inter sidera
 Luna occidente jam die,
 Ab Indo ad ultima Britanni litora
 Illustre sit nomen Dei.
 Non universis ille tantum gentibus
 Sua imperat potentia,
 Sed cælites, cælique supra maximum
 Se tollit altus verticem.
 Hinc pater acuto cuncta lustrat lumine:
 Non stellifer quidquam polus,
 Non alma quidquam terra continet, neque
 Pontus eam circumvagus,
 Nil pandit aër liquidus, occultat nihil
 Crassa inferorum obscuritas,
 Mortalis ullus denique nihil pectore
 Servat profundo conditum,
 Quod ille rector maximus cælestium
 Non cernat omni tempore.
 Ipse & potentes, mente inani lucida
 Perambulantes sidera,
 Vindex ad imos usque trudit inferos;
 Et pauperes in infimo
 Gradu jacentes principum in solio locat
 Sua benignus dextera:
 Ipse & pudicam liberorum garrulo
 Hilarat puellam examine,
 Quæ prole sine dulci diu in tristissimo
 Mærore vitam traxerat.

A R G U M. P S A L. CXIIII.

*Hymnus est elegantissimus, in quo celebrat prodigia, quæ
 Deus edidit, cum Hebræos ab Aegypto traduceret in
 regna Cananæorum.*

CUM liberata servitute barbara
 Judæa gens Aegyptiorum finibus
 Exiret, illamque Deus ipse duceret,
 Fugé-

Fugere fluctus æquoris perterriti,
 Jordanis unda retro fugit, & stupens
 Gens illa vidit exsilire maximos
 Montes, ut agni prata per virentia
 Saliunt novelli, lacte dulci ebrui.
 Quid accidit, mare, tibi, cur perterritum
 Fugeres? ocelle fluminum, quid accidit,
 Cur pavidus ad fontem recurreres tuum?
 Vos, quæso, montes maximi, quid impulit
 Inusitatis exsilire motibus?
 Sensere magni Numinis præsentiam
 Montes, & unda fluminis, & altum mare;
 Sensere dura saxa solitudinum,
 Cum bis ea fontes verteret in uberes.

D E I N S C R I P T I O N E
 Q U I N D E C I M H Y M N O R U M ,
 Q U I S E Q U U N T U R .

TER quinque, qui sequuntur, Hymni, Cantica
 Graduum vocantur; istiusque nominis
 Quæ vis in isto sit loco, jam plurimi
 Interpretantes protulere plurima;
 Sed illa sic incerta, fabulosaque,
 Ut ipse malim confiteri libere,
 Nescire me, quod nescio. tu, candide
 Lector, quod istis continetur Canticis,
 Dum diligenter explicamus, obsecro,
 Attentum animum adhibe, tametsi inscriptio
 Quid ipsa sibi velit, explicare non datur.
 Nam totque tantaque poteris cognoscere
 In his poëtæ versibus sanctissimi,
 Vitam beatam maxime attingentia,
 Ut curiosus sis licet, animo tamen
 Aequo ferendum sit, quod unum hoc nescias.

ARGUM. PSAL. CXX.

Queritur vir sanctus, se patria pulsum inter homines improbos, & fraudulentos vitam agere.

O PPUGNAT hostis impius caput meum,
 Measque fortunas: ego
 Contra piarum me tegam scuto precum;
 Non vocibus dexter meis
 Aures amicas admovet semper Deus,
 Ut filio dulcis pater.
 A viperino dente, acerbo a vulnere
 Oris dolosi, Domine, me
 Defende, sæva lingua ne vitam mihi
 Suis venenis auferat.
 Dolosa lingua quem tibi fructum feret?
 Quid turpibus mendaciis
 Lucrabere præter odium Dei, miser,
 Et omnium mortalium.
 Qualis sagitta milite a fortissimo
 Contorta, qualis ignea
 Nutrita vis juniperi olentis caudice,
 Talis venenata impii
 Lingua est. Miser, miser ego jam nimium diu
 Cum gente vivo barbara.
 Me pax juvat, & mutui concordia
 Amoris ardens ignibus:
 At ista gens, de pace cum loquor, nihil
 Crepat nisi necem, & sanguinem.

ARGUM. PSAL. CXXI.

Docet, in periculis ad misericordiam Dei confugiendum esse, qui solus & possit, & velit nos incolumes conservare, & omnibus bonis augere, & cumulare.

DUM me cruentus urget hostis, lumina
 Montes ad altos sustuli,
 Unde ille rerum præpotens pater omnium,
 Terræ, polique conditor,

Fru-

Frustratus hostem barbarum, mittet mihi
 Opem benigno numine.
 Numquam ille sævis impiorum incurſibus
 Tuam finet constantiam
 Labare victam, dormiet numquam tuæ
 Salutis ille negligens:
 Qui civitati præſidet ſanctiſſimæ,
 Numquam proſecto dormiet:
 Hærebit ille ſemper ad dextrum latus
 Fidiffimus cõmes tuum,
 Umbraculique tecum amabilis vice
 Fungetur optimus pater,
 Ne fervidus te tangat aut Sol, aut gravi
 Luna inſalubris lumine.
 Quodcumque ages, ubicumque eris, domi, foris,
 In urbe, in agro, tecum erit
 Semper beatus cælitum rex, & pater,
 Fortunet ut tibi omnia:
 Suaſque tandem ducet ad domos, ubi
 Aeterna vives ſæcula.

ARGUM. PSALMI CX XII.

Solebant omnes tribus Hieroſolyma convenire ter in ſingulis annis ad agendos dies feſtos, & ſolemnes: inducit igitur homines pios gratulantes, veniſſe tempus ejuſmodi conventus, & urbem ſanctam laudibus celebrantes, illicque omnia bona precantes.

O QUALE cepi gaudium,
 Cum dicerent, Adibimus
 Templum Dei ſanctiſſimum!
 Te, magna, viſam, civitas,
 Teſtis, viis, & mœnibus,
 Et civium concordia
 Florentem, & almi Numinis
 Tutela. agris ex omnibus,
 Et oppidis gens plurimæ

In te piorum singulis
 Annis ter ad festos dies,
 Et sacra sancta convenit;
 Ut legibus mandat suis
 Rector supremus cælitum.
 Tu jura claris urbibus
 Legesque das; tu maximos
 Reges alis; te Davidis
 Proles frequentat inclyta,
 Stipata semper nobili
 Turba ducum. precamini,
 Cives boni, bona omnia
 Huic civitati, sit bene,
 Feliciterque amantibus
 Te, mater alma; nec tuis
 Umquam recedat finibus
 Pax, & beata Faustitas.
 Salus meorum civium
 Tua salute nititur:
 Templum Dei sanctissimum
 Te reddit omnibus piis
 Amabilem. igitur usque dum
 Ego vixero, semper tibi
 Bona precabor omnia,

ARGUM. PSAL. CXXIII.

Homines pii ab impiis oppressi misericordiam Domini implorant.

AD TE, beatas qui beatus incolis
 Oras nitentis ætheris,
 Attollo lumina lacrimis manantia,
 Vitæ meæ spes unica.
 Injuriosa verberatus ut manu
 Manus heriles aspicit
 Flens servus, implorans opem domini sui;
 Ut serva servi dextera

Pul-

Pulsata, dominæ dexteram aspicit suæ,
 Sic te, pater sanctissime,
 Nos intuemur maxima fiducia,
 Donec querelis tristibus
 Aures benignas applicans adsis tuo
 Nobis secundo numine.
 Jam, quæso, jam tuere supplices tuos
 Vultu sereno; ista quoniam
 Abominata gens sua superbia
 Nos enecat miserrime;
 Miserrime nos enecat gens impia
 Irrisione, & jurgiis.

A R G U M. P S A L. C X X I V.

Gens sancta præsentis periculo liberata gratias agit Deo.

NISI nos benigni Numinis
 Tutela servasset, piæ
 Nunc dicat urbis incola,
 Nisi nos benigni Numinis
 Tutela servasset, feri
 Invaderent cum barbari,
 Instar leonum, hiantibus
 Nos devorassent faucibus.
 Cum gens veniret impia
 Furens, minasque, & sanguinem
 Spirans, malorum altissimo
 Nos obruisset gurgite.
 Torrens malorum maximus
 Agros, & urbem, & omnia
 Jam perdidisset funditus.
 Supreme cœlitum pater,
 Te sempiternis laudibus
 Servata tollet civitas,
 Quam noluiſti immanibus
 Patere prædam belluis.
 Ut implicata vinculo

Pudica turtur, aucupis
 Crudelis effugit manum,
 Si forte laqueus frangitur;
 Sic impiorum e dextera
 Spem præter ipsi evasimus.
 In posterum anxius timor
 Nostris faceſſat finibus,
 Quando omnium rerum potens,
 Terræ, polique conditor
 Suo benigno numine
 Noſtræ ſaluti conſulit.

A R G U M. P S A L. C X X V.

*Deſcribit ſecuritatem eorum qui omnes ſuas ſpes
 collocant in Deo.*

QUICUMQUE vere ſpes ſuas locat in Deo,
 Immobilis ſemper manet,
 Sionis inſtar, nulla quem ſuo poteſt
 Mutare vis umquam loco.
 Ut ſancta vallo montium circumdata
 Eſt undecumque civitas,
 Sic ipſe rector cælitum dextro pios
 Vallabit uſque numine,
 Illoſque nullis improborum viribus
 Premi diutius ſinet;
 Ne forte virtus fracta rebus aſperis
 Deo recedat a ſuo.
 Fac affluenter manet ad bonos tua,
 Quæſo, benignitas, pater:
 At qui, ſecutus impiorum peſſima
 Conſilia, deſerit viam
 Legum tuarum perditus, illum, precor,
 Ultrice puni dextera
 Utinam Quies, & alma Pax noſtros agros
 Noſtras & urbes incolat.

ARGUM. PSAL. CXXVI.

*Describit lætitiā gentis Hebrææ e Babylone domum
redeuntis.*

CUM liberati barbaræ gentis iugo
Dulcem rediremus domum,
Se somniare quisque, non vero frui
Existimabat gaudio.
O quæ voluptas, quanta nobis commoda
Tuo favente numine
Tum contigere, cælitum rex maxime!
Tum barbarus mirans ait,
En quanta pro salute gentis istius
Pater deorum conficit!
Et magna certe fecit; haud injuriā
Tanto exsilimus gaudio.
Ut Auster udus imbrium vim maximam
Fundens, jugisque collium
Nivem albicantium liquans, suas super
Ripas alit torrentia
Flumina; vagantur illa, lateque omnia
Tenent; ita, pater optime,
Fac, ut tuorum multitudo civium
Plenis viis ad patriæ
Dulces fluat agros, omniaque passim occupet,
Lætoque plausu repleat.
Ut glareoso tristis arvo semina
Mandans colonus, uberem
Si forte messē percipit, gaudet magis,
Quam cultor agri fertilis;
Sic nos per annos septies denos gravem
Et servitutem, & cetera
Passi mala omnia, cum lares amabilis
Reviseremus patriæ,
Cunctis vicissim gaudiis incessimus;
Tuæque, rex sanctissime,

Beni-

Benignitati gratias semper agimus,
Semperque habemus maximas.

ARGUM. PSAL. CXXVII.

*Docet, & domus, & familiæ, & ipsius civitatis salutem,
& custodiam in unius Dei providentia constitutam esse,
& ab eodem victum, & cultum omnibus suppeditari.*

Nisi conjugem Deus bonam, & agrum fertilem,
Dulcesque donet liberos,
Frustra laborat, si quis hæc studio suo
Sese paraturum putat.
Nisi civitatem, & civium concordiam
Defendat optimus pater,
Et civitatem, & civium concordiam
Frustra tuentur principes.
Frustra ad labores ante lucem surgitis;
Frustra laboratis diem
Totum, labores nisi Deus vestros suo
Fortunet ipse numine.
Ipse & parabilem facit victum, & piis
Præbet quietem civibus:
Ipse & frequentat liberis domum; & ipsius
Uxor pudica munere
Contingit, ac decora, & optimis simul
Ornata proles moribus,
Talisque robore, qualis a fortissimo
Sagitta torta milite.
Beatus ille, qui pharetram talibus
Implet sagittis! non ei
Erit timendum, si quod umquam evenerit
Certamen: illum iudices,
Et cuncta civitas, suis cum filiis
Bonum, & beatum prædicant.

A R G U M. P S A L. C X X V I I I.

*Prædicat , in summa rerum prosperitate vitam acturum
quicumque Deum pie , sancteque coluerit .*

BEATUS ille , qui piam sese Deo
In servitutem dedicat ,
Semper paratus exsequi , sanctissimis
Quod ille verbis imperat .
Non is paterna rura inaniter colit ;
Sed quæ feraci semina
Sinu recepit fundus , illa maximo
Reddit colenti fœnore .
Uxor pudica bene regit domum , & optimis
Exornat ipsam liberis ,
Fœcunda vitis instar , apta diligens
Quam curat arte vinitor .
Proles novella crescit , ut virentibus
Oliva pulchra ramulis ;
Et mensa turba garrula circumdata
Cumulat parentes gaudio .
Hæc est piorum vita ; eosque talibus
Remuneratur præmiis
Summi benignitas patris ; quem si coles ,
Urbis sacratæ commodis
Lætus fruëris ; usquedum vivas , tuæ
Prolis beatæ liberos
Florere cernes ; patriis felicitas
Regnabit alma finibus .

A R G U M. P S A L. C X X I X.

*Gratias agit Deo , quod populum suum ab impiis semper op-
pugnatum , salvum , incolumemque semper conservaverit .*

ME barbarorum sæpe vexavit furor ,
Nunc sancta dicat civitas ;
Me barbarorum sæpe vexavit furor
Ab ultima usque origine ;

Sed

Sed nulla vis, nec ullus hostium dolus
 Me quivit umquam extinguere.
 Aravit heu mea terga longis verberum
 Sulcis nefandus barbarus;
 Laboribus me, vinculisque asperrimis,
 Duraque vexavit fame:
 Sed vincla rupit ferrea, & tandem mihi
 Dulcem quietem præbuit,
 Uberrimoque me locavit in solo
 Cælestium summus pater.
 Qui civitatem Numinis sanctissimi
 Vult perditam, pereat male.
 Ut herba tectis orta summis ædium
 Humore vitali carët,
 Nec quit profundiore radices humo
 Agere; itaque ante exaruit
 Percussa sole fervido, quam dextera
 Vellatur alicujus; neque
 Manum replevit ea metens, suum neque
 Sinum, manipulos colligens;
 Nec qui viator præterit, verbis ei
 Bene precatur optimis;
 Talis sit impius hostis, & quisquis pios
 Odit, Deus quos diligit.

A R G U M. P S A L. C X X X.

Precatio est hominis conscientia peccatorum gravissime cruciati, seque misericordiæ divinæ fiducia consolantis.

MALIS profundis obrutus
 Tuam, pater, fidem invoco:
 Ne, quæso, supplicis tui
 Audire vocem respue.
 Si vindicaris omnia
 Peccata, cunctaque exigas,
 Quæ jure debentur tibi,
 Quis sustinebit, o pater?

Quis tam pie, tam puriter
 Vitam colit, quin sit tibi
 Pœnas daturus maximas?
 Incomparabilis tua
 Certe benignitas facit,
 Ut numen a mortalibus
 Tuum colatur. hac ego
 Confusus, auxilium tuum
 Exspecto certum: animus meus
 Et lenitate tua, & tua
 Promissione nititur.
 Non sic morantem languidus
 Exspectat Auroram vigil,
 Qui nocte tota sedulus
 Ambivit urbis mœnia,
 Votis ut omnibus expeto
 Ego te morantem, o refugium
 Mæ salutis unicum.
 Judæa gens, Deo tuo
 Confide; nam Deus tuus
 Benignus & placabilis
 Et promptus est ignoscere.
 Tua ipse peccata omnia
 Delebit, & maculas sua
 Absterget omnes dextera.

A R G U M. P S A L. CXXXI.

*Monet nos exemplo suo, fugiendam esse superbiam, & im-
 portunitatem, atque in sola Dei misericordia spem
 ponendam esse.*

S U P R E M E rector cœlitum,
 Non ipse regium ob decus
 Inflatus efferor, neque
 Perambulans sublimia
 Mentis superbæ somniis,
 Majora viribus meis

Tribuo, tribuere quam decet
 Hominem caducum, inanis &
 Imaginis simillimum.
 Si non modestiam colo,
 Si fumo magnos spiritus,
 Turpissimæ arrogantiae
 Pœnas gravissimas luam.
 Qualis pusillus est puer,
 Quem lacte dulci blandula
 Vix alere desit parens,
 Talis animus, & mens mea est.
 Ut ille totus optima
 Matre acquiescit in sua,
 Sic ipse toto pectore
 Ex caritate pendeo
 Cœlestis optimi patris.
 O te beatum, quisquis es,
 Qui spem tuam in Deo locas!

A R G U M. P S A L. C X X X I I.

*Describit studium Davidis in parando loco, ubi templum
 edificaret. Inducitur etiam Deus loquens, ac promittens,
 familiam Davidis sempiterno regno potituram; quod
 quidem perfectum est CHRISTO rege cœlitum, atque
 hominum constituto.*

S Is memor usque pii, Rex maxime, Davidis, &
 quam
 Cives in omnes mitis exstiterit suos.
 Ille tui sancto incensus juravit amore,
 Votumque lingua nuncupavit hoc modo:
 Ne tibi sim carus, vita mihi carior ipsa,
 Neu verba posthac supplicantis audias,
 Ante meæ si cara domus ad limina adibo,
 Oculosve somnus ante clauferit meos,
 Quam præclara tuo fuerit, pater optime, templo,
 Tuisque dedicata sacris area.

Sic

Sic ait, & parvo post tempore dedicat illam,
 Qua se beatis silva campis porrigit,
 Cum tu clara prius Bethleemi signa dedisses.
 Tuam introibimus, pater, domum, tua
 Perpetuo castis venerantes numina sacris.
 Tu mansionem dexter ad certam veni,
 Mysticaque arca vagans stabili jam sede quiescat:
 Fac, ut sacerdos mente pura te colat,
 Et sua cuique pio da gaudia, neve tueri
 Omitte prolem Davidis tui inclytam,
 Quam patris aurato in folio tu, sancte, locasti.
 Juravit ille, pejerare qui nequit,
 Omnipotens dulci affatus sic Davidem amore:
 Tua sedebunt sede liberi tui;
 Qui si constantes in religione manebunt,
 Quam Mosis ore sanximus, neque inclyta
 Fœderis antiqui violarint jura, nepotum
 Serie propago nobilis longissima
 Dulci pace fruens folio regnabit avito.
 Sionis arcem præfero cunctis locis.
 Hic ego longa libenti animo per sæcula degam:
 Hic supplicantium preces ego civium
 Audiam, & optanti mea sancta oracula pandam.
 Florebit agris fructuum lætissima
 Omnigenum ubertas, atque hinc procul omne fugata
 Per ævum egestas exfulabit horrida.
 Casta sacerdotes ornabit vita, colentque
 Domos piorum pura semper gaudia.
 Ac veluti lauro pulchræ densissima silva
 Radice ab ima pullulat, sic Davidi
 Candida succrescet proles, quæ splendida facta
 Parentis augeat optimi: neque hostium
 Ulla domum poterit vis hanc evertere; non si
 Conjuret omnis impiarum gentium
 Barbaries latas per terras didita. cunctis
 Optatus ille piis fluet ab origine
 Ista, qui populos omnes, & maxima ponti
 Aequora, globosque siderum micantium,

Et divos supra cæli convexa morantes
Mecum gubernet sempiterna ad sæcula.

A R G U M. P S A L. C X X X I I I.

*Commendat concordiam , & sanctam animorum inter se
conjunctionem .*

O QUAM beatum est pacis insolubili
Fratres ligari vinculo !
O qualia bona , & quanta secum gaudia
Apportat alma Caritas !
Quales odores spirat unguenti liquor
Stillans Aaronis sacro
E vertice aureas ad oras vestium ,
Tales odores candida
Pax , atque amoris mutui concordia
Afflant piorum mentibus .
Ut ros Sionis decidens jugum , & avia
Hermonis alti pascua
Fœcundat , ita quas incolit domos pia
Pax , ditat omnibus bonis .
Nam degit ubi Pax , & beata Caritas ,
Ibi cælitum degit pater .

A R G U M. P S A L. C X X X I I I I.

*Hortatur Levitas , & alios viros religiosos , qui noctu vi-
gilias agebant in templo , ut precibus , atque hymnis
Deum venerentur .*

D U M nox favet , suoque nos silentio
Invitat , agite laudibus
Deum efferamus , ædis o sanctissimæ
Casti , beatique incolæ .
Tollamus agite supplices simul manus ,
Adytisque in intimis Deum
Aures amicas applicantem plurima
Prece invocemus , ut sua

Ope fospitet cives, bonaque det omnia
Larga benignus dextera.

A R G U M. P S A L. C X X X V I I.

Gens Hebræa in Babyloniam abducta commemorat hoc dulcissimo carmine luctum, & mœrorem suum, & prædicat excisionem imperii Chaldæorum.

DUM nos ferarum gentium crudelitas
Desideratæ patriæ dolci solo
Exterminatos detinet, juvat procul
A civitatis barbara frequentia
Sedere solos sola propter litora
Euphratis. hic comantium nostras lyras
Suspendimus ramo salicum, & uberrimam
Vim lacrimarum fundimus, tui, Sion
Dulcis, recordantes, tuamque, maxime
Rex cælitum, orantes opem ore supplici.
At interim adiens pastor errantis gregis
Cantate nobis, ait, aliqua de canticis
Vestris: quid istæ pendulæ tacent lyræ?
Quî nos queamus, obsecro, animum inducere,
Ut canticum sanctissimum nostri Dei
Cantemus istis exfulantes in locis?
Si oblitus umquam fuero, sancta civitas,
Tui, mea quoque oblita dextra psallere
Amabiles numquam lyra eliciat sonos.
Adhæreat lingua mea faucibus meis,
Ne canere possim, nisi ego meminero tui,
Nisi cuncta acerba erunt mihi, & amarissimo
Amariora felle, donec mœnia,
Tuumque templum restituta videro.
At tu, nefanda facta qui mortalium
Ultrice punis dextera, tæterrimi
Idumæorum sceleris usque sis memor;
Qui, dum periret civitas tua, impios
Hostes furentes vocibus nefariis

Sic incitabant: Pergite agedum, & omnia
 Vastate; ferro, & igne cuncta evertite.
 Babylon superba, & omnium miserrima,
 Beatus is, qui talibus pro injuriis
 Te digna solvet præmia, atque idem tibi
 Large reponet, parvulos a pectore
 Natos revellens matrum, & illos aspera
 Ad saxa frangens, teque funditus eruens.

ARGUM. PSAL. CXLIII.

*Gratias agit Deo, cujus benignitate hostes bello superare
 soleat, & ipse auxilium implorat adversus
 impias nationes.*

AETERNE mundi Domine, quas grates tuæ
 Clementiæ possim agere? vel tuum quibus
 Efferre nomen laudibus sanctissimum?
 Tu præliari dexteram meam doces,
 Et omnium discriminum fidissimus
 Comes per hostes obvios, & horrida
 Per arma tutum ruere, & incolumem facis.
 Tu civitates subjicis meas mihi,
 Latisque donas imperare gentibus.
 Domine, quid est homo, quod honore maximo
 Dignaris illum, & tam benigne amplecteris?
 Homo est imago vana, & umbræ somnium
 Inanis, ipsa inanitate inanior.
 Descende cælo, & irruentes hostium
 Acies coërce fulminante dextera:
 Illos procellis, igne, grandine dissipa,
 Illos sagittis perime; nosque jam obrutos
 His nationum barbararum fluctibus
 Tuere. summe Rex, tuas laudes ego
 Cantabo semper; tibi cithara semper mea
 Hymnos sonabit. tu salutem regibus
 Donare gaudes: Davidem tu maximis
 Periculorum liberaſti casibus.

Tu nunc furores impiarum gentium
 Compesce, quas nefanda semper dicere
 Juvat, nefanda semper agere: fac, pius
 Miles triumphum nobilem referat domum;
 Fac, alma pax, quiesque nostris finibus
 Regnent tumultu barbarorum liberæ.
 Proles novella crescat agris omnibus,
 Ut valle myrtus avia nitentibus
 Se ramulis subjicit, amica limpida
 Rigata fontis lymphula. sint virgines
 Nostræ decoro corpore spectabiles:
 Sint plena semper horrea bonis frugibus:
 Plenis redundet cella semper doliis,
 Redundet oleo, melle, pomis dulcibus.
 Sint prata gregibus testæ fecundissimis,
 Fortes juvenci plaustra onusta ducere,
 Fortes feracem glebam aratro findere.
 Neu sævus hostis nostra rumpat mœnia;
 Neu patriæ jucundæ amabiles agros
 Abducta gens relinquat, aut civilibus
 Sonent plateæ iurgiis: Ter & amplius
 Beata gens, quæ talibus fruitur bonis!
 Beata gens, quam maximus cælestium
 Pater suo præsens tuetur numine!

PARAPHRASIS IN CARMEN DAVIDIS
 DE MORTE SAULIS JUDAEORUM REGIS,
 ET JONATHAE EJUS FILII:

URBES, & agri, fundite
 Lamenta, tristes sidera
 Ad alta voces tollite:
 Nostrum decus gens impia
 Exstinxit; altis montibus
 Gens clara bello, procidit:
 Ne, quæso, fama; compitis
 Hæc Ascalonis, aut Gethi
 Perfer; puellas hostium

Ne tanta clades ad choros,
 Cantusque lætos excitet.
 Abominata Gelboë,
 Nec ros, nec imber educet
 Herbam tuam, neque in tuis
 Jucunda vitis, aut seges
 Pubescat umquam montibus.
 Hic heu relictis parmulis
 Phalanx piorum militum
 Fugata turpiter cadit:
 Hic dux cruento in pulvere
 Procumbit, ac si non foret
 Gentis piæ rex inclytus.
 Sagitta numquam Jonathæ,
 Cum sæva obiret prælia,
 Ictus ferebat irritos,
 Sagitta velox, fortium
 Potare docta sanguinem:
 Nec hostis umquam vel pede,
 Vel equo tulit sese obuius
 Impune, cum Saules manu
 Ensem rotaret impigra.
 Saules parens, & Jonatha
 Parentis inclyti decus;
 Jucundi, atque amabiles,
 Vos non diremit impiæ
 Vis dura mortis, copula
 Quos vita dulci junxerat.
 Non fortior vobis leo
 Errat Libyffis vallibus,
 Regina non avium ocyor
 Vobis, fugacem præpete
 Penna columbam persequens.
 Vos, o decoræ virgines,
 Quas induebat coccina
 Rex veste, quas monilibus
 Ornabat aureis, date
 Vestro misellæ lacrimas

Regi; misellæ, tristibus
 Sonent querelis omnia.
 Ut militum ferocium
 Infracta virtus concidit!
 Ut Jonatha fortissime,
 In montibus tuis jaces
 Confossus alto vulnere!
 Has fundo lacrimas tibi,
 Et hæc ab imo pectore
 Suspiria, frater mihi
 O luce cara dulcior,
 Amate Jonatha mihi,
 Quantum nec ardens candidam
 Amans puellam deperit,
 Quantum nec unicam parens
 Tenella natam diligit.
 Ut militum ferocium
 Infracta virtus concidit!
 Ut Jonathas acerrimus
 Parente cum fortissimo
 In montibus cæsus jacet!

A D L E C T O R E M.

HÆC nostra, lector Christiane, carmina
 Sic temperavimus favente numine
 Divino, ut ipsa cum legas, sit idem fere,
 Ac si poëtæ Davidis sanctissimi
 Hymnos legas; tametsi enim neque reddita
 Fuere verbis verba, neque nobis fuit
 Religio, multa addere, bonam, & certam tamen
 Spem habemus, additum nihil, quod ab ipsius
 Abhorreat sententia vatis, nihil,
 Obscura quod non monstret instar luminis,
 Aut pulchritudini poëmatis aliquid
 Decoris addat, virgini pulcherrimæ
 Quale decus addunt arte purpureæ rosæ,
 Violæque flavis crinibus circumdatæ.

Quod si labores hos meos perspexero
 Fuisse gratos, & legentium favor
 Scribentis adjuverit, ut æquum, industriam,
 Ultro recipio, & tibi meam adstringo fidem,
 Curam mihi hanc unam fore antiquissimam,
 Ut quæ reliqua sunt Davidis poemata,
 Oratione pura, & arte musica
 Ornata possint mox Latinis auribus
 Intelligi. hoc ego ut queam cito exsequi,
 Utinam optimi faveat benignitas Dei;
 Quod oro, votisque omnibus equidem expeto,
 Non in meæ, sed in ipsius spem gloriæ.

AD ALEXANDRUM FARNESIUM
 CARDINALEM AMPLISSIMUM.

DUM se alii mediæ per amica silentia noctis
 Dulci sopore recreant,
 Hæc ego Jessiadæ cithara mage dulcia somno
 Meditans canebam, dum dies
 Clara superveniens taciturnas pelleret umbras,
 Carissimas umbras mihi;
 Quæ me senserunt noctes vigilare beatas,
 Dum primus ipse mystica
 Davidis ad Latias deduco carmina Musas,
 Piiisque grata concino;
 Non Jovis insani referens male sanus amores,
 Non ebriosa Liberi
 Orgia, non ludos Phœbi, execrandave sacra,
 Sed maximi laudes Dei,
 Tergeminum quem cælicolæ venerantur & Unum;
 Qui siderum vagantium
 Multiplices cursus, qui magnum temperat æquor,
 Et omnium mortalium
 Omnia facta videns sua justis præmia reddit,
 Suasque pœnas improbis
 Irrogat, & cunctas animalia cuncta per oras
 Alit benigno numine,

O utinam hæc discant pueri, castæque puellæ,
 Mentefque sanctioribus
 Formentur studiis, dum parva, & mobilis ætas.
 Quid, o parentes, quid juvat
 Futilibus nugis, & turpi carmine vestros
 Contaminare liberos?
 Cum liceat sanctos illis versare poëtas,
 Scientiæque pabulo
 Divinæ teneros animos nutrire, veneno
 Dulci relicto, quo malo
 Nullum aliud magis esse nocens puerilibus annis
 Videre prisca sæcula,
 Quamvis illa forent caligine consita, nec dum
 Perfusa vero lumine.
 At tu prudentem juvenili ætate senectam,
 O patriæ decus inclytæ
 Farnesi, æquiparans, post magna negotia, quando,
 Audire fessus nobiles
 Regum Legatos summis de rebus, amœnos
 Mirandula doctissimo,
 Maphæoque tuo comitatus te abdis in hortos,
 Et otio dulci juvat
 Mollibus & studiis duros finire labores,
 Tunc nostra, quæso, carmina
 Perlege, nec tu Flaminii magis illa putato,
 Quam regis illustrissimi,
 Qui bello insignis, pietate insignior, hostes
 Inter, ferociaque agmina,
 Seu positis armis tranquilla pace quierat,
 Amore sancto percitus
 Aeterni regis laudes, & maxima facta
 Tali canebat carmine.

IN LAUDEM
M. ANTONII FLAMINII
EPIGRAMMATA

Ab aliquibus BASILIO ZANCHO tributa.

I.

S Acra Syram canit ad citharam quæ carmina David,
Ad citharam hæc recinit Flaminius Latiam.
Utraque, docte, legens dices, In utroque relucet
Par linguæ candor, par pietas animi.
Creditur ille quidem sancto cecinisse furore
Percitus: hic eodem digna furore canit.
Lectori esse rudi poterit sed carior, est quo
Clarior obscuro Davide Flaminius.
Magno magna Deo debetur gratia, cujus
Præclarum hoc magno numine surgit opus.

II.

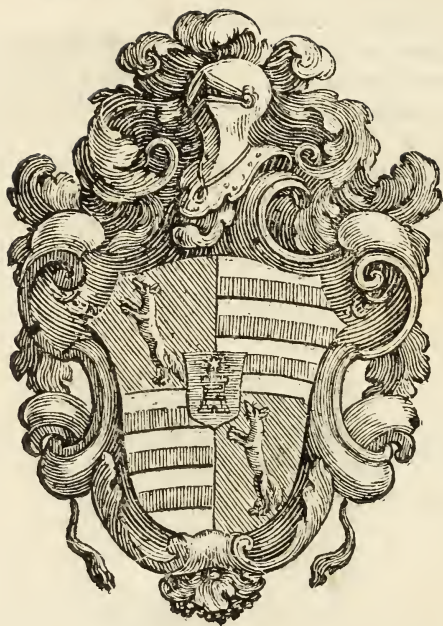
S Anctæ Palestino quæ sunt tibi condita versu,
Edidit hæc doctus carmina Flaminius.
Hoc duce sacra colent Musæ jam templa Latine,
Hactenus a templis quæ procul abfuerant,
Errare in silvis assuetæ, ac montibus altis,
Turpis eas vatium quo furor impulerat.
Quam decet hæc castas ornari veste puellas!
Quamque decent sanctas carmina nostra deas!
Ausus erit dein quisquis eas violare profanus,
Obscæno maculans ora pudica sono,
Sentiet iratas merito sævire Camænas,
Flagitiique feret præmia digna sui.
At tibi Pierides sanctæ, divine Poëta,
Munera dent magna pro pietate tua;
Largius ut manans divina hæc vena salubres
Davidis e puro flumine fundat aquas.

Cygnea

III.

Cregnea Flaminii fuit hæc vox morte sub ipsa,
 Quam sanctus vates fudit ab ore pio.
 Non hos versiculos mendax huic Musa, sed alm
 Dictavit verax Spiritus, osque Dei.
 Ut nihil illa canit nisi falsum, ita nil nisi verum
 Divinus novit Spiritus iste loqui.
 Hauserit hunc quisquis, sibi demanasse putabit
 E cælo verum nectar, & ambrosiam;
 Versiculos tuncque hos longe superasse Maronis
 Sentiet, & docti carmina Mæonidæ,
 Et quæ Flaminii celebrat nunc Roma poëtæ
 Carmina vel priscis æmula carminibus;
 Ille sibi valde doluit quæ scripta fuisse,
 Sanctus eum postquam Spiritus hic monuit.

M. A N T O N I I
F L A M I N I I

CARMINUM SACRORUM

LIBER; QUI ET OCTAVUS.

TORQUATO BEMBO.

IMPULIT me tacita quædam vis, Torquate Bembe, quærentem cuiusnam harum M. Antonii Flaminii piarum precationum, & aliquot item Carminum, quæ moriens fecit, Editionem dicarem, ut tibi uni ex omnium numero, qui hoc studiorum genere delectantur, id munus deberi existimarem. Nam quum id facere instituissem, ut neminem nisi qui & viventem Flaminium dilexisset, & mortuum quoque summa pietate, & grata memoria prosequeretur, eligerem, qui hoc, quidquid est, & libenter susciperet, & susceptum foveret, occurristi tu ex omnibus qui utrumque hoc posses cumulate præstare. Tu enim jam inde a teneris annis Flaminium semper dilexisti: tu majorum exemplo illius amicitiam omni officiorum & amoris genere coluisti: tu illius scripta, quæ cum alias, tum vero postremis hisce temporibus publicavit, & apud te, tamquam & doctissimi, & tui amantissimi hominis habere, & summis laudibus efferre non destitisti: ut vel hinc ab omnibus facile cognosci possit, quam accuratus in avitis amicitiiis non tuendis solum, ac conservandis, verum etiam in dies augendis, & esse, & haberi velis. ac ne id quidem ullo pacto prætermiserim, quod nominis tui gloria, quæ tum clarissimi & amplissimi avi tui recenti recordatione, tum propriis & his præclaris quidem animi tui dotibus insignis, eo etiam pervenit, ut longe altius progressuram nemo non speret; non parvi ad Flaminii decus & gloriam referre existimandum est, ejus scripta illi commendari, qui inter omnes & auctoritatis & gratiæ primum locum teneat. Quare jure hoc mihi, & non sine summa ratione videor effecisse. Quod si viventi illi dicandi, cui vellet, Operis editionem data esset optio, haud alium quemquam quam te ipsum aptiorem reperire potuisset. Itaque etsi ea
homi-

hominis conditio fuit, ut nec quæ in animo habebat, emit-
tere, nec quæ olim emiserat, ut absoluta undique legeren-
tur, efficere potuerit, ac quod hoc etiam pejus, infelici-
usque est, eorum quæ jam absolverat non pauca furto do-
mestico interciderint: illud tamen non mediocre in tam
gravi iactura solatium est existimandum, quod ubique a
viris & doctrina, & omni morum optimorum genere præ-
ditis, quantum in iis est, sedulo ac diligenter curatur,
ne tam clara hominum luce digna scripta diutius in tene-
bris occultentur; neque alia certe de causa Donatum Rul-
lum virum optimum & ipsius Flaminii amantissimum, qui
morienti Romæ adstitit, tantopere in iis cōquirendis labo-
rare existimarim, nisi quod & pio quodam in defunctum
amore, & singulari in ejus studiosos benevolentia ducatur.
Scripsit autem plura vir pius, & divinarum humanarum-
que litterarum peritissimus, plura e Græca in nostram lin-
guam transtulit, quæ cum omni antiquitate contendunt:
sed illa vel in primis supra illorum etiam qui antiquitus
hac laude floruerunt præstantiam sunt habenda, quæ in
duodecimum Aristotelis de Prima Philosophia librum ad
Paullum III. summa cum eruditionis & doctrinæ laude,
tum styli elegantia & gravitate conscripsit: in quo libro
interpretando nos ita hominis ingenium admirari oportet,
ut palmam, siqua his, qui de Græcō vertunt, debetur,
huic uni facile tribuendam esse intelligamus. Quid autem
ea commemorem quæ super Psalmos tum versu, tum solu-
ta oratione pari felicitate tractavit? nimirum si ea specte-
mus quæ in iis duo & triginta sunt Psalmis, quos per
Paraphrases ad Paullum Pontificem Max. soluta oratione
conscripsit, vel in ea explanatione qua ad Alexandrum
Farnesium omnes prorsus complexus est, cum iis quæ a
veteribus Theologis scripta sunt, tum sententiarum gravi-
tate, tum verborum elegantia meritō conferri possunt: Si
vero quos versibus transtulit consideremus, ita Latinis figu-
ris illustravit, ut neque numerorum concinnitate, neque
modorum suavitate, quæ in Hebræa maxime lingua senti-
antur, carere passus sit. ne nunc Eclogas, Elegias, &
numquam satis laudata Epigrammata commemorem, quæ
ille

*Ille priscorum poëtarum æmulatione , non odii felle subama-
 ro , sed perdulci quadam suavitate claudebat . quæ omnia
 eo a me dicuntur , quo facilius possint omnes intelligere ,
 quam singulare nostra hæc tempora beneficium a Deo sint
 Opt. Max. consecuta . Tulerat superior illa patrum & avo-
 rum nostrorum ætas , non mediocri laude digna ingenia
 Antonium Panhormitam , Altilium , Jovianum Pontanum ,
 & Jacobum Sannazarium : tulit hæc , ne illi ulla in par-
 te posset invidere , Petrum Cardinalem Bembum , Tor-
 quate , Joannem Cottam , Andream Naugerium , hunc
 ipsum Flaminium , & postremo Hieronymum Fracastorium ,
 qui suis scriptis , quæ cum omni antiquitate contendunt ,
 illud præstat , ut nostrum hoc sæculum , aureo illo , quo
 artes omnes & facultates , atque in primis Latine lingue
 puritas & elegantia florebat , nihilo inferius esse existime-
 tur . ut jam nihil sit , quod in hoc genere aut cultius , aut
 copiosius desiderari queat . Flaminium autem noster , etsi
 factorum iniquitate multo celerius quam oportuit , nobis
 surreptus est , cura tamen ac benevolentia hominum adhuc
 spirat ac vivit in iis scriptis quæ vel vivens edidit ,
 vel moriens reliquit : & quæ illum eripuit mors , præ-
 clara ac æternitate digna illius ingenii non potuit obscu-
 rare monumenta . Itaque ne te diutius quam par est , Torqua-
 te , morer , utpote qui hæc omnia melius intelligis , quam
 aut ego , aut alius quisquam possit explicare , illud vere
 dicam , hoc , quidquid est muneris , Reginaldo Polo Cardi-
 nali amplissimo , quocum familiari convictu Flaminium vi-
 xit , a nobis deberi . Quod , quum vir ille doctissimus diu-
 tino morbo confectus , moriens extremum esset Deo spiri-
 tum redditurus , is una cum Aloysio Priulo probatæ virtu-
 tis homine , qui Flaminium tota vita quasi se ipsum sem-
 per dilexit , ejus ingenii reliquias collegerit , neque cum
 auctore suo interire passus sit . In quibus tum alia multa
 sunt , quæ in lucem nunc damus , quæ ille jam prope ani-
 mam agens , quadam quasi cygnea voce emisit , tum piæ hæc
 preces , quæ ad Margaritam Valesiam Francisci Gal-
 lorum Regis filiam , & Henrici , qui nunc regnat , sororem ,
 conscriptæ sunt ; quas quum eruditissimus simul & religio-
 sissimus*

ssimus vir Basilius Millanius Cassinas , spectatæ virtutis , & religionis homo , ea de causa edi efflagitaret , ut facilius iis qui a teneris Christiana pietate instituuntur , impertiri possent , non potui honestissimo amici hominis deesse desiderio . Ea vero omnia in lucem emissurus , nullius potius quam tuo , Bembe , patrocinio commendanda esse existavi . Tu , ut omnia nostra soles , hilari animo accipies : ac meam in te , tuosque omnes singularem observantiam non aspernabere . qui hoc , quidquid est , sub tuo nomine ideo emittendum putaverim , ut quoad pius iste libellus manserit , manebit autem diutissime , tamdiu cum eo stet hoc , qualecunque est , perpetuæ meæ erga te observantiæ monumentum .

M. A N T O N I I
 F L A M I N I I
 C A R M I N U M S A C R O R U M
LIBELLUS; QUI ET OCTAVUS,
 A D M A R G A R I T A M
 H E N R I C I G A L L O R U M R E G I S
 S O R O R E M.

I.

UDICA virgo, regiae
 Stirpis propago nobilis,
 Ornata sanctis moribus,
 Et litteris & ingenî
 Decore fulgens, scripsimus
 Hæc, insideret aridis
 Cum longa febris artubus;
 Iis addituri plurima,
 Ni mens gravata corporis
 Laboribus languesceret.

Sed tu, puella candida,
 Cælestis ardens ignibus
 Amoris, ut mens augurat,
 Libentius hunc perleges

Q

Par-

Parvum libellum, sed pium,
 Quam prisca vatū carmina
 Nugis referta inanibus.

II.

P R E C A T I O M A T U T I N A .

J A M noctis umbras Lucifer
 Almæ diei nuntius
 Terra poloque dimovet,
 Simulque nos cubilibus
 Monet relictis, pectore
 Preces ab imo fundere
 Ad templā summa cælitum.
 Oremus ergo supplices
 Fontem perennem luminum,
 Ut sicut omnes aëris
 Illustrat oras, vivido
 Sic nostra corda repleat
 Fulgore Sancti Spiritus,
 Qui nos per hæc contagia
 Puros ab omni crimine
 Traducat ad cælestium
 Sedes beatas. illius
 Nutu gerantur omnia,
 Cibumque sive sumimus,
 Seu quid negotii foris
 Tractamus, aut domi, intima
 Seu mente quid revolvimus,
 Id omne semper gloriam
 Spectet beati Numinis.
 Rector supreme cælitum,
 Quæ mente tota poscimus,
 Hæc omnibus concedito
 Qui corde puro te colunt,
 Et unicum Natum tuum,
 Cum sempiterno Spiritu.

III.

PRECATIO MERIDIANA.

JAM Sol citato fidere
 Suprema cæli culmina
 Percurrit; alma fervidis
 Tellus calefcit ignibus:
 At tu beato lumine
 Accende corda frigida,
 Pater benigne, & omnibus
 Tantos piorum sensibus
 Ignes amoris excita,
 Ut quidquid orbis continet,
 Præ te sit illis sordidum;
 Nec ulla vis hunc fervidum
 Amoris æstum temperet;
 Sed usque crescens omnia
 Convexa cæli transvolet,
 Summoque Patri vinculo
 Nos jungat insolubili.
 Has nos ab imo pectore
 Precationes mittimus
 Tuas ad aures, maxime
 Terræ polique conditor.
 Tu vota nostra numine
 Dextro secunda, idque ad tuam
 Concede nobis gloriam.

IV.

PRECATIO VESPERTINA.

JAM Vesper ortus incipit
 Diem tenébris condere:
 At nos parentem luminis
 Sancti precemur, ne finat
 Noctem suorum mentibus
 Caliginosam irrepere;

Seu dulcis alma recreat
 Sopor quiete languida,
 Seu linquit ille lumina,
 Numquam recedat a piis
 Lux sempiterna cordibus;
 Ut semper in dies magis
 Magisque detur maximi
 Benignitatem Numinis
 Videre mente lucida,
 Et hinc amoris optimi
 Ardere semper ignibus.
 Supreme cælitum Pater,
 Votis tuorum supplicum
 Aures benignas admove,
 Ut senſa cordis omnia,
 Et dicta factaque ad tuam
 Sic dirigamus gloriam.

V.

OPEM CHRISTI IN MAGNA ANIMI
 AEGRITUDINE CONSTITUTUS
 IMPLORAT.

Jesu benigne, fervidas
 Precationes, & mea
 Ne, quæſo, vota deſpice.
 Ut terra Solis ignibus
 Hiulca, ſic animus meus
 Afflictus, æger, aridus
 Dulciſſimum rorem tuum
 Exſpectat. o ſalus mea,
 Refrigerera mentem meam:
 Metus, dolores, lacrimas
 Muta perenni gaudio;
 Ut hæ querelæ flebiles
 Mutentur in laudes tuas,
 Et vox agendis gratiis
 Noctes dieſque perſonet.

Ne,

Ne, quæso, more judicis
 Quid egerim, quid dixerim,
 Quid cogitarim, pondera;
 Peccata sed mea omnia
 Tuo cruore deleas.
 Me vulnere sanet dolor
 Tuorum; amara mors tua
 Cordi meo dulcedinem
 Instillet, ut meam crucem
 Et fortis, & libens feram.

V I.

QUAM SINT BEATI QUI SUMTA SUA
 CRUCE CHRISTUM SEQUUNTUR.

BEATUS ille qui suam
 Tollit crucem quotidie,
 Magnisque JESUM passibus
 Sectatur! illum maximus
 Cælestium Pater sibi
 Adoptat ultro filium,
 Eique donat Spiritum
 Peccata delentem omnia,
 Hereditatis inclytæ
 Pignus beatum. is intimo
 In corde miros excitat
 Patris amores optimi:
 Hinc ille temnens omnia
 Quæcumque tellus, & maris
 Arena dives continet,
 Lætatur unico Deo:
 Hunc spem, salutem, gloriam
 Suam, suumque gaudium,
 Patrem, magistrum nominat;
 Latiusque semper dexterum
 Sibi regentem conspicit,
 Per hujus ut vitæ vias
 Formidolosæ ambulet

Securus, & cari Patris
 Benignitatem sentiat.
 Ergo nec illum territat
 Humana vis, nec inferûm
 Furor tremendus. maximis
 Periculorum casibus,
 Ut dura rupes turgidi
 Tunfa procellis Hadriæ,
 Immobilis semper manet :
 Nec cessat ullo tempore
 Hostes, amicos, patriam
 Juvare, negligens sui.
 Sic ille vitam cœlitum
 Colens, perenni gaudio
 Triumphat. impius, licet
 Terræ marisque sit potens,
 Pulchrumque nomen occupet
 Felicis, est semper miser.

VII.

COMPARAT ANIMUM SUUM FLORI.

UT FLOS tenellus in sinu
 Telluris almæ lucidam
 Formosus explicat comam,
 Si ros, & imber educat
 Illum; tenella mens mea
 Sic floret, almi Spiritus
 Dum rore dulci pascitur.
 Hoc illa si caret, statim
 Languescit; ut flos arida
 Tellure natus, eum nisi
 Et ros, & imber educat.

V I I I.

EOS TANTUM BEATOS ESSE AFFIRMAT,
 QUI CETERIS OMNIBUS RELICTIS
 CHRISTO ADHAERENT.

QUOUSQUE vana somnia,
 Falsasque rerum imagines,
 O cæci amare pergitis?

Non forma vincens Nirea,
 Non dives usus purpuræ,
 Non mens peragrans sidera,
 Camposque latos aëris,
 Marisque, terrasque infimas,
 Reddunt beatos. Unica
 Felicitatis est via

JESUS, benignus omnium
 Dator bonorum. currite
 Omnes ad illum, currite
 Fidenter. Ille deferens
 Amore nostri cælitum
 Sedes beatas, pertulit
 Famem, sitimque, & vulnera,
 Mortemque diram. neminem
 Fastidit ille: perditos,
 Aegros, malorum pondere
 Pressos juvare diligit.

Non sic & optimum & unicum
 Amant parentes filium,
 Ut ille nos. O centies
 Beatus ille, maxime
 JESU, relictis omnibus,
 Qui mente tota se tibi
 In servitutem dedicat!

I X.

PRAEDICAT BENEFICIA A CHRISTO
IN SE, ET CETEROS MORTALES
COLLATA.

JESU beate, Numinis
Aeterna proles maximi,
Quibus tuam clementiam
Efferre possim laudibus?
Tu pulchra relinquens sidera
Formata dextera tua,
Mortale corpus induis,
Ut ipse terram deferens
Suprema cæli culmina
Conscendam. acerba vulnera,
Crucisque dira sustines
Tormenta, ut ipse callidi
Serpentis ore faucius,
Mortisque certus, gaudeam
Vita potitus cælitum,
Tuoque factus munere
Tuus coheres. fac precor,
JESU benigne, cogitem
Hæc semper, ut semper tibi
Summoque Patri gratias
Agam, pieque vos colam,
Totaque mente diligam.

X.

QUID SERVANDUM SIT AMATORIBUS
CHRISTI.

QUICUMQUE JESUM diligit,
Humana discat omnia
Nil æstimare. Diligens
Opes, honores, gloriam,
Amare JESUM puriter

Nequit. relinque cetera,
 Unumque JESUM posside;
 Nam quidquid est usque boni,
 Sic possidebis: lacrimas,
 Metus, dolores pectore
 Tuo fugabit. dulcia
 Semper morantur gaudia,
 Ubi moratur candidus
 JESUS; voluptas unica
 Est ille amantium sui.
 Quin mater & pater tuus
 Te derelinquent; optimus
 A dextera numquam tua
 JESUS recedet, omnium
 Fidus comes discriminum;
 Et cum suprema venerit
 Tibi dies, te transferet
 In sancta regna cœlitum,
 Fruaris ut vita simul
 Et sempiterno gaudio.

X I.

EXPRIMIT ARDOREM AMORIS SUI
ERGA CHRISTUM.

TE, SANCTE JESU, mens mea
 Amoris ista vulnere
 Suspirat. O salus mea,
 Me solve tandem vinculis
 Istis, ut evolem tuam
 Beatus ad præsentiam.
 Fac interim magis magis
 Amore totus ardeam;
 Ut pura mens a corporis
 Contagione, amplexibus
 Evadat aptior tuis.
 Tu spes, voluptas, unicum
 Cordis mei sis gaudium.

Benigne JESU, da, precor,
 Humana cuncta spernere
 Te propter; omnia fac mihi
 Te præter unum fordeant.
 Seu pulcher oras ætheris
 Sol lustrat almo lumine,
 Seu nox benigno languida
 Rigat sopore corpora,
 Domi, forisque mens mea
 Te quærat, invocet, canat,
 Solumque felix in tuo
 Dulci acquiescat nomine.

XII.

HYMNUS IN CHRISTUM.

JESUM pudicæ virgines,
 JESUM juvenus integra,
 JESUM viri, senes, anus
 Cantemus, in cujus fide
 Lætatur esse, patrio
 Qui nos amore diligit
 Fovetque. summi Numinis.
 Aeterne Fili, siderum,
 Terræ, marisque conditor,
 Nil vasta cæli immensitas,
 Nil magnus orbis continet,
 Non dextera factum tua.
 Tu Patris in sinu sedens,
 Alis, gubernas omnia;
 Tu caritate maxima
 Nostræ misertus miserix,
 Mortale corpus induis,
 Diræque affixus cruci,
 Nos morte vindicas tua
 A sempiternis ignibus:
 Tu morte victa regiam
 Reversus ad tuam, simul

Tui colentes aurea
 In parte cæli collocas.
 Te cœtus omnis cœlitum
 Noctes diesque concinit:
 Te sempiternus Spiritus
 Salutis auctorem unicum
 Testatur esse: tu quies,
 Lumen, voluptas mentium,
 Tu pastor, agnus omnia
 Peccata tollens, Pontifex
 Aeternus iram maximi
 Sedare præsens Numinis.
 Clemens, suavis, optime
 JESU, tuorum prospera
 Cursum benignus, ut soles,
 Piasque laudes suscipe,
 Quas ore puro fundimus.

XIII.

CHRISTUM INVOCAT
 MAGNITUDE MORBI SE JAM
 OPPRIMI SENTIENS.

JAM quinta Lunæ cornua
 Se luce complent, horrida
 Cum febre membra tabida
 Depascor, ossa frigore
 Tremor furente concutit,
 Dein æstus acer intimas
 Urit medullas, ut faces
 Absumit ignis aridas.
 Jam corpus amisi, mei
 Vix umbra jam superat. levis
 Ut flos gravatus imbribus
 Caput tenellum dejicit;
 Sic mens misella perdita
 Cedit malorum ponderi.
 JESU benigne, respice

Meos labores, dextera
 Tua cadentem subleva.
 Non illud ipse jam precor
 Meo recedat corpore
 Hæc pestis; unum id omnibus
 Votis requiro, & obsecro,
 Ut robur, & constantiam
 Mihi ministres; languidos
 Artus, medullas, omnia
 Hic ignis ossa devoret,
 Dum mens refecta vivida,
 Tuoque fortis Spiritu
 Resistat, & semper tibi
 Jucunda laudes concinat.
 JESUS benignus, optimus,
 Horrenda passus vulnera,
 Dolentibus succurrere
 Est promptus. ægrimoniam,
 Metus, querelas abjice
 Fidenter, o anima mea:
 Quiesce, nomen invoca
 Dulcissimum regis tui;
 Est ille munitissima
 Arx invocantibus eum.

XIV.

DOLET SE JAM SENEM FIERI,
 NEQUE TAMEN ADHUC COEPISSE
 DEO EX ANIMO SERVIRE.

EHEU senecta crinibus
 Jam sparsa canet, labitur
 Aetas, ut unda fluminis,
 Auremque vellens pallida
 Mors admonet, Miser, ah miser,
 Quousque pergis somnia,
 Umbrasque vanas persequi?
 Jam jam supremi judicis

Tribunal ad justissimum
 Sistere, cordis intima
 Qui sensa, qui dicta omnium,
 Qui facta novit omnia.
 Hæc vera certa judicat
 Mens, & relictis omnibus
 Summo beato Numini
 Servire totis viribus
 Exoptat, ardet, nititur;
 Sed heu misella sordidæ
 Affixa terræ, inaniter
 Laborat. Eja age subveni,
 JESU benigne, subveni,
 Tuamque dextram porrige.
 Tu morte mortuum tua
 Olim evocasti ex inferis:
 Nunc vita me vivum tua
 Perire ne rursus sinat.
 Humana fac spernam omnia,
 Nudumque te nudus sequar,
 Et ponderosi corporis
 Me solve tandem nexibus;
 Ut pura mens & integra
 Aevo potita cælitum,
 Te, sancte, & optimum Patrem,
 Et sempiternum Spiritum
 Laudare numquam desinat.
 JESUS suorum supplicum
 Tutela, portus, gaudium,
 Quæ mente tota deprecor,
 Concedat: ipse gratias
 Agam benigno Numini,
 Ejusque laudes pectore
 Lætante semper concinam:

XV.

QUAM SIT DULCIS, ET SALUTARIS
VULNERUM ET TORMENTORUM
CHRISTI ASSIDUA MEDITATIO.

JESU, tuorum vulnerum
Cruore sancto pascere
Me, quæso, numquam desinas.
Me sanguis iste roborat,
Dulcique replet gaudio.
Hoc est amoris poculum
Cælestis, omnes sordidos
Pellens amores: ebria
Hac potione mens, sui,
Et omnium fit immemor
Quæcumque mundus continet;
Deumque solum cogitat,
Tuumque amorem. fervide,
Immenso, nulli effabilis
Amor, beatis sedibus
Tu maximi Natum Dei
Deducis, ipsique induis
Mortale corpus; asperam
Dein tollis illud in crucem.
Amabilis, dulcissime
Amor, meis in sensibus
Tantas amoris excita
Flammas, ut ustis nexibus
His ponderosi corporis,
Alis tuis ad optimum
JESUM beatus advolem.

XVI.

ORAT UT CHRISTI BENIGNITATE
SIBI LICEAT PIE SANCTEQUE
VITAM AGERE.

TU TELA præfens omnium
 Qui mentē pura te colunt,
 Da, quæso, nil ut cogitem,
 Agam, loquar quod Numini
 Tuo placere non queat:
 Comis, benignus in bonos
 Malosque sim, ne degener
 Sim Natus optimi Patris;
 Qui Solis almo lumine
 Illustrat omnes, omnibus
 Potum cibumque sufficit.
 Legum tuarum per vias
 Me continenter dirige,
 Bonique quidquid egero,
 Id esse totum muneris
 Tui sciamque & prædicem.
 Seu febris artus pascitur,
 Seu miles urit impius
 Domum paternam, dicere
 Laudes tibi ne desinam;
 Sed cuncta Numinis tui
 Nutu regi nil ambigens,
 Vivam quietus. filios
 Dei secunda & aspera
 Juvent oportet. Gloriam
 Tuam Patrisque maximi
 Meæ saluti præferam;
 Nec ulla res optatior
 Queat mihi contingere,
 Quam contumelias pati
 Te propter. ipsa carior

Sit luce mors , ut corpore
 Exutus ad tui volem
 Regni beata gaudia .

X V I I.

GRATIAS AGIT CHRISTO, CUJUS
 BENEFICIO E MAXIMIS PERICULIS SIT
 EREPTUS, ET AD VIAM SALUTIS
 REVOCATUS.

O L U X beata cælitum ,
 Mortalium fidissima
 Tutela, quas agam tibi,
 J E S U benigne, gratias?
 Ut olim aberrans aggere
 Ovis misella, saltibus
 Formidolosus delitet,
 Voranda mox rapacibus
 Feris; miserrimus omnium
 Sic ipse per mala omnia
 Cæcus ruebam; candida
 Cum lux beati Spiritus
 Tui refulsit, & viam
 Quæ ducit ad feliciū
 Aeterna regna cælitum
 Monstravit. ista lux meæ
 Mentis tenébras dispulit:
 Cordi meo dulcissimi
 Faces amoris ista lux
 Infixit. illo ex tempore
 Te, sancte, totus ardeo,
 Te quæro amore faucius:
 Videre vultum candidum,
 Tuis frui complexibus
 Mens ardet; ipsa jam nihil,
 Te præter unum, cogitat.
 Non sic decentem virginem

Furens amator deperit;
 Non sic tenellum filium
 Parens uterque diligit.
 Amoris æstu liquitur
 Cor molle, ut olim fervidis
 Percussa cera solibus.
 O flamma mentem frigerans,
 Omnesque labes excoquens,
 Me semper in dies magis
 Incende, perge adurere,
 Consume, totum verteris
 Me donec in faces tuas.

XVIII.

QUERITUR, MAGNAM HOMINUM PARTEM
 RELICTO CHRISTO
 REBUS INANIBUS STUDERE.

IESU beate, si tuo
 Amore sancto perfrui
 Quam dulce sit cognoscerent
 Qui res inanes diligunt,
 O quam suæ dementiæ
 Tæderet ipsos! Vulnera
 Acerba corporis tui
 Tanta fluunt dulcedine,
 Ut quisquis illa fuxerit,
 Opes, honores, omnia
 Amata jam fastidiat,
 Deique sola gloria
 Lætetur oblitus sui.
 Sed cæca gens his fontibus
 Præfert lacunas putidas
 Et pestilentes. Gratia
 Magna tibi, JESU maxime,
 Qui me tuo purissimo
 Lavas, alisque sanguine.

R

P R A E-

XIX.

PRAEDICAT, SE SINE TUTELA CHRISTI
IN MALA OMNIA PRAECIPITEM RUERE.

TE SANCTE JESU, supplici
Adoro corde, cor tibi
Meamque mentem dedico.

Ut bimulus puer, sua
Custode si caret, sibi
Magna creat pericula;
Sic ipse, si desit tui
Tutela praesens Spiritus,
In cuncta praecipitem mala.
Dulcis, benigne Spiritus,
Me, quaeso, totum posside,
Tuaque flamma incendito
Amore cor; illumina
Mentis tenébras; excoque
Quodcumque inhæret noxii.
Fac, semper in te gaudeam;
Opes, honores sordeant,
Summique Patris gloria
Sit luce carior mihi.
Seu pascit hortus lumina
Florum colore gemmeo,
Seu fons susurrans vitreis
Delectat undis, illico
Vox furgat in laudes Dei.
Sol, Luna, fulgor siderum,
Lapsus perennes amnium,
Formosa silva, frugibus
Ager redundans, omnia
Quaecumque cerno, maximam
Sancti beati Numinis
Benignitatem cernere,
Manuque tractare faciant.

Hinc

Hinc ipse discam comiter
 Omnes juvare, nemini
 Nocere; purus, integer
 Deoque carus exigam
 Quod restat ævi; transvolans
 Dein summa cæli sidera
 Fruar perenni gaudio.

XX.

DE ARDENTI AMORE SUO
 ERGA CHRISTUM.

A MORE totus langueo,
 Nec ulla jam datur quies.
 JESU benigne, jam meam
 Solare mentem, candidos
 Ostende vultus, lumine
 Tuo beata lumina
 Fac mea, nec osculum, precor,
 Amans amanti denega.
 Tu sponsus es animæ meæ;
 Te quærit illa lacrimis,
 Te continenter invocat:
 Tu, sancte, mortis e manu
 Tuo redemptam sanguine,
 Tuique amore fauciam,
 Odisse certe non potes.
 Ergo misella cur tuæ
 Dulcedinem præsentia
 Non sentit? ah cur supplices
 Venti querelas dissipant?
 Sed tu licebit anxio
 Amantem amore torqueas,
 Non illa amare desinit.
 JESU, tui tabescere
 Amore res dulcissima est.

XXI.

COMMENDAT ANIMUM SUUM DEO
MAGNITUDE MORBI IN EXTREMUM
VITAE PERICULUM ADDUCTUS.

RECTOR beate cælitum,
Qui sic amas mortalium
Salutem, ut almi filii
Cruore sancto laveris
Peccata eorum; suscipe
Servi precantis spiritum,
Qui fretus unica tua
Benignitate languidos
Artus libenter deferit,
Ut alta cæli sidera
Petens fruatur, optime
Pater, tua præsentia,
Et sempiterno gaudio.

XXII.

AD CHRISTUM.

ALME puer, sanctis quem Virgo amplectitur
ulnis,
Virgo cælesti Numine facta parens.
Cernis, ut exiles febris mihi pascitur artus?
Cernis, quam sævus concutit ossa tremor?
Quem sequitur miseras exurens flamma medullas,
Urit ut arentes lucida pruna faces.
Tu puer, æternus cui dat Pater omnia posse,
Tutela humani, sancte puer, generis;
Si labefacta gravi sub pondere tota recumbit
In te uno famuli spesque salusque tui,
Aut morbum pelle, aut vires mihi suffice, tanta
Queis possim læto pectore ferre mala.

LE-

LECTORI CANDIDO.

Longius processerat hæc nostra Carminum M. ANTONII FLAMINII Editio, cum libellum nacti sumus inventu perdifficilem, cujus inscriptio hujusmodi est: Doctissimorum nostra ætate Italorum Epigrammata: M. ANTONII FLAMINII libri duo. Maphæi (ita) Molsæ liber unus. Navagerii, Cotæ & Tryphonis, liber unus. Miscellaneorum ex diversis, liber unus. colligente (ut patet ex Nicolai Divitis Epistola ad Lectorem) Joanne Gagnæjo, Academia Parisiensis Cancellario; editum Lutetiæ apud Nicol. Divitem in 8. sine ulla temporis nota. In hoc, sequentia Epigrammata FLAMINIO tribuuntur, quæ propterea hoc loco exhibenda censuimus. Tu meritis, perite Lector, djudicare, utrum ea tanti scriptoris nomen jure præferant; etenim hoc in genere minus cautis fucum fieri non semel animadvertimus. Quod si hoc Opus aliquando recudi contigerit, in calce libri secundi, continuata numerorum serie, adjungi debebunt.

I.

DE FONTE QUODAM OPTIMO.

SI TE per æstum fervida premit sitis,
 Hoc fonte dulci nil salubrius bibes:
 At si lavare frigida corpus juvat,
 Hoc fonte puro nulla lympa gratior.

II.

DE VIA AD VITERBIUM INSTAURATA.

VIATOR, hanc equis viam pæne inviam,
 Jubente PAULO Tertio, Respublica
 Viterbiensis reddidit facillimam.

III.

D E E A D E M.

QUOD pacis ergo magna itinera fuscipis
 Terra marique, PAULLE maxime, hanc viam
 Viterbiensis civitas, factam suo
 Sumtu, merenti grata dedicat tibi.

IV.

DE DELIA FORMA FARNESII CAPTA.

FARNESI rapidæ domino venante Lacœnæ
 Commôrant celeres per juga summa feras:
 Forte superveniens juvenis cum Delia dextram
 Impulit, obstupuit, erubuitque gena:
 Et me quam Latmii, dixit, nunc pœnitet alti!
 Hoc poteram melius Endymione capi.

V.

DE BASIORUM AMICAE EFFICACIA.

SI ME formosæ sanarunt basia divæ,
 Et de nectareis oscula sumta labris;
 Cur te non sanant formosæ basia divæ,
 Et de nectareis oscula sumta labris?

VI.

DE JULIAE OCELLIS.

IN ME cum dulces convertit Julia ocellos,
 Tunc vivum, tunc me dixeris esse aliquid:
 A me cum dulces avertit Julia ocellos,
 Tunc morior, tunc me dixeris esse nihil.

DE

VII.

DE MOLSA, QUEM MORTUUM
PUTABAT.

QUOD te defunctum flerim, falsoque sepultum
Crediderim, hæc nostri signa doloris erant.
Ast modo, quod vivas, mihi gaudeo, gratulor orbi:

Sic Pylios vivas Euboicosque dies.

Tu, puer, i, & templo pictam suspende tabellam:
Pensa hanc pro Molsa fospite & incolumi.

VIII.

DE EODEM.

RUMOR erat periisse frequens te, quisque &
ademptum
Credidit: hinc questus, hinc lacrimæ,
hinc gemitus.

Et quis non fleret Molsam, quo fospite tantum

Etrusca, & Graja, & lingua Latina valet?

Gratia magna Jovi, quod vivas; maxima Phæbo,

Quem timui, ah, vatem deseruisse suum.

Perlege, nec pudeat de te quodcumque notabam

Credulus: hoc nostri pignus amoris habe.

In hac Gagnæjana Collectione Epigramma illud FLAMINII de Molsa quod incipit: Postera dum numeros &c. perperam replicatur, pag. scilicet 16. & 30. quemadmodum pag. 29. falso tribuitur FLAMINIO Carmen, alioquin elegantissimum, Antonii Marii ad Hieronymum Fracastorium, quod in calce Carminum ejusdem Fracastorii Cominianæ Editionis pag. 173. a nobis vulgatum est, & incipit: Fracastori venerande, anima mihi carior ipsa.

Leodegarius a Quercu MARCO ANTONIO FLAMINIO tribuit *sequens Epigramma Tomo II. pag. 83. Farraginis Poëmatum ex optimis quibusque, & antiquioribus, & ætatis suæ poëtis selectæ. Parisiis apud Aegidium Gorbinum. 1560. in 16.*

NON vivam sine te, mi Brute, exterrita dixit
 Porcia; & ardentes forbuit ore faces.
 Davale, te extincto, dixit Victoria, vivam,
 Perpetuo mæstos sic dolitura dies.
 Utraque Romana est, sed in hoc Victoria major;
 Nulla dolere potest mortua, viva dolet.

Idem Leodegarius a Quercu Tomo I. Florum Epigrammatum ex optimis quibusque auctoribus excerptorum edito Lutetiæ apud Petrum Beguin 1555. in 16. pag. 99. perperam FLAMINIO tribuit P. Bembi Epigramma AD MELINUM: Quid dominam asfiduis vexas, Meline, querelis? &c. duo item Andreæ Naugerii, scilicet AD HYELLAM: Dispeream, nisi tu vita mihi carior ipsa, &c. & EX PHILEMONE: Si quid remedii lacrimæ afferrent malis, &c. denique Joannis Cottæ AD LYCORIM: Sive aliquid, seu forte nihil mea lumina cernunt, &c.

Gaspar item Dornavius falsus est Tom. I. pag. 418. sui Jocosiorum Amphitheatri adscribens Epigramma quoddam in obitum Galli, incipiens: Immatura mihi gallum mors abstulit heu heu! MARCO ANTONIO FLAMINIO, cum sit dimidium Epigramma VI. lib. II. Jo. Antonii Flamini patris.

M. ANTONII FLAMINII
 CARMINUM FINIS.

M. A N T O N I I
F L A M I N I I
EPISTOLAE SEX ITALICAE
S E L E C T A E,

Quarum primæ quatuor quorundam ejus Carminum defensionem continent ; reliquæ vero duæ brevem , facillimamque pueros litteris optime instituendi rationem tradunt . Quapropter maxime consentaneum nobis visum est , humanissime Lector , has Flaminii Epistolas ejus Carminibus adjicere , ut iis , quibus refertæ sunt optimis præceptis erudiaris .

M. A N T O N I I
F L A M I N I I

EPISTOLAE SEX ITALICAE
S E L E C T A E.

A M. BASILIO ZANCO.

I. A R G O M E N T O.

Ch' egli è lecito scrivendo Latino formare alle volte nuovi vocaboli; ma che in ciò è bisogno d' un perfetto giudizio.

*ENCHE' il vostro giudizio appresso di me abbia grande autorità, e meritamente; nondimeno io non ho potuto indur l' animo a scancellar ne' miei versi questo vocabolo * floricomus: e perchè non possiate mai pensare, che ciò sia proceduto dalla poca stima, ch' io faccia di voi, voglio, che intendiate le mie ragioni, e voglio piuttosto porle in scrittura, che dirle a bocca; acciocchè le possiate meglio considerare. A voi non piace questo vocabolo floricomus, perciocchè nol trovate negli Scrittori antichi:*

* Non ritrovandosi in tutti i versi del Flaminio stampati questo vocabolo, convien dire o che sia perduta la composizione in cui egli l' adoperò; o che egli venisse in risoluzione di mutarlo, o finalmente che il primo che divulgò i versi di quest' Autore, lo mutasse a capriccio.

chi: se questa ragione è valida, a me pare, che si possa concludere, che non è lecito di formar nuovi vocaboli: la quale opinione è contraria al giudizio, ed all' uso degli uomini dottissimi antichi: al giudizio, dico, come d'Aristotile, di Cicerone, e d'Orazio: i quali non solamente approvano la novità de' vocaboli, ma eziandio insegnano, come si debbano innovare: all' uso, dico, perciocchè i buoni Scrittori antichi hanno formati molti vocaboli, come sapete meglio di me. Qui si potria rispondere, che la novità de' vocaboli era lecita appresso degli antichi, ma non a' tempi nostri. A questo risponde Orazio:

..... Licuit, semperque licebit in Arte Poët. v. 58.

Signatum præsentē nota procudere nomen.

Nè mi potrei mai immaginare, che voi mi rispondeste qui nel modo, che sogliono alcuni, cioè che semper licuit, mentre la lingua Latina non era perduta: ora ch' ella è perduta, non esser lecita la formazione de' nuovi vocaboli. Per certo costoro pensano poco a quello che dicono: se la lingua Latina è perduta, come possiamo noi scriver Latino? e come è ella perduta, se il fiore, e la bellezza sua si conserva in tante prose, e versi? e come è ella perduta, se oggidì questa sua bellezza non solo s' intende, ma s' usa in modo, che si può dir con verità, che a questi tempi si scrive meglio, che s' abbia fatto dopo quella felicissima età di Cesare, e d' Augusto? Ardirò di dir più oltra, cioè ch' io tengo per fermo, che oggidì molti intendano, ed usino più la proprietà, e la bellezza della lingua Latina, che non intendevano, ed usavano assaiissimi gentiluomini Romani al tempo di Cesare, e d' Augusto: e la ragione è in pronto, perciocchè noi la impariamo da Cicerone, da Cesare, e dagli altri, i quali per giudizio di tutti gli antichi furono peritissimi di detta lingua: e coloro per lo più si contentavano d'impararla da' suoi domestici, e dal popolo. La qual cosa quanto sia pericolosa ne può far fede Marcantonio oratore celebrato da Cicerone, il quale per la testimonianza del medesimo Cicerone, (de Clar. Orat.) inquinatē loquebatur: il qual vizio non oppone a Marco Crasso: perciocchè egli non si

con-

contentò della lingua popolarésca , ma imparò la buona Latinità da Terenzio , e dagli altri buoni Scrittori : come ammonisce Cicerone ne' libri dell' Oratore , che si dee fare . Se adunque è vero , come è verissimo , che la lingua Latina oggidì si conserva , e si sa , e s' usa da molti , che l' hanno imparata in quelli medesimi libri , ne' quali eziandio anticamente la imparavano coloro , che la volevano saper da dovero ; perchè vorremo noi dire , che quella sentenza d' Orazio :

... Licuit , semperque licebit

Signatum præsentè nota procudere nomen , non convenga a' tempi nostri ? E perchè doverà esser biasmata ne' buoni Scrittori de' tempi moderni la innovazion de' vocaboli , la quale fu sempre lodata ne' buoni Scrittori de' tempi antichi ? Qui si potrebbe rispondere , che la formazione de' nuovi vocaboli si può dividere in due specie ; perciocchè alcuni si formano per necessità , alcuni per ornamento . Dirà adunque alcuno , esser lecito a noi moderni formar nuovi vocaboli per necessità , come sarebbe a dire , per esprimere molti concetti di Filosofia , e di Teologia ; ma non già per ornamento , come è questo vocabolo floricomus . Ed io rispondendo dico , che per le cose sopradette si può veder chiaramente , s' io non m' inganno , che tutto quello ch' era lecito , e landabile ne' buoni Scrittori antichi , è parimente lecito , e landabile ne' buoni Scrittori moderni . E chi è così ignorante , che non sappia , che i poeti antichi Greci , e Latini si godevano di formar nuovi vocaboli per ornare i loro versi ? Chi non sa , che velivulus , auricomus , silvifragus , fluentifonus , odorisequus , noctiluca , silvicultrix , cele rivulus , multivulus , e mille altri vocaboli , non sono proprj della lingua Latina , ma formati da' buoni poeti per ornamento de' loro versi , e non per necessità ? Ed essendo diverse vie di formar vocaboli , non è dubbio , che una delle più usate da' poeti è quella , che di due vocaboli ne fa uno ; e meritamente : perchè così fatti vocaboli rendono la orazione molto leggiadra , e florida , ed hanno molto del significativo : perciocchè in una parola rappre-

sentano

sentano all' intelletto più concetti . Per le cose , che abbiamo dette , a me pare , che si possa concludere , che anco gli Scrittori moderni possono senza biasimo , anzi con laude , formar nuovi vocaboli non solamente per necessità , ma eziandio per ornamento ; massimamente i poeti , a quali credo che faccia grandissima ingiuria chiunque gli vuol privare di questa facoltà bellissima d' ornare i loro poemi . E' bene il vero , che la formazione de' vocaboli non si conviene ad ognuno ; perciocchè richiede un giudizio eccellente , e bisogna , chè 'l resto della orazione sia tale , che dia autorità al vocabolo nuovo , che s' interpone in essa , come una stella : e bisogna esser parcissimo , e formarli in modo , che abbiano similitudine , ed analogia con gli altri vocaboli formati , e innovati da ottimi Scrittori . Ed osservando queste e simili circostanze , io non posso esser capace , che si debba biasimare un poeta moderno , che per ornamento de' suoi versi formi un vocabolo : come per esempio il Navagero trova formati da buoni poeti antichi questi vocaboli , ignipotens , armipotens , e forma a questa similitudine filvipotens : e chi sarà così rigoroso , per non dir peggio , che ardisca di biasimare il Navagero , dovendolo lodare ? Virgilio osservò , che Lucrezio , o un' altro poeta prima di lui , avea formato lauricomus , ed a questa similitudine formò auricomus ; ed un' altro filvicomus . Se adunque un' altro ad imitazione di costoro formerà floricomus ; perchè sarà men laudabile , e men bello floricomum ver , che lauricoma filva ; filvicomus mons , e auricomus fœtus ? Non vi pare cosa leggiadrissima , che in un vocabolo sonoro , e molle si rappresentino alla immaginazione le chiome della primavera fatte di fiori ? A me pare certamente cosa leggiadrissima : e non mi posso immaginare , che non paja a voi ancora il medesimo . Nè bisogna dire , se questo vocabolo fosse così bello , come tu 'l fai , i poeti antichi l' avrebbero formato prima di te : perciocchè questo è un ritornare a quello , che di sopra abbiamo confutato ; cioè , questo non è altro , che voler privare non solamente gli Scrittori moderni , ma anco gli antichi della facoltà del formar nuovi vocaboli :

boli : perciocchè se questa obbiezione fosse ragionevole , quando Pindaro formava nuovi vocaboli , si poteva parimente dire a lui , che non erano buoni : perchè , se fossero buoni , Orfeo , Lino , Omero , Esodo gli avrebbero formati prima di lui : e questo medesimo si poteva dire contro de' Poeti , che formavano nuovi vocaboli al tempo d' Augusto . Adunque per far fine , replico , che le ragioni soprad dette mi persuadono , che sia lecito eziandio a questi tempi formar nuovi vocaboli : e per mio giudizio tanto manca , che la formazione de' nuovi vocaboli meriti biasimo ; che è degnissima di laude , quando ella ha le sue debite circostanze . Fratello onorando , io ho voluto farvi questo discorso , sì perchè intendeste la mia opinione , parendomi che questa quistione non sia di poca importanza , massimamente nella poesia ; sì perchè , non avendo io voluto scancellar ne' miei versi questo vocabolo floricomus , voglio che sappiate , eia non esser avvenuto , perchè io faccia poca stima del vostro giudizio ; il quale io stimo sommamente ; ma perchè da ragioni , se non necessarie , almeno probabilissime , io sono costretto a dissentire in questa parte da voi : il che fu sempre lecito , e sarà fra i professori delle lettere , senza alcuna diminuzione dell' amicizia . Mi vi raccomando con tutto il cuore .

A M. GALEAZZO FLORIMONTE, VESCOVO D' AQUINO.

II. ARGOMENTO.

Risponde a certe obbiezioni fatte dal Florimonte contra i suoi versi , mostrando , ch'è lecito prendere a trattare d'una volgar materia scritta da altri .

L' *Invettiva fatta da V. S. contra de' miei versi , non è bastante di farmi fare contra di lei lo Scazzonte , ch' ella desidera : perchè io non sono tanto innamorato delle mie composizioni , che m' adiri contro di coloro ,*
che

che non le approvano ; e meritamente : perchè , se a me non piacciono alcune composizioni di poeti famosissimi , come sarebbe a dir d' Orazio , di Catullo , e di Properzio ; perchè mi doveria parer strano , che le mie dispiacessero altrui ? E certamente sono stato in dubbio , se dovessi rispondere alle obbiezioni , che mi fate : e volentieri mi sarei taciuto , se non avessi sospicato ciò nascer da una superbia occulta , la quale non si curasse , che i miei versi fossero biasimati da voi , essendo stati lodati da uomini i qualiragionevolmente sono più atti a giudicar di così fatte cose , che non siete voi . Le obbiezioni son queste , Che la materia è trita , e senza invenzione , e detta senza spirito poetico . Quanto alla prima parte , rispondo , che parimente dovete biasimare i poemi d' Omero , di Sofocle , e d' Euripide : perchè la guerra Trojana , e le favole trattate da questi Tragici erano tutte materie vulgatissime , e notissime agli uomini de' tempi loro . Ma per dar qualche esempio di poemi brevi , e più conformi al mio , che direte voi della prima Ode d' Orazio , la quale da ognuno è tenuta bellissima ? non vi pare , che quella materia sia molto trita , e comune ? Chi è tanto grosso , e materiale , che non abbia impresso nel suo animo , e non sappia per la cotidiana esperienza , che nella vita umana sono diverse professioni ? attendendo altri agli onori della Repubblica , altri alla mercatanzia , altri all' agricoltura , ec. In quell' altra Ode tanto bella fatta per la morte di Quintilio , che cosa trovate voi quanto alla materia , ed all' invenzione , che non abbia del trito , e del comune ? Lodando Quintilio , dice , che egli era modesto , fedele , giusto , e verace . Confortando Virgilio alla pazienza , dice , che , quantunque egli fosse un' altro Orfeo , non potria ritornare il morto in vita . E conclude , la pazienza esser il rimedio delle tribolazioni . A me pajono tutte queste cose molto comuni , e trite ; e così credo , che pajano ancora a voi . Ma se volessi addurre tutti gli esempi de' poeti eccellentissimi Greci , e Latini , che mi sovengono a questo proposito , empirei parecchi fogli . Or vengo alla seconda parte ; perchè potreste dire , che un poema può essere eccellente ,

cellente, tutto che la materia sia trita, e comune; ma non sarà già eccellente, se quella materia non sarà ornata di concetti rari, arguti, esquisiti, e lontani dalla comune intelligenza. A questo rispondo, che, quando ciò fosse vero, Ovidio, Stazio, Marziale, Claudiano, e molti altri simili sariano poeti più eccellenti d'Omero, d'Esodo, di Teocrito, di Virgilio, di Catullo, di Tibullo, e degli altri simili. E per venire al particolare; Omero ne' suoi poemi, ed Ovidio nella *Metamorfosi*, fanno parlar molte persone: or fate per vostra fede il paragone, e vederete, che Omero non fa loro dir quasi mai concetti che non siano tolti dall'uso comune: di maniera ch'ogni mediocre ingegno non teme d'affermare, che anco esso in quelle materie sapria senza difficoltà trovar così fatte sentenze. Per contrario, in Ovidio troverete materie trattate con invenzioni tanto ingegnose, sottili, e lontane dalla capacità comune, che eziandio un bello ingegno è costretto di confessare, ch'egli con grandissima fatica potria in quelle materie trovar così fatti concetti. Paragonate l'*Elegie* del medesimo Ovidio con quelle di Tibullo, e, se vorrete dar la sentenza in favor di colui che usa concetti più rari, e men comuni, sarete sforzato a preporre tanto Ovidio a Tibullo, quanto Tibullo è preposto a Ovidio da tutti coloro che s'intendono di poesia. Nè credo io, che Omero, e gli altri poeti principali siano camminati per questa via diversa dagli altri poeti inferiori per difetto d'ingegno, e d'invenzione, ma piuttosto per abbondanza di giudizio: come quei che sapevano, il poema tanto più diletta, quanto ha più del dolce, e del vago, e quanto più imita la natura; di che fa professione il poeta: ed insieme conoscevano, queste virtù poetiche diletarsi più di concetti conformi all'uso comune, che di sensi arguti, ed straordinarj. E che ciò sia vero, ditemi per vostra fede, quando leggete in Catullo quello *Endecasillabo*: *Lugete, o Veneres, Cupidinesque, o quell'altro: Acmen Septimius suos amores, o quell'altro: Miser Catulle, desinas ineptire; non vi sentite voi liquefare il cuore di dolcezza?* nondimeno non trovate in

questi versi sensi reconditi, e sottili; anzi sono tutti semplicissimi, e naturali. Se io volessi distendermi in questa materia, potrei fare un giusto volume; e forse lo farei, se non avessi la mente occupata in pensieri diversissimi: ma per ora quello ch' io ho detto, vi potrà bastare. Aggiungendo, che quantunque il modo di trattar le materie, come le tratta comunemente Omero, e gli altri poeti principali, paja più facile di quello che usano i poeti inferiori, i quali affettano d' ostentare il loro ingegno, e di dir concetti rari, ed inauditi, nondimeno è tutto il contrario. E si verifica in questo proposito maravigliosamente quella sentenza d' Orazio: 1.

*Ex noto fictum carmen sequar: ut sibi quis
Speret idem; fudet multum, frustra que laboret
Ausus idem. tantum series juncturaque pollet:
Tantum de medio fumtis accedit honoris.*

Adunque per le cose dette mi par di poter concludere, che quantunque la materia della mia Epistola fosse trita, e trattata con concetti noti, e comuni, non però si potria inferire, che 'l poema fosse vile, e plebeo: ma volendola biasimare, bisogna dimostrare, i concetti esser vili, sciocchi, male incatenati, ed espressi senza leggiadria; le parole, le locuzioni, ed i numeri aver del plebeo, e del vulgare: ed allora crederò, che la riprendiate con ragione. Ma ditemi di grazia, perchè vi par la materia di detta Epistola così trita? conciossiacosachè nella lingua Latina altri che Orazio, ch' io mi ricordi, non l' ha trattata. Se mi risponderete, che la giudicate trita, perchè ogni mediocre ingegno l' ha impressa nell' animo; vi risponderò, che anche ogni mediocre ingegno l' aveva impressa nell' animo al tempo d' Orazio: nondimeno egli, ch' era uomo di perfettissimo giudizio, non lasciò di trattarla in quella bella Ode, che comincia: 2. Donarem pateras; perchè, come di sopra v' ho dimostrato, i buoni poeti non ischivano di trattare materie note alla intelligenza comune; e le trattano volentieri con concetti
comu-

1. In Arte Poët. v. 240.

2. Car. lib. IV. Od. VIII.

comuni. Se direte, che la chiamate trita, perchè ella è già stata detta da Orazio; vi risponderò, che nessuno fu mai biasimato per trattar una materia detta da altri, anzi fu sempre lodato trattandola bene. E quando voi aveste più gusto, e più intelligenza, che non avete, delle bellezze della lingua Latina, e della poesia, e vi metteste ad esaminare attentamente i modi, e le vie, con le quali io dico i miei concetti, ho ferma opinione, che mutereste eziandio sentenza, quanto alla terza obbiezione, e confessereste, la mia Epistola non esser così priva di spirito poetico, come vi pare ora. Conciossiacosachè l'eccellenza del poeta non consisse nello schivare i concetti comuni, ma sì ben nel saperli dir con forme, e maniere non comuni. E chi sa far questo, è poeta eccellente, e fa maravigliar chiunque ha gusto di poesia: come per esempio, qual concetto può esser nè più trito, nè più comune di questo? Vere aranda est terra: ma quanto egli è più trito, e più comune, tanto è più divino, e maraviglioso lo spirito poetico di Virgilio, che lo esprime con questa stupenda maniera: 1.

Vere novo, gelidus canis cum montibus humor
Liquitur, & Zephyro putris se glebare solvit;
Depresso incipiat jam tum mihi taurus aratro
Ingemere, & sulco attritus splendescere vomer.

Qual concetto è più trito, e più comune di questo? Un' arbor s'innesta in un' altro arbore; ma tanto più stupendo è Virgilio, che 'l dice con queste figure divine: 2.

Inferitur vero ex foetu nucis arbutus horrida;
Et steriles platani malos gessere valentes,
Castanæ fagos, ornusque incanuit albo
Flore pyri, glandemque sues fregere sub ulmis.

Ma tutta la Georgica è piena di questi splendidissimi lumi. E però quantunque nè la materia, nè i concetti siano nuovi, non trovati da Virgilio, ma tolti da Varrone, e dagli altri scrittori, che hanno trattato dell' agricoltura; nondimeno la divinità delle forme, e maniere, con le

S 2 quali

1. Georg. lib. I. v. 43.

2. Georg. lib. II. v. 69.

quali egli ha saputo esplicar queste cose già note, e comuni, ha tanta forza, che comunemente si crede, nessun poema esser così perfetto, come questo. Esaminate adunque, se potete, la mia Epistola con queste regole, e poi potrete giudicar con qualche fondamento, s'ella ha spirito poetico, o nò: altramente sarà cosa più conforme alla vostra modestia sospendere il giudizio. Vi dirò più; che quello che ho concluso poco innanzi, non si verifica solamente nei poeti, ma anco negli Oratori, secondo il giudizio di Cicerone: il quale afferma, Demostene aver acquistato il primo luogo fra gli Oratori, per esser egli più figurato di tutti gli altri. Ma lasciamo da parte questa nuova quistione, perchè a me basta d'aver detto brevemente la mia opinione d'intorno a' poeti; nè credo ingannarmi: nè mai ho parlato con alcun' uomo famoso nella poesia, che avesse senso diverso dal mio. Pur credete in hoc genere quel che più vi piace: che per questo non rimarrete d'esser buon Vescovo: siccome io non rimarrò di creder, che la mia Epistola sia buona, mentre non la saprete biasimare con miglior ragioni, che non avete fatto infino a qui. Non ho scritto di mia mano, perchè iersera tolsi una medicina: e questa è stata la vostra ventura: perchè altramente non avereste ricevuta questa lettera in così leggibil lettera. Di Roma a' XXII. di Febraro. M. D. XLIX.

A M. ULISSE BASSIANO.

III. ARGOMENTO.

Difende alcune forme di dire da sè ne' suoi versi usate.

Quanto alle cose annotate ne' miei versetti, viringrazio di cuore ; che non si può mai essere scrupoloso abbastanza per l' onor dell' amico : ma quanto a quel 1. miscent olim prœlia, io crederei di poter giurar sicuramente, che i poeti buoni l' hanno usato nel modo che l' uso io : e quando ancora ciò non fosse vero, crederei, che si potesse usare per questa ragione : olim, & quondam, sapete che sono sinonimi, e s' usano in un medesimo modo : ed è cosa certa, che Virgilio usa quondam col tempo presente, quando dice : 2.

Alitis in parvæ subito conlecta figuram,

Quæ quondam in bustis, aut culminibus desertis

Nocte fedens, serum canit importuna per umbras.

Pur per assicurarci meglio, vi prego, che non vi sia grave, quando vi sarà comodo, di parlarne con M. Basilio, il quale non avendo in pronto alcuno esempio, potrete con esso lui guardare sul Tesoro della Lingua Latina, e su le Osservazioni dell' Eritreo, il quale ha raccolte per alfabeto tutte le parole usate da Virgilio : il qual libro ha M. Basilio: ed in Virgilio mi pare dicerlo aver veduto olim usato come l' uso io. 3. Vulgi stultitiæ: parlando con un filosofo, io parlo filosoficamente ; e i filosofi dimandano vulgus, & stultos tutti coloro che si lasciano agitare dalle passioni dell' animo : e stultus in Latino non si piglia sempre nella significazione che pigliamo noi comunemente pazzo ; ma s' op-

S 3

po-

1. Carm. l. VI. ad Piccoloni. XXV. e pure in questo luogo ora si legge quondam.

2. Aeneid. lib. XII. v. 862.

3. Non trovandosi ciò ne' versi del Flaminio, si può dire come s' è detto a carte 267.

pone a sapiens. 1. Loquendum valet? id beare lingua Nos prædivite, id est Latinitati Suos reddere pristinos honores. Queste parole a me pajono assai ben chiare, perchè, avendo detto che 'l Riccio nota tutte le cose che appartengono alla proprietà, ed eleganza della lingua Latina, soggiungo: id est, beare nos lingua prædivite; id est, reddere Latinitati suos honores. e questo modo di parlare è usitatissimo nella lingua Latina, e vuol dire, Il far questo, è uno arricchirci della lingua Latina, ed un restituir la Latinità nel suo antico onore. così dice colui, Hoc est lædere dum juvatis, hoc est Non admittere ad aucupem volucres.

2. Cantare carmina, versus; non è elocuzione umile, ma frequentata da' buoni poeti, se non m'inganno: io non vi saprei dire all'improvviso esempj, perchè io non soglio notare fra me stesso quelle cose che mi pajono esser usate comunemente da' buoni scrittori: ma essendo cantare vocabolo buonissimo, e similmente carmen, io non so vedere, perchè debbano fare una locuzione umile accompagnandogli insieme: perchè canto non è manco buon vocabolo di cano, e pur si dice canere carmina da' buoni poeti: a me pare più umil locuzione cantitare carmina, e nondimeno Cicerone l' usa. Aggiungo, che se vorrete ben considerare, vederete, che cantat in quel luogo ha di gran lunga più forza, che non ha probat: perchè il dir, che quella Signora cantat meos versiculos, significa, che ella se ne diletta maravigliosamente: il qual concetto non esprimeria questo vocabolo probat.

3. Hic habemus hœdos, Pullos, optima vina: queste parole non si ponno pigliar in mala parte, se non da uomini o maligni, o di poco giudizio: perchè tutto l' Endecasillabo mostra ch' io sono ancora ammalato; e questi cibi sono necessarj agli ammalati: & tantum abest, che hœdus, & pullus si debbano mettere per segni di gola, o di delizie; che Orazio gli mette per segni di frugali-

1. Carm. lib. VI. ad Riccium. XXIII.

2. Carm. lib. VI. ad Carnefec. XXXV.

3. Carm. lib. VI. ad Mar. Victor. LVIII.

galità: ed in vero non credo, che alcun goloso volendo descrivere cibi delicati, e desiderabili, si curasse di descrivere precipuamente pullos, & hædos: che saria tenuto un gran goffo dagli altri golosi. Quanto ai versi di M. Basilio, io vi ringrazio con tutto il cuore dell' avviso, che mi date, e prego quanto più posso, che sempre mi dichiarate liberamente tutto quello che giudicate appartenere ad ogni sorta di ben mio: che questo è il maggior beneficio che possa far un' amico all' altro: nè guardate all' età; che, per non dir a voi le laudi vostre, dico sol questo, che un mediocre prudente è atto a dar consiglio ad un prudentissimo, quando il prudentissimo consulta delle cose proprie: nelle quali è una gran maraviglia come c' inganniamo facilmente. Io vi posso ben dire con somma verità, ch' io non avea disegnato di far stampare detti versi tanto per amor mio, quanto per soddisfare ad esso M. Basilio: il quale credo, che gli abbia fatti a questo fine; come quello che m' ama, ed è desideroso d' onorarmi. Nella esortazion che mi fate della poesia de' Salmi, agnosco amorem, & pietatem tuam: ma non pregate tanto me, quanto nostro Signor Dio, che mi dia la facultà, e lo spirito che si richiede a così grande impresa: io vi prometto, che non farò resistenza alcuna, se mi sentirò muovere il cuore; nè potrei, ancora ch' io volessi; ma se valesse a far giudizio del senso presente, io vi direi, che passeranno molti mesi, che non averò voglia di far versi: e nel vero, come l' umor s' è sfogato, soglio riposar lungo tempo: ed è molto al proposito: perchè come io comincio, non so finire: e la fatica continuata con la vigilia mi consuma gli spiriti, e la vita: e Dio volesse, che non avessi mai più instinto di far nè versi, nè prose; che la mia età, e mala complessione est jam donanda rude: a voi giovani toccano queste così fatte imprese. Vi prego, che scrivendo al Bolognetto, lo ringraziate assai del grande onore che m' ha fatto: e diteli da parte mia, che ha fatto, come sogliono fare alcuni gran Signori, i quali, quando sono in villa, son presentati da qualche contadinella, che porta loro un canestrello di ceras-

se, ed essi le donano XXV. scudi . I versi del vostro M. Claudio non mi dispiacciono: ben mi pare, che 'l suo genio sia più atto a far versi maggiori. Sed jam satis. Vale in Domino. In Civitella. A' XXX. di Maggio. Del XLIX. Raccomandatemi al nostro M. Basilio, al quale io non rispondo, perchè non bisogna.

A M. ULISSE BASSIANO.

IV.

A R G O M E N T O.

Biasima alcuni Critici, che pretendono, che le loro censure fian' accettate come oracoli, e dà il suo giudizio intorno agli Epigrammi, all' Ode, e simili componimenti.

DA poi che io aveva scritto, ho ricevuto la vostra: la quale ancora che non abbia bisogno di risposta, pur voglio scriver dieci linee per mia soddisfazione. Io so, che si trovano de' Critici tanto superbi, che hanno per male, se le loro censure non sono accettate, come oracoli: ma io reputo questa una odiosissima tirannia: e siccome, quando i miei amici m' hanno detto il lor parere, io voglio, che mi lascino far quello che mi piace delle mie composizioni; così desidero, che anch' essi facciano quello che lor piace delle loro; però non fo replica alle vostre repliche: bastando d' avervi detto una volta il mio parere; ma non posso già tenermi per l' amor che vi porto, ch' io non vi dica in universale il senso mio. Dico adunque, che gli Epigrammi, l' Ode, e simili poemi, per mio giudizio, sono simili alle gemme piccoline: le quali, se non sono finissime, e purissime, non sono d' alcun valore: e però molte cose sono lecite nelle prose, e ne' poemi grandi, che non sono lecite in questa sorta di poemi piccoli: ai quali ogni minima ombra d' imperfezione nuoce grandemente appresso di coloro che hanno buon giudizio; de' quali
soli

foli in hoc genere dobbiam far conto . ma non crediate già , che io mi ponga in questo numero : anzi vi dico ex animo , e vi priego , e conforto per l' affezion grande che io vi porto , che non seguitiate mai il mio parere , se non quando la vostra coscienza vi dice chiaramente , che egli sia buono : e tanto meno ve ne dovete fidare , perchè sono già molti anni , che 'l mio studio versa tutto nella Scrittura Santa , in San Bernardo , ed altri simili scrittori , i quali siccome sono elegantissimi nelle sentenze , così sono barbari nelle parole : e come si dice a casa mia , Chi pratica nel molino s' infarina ; però è cosa molto verisimile , che io m' inganni spesso in hoc genere : e però io non vorrei mai farmi giudice delle composizioni di coloro che mi danno più credito di quello che mi si conviene . Mi sarà grato , che m' avviate dove Cicerone usa , fatis superque facere alicui : perchè , quantunque io reputi questa locuzione esser rarissima , nondimeno essendo ella di Cicerone , non lascerò d' usarla , purchè io possa mostrare il luogo a chi mi volesse riprendere ; ma non ardirei già d' usar reputo , in luogo di puto : se nol vedessi usato in questo modo da Cicerone , o da qualche altro , qui sit bonus Latinitatis auctor . Il piacer che ho di ragionar con voi , m' ha fatto esser più lungo nello scrivere , che non pensava . Vale in Domino . In Civitella . A' XXVII. di Giugno . M. D. XLIX.

A M. GALEAZZO FLORIMONTE

D A S E S S A .

V.

A R G O M E N T O .

Rallegrati del di lui soggiorno in Milano ; poi li presenta una utilissima , e facilissima istruzione per bene ammaestrare i fanciulli nelle Lettere .

L A vostra lettera mi è stata una delle più care lettere , che m' abbiate mai scritto : perciocchè , a dirvi il vero , io sono stato sempre con l' animo sospeso , da poi che il Reverendissimo Contarini vi fece preferire Milano a Loreto ; non già ch' io non avessi tutta quella buona opinione dello Illusterrissimo Signor Marchese , che si dee avere d' un gentilissimo , e virtuosissimo Signore : ma mi pareva strana cosa vedervi nella vostra vecchiezza ritornare alla vita delle corti , massimamente sapendo quanto solevate gustare quella vita filosofica di Sessa con la vostra vecchierella . Ora m' avveggo , ch' io sono un grande sciocco , non avendo in tanti anni , che son visso con voi , potuto conoscere la vostra natura , che mi pare quella d' un' Aristippo riformato : del quale dice Orazio : (Epist. lib. i. ad Scævam) Omnis Aristippum decuit color , & status , & res . Dico questo , perciocchè le vostre lettere vi rappresentano tanto giocondo , e tanto contento , che tutti ci siamo rallegrati leggendole . E' adunque necessario , o che voi siate un grande ambizioso , e avidissimo di favori , ed un grande ipocrita , avendo mostrato di non istimargli ; o che il Signor Marchese vi faccia tante carezze , ch' abbiate mutato natura e desiderj . Ma come si sia , a me piace di vedervi dove siete : che nel vero un così buon compagno , come siete voi , non meritava di stare sepolto in quelle paludi di Loreto ; sicchè mi congratulo con voi del vostro stato , e della vostra contentezza , e prego il Signor Dio , che ve l' accre-

cresca di bene in meglio . Ma vegnamo alla istruzione , che mi dimandate con tanti prieghi , e con tante minacce . Non sapete voi già tanto tempo fa , ch' io sono inimicissimo di quelle lunghe vie , anzi laberinti di Gramatica , per li quali costumano tanto i maestri di condurre i poveri discepoli ? Sicchè non bisognava che con tanta istanza mi stimolaste a scrivere l' ordine che mi piace : perciocchè è pochissima fatica a contentarvi ; ma non ho già speranza di contentare quel maestro del quale mi scrivete ; tanto siamo differenti di giudizio . Dico , fratello carissimo , che s' io avessi a istruire alcuno nella Gramatica , ed abilitarlo agli studj della eloquenza , primieramente gli farei conoscere con quella brevità , ch' io sapessi , il nome , ed il verbo : e come gli avessi insegnate le declinazioni , che s' imparano nel Donato , di modo che egli le sapesse a mente , e sapesse prontamente il volgare de' casi , e de' tempi , io gli darei una brevissima informazione de' verbi attivi , e passivi , & cetera ; e delle loro costruzioni . Il medesimo farei de' comparativi , superlativi , participj , e dell' altre parti dell' orazione : le quali cose si potrebbero spedire almeno in tre mesi . Fatto questo comincerei a leggergli l' Epistole di Cicerone , non già tutte indifferentemente , ma quelle che fossero più facili e quanto alli concetti , e quanto alla forma del dire . Leggendo queste Epistole , attenderei a esercitarlo nella Gramatica , ch' io gli avessi insegnata , facendogli riconoscere i nomi , ed i verbi con le loro costruzioni : e tutti i latini ch' io gli dessi , vorrei che fossero formati di quelli vocaboli , e locuzioni che si contenessero nella lezione , variando solamente i tempi , ed i numeri , & cetera : di maniera che egli non sapesse nè altri vocaboli , nè altri modi di parlare , che quelli ch' egli imparasse in Cicerone . Come io l' avessi esercitato un tempo in questo modo , e volessi esercitarlo in comporre Epistole , siccome Cicerone saria stato suo maestro nel latinare , così vorrei , che il medesimo l' esercitasse nello stile dell' Epistole : perch' io gli tradurrei in volgare ogni giorno otto , o dieci linee : e come egli le avesse fatte latine , le correggerei col latino di Cicerone , mostrandogli di clausula in clau-

clausula quanta differenza fosse dalla Latinità sua a quella di Cicerone: ed userei gran diligenza in fargli conoscere questa differenza, e l'eleganza di quello scrittore. Questa senza dubbio è una esercitazione bellissima, e sicurissima: nè so vedere chi sia così superbo, che dovesse sdegnarsi di usarla con li suoi discepoli: perciocchè, essendo necessario dettar loro un tema, chi sarà tanto arrogante, che sperì di doverlo formar bello, ed elegante al pari di Cicerone? E chi non sa, che negli studj dell' eloquenza è di grandissima importanza la forma dello scrivere che s' impara nella puerizia? Se adunque noi possiamo imprimere per la via che ho detto, nella mente de' discepoli la idea dello stile di Cicerone, perchè vogliamo noi più presto la idea del nostro? A questo si aggiunge, che oggidì sono pochissimi che conoscano la purità della lingua Latina, non che la sappiano mostrare, nè mettere in uso: e, per dirvi quello ch' io sento, non ho veduto ancora alcuno Tedesco che si avvicini a questa eccellenza; sicchè, essendo quel maestro Tedesco, io non mi fiderei punto del suo stile. E se mi diceste, che non bisogna esser tanto scrupoloso, vi risponderai, che tutto quello che si fa come cosa onesta, si dee far nel miglior modo che si può. Sicchè dovendo alcuno affaticarsi per diventare eloquente, io il consiglierei, che si esercitasse per la migliore, e più sicura via, che si potesse: la quale non dubito punto, che sia questa; massimamente a questi nostri tempi: ed oltra che il discepolo imparerebbe la bellezza della lingua Latina, ed una testura di orazione numerosa, e piena di dignità, di maniera che poi non saprebbe scrivere altramente, dico, ch' egli empirebbe la mente sua di concetti belli, e prudenti, quanto alla civiltà; che di così fatte cose ora parliamo; là dove forse la empirebbe di concetti sciocchi, ed inetti, se 'l maestro lo esercitasse con le sue invenzioni. E perchè volendo scrivere Latino, naturalmente prima noi formiamo ciascuno concetto con la locuzione della nostra lingua, ed avendo già notato la Latina sua corrispondente, ella si presenta facilmente alla memoria: perciò vorrei sopra tutto, che nel leggere Cicerone, e gli al-

tri buoni scrittori, il maestro mettesse ogni diligenza in confrontar le locuzioni Latine con le volgari che rispondono loro: come sarebbe a dire, quando legge in Cicerone (ad Lent. lib. i. Epistol.) Laboratur vehementer, avvertirei il discepolo, che questo è quello che si dice in volgare, ci è da fare affai, le cose vanno molto strette; e vorrei, ch'egli mi sapesse render conto di queste forme di parlare di giorno in giorno: e gli darei delli volgari sopra la lezione, obbligandolo a rispondermi con le locuzioni di Cicerone. e se egli non potesse durare la fatica di mandare alla memoria le Epistole intere, ch'io gli leggessi, vorrei almeno scegliere di ogni Epistola, in un libretto, quelle locuzioni che mi pareessero più segnalate, e farei, ch'egli le imparasse a mente. Quanto alli concetti delle Epistole, vorrei, che il maestro accomodandosi alla capacità del discepolo, gli andasse con destrezza discoprendo l'ordine, e l'artificio, che usa Cicerone nel trattare le materie, come sarebbe a dire in raccomandar alcuno, in narrar un viaggio, in accusar altrui, & cetera. E quando il discepolo avesse già fatto qualche progresso, gli comincerei ad insegnare gli ornamenti della orazione, cioè quelli che da' Retori si dimandano Tropi, e le figure delle parole, e delle sentenze, acciocchè cominciasse a discernere le bellezze degli stili, e la differenza delle locuzioni proprie, e figurate. Quando io l'avessi esercitato in questo modo nelle prose alquanto spazio di tempo, comincerei a leggergli Virgilio. nè bisogna dire, che Quintiliano ha diversa opinione: perciocchè è gran differenza da quelli secoli, ne' quali si parlava Latino, a questi, ne' quali la lingua Latina ci è del tutto forestiera; ed oltre a questo dico, che io non farei grande stima del giudizio di Quintiliano, massimamente sapendo, che la lingua de' poeti, quantunque ella sia diversa dalla lingua delle prose, è tutta fondata nella proprietà della lingua: la quale proprietà s' impara nelle prose, e ne' Comici, i quali usano lo stile prosaico, benchè scrivano in verso. ed essendo ciò vero, è cosa ragionevole, che si cominci a imparare la lingua Latina dalle prose. Ag-
giun-

giungerò un' altra cosa , e poi farò fine a tante ciance . Vorrei , che il Maestro facesse scrivere al discepolo tutte l' Epistole ch' egli leggesse , ma da poi che l' avesse lette , e ben dichiarate : perciocchè non potreste credere quanto giovi questo esercizio all' eloquenza ; di che rende testimonianza Demostene , il quale volendosi far lo stile di Tucidide familiare , trascrisse tutta la sua Istoria più volte dal principio infino al fine . Ecco , ch' io vi ho detto quell' ordine che giudico dover esser utile alli figliuoli del vostro Illustrissimo padrone ; ma come ho detto di sopra , vi rendo certo , che questo giudizio non piacerà al maestro loro , tanto il veggio lontano da questa via , per la relazione che voi me ne fate nelle vostre lettere . E se volete , ch' io vi dica il mio parere ancora in quello di che io non sono richiesto , io non consiglierei mai alcuno che imparasse da Oltramontani la lingua Latina , massimamente l' esercizio del comporre : perciocchè a me pare , che queste delicature siano tanto proprie d' Italia , che i forestieri , che ci hanno ormai tolto la roba , la libertà , ed ogn' altra cosa , non si possano usurpare la laude della vera eloquenza ; non dico già che non si trovino ancora nelle altre nazioni uomini eloquenti , e d' ottimo giudizio , fra li quali numero principalmente il Reverendissimo Cardinal Polo ; ma sono tanto rari , che non fanno numero , se vale a dire il vero . Io m' era dimenticato dirvi , che non vorrei , che colui che attende allo studio della eloquenza , leggesse per lungo spazio di tempo altri libri , che Cicerone , e Cesare , e Virgilio , ed Orazio ; non aggiungo a questi Terenzio , Catullo , e Tibullo , i quali sono elegantissimi , perciocchè mi pare , che possano nuocer troppo alla creanza Cristiana : alla quale il maestro dee attendere sopra ogn' altra cosa ; e perciò bisogna , che nel leggere anco Virgilio , e gli altri che ho lodati , abbia gran discrezione , non leggendo alli discepoli indifferentemente ogni cosa , ed in quelle cose che legge , lodando sempre tutto quello che si conforma . Ma lascio questa parte a voi , che siete buon Teologo : e non parlo degli esercizi pertinenti alla Rettorica ; perciocchè non è ancora tempo
di

di pensar tant' oltra . Ecco che per amor vostro io sono entrato in scena , e ci sono stato più lungamente , ch' io non mi aveva proposto , rappresentando la persona dell' Umanista , la quale già tanto mi piacque , ed ora mi pare cosa tanto vana . ma basta , che i vostri preghi hanno avuto più forza , che forse non pensavate ; benchè se non fossero stati per se medesimi bastanti , essendo stati favoriti dal Reverendissimo Legato , e dalla Signora Marchesa , non potevano non essere efficaci . Tutta questa nostra compagnia è sana , e vi saluta . In Viterbo alli VI. di Agosto del XLII. Di grazia non mostrate questa lettera , perchè non vorrei , che quel maestro si dolesse di me ; e in vero mal volentieri son venuto al suo particolare . ma volendo fare il debito in quello che mi richiedete , io non poteva far altro .

A M. L U I G I C A L I N O .

VI. A R G O M E N T O .

Istruzione per il di lui figliuolo .

M Agnifico Signor mio . Se Vostra Signoria crede , che io l'ami sommamente , ed offervi , ella non s' inganna punto : perchè ho conosciuto in lei sempre tanta bontà , e tanta cortesia , che non mi terrei uomo , se non la osservassi , ed amassi con tutto il cuore : ma non voglio già , che restiate ingannato , credendo , che l' ufizio che ho fatto in quella lettera , sia tanto segnalato indizio del mio amore singolare verso di voi , quanto mostrate di credere : perchè vi confesso ingenuamente , che avrei fatto il medesimo ufizio con quale altro si voglia gentiluomo , purchè mi fosse venuta l' occasione , e avessi avuto qualche buon mezzo di poterli dire il parer mio : perchè considerando , che fra una moltitudine di uomini infinita si trovano tanto pochi che siano atti alla eccellenza delle lettere , sento un dolor grandissimo , quando
veg-

veggo, che quelli pochi di atti diventano inetti per colpa delli maestri; e dove avriano potuto illustrare il nostro secolo col lume delli suoi scritti, l'oscurano, ed infamano con versi, e prose ridicole, e odiose. Adunque non solamente dall'affezione ch'io vi porto fui mosso a scrivervi, ma molto più dal desiderio grande che ho di vedere, che i tempi nostri fioriscano di buone lettere, e d'ingegni: fra' quali ingegni ho sempre numerato quello del nostro M. Muzio; del quale avendo concetto una bellissima speranza, come potrei fare io, che non mi dolessi sommamente, vedendo che così nobile pianta, per esser mal coltivata, degeneri: e d'onde si aspettavano frutti soavissimi, ed eccellentissimi, si raccolgano labrusche, e sorbe? E perchè mi domandate consiglio, e rimedio, dico, Signor mio, ch'io non saprei darvi nè miglior consiglio, nè più sicuro rimedio di quello che già vi diedi; e mentre quelle mie istruzioni furono osservate, gli scritti di M. Muzio facevano fede, che elle fossero buone, ed utili: come ora essendo loro tanto degenerati, fanno testimonio, che elle non siano più nè stimate, nè osservate: benchè il quinterno delle Epistole che mi avete mandato, pieno di sensi, e di parole inette, il dimostra chiaramente: perchè fra i miei ricordi, questo era il principale, che niuno maestro si riputasse mai nè tanto dotto, nè tanto eloquente, che esercitasse Messer Muzio in composizioni fatte, e composte di proprio ingegno, ma sempre traducesse di latino in volgare qualche prosa di Cicerone, correggendo poi le composizioni del putto con le istesse parole di quel divinissimo scrittore: perchè tenendo questa via, era quasi impossibile, che il putto non facesse un mirabile profitto; empendosi l'orecchie, e l'animo di sensi prudentissimi, di parole, e locuzioni elegantissime, e di numeri, e testure bellissime: ma questo vostro nuovo maestro ha giudicato, che le sue ghiande siano più soavi, che l'ambrosia di Cicerone: e se voi permetterete, che vostro figliuolo si nodrisca di così nocivo, e rustico cibo, credo di potervi affermare con verità, che egli nelle lettere diventerà un gran villano: (il che non permetta il Signor Dio) dove avevamo con-

cetta certissima speranza , che dovesse diventare un' uomo
 divino . E perchè forse sareste più cauto , e più diligente ,
 se consideraste , di quanta importanza sia questo mio ricor-
 do , voglio parlare sopra ciò un poco a lungo , mostrando-
 vi chiaramente (come spero) che a questi tempi è quasi
 più che necessario , che gli maestri si astengano da esercita-
 re gli scolari con le composizioni fatte di propria inven-
 zione : e si degnino di preporre i divini scritti di Cicero-
 ne alle lor ciance inette , e plebee , e piene di corrotta
 latinità . E per procedere con qualche ordine , voglio pri-
 ma , secondo il costume de' filosofi , fare alcuni fondamen-
 ti , sopra li quali fonderemo le conclusioni di questo nostro
 ragionamento . Dico , Signor mio , che niuno può insegnare
 quello che non sa . Appresso dico , che le arti che s' in-
 segnano per via d' imitazione , sono molto pericolose ; e
 molti , che potevano riuscire artefici eccellenti , per colpa
 della imitazione restano ignobili , ed oscuri ; come saria a
 dire , molti pittori oggidì sariano famosi , ed illustri , se
 fossero cresciuti sotto la disciplina , ed imitazione di Mi-
 chel Angelo ; ma sono pittori di catinelle , perchè la lo-
 ro mala sorte diede lor per maestro il Moro da Savigna-
 no . Se adunque l' artificio dello scrivere consiste somma-
 mente nella imitazione , come nel vero consiste ; è necessa-
 rio , che volendo far profitto , abbiamo maestri eccellentis-
 simi , li quali abbiano concetta nella mente sua una bellis-
 sima forma di scrivere ; e poi la sappiano esprimere , e
 rappresentare nel parlare , e nello scrivere , proponendo
 alli discepoli una immagine bella , e stupenda di eloquen-
 za ; nella quale mirando loro , e ponendo ogni studio ad
 imitarla , e ritrarla , a poco a poco la loro mente s' inna-
 mori di quella eccellente bellezza , e finalmente concepisca ,
 e partorisca una forma , ed una idea di scrivere simile a
 quella che è loro proposta dal maestro . Credo , che que-
 sto breve discorso possa farvi conoscere chiaramente , che
 coloro che ci vogliono esercitare nello scrivere , e ci pro-
 pongono le composizioni fatte di proprio ingegno , ci pon-
 no fare grandissimo danno , se non sono scrittori eccellenti :
 e questo è tanto vero , che vediamo oggidì pochissimi gio-

vani uscire delle comuni scuole con fama di buone lettere, e di eloquenza: perchè nel vero gli scrittori buoni furono a tutti i tempi rarissimi: di maniera che non ci dee parer cosa strana, che oggidì ne sia tanta carestia, considerando la miseria di questi secoli, nelli quali la lingua Latina si acquista con tanti sudori; dove anticamente era a tutti comune, e naturale: e li maestri sono ignorantissimi; dove allora erano peritissimi: e li premj di tante fatiche sono piccolissimi; dove in quelli tempi felici erano tanto grandi, che la eloquenza menava per strada sicura, ed espedita gli uomini infimi alla sublimità del Consolato. Queste, ed altre cause fanno, che lo scriver bene, massime nella lingua Latina, è tanto difficile, che dovremmo mirar quasi come cosa miracolosa un buon scrittore: ma siamo tanto ignoranti, che non sappiamo discernere gli eccellenti dai plebei; e subito che l'uomo nelle sue composizioni schiva i vocaboli barbari, e frateschi, pensiamo che egli scriva ben Latino: e di qui nasce, che non solamente il volgo, ma eziandio molti, che per le città hanno fama di buona dottrina, e di buon giudizio, ammirano lo stile di Erasmo, del Melantone, e di certi nostri Italiani, li quali non seppero mai, nè forse sapranno ciò che sia la bellezza, la proprietà, la eleganza, la purità, e la copia della lingua Latina; e la disgrazia vuole, che coloro che di questa cosa divina hanno qualche cognizione, e gusto, quasi tutti sono uomini grandi, e nobili; e quelli che costretti dalla povertà, fanno professione d'insegnarla, quasi tutti sono lontanissimi da saperla: e come essi sono inetti scrittori, e pieni d'improprietà, e di sciocchezze, così fanno diventare ancora li poveri scolari; li quali più facilmente imparano il male, che il bene; e spendono la sua gioventù in comporre versi, e prose tanto plebee, e vili, che beati loro, se non avessero mai imparato Gramatica! perchè non diventerebbono favola del mondo; ed avriano potuto mettere la industria in cose onorevoli; dove si affaticano per farsi vergogna, e giuoco degli uomini veramente dotti. Adunque, per venire a qualche conclusione,

ne, dico, che se vogliamo imparare di scrivere Latino, è necessario, che abbiamo ottimi maestri, li quali abbiano osservato con somma diligenza, e perfetto giudizio la proprietà, e la bellezza della lingua Latina; che si siano esercitati molt'anni in iscrivere; che abbiano grande invenzione; che sappiano l'artificio di disporla, e trattarla con dignità; che sappiano variare gli stili, e la orazione, accomodando le parole, le locuzioni, le figure, i numeri alle materie: le quali, come sono diverse, così richiedono lo stile, e la locuzione diversa; come vediamo che la diversità delli corpi, e delle qualità delle persone ricerca diverse vesti, e diversi abiti, ed ornamenti: perchè la veste grande non ha convenienza col corpo picciolo, nè l'abito regale è proporzionato al gentiluomo privato. E perchè è quasi impossibile a questi nostri tempi miseri trovare maestri che abbiano tanta eccellenza, resta, che troviamo almeno maestri che siano tanto modesti, e discreti, che conoscano la propria insufficienza, e la sufficienza, anzi perfezione, e divinità di Cicerone; e conoscendola, trovino via, che Cicerone faccia per loro quello che essi non fanno fare; cioè, che esso dia li temi agli scolari, e li corregga: il che seguirà, se loro sapranno con buon giudizio, e destrezza tradurre in volgare quelle prose tanto belle, stupende, e miracolose, che non si troverà mai uomo tanto eloquente, che possa con le sue lodi agguagliare la loro quasi incomprendibile eccellenza, e perfettissima perfezione. Io, Signor mio, vi ho detto il parer mio; il quale se è buono, resta, che preghiamo il Signor Dio, che vi conceda un maestro che sappia, e voglia eseguirlo; ed offervi nell'insegnare, e leggere quegli altri avvisi, che io già diedi a vostra Signoria; alla quale bacio la mano. In Verona.

Rationem superius in instituendis adolescentibus a Flaminio traditam sequutus est Bartholomæus Riccius Lugiensis, ut hic in Epistola ad eundem Flaminium testatus est; quam hoc loco subjicere ab instituto nostro minime alienum arbitrati sumus.

BARTHOLOMAEUS RICCIUS
M. ANTONIO FLAMINIO S. D.

COMMODIUS mihi nihil accidere potuit, quã ut tuæ illæ litteræ, quibus Calinium, qua ratione filium suum in hisce studiis instituere debeat, pereleganter demonstras, hoc tempore ederentur; nam quum ego eam viam in meo Principe instituendo sequerer, continuo hic omnes veteres frontem contraxere, atque monstrum esse clamare cœpere. Rationem meam profero; non audiunt, averfantur, novam instituendi rationem irrident. Genus hominum, qui, quod ipsi non viderint, alios vidisse indignantur. digni qui a glandibus numquam abducerentur. Ut vero litteræ tuæ lectæ sunt, isti se non prorsus quidem repressere, sed tuo judicio, quem in hisce studiis valde profecisse sciunt, plurimum tribuere. Sed ut ego id a me, utinam alii a te, quum istas tuas litteras legerint, eam viam in docendo, quam tu illis monstras, insistant, atque a pervulgata ea, ac etiam longissima, ne dicam barbara, sese sensim abducant; multo enim rectius cum Latina oratione, cum adolescentulis vero multo etiam commodius ageretur. Sed vereor, ne secus accidat, atque in hac quoque breviori, ac faciliiori docendi ratione id eveniat, quod in ceteris doctrinis evenire solet, ne pauci sint, quibus hæc nostra institutio comprobetur; tanta est enim animorum perversitas, ut malint in sua sententia pertinaciter errare, quam in probatissima aliena fideliter emendari. Sed nobis

bis satis sit, te scribendo, me vero & scribendo, & docendo, quibus ea placuerit non defuisse, nobisque perpaucorum iudicium, at probatissimorum, quam innumerabilium, at ignarissimorum, inscitia pluris sit. Equidem, si mihi accidat, ut imperita multitudo meam sententiam comprobet, tantum abest, ut id probem, ut pejus odisse non possim. Sed ecquid tuæ Musæ agunt? silentne perpetuo? exaruitne jugis illa pangendi versus tua vena? an ita stomacho etiam laboras, ut id te non solum palati, sed etiam animi summa hac delectatione intercludat? Sed vive tamen, atque ita, ut quid inde subtrahere potes, in communem utilitatem conferas; modo ut Deus Opt. Max. laudetur, modo ut ingenuæ artes facilius percipiantur, demonstrans. Maphæjo, Priulio, Zanchio, meo nomine salutem dicito. Vale. Ferrar. MDXLII.

*Illustrium Oratorum*DE M. ANTONIO FLAMINIO
T E S T I M O N I A.

JO. ANTONIUS FLAMINIUS PATER

*In Dialogo de Educatione, & Institutione Liberorum pag.
21. aversa, Edit. Bonon. MDXXIV. quo loco Jo.
Antonius cum Leandro Alberto, & Gaspare Elephan-
tutio ita loquitur:*

OBIS tantummodo notissimos ad
memoriam Flaminios redigam, fi-
lium, qui mihi unicus de quatuor
supereſt, & duos ex duobus fra-
tribus nepotes. M. ANTONIUM
filium meum quis docuit? quis in-
stituit? ut in talem evaderet, qua-

lem non vos modo, quibus eſt notiffimus, atque
cariffimus, ſed tota novit Italia, & apud exter-
as gentes quamplurimi. Sequutus eſt illum Sebaſtia-
nus Flaminius, qui diverſa licet via magnam ſibi
de litteris laudem & famam comparavit, dum Flo-
rentiæ, & aliis multis in locis, & nunc cum in-
genti omnium admiratione in Foro Cornelii pa-
tria urbe, Medicinam proſitetur. Tertius non mi-
noris indolis, ac ſpei Flaminius Julius Cæſar,
quantus jam in utroque genere dicendi evaſerit, &
quantum quotidie creſcat, dicere non attinet. A-
doleſcentis enim ſcripta ita vobis, ut mihi, jam no-
ta ſunt, tibi præcipue, Gaſpar; qui non miraris,
ſed ſtupes, quoties vel illius Episto-
las, vel Elegias, vel Odas, vel omnium metrorum
Epigrammata legis: qui nunc Philoſophiæ pulſat limina; cui ſe

totum tradat, & omnibus dedicet viribus, meum jamdiu consilium est. Sed ut talis, qualem videtis, hucusque evaserit, quis post Deum auctor fuit? quum ab alio quoquam, ne litteram quidem unam, quam a me patruo didicerit. De hoc pluribus loquutus sum, quia non defuere quidam, qui opinati sint, filium meum M. ANTONIUM FLAMINIUM aliunde, quam a genitore suo litteras didicisse; quod & ego non negaverim. Sed aliter atque illi interpretantur, institutionem, ac labores jure tueor meos: velim mihi dicant ii, qualem illum e patrio emiserim nido, quum usque ad sextumdecimum ætatis annum numquam ne diem quidem unum a latere meo discefferit. Primus autem illius a me discessus non ad finitimam urbem aliquam, sed Romam; neque ad Antistitem aliquem gregarium, sed totius terrarum orbis Principem, & virum doctissimum, LEONEM X. Pont. Max. ut Epistolam illi nostram de suscipienda expeditione adversus Turcas Elego versu scriptam, & in hac ipsa urbe cum aliis nostris impressam similibus scriptis, & publicatam, redderet; & simul Amplissimo Patri M. Cornelio Sanctæ Mariæ in Via Lata Cardinali Opusculum Silvarum nostrarum, & Epigrammatum illi a me dedicatum traderet. Quem quidem Pontifex, ut nostis, litteratissimus, qualem invenerit, quantum sit admiratus, quibus laudibus adolescentuli eruditionem supra ætatem fuerit prosequutus, dicerem, nisi, ut puto, jam sæpe audissetis, ac nisi Amplissimorum Patrum, ut alios taceam, Ferrariensis, Aragonii, & Cornelii Cardinalium missæ ad me litteræ, quæ non multo post, ut spero, cum nostris Epistolis publicabuntur, hoc idem abunde testarentur. Sed non paterna tantum monumenta secum filius ad talem Pontificem detulit, sed & sua, & proprio elaborata ingenio. Observationes ex fuere, & Annotationes in varios scriptæ Auctores, non adolescentuli, sed re-

con-

conditæ, & consummatæ eruditionis Opusculum. Quod ubi Pontifex ipse illo præsentē cœpit legere, tantopere miratus est, ut non esse illam puerilem, sed maturæ, ac in studiis consummatæ ætatis doctrinam crederet. Ubi vero cœpit illum super multis interrogare, & experiri, an ingenium, & verba scriptis responderent, & in omnibus plene satisfecisset, stupens aliquamdiu siluit; mox Virgilianum de Ascanio versum in illum protulit:

Maçte nova virtute puer; sic itur ad astra.

Sed perge, qua cœpisti via gradi. Video enim te brevi magnum tibi nomen comparaturum, ac non genitori, & generi tuo solum, sed & toti Italiæ ornamento futurum.

Quamplurima alia de filio suo M. Antonio idem Jo. Antonius Flaminus tulit testimonia, quæ exstant in Epistolis ejus ad Leonem X. Pont. Max. & ad M. Cornelium Card. initio Silvarum; in Epistola ad Leandrum Albertum lib. V. de Viris Illustribus Ordinis Prædicatorum pag. 217. in Præfatione in Vitam D. Petri Martyris Ord. Prædic.; item in Præfatione in Institutionem Harmonicam.

MARCUS CARD. CORNELIUS

In Epistola ad Jo. Antonium Flaminium, Silvarum libris præfixa.

QUOD vero rogas, ut te, & M. ANTONIUM tuum tam ingenuæ naturæ, quam eruditionis, adolescentem, in nostram clientelam suscipiamus; propter egregias virtutes vestras, quantum cura poterimus diligentiaque præstare, faciemus ut cognoscatis, nobis neque cariorē, neque jucundiorē vobis esse quemquam.

LEAN-

LEANDER ALBERTUS

*De Viris Illustribus Ord. Prædicatorum lib. IV. pag. 153.
in Dialogo Virorum Illustrium in Philosophia, ac Logica, ubi Flaminius junior, & idem Leander interloquuntur.*

M. ANTONIO FLAMINIO, juniore filio, juvene modestissimo, litteratissimo, ac virtutibus ornato. Quem veluti filium dulcissimum amo, & complecti soleo ob ejus virtutes ingenuas. Quis eum non amaverit, qui cum corporis bonis & animi bona conjunxit? Pollet Oratoria, Poësi, Musica, & nunc Philosophiæ operam enixe impendit.

I D E M

De Viris Illustribus Ord. Prædicatorum Lib. IV. pag. 135.

ACCESSI in quamdam gratissimam planiciem ad Apennini radices montis sitam, floribus diversicoloribus ubique refertam, ultro subsequenter illis Latinæ linguæ luminibus Jo. Antonio, cum M. ANTONIO filio Flaminii Forocornelientibus, deliciis observandissimis, atque viris rarissimis.

Meminit etiam cum laude M. Ant. Flaminii in sua Italiæ Descriptione ubi Fori Cornelii viros illustres recenset.

DOMINICUS SAULIUS

In Epistola ad M. Antonium Flaminium, quæ adhuc inedita apud Flaminios Nepotes servatur.

TREIS tuas isto die accepi Epistolas, ex iis duas Latino sermone conscriptas, aliam Etrusca lingua, omnes mihi sane jucundissimas: erant enim tum elegantes & ornatæ, tum
amo-

amoris, & illius numquam mihi satis amatae suavitatis tuæ plenissimæ. Tibi itaque gratulor, omnia ex mente tibi contigisse; atque etiam bene, feliciterque tibi, studiisque tuis evenisse volo, teque hortor, ut institutum tuum omni cum diligentia prosequendum suscipias; idest bonarum litterarum; quamquam eum te profecto cognoscam, qui Theopompo, quam Ephoro, similior, fræno potius, quam calcaribus semper indigueris. Cum (si te bene novi) sis in pangendo facilis, elegans, divinus; ita, in edendo difficilis, tardus, morosus; voluisti Carmen illud tantisper suppressere, dum politiori lima esses omnem illius litteram persecutus. Dii, inquam, boni, quam subitis, mirisque animi motibus sum perculsus, hinc scilicet persequendi Epistolam, tuo certe (ut paucis dicam) ingenio dignam, illinc tua legendi Carmina, quibus ut nullum tempestatis nostræ carmen præfero, ita (duobus, aut tribus tuo potius, quam meo iudicio exceptis) ceteris omnibus eadem antepono. Itaque, mi FLAMINI, ita vivam, ut veluti in profundissimæ cogitationis negotio implicitus, ignarus quid rei agerem, substiti. cupiebam Carmina tua, magna cum aviditate inspicere: amabam Epistolam, genereque illo scribendi tuo mirifice delectabar; mecumque ipse considerabam, quam cum genere carminis orationis genus istud tuum, idest quam tu ipse tecum certares, ut haud facile dignosci posset in altero quorum præstares.

CHRISTOPHORUS LONGOLIUS

*Libro III. Epistolarum, Epistola 13. Ad M. Antonium
Flaminium.*

NOVI naturæ tuæ infirmitatem: novi incredibilem tuam in omni percipienda humanitatis vi assiduitatem. Quare, si mihi quidquam
cre-

credis, homini quem tute scis tibi esse amicissimum, & in alienis quidem djudicandis causis minime stultum: da aliquid corpori, servi valetudini: satis tibi sit, earum quas quærimus rerum nosse fontes, & capita: rationem earum & vias ingenio tuo auctore, & cogitatione haud ita multa, modico certe studio consequere; præsertim qui puer in levioribus illis artium studiis operam optime posueris, & nunc in gravioribus extrema ista tua adolescentia jam tantum profeceris. Infinitam istam diligentiam, & immensam lectionem nobis relinque, qui quo minus natura atque ingenio valemus, & in rectam disciplinæ viam tardius ingressi sumus, eo cum nos appropere opus est magis, tum vero evigilare in studio diligentius, & labores omnes sufferre possumus facilius.

Plures alias Epistolas Longolius ad Flaminium scripsit. Lib. Epist. II. num. 17. 20. 21. & 32. Lib. III. num. 30. Lib. IV. num. 8.

HIERONYMUS FRACASTORIUS

Libro II. de Intellectione.

NOSCIMUS omnes M. ANTONIUM FLAMINIUM, sanctissimum quidem virum, & utriusque linguæ doctissimum, Reginaldi Poli Angli, nobilissimi juvenis, familiarem, & quod in prima laude ponendum est, Poëtam nostri sæculi eximium.

LILIUS GREG. GYRALDUS

De Poëtis sui temporis, Dialogo I. pag. 396.

M. ANTONIUS FLAMINIUS sapientiæ studia cum utraque lingua conjungit; & nisi acrius eum stomachi morbus urgeret, paucos ei

ei conferre possemus. Sed ita comparatum est, ut præclara ingenia fere semper aliquid infestet, & inturbet.

PETRUS VICTORIUS

Libro IX. Variarum Lectionum Cap. IX.

OPTIMUS nostri temporis Poëta, quique vestigia & Latini, & Græci supra a me appellati Poëtæ premit, FLAMINIUS, sive illos imitatus, sive ingenii acumine, quo neutri eorum valde cessit, idem perspiciciens, & ipse in Hendecasyllabo de laudibus Mantuæ non minus apposite cecinit:

Felix Mantua, civitatum ocellè!

JACOBUS SADOLETUS CARD.

Libro XVI. Epistolarum, Epist. IX. ad Donatum Rullum.

DE TE ipso autem, id quod ad me nunc pertinet, estque mei in te summi amoris proprium, nonnulla mihi, Donate, incidit suspicio, & metus quidem, ne ex animo tuo penitus elapsus sim. Quid enim est? quinque jam menses sunt, fluxitque tantum temporis, neque dum mihi abs te quidquam, ne salus quidem, aliorum saltem litteris, tuis verbis nuntiata? tantone tibi labor scribendi, aut monendi molestior, quam mei absentis fuit appellatio jucunda? Quomodo ergo hoc lues? opinor si & litteras mihi miseris, & doctissimorum hominum contubernalium tuorum Aloysii Priuli, & M. ANTONII FLAMINII acta aliqua ad me perscribes.

SEBASTIANUS CORRADUS

*Epistola ad Lectorem initio Commentariorum in Epistolas
Ciceronis ad Atticum . Venetiis apud Franciscum
Scottum MDX LIX. in 8.*

NON dico quid in ea re sim consecutus: illud dico, M. ANTONIUM FLAMINIUM, & Romulum Amasæum, viros optimos, & homines doctissimos, mihiq̃ue summa benevolentia conjunctos, superioribus mensibus Regium quum venissent, * Pontificem Max. comitati, mihi auctores fuisse, ut, quæ intellexissent a me in Epistolis ad Atticum interpretandis explicata, ea foras dari sinerem, nec paterer, quantum esset in me, librum longe omnium revera, & doctissimi cujusque judicio, utilissimum, de manibus hominum, rerum quæ in eo sunt ignoratione, quasi deponi.
... IV. Kal. Jan. MDXLIII. Regio Lepidi.

Q. MARIUS CORRADUS

*Libro II. Epistolarum, Epistola XXVIII.
Ad Donatum Rullum.*

M. ANTONIUM FLAMINIUM, doctissimum & sanctissimum virum, ideo in his carminibus tacere non potui, quod (ut ex illius amantissimis ad te scriptis cognovi) tibi erat conjunctissimus, & mihi quoque amicus quum esset, & valde meis Latinis, & Græcis studiis tum opera, tum consilio profuerit; suaviter adhuc in illius nomine, & memoria. acquiesco. Sed quis non modo FLAMINIUM, sed omnem illam familiam Reginaldi Poli, nobilissimi & amplissimi viri, &
ami-

* Paullum III ad Carolum V. Imperatorem in agrum Parmensem colloquii causa proficiscentem.

amicissimi tui, non semper magna cum voluptate recordetur? Maxime tamen ego FLAMINIUM observavi semper & colui: de quo sic statuo, Hominem illum fuisse, qui doctrina, & elegantia orationis cum omni antiquitate comparari posset.

Idem Corradus egregiis Flaminium laudibus ornavit Lib. I. Epistolarum num. 17. Lib. II. num. 22. & 27. Lib. III. num. 68. Lib. IV. num. 93. 96.

BARTHOLOMAEUS RICCIUS

Epistola Dedicatoria Apparatus Latinae Loquutionis.

PROXIME vero M. ANTONIUS FLAMINIUS & summa vir bonitate præditus, & ea in me fide, qua qui optima in amicum, & eo in universa re litteraria judicio, quo omnes litterati jam pridem norunt, hoc ipsum a me ita contendit, itaque omni ratione edendum librum mihi comprobavit, ut cum ceterorum quoque amicorum litteratissimorum virorum crebras exhortationes recorderer, ei de edendo negare non potuerim.

Quamplurima alia doctrinae Testimonia Flaminio Riccius impertivit, quæ in Epistolarum ejus libris, in Opusculo de Imitatione, ac in Dialogo de Judicio leguntur.

BERNARDINUS PARTHENIUS

Oratione pro Lingua Latina.

SED circumstant Poëtarum nobilissimi cœtus, quos in tanto numero, ne totum diem illis recensendis conteramus, in mentem veniat saltem Jacobus Sannazarius, quem divinitus in divinis versatum, nemo non intelligit, antiquitatem vario scribendi genere provocasse; Molsam recordamini; occurrat Vida; repetatur Lampridius: omnium purissimum, & candidissimum M. ANTONI-

UM FLAMINIUM in memoriam revocate, puro illum, ut est apud Poëtam, * amni simillimum.

Hanc ipsam laudem Flaminio tribuit Parthenius libro II. Dialogi Italici de Imitatione Poëtica.

FRANCISCUS FLORIDUS SABINUS

Apologia adversus Latine Lingue calumniatores.

SED nimis patentem campum ingredior, si singulos ornate recensere posse confidam. Franciscum tamen Molsam, M. ANTONIUM FLAMINIUM, Blossium Palladium, Romulum Amasæum, Alexandrum Manzolum, Sebastianum Delium, Achillem Bocchium, P. Cursium, Hieronymum Fundulum, Bassianum Landum, Laurentium Palicium; Gallos autem Vatablum, Germanumque Brixium non præteriero.

JOANNES GAGNAEJUS

Epistola ad Lectorem de LXXV. Davidicis Psalmis carmine lyrico a se conscriptis. edit. Lutetiae Paris. per Nicolaum Divitem. MDXLVII.

MARCUS autem ANTONIUS FLAMINIUS vir nostra ætate Orator, Poëta, Philosophus, ac Theologus summus, Lyricos suos nondum ediderat. Testes sunt hujusce rei Reverendissimus Cardinalis Bellajus, & Salmonius Macrinus, inter Lyricos Gallorum poëtas facile primi: testis est & Petrus Danesi, præceptor meus, linguarum juxta ac bonarum disciplinarum peritissimus, quorum censoriæ limæ Odas nostras permiseram, annos (antequam suos Lyricos FLAMINIUS ederet) duos: postea autem quam in publicum edidit, premendarum pæne atque abolendarum auctor mihi

* Horat. lib. II. Epist. II. v. 120.

mihi harum Odarum fuit, suspicanti videlicet, post tam doctos versus, ingratas insipidasque fore eruditorum hominum palato nostras nugas. Quapropter certum erat aut abolere prorsus, aut latentes apud me diutius retinere, nonumque, juxta Horatii sententiam, in annum premere.

PHILIPPUS BELVALETIUS

Epistola Dedicatoria Paraphrasis in Psalmos versibus scriptæ. Edit. Duaci apud Jacobum Boscardum MDLXV.

POETAS, & Theologos summos intelligo MARCUM ANTONIUM FLAMINIUM Italum, Joannem Gagnæjum, Parisiensis Academiæ Cancellarium, Sebastianum Castalionem Germanum, qui omnes ad lyram suos Psalmos ediderunt: ut reliquos taceam, qui summa cum laude elegiaco scripserunt carmine.

JACOBUS GADDIUS

De Scriptoribus Græcis, & Latinis.

M. ANTONIUS FLAMINIUS, Poëta multiplex, multas laudes meretur; meo judicio, excedens aliquando mediocritatem in Hymnis in Pana, in Auroram, ad Bacchum; licet in Carmine hoc videatur mutuatus nonnihil a Catulli Galliambo; & in Carmine triplici ad Agellum suum, quem summe laudat. Sunt etiam bonæ, ac nobiles Elegiæ de se ægrotante; de Hercule, & Hyla; de se proficiscente Neapolim; licet in his non probentur mihi aliquot versuum fines. In prima Elegia, ut in primo Hymno, indicat, se cecinisse Regum prælia, & meditatum profunda facta Ducis Umbri, scilicet Urbini.

Traditur FLAMINIUS scripsisse libros quinque, vel amplius, Carminum; & Psalmos elegantissimo carmine expressisse; Paraphrasim etiam in duodecimum librum Aristotelis de Prima Philosophia condidisse.

Luculenter celebratur a Toscano, qui in Epigrammate affirmat, ab ipso FLAMINIO restitutam fuisse puram, politiolemque Latinitatem, subditque: M. ANTONIO FLAMINIO, *Poëtæ, Oratori, Philosopho, Theologo æque illustri*, FORUM CORNELII fuit patria. *Exstat & Psalmorum triginta poëtica, totius vero operis Psalmorum soluta oratione Paraphrasis. Leguntur etiam Italico sermone purissime conscriptæ Epistolæ.*

M. ANTONIUS, qui obiit anno MDL. fuerat filius Jo. Antonii, Oratoris magnæ eloquentiæ, ac Poëtæ insignis elegantæ, ac venustatis.

PETRUS OPMEERUS

In Opere Chronographico Tom. I. pag. 461.

PRAETEREA Italia jam præsertim scatebat eruditis ingeniis, cum Hieronymum Fracastorium, Joannem Cottam, M. ANTONIUM FLAMINIUM, Andreæ Navagerium, aliosque ostentaret clarissimos Poëtas.

PETRUS BEMBUS CARD.

Epistola Italica ad M. Antonium Flaminium. Parte III. Lib. IX. Epistolarum Italicarum
Bembi Edit. Venet. MDLII. apud
Gualterium Scottum.

IO NON accetterò già la escusazion vostra, molto onorato M. MARCO ANTONIO; perciocchè nè voi sapete far cose inette, come dite; nè io son persona, che
non

non sia per veder le vostre con quello amichevole occhio, che all' antica nostra amistà è richiesto . Per le quali due cause. vi priego ad esser contento di mandarlemi . E se a voi pure piacerà che ad altri non si mostrino , io v' ubbidirò . A M. Girolamo Fracastoro sarete contento raccomandarmi , e salutare a nome mio M. Adamo . State sano . A' XXVIII. di Novembre . MDXXXIII. Di Padova .

M. Antonii Flaminii Epistola Italica ad Petrum Bembum exstat in Collectione Epistolarum Italicarum Illustrium Virorum ad eundem Bembum lib. III. pag. 49. Venetiis per Franciscum Sansovinum. MDLX. in 8.

JACOBUS BONFADIUS

Epistola Italica ad M. Antonium Flaminium . Lib.

I. Epistolarum Italicarum Clarorum Virorum

Paullo Manutio collectore. pag. 29. Edit.

Venet. Ald. MDLI.

OGN I onore è di vostra Signoria, ed a lei meritamente si deve, che con la vera virtù, e santa dottrina sua è passata là oltre, ove mente umana può arrivare . Della bontà non faccio menzione , perocchè quella non ha limite .

BERNARDUS TASSUS

Epistola Italica ad M. Antonium Flaminium Lib.

I. Epistolarum num. 133. pag. 234. Edit.

Venet. apud Valgrisium MDLIII.

PIACESSE a Dio, che siccome già alcuna vostra poetica composizione mi proposi d' imitare , or la vostra vita d' imitare mi proponessi , e così questo , come quello ben fatto mi venisse .

FRANCISCUS TURRIANUS

Epistola Italica ad Donatum Rullum. Lib. II Epistolarum Italicarum Clarorum Virorum
 Paulo Manutio collectore pag. 113.
 Edit. Venet. Ald. MDLI.

HO ricevuti li versi di M. MARC' ANTONIO, e quando ne abbia recuperati alcuni altri, che sono in mano d' uno amico mio, io vi manderò ancor quelli; che vi satisfaran molto più, a mio giudizio, perchè son tanto più vaghi, e più venusti, quanto che trattano di materie più capaci di vaghezza.

I N O B I T U M
M. ANTONII FLAMINII
CLARORUM VIRORUM
E P I S T O L A E.

*Sequens Petri Victorii Epistola ad Reginaldum Card. Po-
lum una cum Poli ad Victorium responsione exstat in-
ter Epistolas Clarorum Virorum a Jo. Michaële Bru-
to collectas, libro II. pag. 239. Edit. Lugd. apud He-
redes Sebast. Gryphii. 1561. in 8. Vide etiam hujus
nostræ Edit. pag. XXXIII.*

PETRUS VICTORIUS.
REGINALDO POLO CARD. S.

ON eo consilio, vir optime, & amplif-
sime, calamum sumsi, ut te consolarer,
doloremque illum minuerem, quem ce-
pisti ob interitum M. ANTONII FLA-
MINII, probi hominis, ac summis in-
genii dotibus præditi: neque enim tantum mihi tri-
buo, ut fortem virum, usuque, ac doctrina, nostræ
imbecillitatis peritum audeam monere, aut tibi
eripio, quem scio nullo negotio quidquid remedii
huic malo adhiberi potest, per se ipsum inventu-
rum: sed ut tecum aliquantulum de gravi hac pla-
ga per litteras loquerer, quæ cunctos optimarum ar-
tium studiosos merito perculit: in quibus cum ipse
inferiorem locum teneam, acumen tamen ingenii
illius, vitæ sanctitatem, præclaram eruditionem,
morum elegantiam in primis dilexerim, vel suspe-
xerim potius; non potui mihi temperare, quin
ægritudini parerem, ac de communi hoc damno

tecum quererer. Amisimus enim morte illius florem Poëtarum, decusque ac splendorem hujus sæculi, quod ille mirifice ornabat, ac plurimis maximisque virtutibus suis illustrabat. Hæc autem ita de aliquo prolata, non me fallit, exsuperantiam quamdam amoris redolere, ac valde commotum animum ejus qui dicit, indicare. Quæ tamen de FLAMINIO edita, nedum nimis, quam oporteat, laudem ejusefferant, non plane, integreque videntur illam explanare. Constat enim ipsum non ceteris tantum nostræ ætatis Poëtis facultate condendi carminis præstitisse, sed veterum etiam Latinorum gloriam & varietate poëmatis, & elegantia adæquasse. Quanta autem felicitate ingenii obscuros sensus veterum Scriptorum, & aut brevitate verborum, aut hujuscemodi aliqua caligine involutos explicare potuerit, eademque dilucide, ac copiose tractare, nihil attinet dicere; cum illi ipsi Græco homini, qui omnium judicio hujus rei palmam olim reportavit, non cesserit: quod & cantus Hebræorum Poëtarum ab ipso expressi, & duodecimus Peripateticorum principis liber de Prima Philosophia declarant. Te vero potissimum delegi, apud quem mærorem meum testarer, cui scio mortem illius valde molestant fuisse, & commune hoc damnum spectanti, & multis voluptatibus, quas quotidie e venustate illius, suavissimaque consuetudine decerpebas, carenti: cum eum domi tuæ aleres, in cœtuque honestissimorum tuorum sodalium haberes. Fuit enim semper hoc virtutis tuæ, singularisque bonitatis, ut studia literarum foveres, præstantesque in illis viros vehementer amares, atque omnibus, quibus posses, commodis augeres: ac quem audiavi omnia sedulo colligere quæ tantum dolorem valeant mitigare, firmamque illius memoriam in animo tuo imprimere; cum formam etiam oris ipsius, diligenter olim apud nos expressam, hinc accieris, simula-

cro-

croque hoc etiam corporis putaris te posse adjuvari : animi namque effigies , imagoque vitæ , extinguere delerique e pectore tuo non potest . Præter enim quam quod facta FLAMINII honesta , gravesque voces assidue tibi arbitror obversari , monumenta ingenii ipsius , quasi speculum indolis , numquam eam patientur evanescere , neque ex animo tuo tantum , sed eorum etiam omnium qui non omnino averſi a Musis sunt , nec omnium deliciarum ingenuarumque voluptatum rudes . Nam tibi magnam , certamque consolationem accepi attulisse , quod sancte ille , pieque discessit e vita , atque ea constantia mentis , & alacritate , quæ ab eo qui ita , ut ille vixisset , ac vera religione imbutus esset , solo poterat expectari . Hoc enim quod alii fortasse majorem dolorem inuſſisset , cum cogitaret , se tali amico orbatum , sapientiæ tuæ non parvum solatium attulit , quæ vidit ipsum illo extremo tempore se , ut Christianum decet hominem , gessisse , atque honeste actæ vitæ finem similem addidisse . Ipse certe , qui non eo robore animi sum , neque tam alte in vera pietate radices egi , conflictor magnopere , ereptum esse nobis talem virum , qualem fortasse numquam futura ætas videbit . Quod si damnum tantum spectemus quod fecimus , minoribus ipsius laudibus , tamquam luminibus quibusdam extinctis , jactura hæc acerba luctuosaque admodum est , nedum si exemplar humanæ probitatis ablatum nobis , cogitemus : & tamen omnia sunt æquo animo ferenda , quæ nos infirmitatis nostræ admonent . Iis vero qui ea gravitate animi , scientiaque Christianæ pietatis , quatuor , ornatius instructique sunt (qui pauci tamen sunt) non ferenda tantum , verum etiam contemnenda . Quare gaude isto tuo eximio præstantique bono , utereque his armis ad hujusmodi fortunæ impetus propulſandos ; nobisque ignosce , qui humi adhuc strati , his vulneribus tolerandis pares non sumus , ac omnia

omnia denique tenui imbecilloque animo judicamus: præcipue autem mihi, qui non tantum me ab atroci hac plaga, ægritudineque confici passus sum, sed in alium etiam immerentem, partem ejus conjeci, ac magnitudine doloris mei, dolorem etiam tuum excitavi; obductamque fortasse jam cicatricem, sine causa refricavi. Vale. Florentia. XIII. Cal. April. M. D. L.

REGINALDUS CARDINALIS POLUS
PETRO VICTORIO S. P. D.

QUANTO dolore affectus fueris, vel mærore potius ex FLAMINII nostri morte, optimi, & doctissimi viri, facile ex tuis litteris intellexi; in quo quidem declaras non modo quantopere tu illum dilexeris, quantique feceris, sed quantum etiam ipse ob humanitatem istam amandus sis. Nec vero hoc obscurum ingenuæ naturæ tuæ, & probitatis signum, ac testimonium est, quod homo in iisdem studiis in quibus ille excelluit, magna cum laude tot jam annos versatus, æqualis tui obitum tam amanter desles, & ejusdem ingenium ac mores summis effers laudibus. Sed quæ tu de FLAMINII ingenio, ac præstanti in optimarum artium studiis laude commemorasti, ea tibi, & cuivis, ex variis illius & elegantissimis scriptis, æque ac mihi, cognita esse potuerunt. Illa vero quæ majora sunt ex ejus laudibus, propter intimam quæ tecum illi fuit, consuetudinem, & assiduum multorum annorum convictum atque usum, & facilius animadversa a me, & perspecta sunt certius. Neque enim mihi quemquam videor aut majore erga Deum pietate præditum cognovisse, aut ab omni earum rerum quas vulgo homines admirantur, cupiditate remotiorem, aut denique in omnibus Christianæ caritatis officiis diligentiorum. Itaque tali viro extincto, quem ego unice diligebam, & a
quo

quo me summopere amari sentiebam (si modo extinctus is est , qui morte immortalitatem commutavit) negare non possum , quin ipse quoque graviter sim commotus : & cui superioribus temporibus plurimæ aliæ gravissimæque calamitates inciderint , hanc nulla fere earum levioressè existimarim . Quod si tu propter admirationem illius probitatis , atque doctrinæ tam graviter ejus morte doluisti , quid me tandem facere par est , qui his ipsis bonis assidue fruebar ? quique præterea ex suavissimis ipsius sermonibus summam jucunditatem , ex amantissimis consiliis maximum fructum in omni actionum mearum genere capiebam ? Sed tamen , qui rebus adversis perferendis , Deo juvante , jampridem assuefacti sumus , quique omnia quæ voluntate divina eveniant , non forti modo , sed æquo etiam animo patienda nobis esse statuerimus ; hoc nostrum incommodum , gravissimamque jacturam eo ferimus animo , quo debemus . Tantum vero abest , ut illius vicem doleamus , ut etiam ipsius causa gaudendum esse intelligamus . Etenim cui magis propitium , ac placatum Deum fuisse , cuive facilius aditum ad æternam & beatam illam vitam patuisse , censendum est , quam ei , qui (ut ipse quoque de eo sentis) & integerrime semper ac castissime vixerit , & ex hac vita pie sancteque discesserit ? Profecto illius obitu dolere invidentis esset potius , quam amantis . Quare te quoque hortor , ut cum is tam præclare vitæ suæ cursum confecerit , hac cogitatione desiderium quo ex illo afficeris , lenias . Quod facilius etiam assequere , si his litteris quæ , ut sunt , ita appellantur Sacræ , aliquid tui studii , & temporis impertieris : ex quibus (id quod ipse expertus confirmare possum) præter suavissimum quemdam animi fructum , ac voluptatem , quam percipies , omnia quæ evenire homini possunt incommoda (modo omnis spes nostra in Deo fixa teneatur non tolerabilia solum esse , sed ad salutem etiam

etiam animorum, vim habere maximam intelliges. Sed hæc hætenus. Ego & tuum scribendi ad me consilium amavi, quod carissimam mihi, & jucundissimam FLAMINII memoriam (quamquam ea quidem, quoad vivam, ex animo meo effluere numquam poterit) excitâris, & de te jampridem ita sentio, ut, eo amisso, non parvum Italiæ in tua excellenti doctrina ornamentum positum esse, arbitrer. Eo porro sum in te animo, ut si quam ad rem opus tibi opera, & studio meo fuerit, ea tibi, ut ab homine talium virorum, qualis estu, vehementer cupido, parata esse pollicear. Vale, meque ama. Romæ. IV. Cal. April. M. D. L.

Bartholomæi Riccii Lugiensis Epistola ad Petrum Victorium, qua M. Antonium Flaminium decennio & amplius ante e vivis ereptum, iterum luget, oblata sibi occasione ex lectione duarum superiorum Epistolarum ejusdem Victorii, & Card. Poli de Flaminii obitu, quas apud Jo. Michaëlem Brutum Litterarum Clarorum Virorum collectorem perlegerat. Hanc autem Riccii Epistolam hætenus ineditam ex Autographo Manuscripto Romæ apud Victorios Equites, Latinis Græcisque litteris ornatissimos, qui ætate nostra Petri Victorii, eorum clarissimi Proavi, gloriam, tamquam amplissimum patrimonium, non solum tuentur, & conservant, verumetiam quamplurimum augent, diligenter exscripsimus. Epist. Lat. Tom. III. pag. 57.

BARTHOLOMAEUS RICCIUS
PETRO VICTORIO S. P. D.

FORTE, cum quas Brutus Clarorum Virorum Litteras edidit, primum pervolverem, atque tum tantum quasi singulorum nomina perquirerem, ut ad tuas ad Polum Card. de FLAMINII nostri obitu perveni, in iis constiti, atque statim totas & amanter, & dolenter perlegi, cum quibus
quas

quas illis postea Polus rescribit , simul una . Ea enim mihi quoque cum eo intercessit amicitia , quam mea de illo , atque ejus de me publica testantur scripta ; cujus & mortem cum Pigna haud humane sum lamentatus . Quarum litterarum lectio mihi vulnus illud quod in ejus morte accepi , etsi id quidem ad quamvis ejus memoriæ recordationem facile recrudesceat , tum tamen mihi asperius , atque acerbius refricuit , ut in hac , neque sine suis lacrimis , exclamarem : O FLAMINI , o vir Christiane , o ætatis nostræ nobilium studiorum splendor & decus , ut te nimis cito Deus ad se accersivit ! ut integerrimæ vitæ exemplum terris abstulit ! ut bonarum artium studia quasi viduavit ! nosque amicos tuos ea consuetudine privavit , qua nulla jucundior , nulla honestior , nulla sanctior reperiri posset ! Equidem , Victori , multos novi qui separatim in optimis studiis plurimum valerent ; non paucos qui vitæ integritate summe præditi , quique in amicorum consuetudine lætissimi , in Deum non vana religione exculi , in ceteros homines non levi caritate affecti essent , quique aliqua singulari virtute ab omnibus optime audirent : verum in quo hæc uno omnia , quæ in nostro exsistebant , paucos reperio . His accedit tanta in omnes ejus humanitas , ac facilitas , quanta in ipsius scriptis palam elucescit ; quo uno cadente , hæc omnia bona concidere . Quare cum communi omnium causa , tum mea & separatim , qui illo tanto amico sum usus , etsi hæc levissima doloris mei est significatio , jure optimo , quoties ejus aliquid mihi occurrit recordationis , possum humanitus ingemiscere . Sed o nos imprudentes , Victori , homines , atque etiam in longioris ætatis usu parum consulti ! qui non videmus , idem desiderium quod nobis sui FLAMINIUS decedens reliquit , nos quoque paullo post , etsi id sit quod diu , nostris nostri esse relicturos ; hoc est , FLAMINIUM ipsum , ut Polus , ut Priu-
lus

lus fecere, brevi esse consecuturos. Quare mecum rectius (ut de me nunc agam, qui LXXV. annum ingressus sum) agetur, si ab hujus continuo luctu ad meum hinc discessum toto me comparem animo, atque cum meo CHRISTO, qui mihi prius moritur, fideliter commoriar: quam mentem (quando is in quos vult, spirat) ut in me ita infundat, atque confirmet, ut nullis humanis illecebris, nulla tentationis vi evelli queat, illum ipsum Patrem nostrum rogo atque oro. Equidem quantum in me erit, mihi non deero; hoc est, ut ab istis nostris humanioribus, atque ingenuo viro dignis studiis ad divina, ad salutem nostram certiora, ac solidiora studia studium meum convertam; atque in iis, quod pusillæ reliquum est vitæ, totum consummam, simulque ad treis illos optimos viros alio nunc in statu beate agentes, hinc evolem; eorumque numerum feliciter adaugeam. Vale.

Ejusdem Bartholomæi Riccii Epistola ad Nicolutium Pignam in Flamini mortem. Lib. 4. Epistolar.

BARTHOLOMAEUS RICCIUS

NICOLUTIO PIGNAE S. D.

LUGEbat Solon filii obitum, ac nullo fine dolorem suum lamentabatur: amici omnes, alius aliam ei consolationem afferebant, in his quidam eum etiam accusabat, Quid tantum, inquit, lacrimis indulges, cum iis nihil proficias? cui Solon inquit, Immo hoc uno lamentor, quærorque, quod nihil proficio. Ego eo modo tibi respondere possum, Nicoluti. nam si tot meis lacrimis FLAMINIUM meum ab inferis aliquando excitassem, lugendi finem jam pridem fecissem: quoniam vero id non assequor, moleste fero, huncque cum vitæ meæ fine lugendi finem faciam. Amavi illum mutuo quadraginta annos, eaque nostra amici-

micitia fuit, quæ nullum fucum, nihil ficti, nullamque amandi aliam causam haberet, quam quæ pares conjungit. Ad id accedebat, quod communibus ejus generis usi sumus amicis: in quibus Julius Camillus, Priulius, Hæstor Cocchius, Augustinus Abiosius, separatim autem (ne in meas lacrimas jacturam quam bona studia in hujus obitu fecere, huc quoque revocem) quantum ego huic debeam, omnes multis ab hinc annis scire possunt. cujus hortatu, ac pæne impulsu APPARATUM LATINAE LOCUTIONIS in vulgum edidi. hoc addidi, quia inde aliquid nominis videor adeptus esse; certe nihil infamiæ sum consecutus; ut sitantum meum erga illum amorem tot lacrimis prosequor, mirum nemini videri debeat. Quin ego fateor, quoties mihi in mentem, qui prope in ea inhaeret, FLAMINIUS redibit, me toties ei suas lacrimas, suæque suspiria largiter esse redditurum. non quin consolatio tua mihi fuerit gratissima, quæ iis rationibus conscripta erat, quæ plurimum ad consolandum valent, quæque ab eo in me animo, qui mihi amicissimus est, profisciscuntur: sed ego ita sum in tales meos, ut eos vivos cupiam, mortuos tum mea, tum omnium etiam utilitate valde doleam, atque lamenter, ac nobiscum mirum in modum desiderem; in quibus unus FLAMINIUS numquam satis mihi est lugendus, numquam satis desiderandus, qui suis Musis omnes Principes oblectare; qui juventuti, qua recta via in Parnassum ascenditur; qui cum optimis scriptis, tum integerimæ vitæ exemplo, ut Deus colitur, omnibus ostendere posset. & hic perpetuo a cunctis populis non jure optimo erit deslendus? & qui hæc norint, aut nunc a me audiunt, non continuo mecum exclamabunt, O FLAMINI, o FLAMINI, quo nobis ereptus es? At in cælum sublatus est: Deus enim, unde prius venerat, ad se illum revocavit. is eo tandem pervenit, quo sancta vivendi ratione
sem-

semper aspiravit; ubi nunc, quam Deus in suum Filium credentibus pollicetur, æterna gloria perfruitur. Quid tu illi quasi tantam felicitatem, quam in Deo semper speravit, ex tot, ac tantis miseriis elapso invidere videris? quid tuis questibus illi quietem eam inturbas? Quo enim eum reposcis, aut desideras? num fortasse ut suo optimo stomacho redeat? ut CHRISTI honori gratuletur aliquando? ut bonis hominum animis fruatur? ut fidem eorum probet? ut cetera his multo graviora & perferat, & patiatur? quin ego arbitror, qui ei amici fuerunt, omnibus optandum esse, si viveret, ut ex his miseriis excederet, ne hæc, & ejus generis cetera complura videret. Recte quidem, unaque mihi hæc omnium consolatio adhibetur maxima, quod ex tot malis in sempiternam gloriam evolarit: quod cum divinis, ac veris Musis versatur: quod alios cantus, alios versus, alios hymnos cum suis Poëtis cantat, atque scribit: ubi Davidis citharam illam, quam hic tam splendide æmulatus est in Dei summi laudibus, videt, atque reveretur. quem contra Vates divinus complexum tenens, gratias illi agit immortales, quod suos versus melioribus numeris astrinxerit, Latinaque dictione illustrarit: atque ita in Deum ambo conversi ad novam citharam, ad nova plectra præstantes ejus laudes concinunt. Sed hæc mihi aliqua ex parte levant, non tollunt dolorem universum, cui reliquo suæ lacrimæ æquo jure (quod facio) dandæ sunt. Tu vero læte age, ac Vale.

Paulli Manutii Epistola Italica ad Bartholomæum Riccium in mortem M. Antonii Flamini Lib. II. Epistolarum Italicarum ejusdem Manutii pag. 56. Edit. Venet. Ald. MDLX. in 8.

NON so , che fie di Roma . so bene , che , siccome facilmente può nascermi desiderio di rivederla , se non per altro , almeno per godere un mese gli amici , i quali di continuo mi chiamano , così non facilmente può cadermi nell' animo di rimanervi . Egli è vero , che Roma è terra di fortuna ; e che la fortuna spesso fa maravigliosi effetti : ma io oggimai per molte cagioni ho messo freno alle speranze , sicchè più non mi trasportano . e che volete voi ch' io più desideri ? vivo assai onorato , e veramente vivo , nella mia patria : e che patria ? forse oscura e vile ? Venezia , reina dell' Europa , quella che tanto piacque al Riccio , che lo invescò , e tennelo tanti anni . Morì il FLAMINIO , e morì insieme la gentilezza , la bontà , la gloria de' buoni . qual è sì duro cuore , che non s' intenerisca , pensando alla sua morte ? Debbo io maravigliarmi , che il Riccio ne pianga , che non solamente è uomo , ma è fra gli uomini umanissimo ? Maravigliomi , che le fiere isfesse , alle quali la natura negò voce significativa , con mesti modi non iscuoprano dolore . che quantunque elle non hanno che fare con noi , per esser la nostra specie privilegiata di ragione ; nondimeno se si sono trovati alcuni uomini i quali hanno pianto la morte di alcune favorite bestie ; quanto più dicevole , che le bestie piagnessero un' uomo ? Consento , che sarebbe maraviglia , sì , ma maraviglia ragionevole . perciocchè vuole la ragione , che una esstraordinaria morte sia da un' esstraordinario accidente accompagnata . Che può dire il Pigna , quantunque sia di sottilissimo ingegno , per raffermare il corso delle vostre continue lagrime ? che dirà la dotta Musa dell' acutissimo Didaco , per dare a me conforto in così giusto dolore ? se proverà , che non sia lamentabile la morte del FLAMINIO , e degna di copiosissimo pianto , proverà insieme , che la terra sia leggiera , e 'l fuoco grave .

Bi-

Bisognerebbe prima negare , che l' uomo fosse razionale . conciossiachè l' anima nostra , perchè è razionale , conosce ; e perchè conosce , è necessario , che si dolga del suo danno . Già non nego io , che il FLAMINIO per mezzo della terrena morte non sia fatto partecipe della celeste vita ; e che ora in compagnia del suo David , e dell' altre sostanze incorporee non goda quella vera , e solida felicità , non definita dal tempo , non alterabile dagli accidenti , non comprensibile da mente umana . Non si duole il Riccio , nè il Manuzio , che il FLAMINIO abbia ottenuto il desiderato premio alla sua innocentissima vita . non sono eglino così invidiosi al bene dell' amico . di che si dolgono adunque ? della loro particolare sciagura : che non rivedranno più l' amabile aspetto di chi tanto gli amò : non gusteranno i dolci costumi : non udiranno le sensate parole . Dolgonsi ancora per la riputazione della Italia : la quale in gran parte si appoggiava al FLAMINIO , come a ben ferma colonna ; ed ora , caduto lui , a gran fatica si sostiene . Laonde cerchino pure ed il Pigna a voi , ed il Didaco a me di porgere conforto : che , per quanto io ne creda , noi averemo più cagione di amarli per il desiderio , che di ringraziarli per l' effetto : non perchè i loro rimedj non sieno salutiferi , e buoni , ma perchè non è sanabile la piaga . Pregovi a raccomandarmi all' uno ed all' altro , e a dire particolarmente al Didaco , ch' io aspetto avidamente la sua Ode , per confermarmi nella opinione ch' io ho dell' ingegno suo , natami dalle parole di molti , e massimamente dal testimonio vostro , il quale stimo più , che non istimava l' Omerico Agamennone il consiglio dell' attempato , e savio Nestore . Attendete a star sano : e poichè di continuo lavorate intorno a' vostri libri DE GLORIA , non dirò altro , salvo che , vi ricordiate , che scrivendoli , scrivete della gloria di voi medesimo . Di Venezia , a' XXVIII. di Aprile MDL.

S E L E C T A

ILLUSTRIMUM POETARUM

DE M. ANTONIO FLAMINIO
T E S T I M O N I A.JO. ANTONIUS FLAMINIUS
P A T E R*Lib. III. Epigrammatum, pag. 104.*A T E, decus patriæ, generis laus ampla,
tuiqueCerta quidem spes, & gloria summa pa-
tris,

Accipe qua debes, & qua pietate parentis

Es solitus semper dicta verenda tui.

Pæne puer Romam es genitore volente profectus,

Idque tibi felix, & mihi cessit iter.

Sic tamen, ut, postquam Decimo data nostra LEONI,

Et tua cum nostris munera juncta forent,

Unicus ad carum mea per mandata parentem

Speratam votis ingrederere viam:

Dîs aliter visum; nec pœnitet isse, nec umquam

Aegre, quidquid erit, mens feret illud iter.

Magna tibi parta est Italûm jam fama per orbem,

Inque dies nomen crescit ubique tuum.

Ergo quod cupiam, quando sic fata rulerunt,

Non longum est, nec te vota paterna latent.

Ne tua mutetur vivendi formula, sitque

Præteritæ similis vita futura, face.

Sic decus augebis: sic gloria cœpta virescet,

Fama nec extremum sentiet ista diem.

I D E M

Lib. III. Epigrammatum, pag. 108.

SCRIPTA tibi libro duplici jam plurima sunt,
 quæ
 Silvarum titulo conveniente vocas:
 Juncta meis Decimo quæ per te missa LEONI
 Perpetuum nobis jam peperere decus.
 Nam Pater ipse Patrum magna nos laude secutus
 Extulit ingenti vocis honore suæ.
 Famaque per Latium passim jam fusa perennis
 Viribus exemptum mortis utrumque facit.
 Quid potuit majus nostris contingere votis?
 Gratia quæ studiis major habenda fuit?
 Præmia sunt nullis intermoritura diebus,
 Tollere quæ ferrum, nec queat ignis edax.
 Hæc pluris, fili, tibi sint & divitis Hermi,
 Quam quod & auriferi versat arena Tagi.
 Sic igitur vivent, sic parta laude virebunt,
 Nomina nec Stygiis nostra prementur aquis.

HIERONYMUS FRACASTORIUS

*Ad M. Ant. Flaminium, & Galeatium Florimontium,
 In fine Operum.*

DUM vos fatidicos vates, arcanaque sensa
 Volvitis, atque animum cælesti nectare a-
 lentes,
 Alloquiis, magnoque Dei consuefcitis ori
 Felices duce Giberto, Campense magistro;
 Quid dicam miserum me agere, & quam duce-
 re vitam,
 Irrequietum animi, & quærentem indagine vana
 Naturam semper fugientem? quæ se ubi paullum
 Ostendit mihi, mox facies in mille repente,
 Ceu

Ceu Proteus, conversa sequentem eludit, & angit
Mærentem seniique horas, cassumque laborem?

JO. ANTONIUS VULPIUS COMENSIS

*De M. Antonio Flaminio, qui putabatur mortuus,
ad Franciscum Taurellum.*

*In Deliciis Italorum Poëtarum Parte II. pag. 1444. &
in calce Opusculorum Jo. Antonii Vulpii junioris, in-
ter Jo. Antonii Vulpii senioris Carmina quæ exstant
omnia ibidem primum collecta. pag. 357.*

TAURELLE, optime mi patrone, & idem
Olim in Urbe sodalium meorum
Prime, FLAMINIUS tuus, meusque,
Quem cuncti modo, mortuum putantes,
Luxerunt juvenes, bonum ut parentem,
Luxeruntque senes, bonum ut sodalem,
Vivit, atque valet, Deo favente;
Quem sancte coluit, pieque semper.
Sic est. FLAMINIUM meum, tuumque
Viventem alloquor, audio loquentem
Illa nectare dulciora verba,
Dicentemque gravedini salutem,
Vitæ dicere quam antea parabat.
Verum, ne auxilio medentum, & arte,
Aut labore putes eum retentum
In vita. jam animus solutus arto
Nexu corporis incolebat astra,
Nil mortale videns, nihil caducum:
Sed nobis fuit ille restitutus
Votis & precibus mei Priuli.
Namque adferre solent Deo supremo
Vim vota, atque hominum preces piorum.

BASILIUS ZANCHUS

*In Epistola ad Petrum Victorium, quæ adhuc inedita apud
Victorios Nepotes servatur; & Lib. VII. Carminum Edit.
Basileensis apud Joan. Oporinum M.D.LV. in 8. pag. 227.*

IMPARIBUS ludit numeris dum carmina doctus
FLAMINIUS, Lyricis solvit & ora modis;
Obstupuere undæ Libethrides: audiit ipse
Pieridum rector, Pieridumque chorus:
Et dixit: Mea progenies, mea munera, & artes
Do tibi: Musarum sceptrâ secunda geres.

I D E M.

Eodem Libro, pag. eadem.

MIRARIS quicūque mei nova carmina lector
FLAMINII, & Phœbo digna canēte putas,
Quid faceres, si nota tibi probitasque pu-
dorque,

Qualis Saturno regna tenente fuit?
Hunc resonat Romana cavis e collibus Echo;
Et Vaticani Numinis aura fovet.

*Eidem Zanchō ab aliquibus tributa sunt tria illa Epi-
grammata in laudem M. Ant. Flaminii, Psalmorum
Lyrici Paraphrastis, quæ post illius Paraphrasim le-
guntur. pag. 232.*

ACHILLES PHIL. BOCCHIUS

*Respondet Epigrammati XXIX. libri II. Carminum M. An-
tonii Flaminii. Ex Tomo II. Carminum Illustrum Poë-
tarum Italorum. Florentiæ 1719. in 8. pag. 354.*

NOSTRI floscule sæculi, decusque
Vatum, & deliciarum ocelle, MARCE,
Si Achillem tibi vis suos ocellos,

Seu

Seu quid carius est suis ocellis,
 Debere, unanimum ut decet sodalem,
 Noli conqueri amabo, nec putare hunc
 Vecordem usque adeo, ut tuos amores
 Lucejum insidiis laceffat umquam;
 Namque hoc unanimum haud decet sodalem.
 Sed nec te unanimum decet sodalem
 Non confidere tam bono sodali,
 Qui te plus oculis suis amavit
 Semper, plusque oculis suis amabit,
 Donec spiritus hos amabit artus.

I D E M

Ibidem pag. 355.

SALVE, o prime sodalium meorum,
 Jucundissime MARCE, MARCE tantum
 Exspectate mihi, omnibusque amicis,
 Venistine tuum revifum Achillem,
 Penatesque suos, suumque patrem?
 Venisti. o ter & amplius beatam,
 O dignam niveo diem lapillo!
 Te ne ego aspicio, alloquorque? an ista
 Per somnum video? quid ajo demens?
 Immo te aspicio, alloquorque præfens
 Præsentem. En cape tamdiu negatos
 Amplexus veteris tui sodalis.

JOANNES PLAZZONUS

In Deliciis Italarum Poëtarum, Parte II. pag. 250.

FLEBAT adhuc cari Benacus morte Catulli,
 Crudeles referens per vada mæsta deos;
 Cum tandē undisonæ cantantem margine ripæ
 Sensit suaviloquo carmine FLAMINIUM.
 Ac deus hæc: Jam flete nimis vale, amice Catulle,
 Non mors, sed rapuit te mihi FLAMINIUS.

BERNARDINUS PARTHENIUS

Lib. II. Carminum.

PENDENTEM propere lyram
 De clavo, pueri, tollite eburneam.
 Informem ut nimium situ
 Turpavit caries, & latebras sibi
 Intus duxit aranea!
 Nam ex quo me juvenum surripui choris,
 Nec convivium virginum,
 Nec rixæ faciles, aut teneri amplius
 Oblectant animum joci,
 Ex illo Pholoë mî excidit, æstuans
 Venisque intepuit calor.
 Nam primum memini, seu raperet diem
 Nigris Cynthia cornibus,
 Seu Phœbus nitida luce reviseret
 Terras Tethyos e sinu,
 Cantando Pholoën (ah nimium ignibus
 Ingratam Pholoën meis!)
 Frondentis platani condere nescios
 Ramis sub patulis dies:
 Nunc in gramineo cespite, garrulo
 Qua Lymphæ trepidant pede,
 Lymphæ FLAMINII numine, queis vagos
 Immensi æquoris in sinus
 Testus non Athesis populeis comis,
 Tauri fronte superbiens,
 Aut umbrosa secans glauca liquentium
 Splendor Mincius amnium
 Urnam nobilior fuderit auream.
 Salve, Mefule, ter, pater,
 Sertis cæsariem nocte virentibus,
 Incurvaque canens lyra
 Hic mecum e thalamis instrepe vitreis:
 Dicamus merita fide,

Rupes quæ aëriæ, quæ liquidi lacus,
 Argutæque procul nigris
 Innatæ resonent montibus ilices.
 Dum valles, quibus emori
 Optavit, repetit FLAMINIUS sacras,
 Nympharumque cubilia,
 Et secreta deorum penetralia
 Agrestum, imperia ex quibus
 Non regum, aut nitido marmore lucidæ
 Aulæ, non tremulæ infulæ
 Pendentes bifido e vertice, non amor
 Nullum non rapiens amor
 Ardentis Tyrio murice purpuræ
 Divellant. amet hic, latens
 Nympharum in gremio, puniceas rosas
 Inter degere, ubi specus
 Umbrosi, & gelidis fontibus instrepit
 Lympha argentea, roscidum
 Qua gramen, sitiens dum Canis excoquit
 Sole ardente alibi fata,
 Non rores teneros, non riguas aquas,
 Non cælum pluvium invocat.
 At rident scatebris usque recentia
 Vivis mollia pabula;
 Nec ponunt violæ urente meridie
 Tutæ purpureas comas.

*

Festos auricomæ hic tibi
 Lustrant in numerum Naiades choros:
 Hic lenes Zephyri tibi
 Impellunt solito blandius arbutos,
 Vates, Pieridum decus.
 Umbras quis gelidas Palladis, antraque hæc
 Muscosa, hos latices sacros,
 Hos lucos, tenera hæc gramina nescia
 Curarum, laquearibus
 Permutare velit Pontificum aureis?

SALMONIUS MACRINUS

In Deliciis Gallorum Poëtarum, Parte II. pag. 559.

NON mirabilibus caruere hæc tempora mon-
stris:

Te pariunt hominẽ namque ea tergeminum:
Flaccus, Aristoteles, Cicero sunt, MARCE, renati,
Qua primum enixa est te tua luce parens.

FRANCISCUS VINTHA

Lib. I. Carminum Quinque Etruscorum Poëtarum.

ET Grajæ, & Latij pariter periire Camænæ,
Ipсарum extincto lumine FLAMINIO.
Proh dolor! & secum probitas, pietasque re-
cumbunt.

Tot bona quare uno funere mors rapuit?

FRANCISCUS ARSILLUS SENOGALLIENSIS

De Poëtis Urbanis ad Paullum Jovium.

EST & FLAMINIUS nimium sibi durus, & atrox,
Cujus avena potest scribere quidquid avet.

JOANNES CASA

AD MANES FLAMINII.

*In Deliciis Italorum Poëtarum, Parte I. pag. 682. & in
præclara ejusdem Operum Editione Florentina,
T. III. pag. 1.*

FLAMINII Manes, instar mihi numinis, umbra
FLAMINII, hæc campis cernis ab Elysiis?
An tibi, quæ nostri fuerat tam fervida cura,
Cocytus nigris eluit amnis aquis?

Tu

Tu solitus Priulique ausus compescere inanes,
 Et molli versus frangere voce truces.
 At nunc ille malo Galateum carmine vexat,
 Et sanctum nobis pellit ab Urbe virum.
 Tu ne ausus, Priuli, Galateum pellere ab Urbe:
 Asperaque in dulcem dicere verba senem?
 Tu ne auctor, Romæ montani ut munera vici,
 Fumosi ut curam præferat ille laris,
 Aureus ille senex, vitæ cui licia Parcæ
 Intacta ducunt candidiora nive?
 Qui nec principibus, Urbi nec scilicet ægræ
 Formidet medicas adplicuisse manus;
 Quemque adeo nemorum custos, pecorisque magister
 Mandarit sacro summus adesse gregi;
 Hinc eat, & fuscas ignoti ad flumina Melphæ
 Pastere cum vili conjuge pergat oves?
 Quid si animis juvenumque senumque est illius æque
 Dulcior Hybleis alba senecta favis?
 Quid si illū retinent quicumque Amaryllida curant,
 Hujus ad exemplum peccet ut illa minus?
 Uxorē hunc tamen ad vetulamq; humilemque releges,
 Frigida ut in viduo ne cubet illa toro?
 Quæ puras pridem didicit perducere noctes,
 Et monitis casta est, & proba facta viri.
 Sed tu, FLAMINII potius jam nobilis umbra,
 Et multum insigni conspicienda lyra:
 Ni te cæca hujus cepere oblivio lucis,
 Cum tibi Mors avidas intulit atra manus;
 Huc ades, & Priulum compescas; nam male nobis
 Jamdudum insolito versus in ore sonat.

JO. BAPTISTA PIGNA FERRARIENSIS

Lib. I. Carminum.

NYMPHARUM decus, o FLAMINI, Apollinis,
 Cursum qui rapidi carmine Tybridis,
 Spirantemque morari Boream potes:
 Nec

Nec non præcipitem Notum;
 Qui lenis cithara, sint licet asperæ,
 Tigres, atque ferarum genus omnium:
 Latinoque movens pectine barbaros,
 Mulces corda virûm impia.
 Si sic dum canis, & sistere flumina
 Possis perpetuo, & nubila tergere
 Cum venti celeres undique perstrepunt,
 Et sedare animos probe,
 Plectro tange lyram; dicque modos, quibus
 Crudelis nimium sævaque Lygida
 Sic aures modo amicas fatis applicet,
 Ut jam sit mihi lenior.
 Nam si feceris id, te mage redditum
 Cognosces celebrem, teque magis pium,
 Quam si versiculis, arteque barbiti
 Placasses rabiem maris.

IDEM AD BARTHOLOMAEUM RICCIUM

DE M. ANTONIO FLAMINIO DEFUNCTO.

Lib. I. Carminum.

RICCI, quid o quid fletibus irrigas
 Vultum molestis; funera FLAMINI
 Acerba cogitans fuisse,
 Et nimium lacrimosa cunctis?
 Cur tot modum nullum gemitus habent,
 Umquam nec absunt, sed tibi maxime
 Surgentibus surgunt tenebris,
 Et redeunt redeunte Phœbo?
 Casum parentis Tantalides fleant:
 Manetque semper per Lapithum genas
 Humor, nec umquam sint quieti,
 Sed Phlegyam Tityonque plorent.
 Se maceret cari nece filii
 Rex asper in ventos dominus. suis

Mors

Mors imperatoris molesta
 Militibus sitientis aurum.

Hos namque vexant Tartara perditos:

Solum videntes hi Stygias faces,
 Doloribus certis premuntur,
 Suppliciis cruciantur omnes.

Terrena linquens FLAMINIUS loca

Ad cælites e carcere noxio
 Volavit; & sedes beatus
 Sidereas petiisse gaudet:

Gaudet, suum se cernere Davidem,

Qui libat illi basia nectare,
 Vultu sereno, dulciora,
 Ambrosiæ madefacta succo:

Gaudet, suum se tangere barbiton,

Ad quod Latino carmina pectine
 Canens, Palæstinos solebat
 Ingenio penetrare versus.

Rex monstrat illi, quæ superùm loca,

Quæ fixa cælo sidera, motibus
 Quæ pulsa, quæ dicenda voce,
 Quæ citharæ celebranda chordis.

Ambo Deum sic tollere laudibus

Docti, sonoris & fidibus lyræ;
 Hunc rite concinunt, & ipsum
 Ante Patrem spatiantur ambo.

Quod si supremis hic fruitur Dei

Templis, in illo vivus, & aspicit
 Quæ noverat; si lætus hinc est,
 Hinc fugiens procul esse tandem:

Cur ista, Ricci, te exanimat dies

Mens tristis omnes nescia ponere
 Tot mollibus modum querelis?
 Cur socium periisse ploras?

IDEM IN OBITUM M. ANTONII FLAMINII.

Lib. III. Carminum.

HIC hic FLAMINIUS jacet, viator.
 Ille FLAMINIUS decus Latinum;
 Dulci qui ad citharam sono canebat
 Non lufus Veneris, Cupidinisque,
 Non contra superos minas Gigantum,
 Sed faces animi beatiores,
 Sed mentes hominum Deo sacratas.
 Hic hic est tamen ille morte pressus:
 I nunc, & pia tura da, viator,
 Si bonis eadem malisque Clotho.

ADRIANUS CRIBELLUS MEDIOLANENSIS

AD LECTORES DE M. ANTONIO FLAMINIO,
 ET PUB. FRANCISCO SPINULA.

*Initio Paraphrasis carmine in omnes Psalmos, quam a
 Flaminio inchoatam, idem Spinula versibus absolvit.
 Edit. Basileæ per Petrum Pernam MDLVIII.*

QUI merito Cæli Regem flagrantis honore
 Tollere, & in laudes labra aperire suas,
 Desinite Iliados pugnæ, everſaque regna,
 Pergamæque Argolicis discere aduſta focis:
 Nil juvat his celeres infumere vatibus horas;
 Somnia nil præter pernicioſa canunt.
 Præſtat, adornatum regali Davida ſerto
 Audire hymniſona mira referre lyra,
 Ut varium ſtellis opifex perfecit axem,
 Ut ſteterint juffu cuncta elementa ſuo;
 Ut liceat letum fugere, & nigri atria Ditis,
 Elyſioque, choris Cælicolûmque frui.
 FLAMINIUS lyrico cuncta hæc modulamine profert,
 Spinulaque; Aonii lumen uterque chori:

At

At fuit amborum quoniam mens una canendi,
Una sit amborum gloria, & unus honor.

A. CALEMERUS PLANTINIDA

AD M. ANTONIUM FLAMINIUM

*In fine ejusdem Paraphrasis in omnes Psalmos ab eodem
Spinula versibus absolutæ.*

FATUM dolebam, FLAMINI vates, tuum,
Nostramque jacturam omnium gravissimam,
Quod cœpta non exegeris promissaque;
Ut omnis audiret Latina ora integrum
Quiritium plectro canentem Davidem,
Quod ipse Flaccus nec valeret eloqui,
Si Christianæ deditus Musæ foret.
Sed jam Deûm benignitate desino
Dolere, qui humanum genus sic temperant,
Ut quod nequiveris per obscuras feræ
Mortis tibi injectas manus absolvere,
Id Spinulæ suo imperarunt, FLAMINI,
Ad hoc creato, ut perficiat opus tuum;
Ut quæ reliqua sunt Davidis poëmata,
Per Italas urbes tua canat lyra:
Quæ Publius præstaret ut feliciter,
Communicarunt spiritum Dii cum hoc tuum.
Qua de re ego ingenti triumpho gaudio,
Triumphat omnis civitas Infubrium,
Triumphat Europa: & tui manes simul
Cum illis triumphent & cinis: quandoquidem
Per Spinulam novis nitentem floribus,
In gratiam sui, & sacrosancti gregis,
In Numinisque gloriam augustissimi,
Voti tui fecere te Dii compotem.

JO. MATTHAEUS TOSCANUS

In Peplo Italiæ Lib. III. num. CXXVIII.

PURAM FLAMINIUS Latinitatem
 Ter quinis prope sæculis sepultam
 Excitavit ab Inferis, & arte
 Mira restituit suo nitore
 Eidem, quem prius obtinebat illo
 Sæculo Ciceronis & Maronis.
 Gaude, Roma nitens, beata, gaude.
 An quidquam poterat tibi obtigisse
 Insperatus hoc, beatiusve?
 Nam quod fata tibi dedere avara
 Olim permodicos fruendum in annos,
 Post commercia fœda barbarorum,
 Tot incendia, totque post ruinas,
 Linguæ munditias politioris,
 Et flores nitidæ tibi loquelæ,
 Felix FLAMINII reduxit ardor:
 Qui sacris studiis parem dicavit
 Curam: ut nec magis hoc pius poëta,
 Nec mystes fuerit magis disertus.

M. ANT. FLAMINIO, Poëtæ, Oratori, Philoso-
 pho, Theologo æque illustri, FORUM CORNELII fuit
 patria. Exstant ejus poëmata vario tam carmine, tum
 stylo elegantissime elaborata. Exstat & Psalmorum tri-
 ginta poëtica, totius vero operis Psalmorum soluta ora-
 zione Paraphrasis. Leguntur etiam Italico sermone puris-
 sime conscriptæ Epistolæ.

GABRIEL FLAMINIUS
FOROCORNELIENSISIN OBITUM M. ANTONII FLAMINII
PATRUI SUI.*Lib. III. Carminum, quæ adhuc inedita apud Forocorne-
lienses Flaminius nepotes servantur.***T**E GEMIT extinctum formosi mater Amoris,
FLAMINI, & extinctum Musa Latina ge-
mit:Illa suos uni dederat tibi dicere lusus;
Ausoniæ dederat hæc decus esse lyræ.

I D E M

AD M. ANTONIUM TURRIANUM

DE M. ANTONIO FLAMINIO
PATRUO SUO MORTUO.*Lib. III. Carminum.***F**LEBILE nil quamvis resonent nisi carmina
nostra,Et mens innumeris æstuet ista malis,
Postquam sæva deæ torquentes stamina Parcæ
Diripere meum, Pieridumque decus:
Postquam pallidulos ducens mors impia questus,
FLAMINIUM campos misit in Elysios;
Attamen & virtus, & vivida fama suorum
Languentis minuit mæstitias animi;
Et suadet dulces Musarum expromere cantus,
Paullisperque undas tangere Castalias.
Scilicet afflictos, misero & squallore jacentes
Aspiciunt placidis numina luminibus.

FRAN-

FRANCISCUS DENALIUS

*Carminē ad Gabrielem Flaminium juniorem . Ex codice
manuscripto ejusdem Gabrielis .*

QUID facis, Gabriel, quid in beato
Otio facis? an Thalia dictat
Quid inter Satyros tibi petulcos,
Inter & Dryades cavis in antris
Dignum FLAMINIO tuo? jocosī
Cujus Hendecasyllabi, & disertī,
Cujus & simul Attici lepores
Vivent, dum tenui rigabit herbas
Rore Memnonis alma mater, & dum
Piscis flexivagus revolvēt undas.

JOANNES CARGA.

Carminē ad Gabrielem Flaminium juniorem &c.

FLAMINI lepidissime, expolita
Tua carmina sapius relegi,
Et si quid potui videre, vidi
In ipsis (me ita ament dii) beatum
Candorem PATRUI tui, & leporem,
Et venam omnigenam, & sales repositos,
Et rerum ordinem, & elocutionem,
Et quæ maximus omnium Poëta
Præferet PATRUIS tuis.

ANONYMI CUJUSDAM

Versio Epigrammatis XXI. lib. III. M. Antonii
 Flaminii , quæ exstat in libro a Claudio Ptole-
 mæo edito , cujus inscriptio est: *Verfi , e Regole
 della Nuova Poesia Toscana . Romæ MDXXXIX.
 per Antonio Blado d' Asola . in 4.*

A UN RUSCELLO.

NATO da' fonti puri , riovobel , delle Ninfe gelate ,
 Che col piè liquido giù per i boschi vai ,
 Se , vago , nel ricco bello orto di Fillide vieni ,
 E l' ardente sete spegni a' dorati pomi ,
 Ella daratti baci ben cento , là onde farassi
 L' acqua tua più dolce del favo dolce d' Ibla .

LUDOVICUS AREOSTUS

In Italico Poëmate inscripto : *l' Orlando Furioso* ,
 Cantu XLVI. Rythmo XII. M. Antonium
 Flaminium inter excellentiores sui temporis Poë-
 tas recenset .

GIULIO Camillo , e par ch' anco io ci scerna
 M. ANTONIO FLAMINIO , e' l Sanga , e' l Berna .

Non erit autem abs re hoc loco judicium illud
 subjicere , quod Simon Fornarius in Commenta-
 rio suo in Areosti Poëma de Flaminio tulit .

MARCO ANTONIO FLAMINIO da Imola fu Scrit-
 tore di cose sacre , e filosofiche , ma Poeta Lati-
 no egregio ; di che fan fede le composizioni sue
 da natural vena ed artificiosa produtte .

JOANNES GEORGIUS TRISSINUS

In Italico Poëmate inscripto : *l' Italia Liberata da' Goti*. Libro XXIV. pag. 123. Edit. Rom. MD XLVII. M. Antonium Flaminium in cœtum Illustrium Poëtarum ætatis suæ refert.

E *l' ottimo Pontano , e 'l Sanazzaro ,
E 'l Sadoletto , col FLAMINIO , e 'l Bembo ,
E 'l Fracastoro , e 'l Navagero , e 'l Cotta .*

LUDOVICUS DULCIUS

In Carmine Italico ad Franciscum Spinulam. Volum. I. Rythmorum Illustrium Poëtarum, Gabriele Jolito collectore, pag. 623.

V *O I col FLAMINIO , e col gran Bembo andate ,
Col Fracastor , col Navagero a paro ,
Glorioso facendo il nome vostro .*

EMANUEL GRIMALDUS

In Carmine Italico in Librum IV. Rythmorum Excellentium Virorum ab Hercule Bottrigario collectore conjecto , pag. 58. Edit. Bonon. MDLI.

A *l mio poco valor , lasso , mirando ,
Ed al molto di lor , che 'n terra adoro ,
Casa , FLAMINIO , e 'l mio buon Varchi , e 'l Caro .*

ALEXANDRI PICCOLOMINEI

Carmen Italicum ad M. Antonium Flaminium , numero LXXII. ex Centum ejusdem , Edit. Rom. apud Valgrisium MDXLVIII.

C *OME quando 'l mar gonfa , e negro il giorno
Fan l' onde irate , ed altrui danno orrore ,
Gran piacer è veder dal porto fuore
Navi ondeggiar , con quel periglio attorno ;*

Così

*Così tu puoi d'alta dottrina adorno ,
 FLAMINIO, il volgo immerso entro al furore
 D' ambizion , d' ignoranza , odio , e timore ,
 Mirar secur , che non puon farti scorno .
 O stolte menti , o ciechi petti umani !
 (Debbi tu dir) a pena un dì ci è dato
 Di vita , e van desio cel turba , e fura .
 Non sentiam noi , che esclama ognor Natura ,
 Che poco vuol , per far altrui beato ?
 La mente pura , e i sensi intieri , e sani .
 Ad Piccolomineum Flaminii Carmen rescriptum
 exstat Libro VI. num. XXV. hujus Editionis.*

JO. BAPTISTA GYRALDUS

IN OBITUM M. ANTONII FLAMINII,

Volum. II. Rythmorum Illustrium Poëtarum, Gabriele Jolito collectore. pag. 451. Edit.
 Venet. apud Jolitum MDLXV.

FLAMINIO, ovunque sono a mirar volto ,
 Trovo , chi 'l viso tuo forma e dipinge
 Nel mio pensier , che pur tra se si finge ,
 Ch' anco in tutto da noi non s'è disciolto .
 E se l'immaginar durasse molto ,
 Siccome il ver da me ratto lo spinge ,
 Pace avrei col dolor , che mi sospinge
 A pianger la cagion che mi t' ha tolto .
 Ma come un poco d'acqua non ammorza
 Ardente fuoco , anzi divien maggiore
 La fiamma , ch' s' oppone al suo contrario ;
 Così pe 'l falso immaginar , non vario
 Dal mio primo languir ; che 'l gran dolore ,
 Tosto ch' io scorgo il vero , ha in me più forza .

JACOBUS CINCIUS

IN OBITUM M. ANTONII FLAMINII,

Libro I. Rythmorum Illustrium Poëtarum, Dionysio Atanagio collectore, pag. 79. Edit. Venet. apud Ludovicum Avanzum MDLXV.

STANCO già di tardar, poichè scendesti
 Come stranier nel gran mercato umano,
 U' noi di merce d'ogni errore insano
 Stiam carchi, e n' usciam poi miseri e mesti;
 Tu lieto a quelle sedi alte e celesti
 Tornasti ricco d'ogni onor sovrano,
 E solo a' buoni, e d' intelletto sano,
 Senno e desio d'eterno ben vendesti.
 Io, che già tardi, e più col buon pensiero,
 FLAMINIO, che col piè venni a far preda
 Di cotai gemme, e sì gentil virtute,
 Al tuo partir col pianto anch'io fo fede,
 Tra molti, d'alto duol; benchè altri in vero
 Piange il ben tolto, ed io l' ore perdute.

LUDOVICUS PATERNUS

IN OBITUM M. ANTONII FLAMINII.

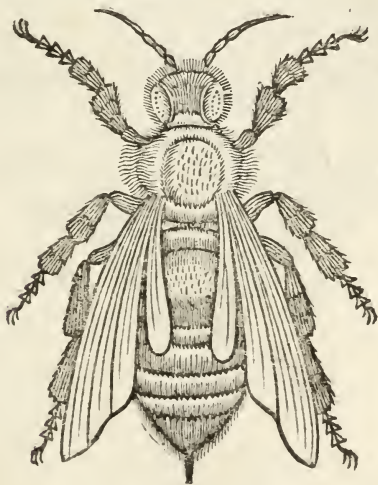
In ejus Opere inscripto: il Nuovo Petrarca. pag.
 478. Edit. Venet. apud Andr. Valvafforium
 MDLX.

PIANSE la tua partita amaramente
 Febo, e la cetra sua ruppe con ira:
 Pianfer le Muse, a cui le voci ispira
 Amorosa pietà soavemente:
 E piangendo dicean: Perchè repente
 Sorte avara da noi ti parte, e tira?

Fra

*Fra questi allori almen canta, e sospira,
 Come festi tra noi vivo, e presente.
 Segnar del Tebro nelle pure arene
 Pastor, e Ninfe la gravosa doglia;
 Che memoria d'amor tutti gl' invita;
 Quando squarciata la terrestre spoglia,
 Volò lieta, sicura, e senza pene
 L'anima tua, FLAMINIO, a miglior vita.*

NEMO itaque fuit, qui illum non extulerit maximis verissimisque laudibus, ejusque mortem non luxerit: omnes enim in eo clarissimum eorum temporum lumen extinctum esse, atque sublatum testati sunt.

INDEX CARMINUM

PROPHANORUM

MARCI ANTONII

FLAMMINII.

* A <i>Chille, pater elegantiarum,</i>	Pag. 76
<i>Adeste, o Satyri, bonique Fauni, &</i>	92
<i>Age, Bacche, quis furor me rabidum occupat?</i>	io io 22
<i>Ab cur me lacrimis tuis, Priule</i>	171
<i>Ab jam rumpe silentium, jocosè</i>	163
<i>Alumne Musarum puer, tibi Thalia dulcis</i>	41
<i>Antoni venerande, anima mihi carior ipsa,</i>	27
<i>Aspicias ut læti surgunt per gramina flores?</i>	88
<i>At te quis tacitam finat,</i>	10
<i>Aura, quæ lucum viridem pererrans</i>	39
<i>Blosi villula ter quaterque felix,</i>	49
<i>Cæsar æterno mihi junctæ amoris</i>	34
<i>Candida Leucippe, gratissimus ardor amantum,</i>	74
<i>Candidissime Gratiarum alumne,</i>	115
<i>Caper Capella cælitum beator,</i>	90
<i>Caper capellis ire dux ad pascua</i>	91
<i>Care Dandule, quid moraris? æstas</i>	157
<i>Castâ Latonæ soboles Jovisque,</i>	37
<i>Cedat, Pygmalion, tibi Celæno,</i>	48
<i>Clara semideûm propago avorum,</i>	149
<i>Collis Aonii puella cultrix,</i>	25
<i>Commendo tibi, Seripande magne,</i>	119
<i>Contarene, tuo docuisti, magne, libello</i>	75
<i>Cortesi venerande, siquid umquam</i>	114
<i>Cras, o Parpalia, ut soles, parabis</i>	183
<i>Cum Boreas leto silvam spoliavit honore,</i>	87
<i>Cum domos humiles Turunda ruris</i>	51
Y 4	Cum

<i>Cum facies iter hac , Farnesi candide , Iolam</i>	80
<i>Cum , Fumane , tuus , meusque nuper</i>	131
<i>Cum misera ante diem fida comitata capella ,</i>	98
<i>Cum nemorum decus , & culti solatia ruris</i>	98
<i>Cum noster mihi Carolus referret</i>	175
<i>Cum pater invitum Nisæ sociasset Iolam ,</i>	95
<i>Cum pulchra infelicem animam exhalaret Hyella ,</i>	96
<i>Cum tot sustineas , Bagi , labores ,</i>	141
<i>Cum ver purpureum tepidi fert aura Favonî ,</i>	87
<i>Cur , ab cur ullo placui tibi tempore ? mortis</i>	104
<i>Cur desiderio modum , & dolori</i>	113
<i>Cur me , Pole , tua venire ad urbem</i>	37
<i>Cur subito , fons turbidule , tuus humor abundat ?</i>	92
<i>Cynthii cultor nemoris , beatas</i>	28
 <i>Da vati citharam , puer ,</i>	45
<i>Deliciæ ruris cum pulchra periret Hyella ,</i>	98
<i>Deliciæ ruris fons formosissime , tuque</i>	72
<i>De me ne male sentias , amice ,</i>	131
<i>Descripsit ille maximus quondam Plato</i>	41
<i>Dî boni tua vota , Carnesece ,</i>	134
<i>Dic age , quid tecum faciebat , perfida , Thyrsis ,</i>	85
<i>Dic oro , Philiarche mi , virorum ,</i>	159
<i>Dilectus Phæbo , & Musis , sed pauper Iolas ,</i>	154
<i>Dî , quibus tam Corycius venusta</i>	15
<i>Disertissime Casa , quem libellum</i>	119
<i>Dira funestis inimica morbis ,</i>	9
<i>Docte puer , magni pulcherrima cura Giberti ,</i>	69
<i>Dulces versiculi , meo Philippo</i>	32
<i>Dum Canicula fervidis fatigat</i>	121
<i>Dum fera flamma tuos , Hieronyme , pascitur artus ,</i>	72
<i>Dum puer ærias superat Farnesius Alpes ,</i>	68
<i>Dum sonat argutis late vicinia gryllis ,</i>	81
<i>Dum te flebilibus numeris moriturus Iolas</i>	101
<i>Dum tu Naugerio , optimoque Bembo ,</i>	132
 <i>Ecce ab extremo veniens Eoo</i>	11
<i>Ecce Flamini tui libellum ,</i>	5

<i>Ecce Flaminium, tuum clientem</i>	176
<i>Ergo adeo cœptum peraget Mors impia cursum,</i>	62
<i>Ergo, candide Bassiane, vivis?</i>	158
<i>Ergo, candide Geri, abire certum est?</i>	145
<i>Ergo (prob superûm fidem!)</i>	43
<i>Esto, magna Ceres, & Pan mihi testis; amantum</i>	83
<i>Etsi Sulpicii, Catonibusque</i>	127
<i>Et tonat, & vento ingenti nemus omne remugit,</i>	82
<i>Fabriti optime, qui manu eleganti</i>	144
<i>Farnesi inclyte, forsitan videbor</i>	151
<i>Farnesi, nomenque tuum, laudesque sonabit</i>	154
<i>Farnesi, pater omnium lepórum,</i>	110
<i>* Farnesi rapidæ domino venante Lacænæ</i>	262
<i>Farnesi, vatum decus, & spes unica, nostri</i>	61
<i>Fascitelle, quid otio in beato</i>	138
<i>Felix Mantua, civitatum ocelle,</i>	34
<i>Fernande optime, noster hic libellus</i>	166
<i>Formosa myrte, roscido imminens antro;</i>	106
<i>Formosa silva, vosque lucidi fontes,</i>	19
<i>Fortunate senex, senex beate,</i>	140
<i>Franciscæ tumulo reguntur isto</i>	30
<i>Frastori venerande, cui medendi</i>	148
<i>Fratres optimi, & optimi poëtæ,</i>	150
<i>Fugit hiems, nitidis vestitur frondibus arbor,</i>	80
<i>Gaudete, o lepidi mei sodales,</i>	118
<i>Gaudetis, teneri mei sodales,</i>	174
<i>Giberti venerator hic sepulcrum,</i>	31
<i>Gratiæ, pulchræ Veneris sodales,</i>	33
<i>Gratulor, tua vota liberales</i>	167
<i>Hæc, Cytherea, suo dulci cum compare turtur</i>	88
<i>Hæc, dulcissime Turriane, lusi</i>	109
<i>Hæc saxa publicis notata litteris,</i>	153
<i>Hanc fistulam, hospes, quam vides pinu sacra</i>	99
<i>Hanc laurum, formosa, tibi formosus Iolas</i>	108
<i>Hanc pateram Chio spumantem, auroque nitentem</i>	71
<i>Hanc</i>	

<i>Hanc vitem tibi dedico racemis</i>	46
<i>Has lacrimas , atque hæc imo suspiria corde</i>	104
<i>Has tibi odoratas , Farnesi magne , corollas</i>	155
<i>Herculi , mea Musa , fer sodali</i>	160
<i>Heu quid ago ? moritur mi animus , mellita Nigella ,</i>	80
<i>Hoc est , magne Rodulphe , liberalem</i>	174
<i>Horrida terribilis cum tractas arma , Maronis ,</i>	75
<i>Hos calamos , Pan silvipotens , tibi pulcher Iolas ,</i>	108
<i>Hos tibi purpureos inserta nitentia flores ,</i>	84
<i>Huc ades , Galatee ; quid moraris ?</i>	116
<i>Huc ades , o bone Somne ; veni , dulcissime Somne ,</i>	185
<i>Huc ades , o mea Lygda , parum decede calori ,</i>	86
<i>Hunc fontem amœnum , qui vireta limpidi</i>	35
<i>* Hunc tibi , Phæbe pater , lunata fronte juvencum ,</i>	76
 <i>Jam bruma veniente præterivit</i>	20
<i>Jam diem gyro brevior claudens</i>	24
<i>Jam fugat humentes formosus Lucifer umbras ,</i>	81
<i>Jam jam desine mollibus querelis</i>	177
<i>Jam luculenta , Marce , pecunia</i>	186
<i>Jam modum figas nimio dolori ,</i>	41
<i>Jam nox sidera Tethyos</i>	15
<i>Jam pridem Stephanus Columna , princeps</i>	162
<i>Jam rapidus torret mediis Sol æstibus agros ;</i>	82
<i>Jam satis cecini fera</i>	6
<i>Ibis ad patriæ lares beatos ,</i>	124
<i>Illa ego , illa Turunda , rusticorum</i>	54
<i>Illa ego innumeris onusta nuper</i>	47
<i>Ingrate Sol , ortum quid approperas tuum ?</i>	105
<i>* In me cum dulces convertit Julia ocellos ,</i>	262
<i>Intemerata Fides , sancti germana Pudoris ,</i>	71
<i>Intonsi colles , & densæ in collibus umbræ ,</i>	80
<i>Invitus tibi dico , Adame ; nostri</i>	168
<i>I , quæso , mea Musa dulcis , agrum</i>	181
<i>Irrigui fontes , & fontibus addita vallis ,</i>	86
<i>Jucundissime amice , cras Tridento</i>	122
<i>Judex candide carminum meorum ,</i>	128
<i>Judex candide carminum meorum ,</i>	185

<i>Laure, conspicuo nitens</i>	21
<i>Lepórum pater, & facetiarum,</i>	143
<i>Luna decus cæli, astrorum regina bicornis,</i>	88
<i>Magna pars animæ meæ benignus</i>	176
<i>Maphæe unanimis mihi sodalis,</i>	140
<i>Marce, cui citharam dedit canorus</i>	146
<i>Martis deliciæ, Minervæ amores,</i>	168
<i>Mater candida, candidique fratres,</i>	26
<i>Naiades pulchræ, pulchris e fontibus ortæ,</i>	60
<i>Nascitur, & nostro Vesper crudelis amor</i>	82
<i>Naugeri, ne quis tibi certet, neve laboret</i>	75
<i>Nec te, candide Chie, præteribo,</i>	178
<i>Ne mea, Farnesi, properent ad carmina Nymphæ,</i>	155
<i>Ne Midæ ingentes stupeas acervos,</i>	44
<i>Ne tibi sim carus, Sauli carissime, ni te</i>	72
<i>Ne tu beatum dixeris, optime</i>	187
<i>Ne vivam, bone Ludovice, ni me</i>	160
<i>Non semper rapido Cynthia belluas</i>	19
<i>* Non vivam sine te, mi Brute, exterrita dixit</i>	264
<i>Nymphæ progenies Jovis supremi,</i>	40
<i>O brumæ mihi Vere amœniores,</i>	120
<i>Octavi Pater, ad Viterbiensem</i>	135
<i>O dentatior & lupis & apris,</i>	147
<i>O diem niveum, & nimis beatum,</i>	161
<i>O dulce hospitium, o lares beati,</i>	123
<i>O felix mea ter, quaterque Musa</i>	170
<i>O flos candide Galliæ Togatæ,</i>	169
<i>O fons Melioli sacer,</i>	12
<i>O lux Trinacriæ feracis, ægros</i>	177
<i>O quæ venusta Sirmionis litora</i>	89
<i>O quantum gemui, venuste Juli,</i>	179
<i>O quantum tibi debeo, benigne,</i>	174
<i>O qui nomine, mente, moribusque</i>	172
<i>O si dent mihi cælites, ut, ante</i>	165
<i>O vinum tenue, aureum, suave</i>	183

<i>Pacte, candidus ille Bassianus</i>	181
<i>Pan pater, & Silvane senex, Faunique bicornes,</i>	79
<i>Pan pater, & veneranda Pales, Faunique, valete,</i>	105
<i>Pastores, teneras procul hinc arcete capellas,</i>	97
<i>Pater deorum, vosque magni cœlites,</i>	55
<i>Pauperies, hominum fera pestis, & ira deorum,</i>	155
<i>Pauslypi colles, & candida Mergilina,</i>	65
<i>Perdideras Varium; nostro sed tempore laudes</i>	74
<i>Per tui Ciceronis, & Terenti</i>	129
<i>Plurimam Blofio suo salutem</i>	139
<i>Pœta docte, culte, amabilissime,</i>	56
<i>Pone metum, Sauli, longas jam pone querelas;</i>	58
<i>Pone modum, Maphæe, tuis hortatibus, & me</i>	156
<i>Postera dum numeros dulces mirabitur ætas</i>	73
<i>Prætor optime, vineas tueri</i>	47
<i>Puella delicatior</i>	29
<i>Pulchræ Naiades, bonique Favni,</i>	17
<i>Quæ cecinit claro fulgentia lumina cælo,</i>	74
<i>Quæ fueram pediti via vix superabilis ante,</i>	73
<i>Qualis susurrus arboris, cum florido</i>	50
<i>Quam sim cœlitibus Turunda grata</i>	53
<i>Quantum gaudet amans, suæ puellæ</i>	170
<i>Quantum Virgilio debebit silva Maroni,</i>	74
<i>Quas agam tibi gratias, quibusque</i>	128
<i>Quid, efferate, quid, Madi nequissime,</i>	38
<i>* Quid fles abscissi toties dispendia crinis?</i>	77
<i>Quid Horto, bone Bine, qui solebat</i>	139
<i>Quid mirare, tuo si regnat corde Lycinna,</i>	63
<i>Quid, o candide amice, semper ista</i>	136
<i>Qui docuit rerum Niphus cognoscere causas,</i>	74
<i>Quid, o Rulle, sodalium tuorum</i>	158
<i>Quid piæ valeant preces, benignas</i>	173
<i>Quid rerum geris, o venuste Geri?</i>	134
<i>Quid tantis precibus, Caserta, carum</i>	162
<i>Quis cuncta possit, Rulle, pericula</i>	188
<i>Quis hæc carmina tam venusta donat</i>	166
<i>Quis hoc credat? ego illa, quam comesse</i>	53

<i>Quisquis es upiliove bonus, bona vel caprimulga,</i>	96
<i>Quod Faërrum, hominem bonum atque doctum</i>	169
<i>Quod, Hieronyme, patris ab oris,</i>	144
<i>Quod me diligis, & soles libenter</i>	112
<i>Quod nostras, bone, vineas, Lyæ,</i>	49
<i>Quod nulla nec formosior, nec fistulam</i>	99
<i>Quod numen male amicum, amice care,</i>	163
<i>Quod orta in agro, & educata rusticis</i>	55
<i>* Quod pacis ergo magna itinera suscipis</i>	262
<i>Quod petis, Line mi venuste, carmen,</i>	171
<i>Quod solet, Federice docte, fama</i>	180
<i>Quod solitus silvis liquido pede currere in altis</i>	73
<i>Quod spiro, Federice, quod tueri</i>	178
<i>Quod Musis, & Apollini venusto</i>	176
<i>Quod sum pollicitus tibi, futurum</i>	125
<i>* Quod te defunctum flerim, falsoque sepultum</i>	263
<i>Quod virtus tua maxima invidorum</i>	133
<i>Quot bruma creat albicans pruinas,</i>	40
<i>Quo te nomine dicam, amice care?</i>	179
<i>Quo te venturam dixti, cum mater ad urbem</i>	83
<i>Rivule, frigidulis Nympharum e fontibus orte,</i>	86
<i>Rodulphi, decus omnium bonarum</i>	175
<i>Rogas ut veniam, Canossa, ad agri</i>	143
<i>Rulle candide, & omnium virorum</i>	121
<i>* Rumor erat perisse frequens te, quisque & adentum</i>	263
<i>Salve magna domus, meæ Columnæ</i>	36
<i>Sauli candide, tuque Bassiane</i>	153
<i>Scribes Bentivoli fortia Principis</i>	33
<i>Senex palustribus loquacior ranis,</i>	31
<i>Sic Pan bicornis, & Pales vitam tuam,</i>	97
<i>Sic te, candide amice, nullus umquam</i>	165
<i>Sic te, Romule, copia beata</i>	130
<i>Sic tibi perpetuam donet Pomona juventam,</i>	95
<i>Sic tibi perpetuam donet Venus alma juventam,</i>	82
<i>Si fas cuique sui sensus expromere cordis,</i>	75
<i>Si Ligurina meos hodie non ludit amores,</i>	83
<i>* Si me</i>	

<i>* Si me formosæ sanarunt basia divæ</i>	262
<i>Si qua te, Mariane, cura tangit</i>	182
<i>Si quid de Stephano tuo, patrone</i>	156
<i>Si recte tibi, Ludovice care, est,</i>	136
<i>* Si te per æstum fervida premit sitis,</i>	261
<i>Si truculenta ferox irrumpis in agmina, Marte</i>	75
<i>Si velut egregia pictura, maxime Pole,</i>	73
<i>Si villam mihi læserit pusillam</i>	46
<i>Strozzam Flaminius suum salutat</i>	126
 <i>Te consanguineum meum esse jactas,</i>	164
<i>Thestylis cara, favis Hyblæis dulcior, ecquid</i>	84
<i>Thestylis, si qua tui superat tibi cura Myconis,</i>	84
<i>Tu ne, doctæ Mari, tuo sodali</i>	142
<i>Tu ne Flaminii putas, Ferande,</i>	123
<i>Tu ne, Romula quem colit juventus,</i>	172
<i>Tu ne versiculos tuos sepulcro</i>	184
<i>Tu, qui centimanum potes gigantem</i>	48
<i>Turunda, turdis esca solis cognita,</i>	51
<i>Turunda, turdos sueta edaces pascere</i>	51
 <i>Ubalde, tuo sodali amate,</i>	111
<i>Venimus, bone Turritane, ad Urbem</i>	137
<i>Venisti tandem, tandem, mea sola voluptas,</i>	59
<i>Venuste agelle, tuque pulchra villula,</i>	25
<i>* Viator, hanc equis viam pæne inviam,</i>	261
<i>Vicini, moneo, procul fugate</i>	46
<i>Victori, tibi plurimum fatemur</i>	126
<i>Vidisti nitidas per candida lilia guttas</i>	88
<i>Vixisti, genitor, bene, ac beate,</i>	27
<i>Ulyssi, mea Musa, dic salutem,</i>	115
<i>Umbræ frigidulæ, arborum susurri,</i>	23
<i>Umbriferæ platani, & formosæ cyparissi,</i>	154
<i>Unde hic tam novus advenit</i>	152
<i>Ut formosa suo felix est bucula tauro,</i>	87
<i>Ut quondam nivei correpta cupidine tauri</i>	87
<i>Uvæ perniciēs nefanda, si quam</i>	48

I N D E X C A R M I N U M

S A C R O R U M

M. ANTONII FLAMINII.

A Desse , castæ virgines , pueri integri , Ps. cxiii.	
Pag. 209	
Ad te , beatas qui beatus incolis Ps. cxxii.	214
Aeterne mundi Domine , quas grates tuæ Ps. cxliv.	226
Alme puer , sanctis quem Virgo amplectitur ulnis ,	260
Amore totus langueo ,	259
Beatus ille , qui nec audit impios , Ps. i.	196
Beatus ille , qui piam sese Deo Ps. cxxviii.	219
Beatus ille , qui suam	245
Benigne cælitum pater , serva , obsecro , Ps. xii.	200
Cum liberata servitute barbara Ps. cxiiii.	210
Cum liberati barbaræ gentis jugo Ps. cxxvi.	217
Deo meo spes nititur ; quid dicitis , Ps. xi.	199
Dum me cruentus urget hostis , lumina Ps. cxxi.	212
Dum nigra jucundos per languida membra sopores	195
Dum hos ferarum gentium crudelitas Ps. cxxvii.	225
Dum nox favet , suoque nos silentio . Ps. cxxxiv.	224
Dum se alii mediæ per amica silentia noctis	230
Eheu senecta crinibus	252
Eram paterna abjectus in domo puer ,	194
Hæc nostra , lector Christiane , carmina	229
Jam noctis umbras Lucifer	242
Jam quinta Lunæ cornua	251
Jam Sol citato fidere	243
Jam Vesper ortus incipit	243
Jesu beate , Numinis	248
Jesu beate , si tuo	257
Jesu benigne , fervidas	244
Je-	

352 INDEX CARMINUM.

<i>Jesum pudicæ virgines ,</i>	250
<i>Jesu , tuorum vulnerum</i>	254
<i>Malis profundis obrutus</i> Pf. cxxx.	220
<i>Me barbarorum sæpe vexavit furor ,</i> Pf. cxxix.	219
<i>Ne , quæso , Domine , me tuus furor opprimat ,</i> Pf. vi.	198
<i>Nisi conjugem Deus bonam , & agrum fertilem ,</i> Pf. cxxvii.	218
<i>Nisi nos benigni Numinis</i> Pf. cxxiv.	215
<i>O lux beata cælitum ,</i>	256
<i>Oppugnat hostis impius caput meum ,</i> Pf. cxx.	212
<i>O quale cepi gaudium ,</i> Pf. cxxii.	213
<i>O quam beatum est pacis insolubili</i> Pf. cxxxiii.	224
<i>Pater beate , quid esse causæ existimem ,</i> Pf. iii.	197
<i>Pater supreme , quis tuum templum incolet ?</i> Pf. xv.	202
<i>Pudica virgo , regię</i>	241
<i>Quicumque Jesum diligit ,</i>	248
<i>Quicumque vere spes suas locat in Deo ,</i> Pf. cxxv.	216
<i>Quousque , Domine , linguor in tantis malis ?</i> Pf. xiii.	201
<i>Quousque vana somnia</i>	247
<i>Rector beate cælitum ,</i>	260
<i>Rex cælitum est pastor meus ;</i> Pf. xxiii.	203
<i>Sis memor usque pii , Rex maxime , Davidis , & quam</i> Pf. cxxxii.	222
<i>Supreme rector cælitum ,</i> Pf. cxxx.	221
<i>Ter quinque , qui sequuntur , Hymni , Cantica</i>	211
<i>Te , sancte Jesu , mens mea</i>	249
<i>Te , sancte Jesu , supplici</i>	258
<i>Te semper efferam , pater sanctissime ,</i> Pf. xxx.	204
<i>Tutela præsens omnium</i>	255
<i>Urbes , & agri , cantibus</i> Pf. c.	208
<i>Urbes , & agri , fundite</i>	227
<i>Ut cerva fontem anabela quærit anxie ,</i> Pf. xlii.	206
<i>Ut flos tenellus in sinu</i>	246

I N D E X R E R U M

M E M O R A B I L I U M

Quæ sex prioribus M. ANTONII FLAMINII Carminum Libris continentur, nonnullis Annotationibus additis.

Primus numerus Librum, secundus Carmen indicat.

Ccolti (*Benedicti*)
Card. Aretini do-
num. Libro II. Car-
mine x.

Acis. IV. v.

Agellus Flaminii. I. x. xii. xv.
xvii. xxii. II. i. III. i. ii. V.
xx. VI. i. iii. v. vi. vii. viii.
xvii. xviii. xlii. xlv. lv.

Ager Casertæ urbis. VI. xx.

Agyrta. III. xviii.

Albinus ager Ludovici Becca-
telli. VI. xvii.

Alcon Maximus. I. xvii. IV. xvi.

Alexis. IV. xvii.

Alphesibœus Mænalius. II. vii.
III. vii.

Amaryllis. III. v. vi. IV. v.

Amasæus (*Romulus*) Utinensis
Orator, Alexandri Card. Far-
nesii familiaris. I. ix. V.
xxvi. De obitu Violantillæ
uxoris ejus. VI. xxx.

Apollo. I. xxii.

Arcadum more carmina ludit
Flaminius. V. xxix.

Arcella (*Fabritius*) Neapolita-
nus, Episcopus Bisignanen-
sis, postea Policastrensis. V.
xxiv.

Aristotelis laudes. V. xxix.

Arestinus (*Hippolytus*) Card.
Ferrariensis. V. lii.

Auram alloquitur Flaminius de
Reginaldo Polo Card. An-
glo. I. xxxvii.

Aurora. I. v.

B

Bacchus. I. xiv.

*In Bacchum, Flaminii Di-
thyrambum Benedictus Menzi-
nus libro tertio Annotationum
in Italicum suum libellum de
Arte Poëtica, veluti præcla-
rum exemplar hujus generis
Poëseos proponit.*

Ad eundem. I. xlv. liii. liv.

Bagius (*Hieronymus*) Bononien-
sis, Flaminio carissimus. V.
xlii.

Bagnajæ Fons. I. xxxii.

*De hoc item fonte exstat ele-
gans Augusti Coccejani Epigram-
ma pag. 29. Carmin. Poëtar.
Nobil. a Jo. Paulo Ubaldino
collectorum Mediolani 1563.*

Bandinellus (*Ubaldinus*) Flo-
rentinus, Guidi Ascanii Sfor-
tiæ Card. familiaris, Flami-
nii amicissimus, postea Epi-
scopus Montis Falisci. V. ii.

Bandinus (*Marius*) Flaminii
contubernalis & hospes. V.
xix.

Bassianus (*Ulysses*) Bononien-
sis Poë-

Poëta, Flaminio jucundissimus. V. vii.

Ad eundem, & ad Stephanum Saulium, de Liberalitate Alex. Farnesii Card. VI. iii.

Ad eundem gravi infirmitate ereptum. VI. xv.

De eodem ad Jacobum Patrum. VI. lvii.

Beatricis Coma abscissa. II. xxxi.

Beccatellus (Ludovicus) Bononienfis, vir eruditissimus, quem Flaminio ad agelli sui delicias invitat. V. xxxiv. VI. xvii.

Ejus amor in Flaminium. VI. xlix.

Is fuit Episcopus Ravellensis, postea Ragusinus.

Bembus, Longolius, & Nangerius contubernales, Flaminii amicissimi. V. xxix. I.

Benacus. IV. i. V. xx.

Bentius (Tryphon) Venetus Poëta, cujus carmina Flaminio expetit. V. I.

Beroaldus (Philippus) junior, Bononienfis, eruditissimus vir, Julii II. Pont. Max. & Bentivoli Principis gestorum Scriptor. I. xxviii.

Binus (Jo. Franciscus) Florentinus, Poëta lepidus. V. xxxix.

Scriptis hic duo Etrusca Poëmatia Hortus inscripta, quæ exstant inter Berni aliorumque Illustrium Poëtarum Italorum faceta Carmina.

Bivilaqua (Bonifacius) Ferrariensis, Flaminii cupidus. V. xxviii.

Bocchius (Achilles) Bononienfis, utriusque Linguae decus. I. xxxiv. *vide etiam pag. 76.*

De morte Juliae matris ejus. I. xliii.

Hic Bocchius Symbolum cxxiv. idest MISERIAM HONORATAM ESSE CURIALIUM, NEGEXPETENDAM ULLATENUS, carmine explicatum, M. Antonio Flaminio misit. quod exstat lib. IIII. Symbolicarum Quaestionum ejusdem Bocchii pag. cclxiii.

Bolognietus (Franciscus) Bononienfis, Poëta jucundissimus. VI. lvi.

Bononia cunctis urbibus delicatior. I. xxvi.

Bonus (Philippus) Pontifex Famagustæ, Flaminio carissimus. VI. xxxix.

Brancatius (Ferandus) Neapolitanus, Flaminii hospes. V. xvi.

Brancutius (Fabritius) Flaminii Carmina exscribit. V. xlvi. VI. xix.

C

Camillus (Julius) Forojulienfis Poëta, Flaminio hospes. V. xxviii.

Canossa (Ludovicus) Veronenfis, & Episcopus Bajocensis, Flaminium ad Garziani delicias invitat. V. xlv.

Ejus Epistola Italica ad Flaminium, in Volumen Italicarum Epistolarum, XIII. Virorum Illustrium conjuncta est.

Ca-

Caper . IV. ii. iii.

Capilupi (*Lælius* , & *Hippolytus*) fratres , Mantuani Poëtæ , quos Flaminius *Quintilios* appellat , eosque de suis edendis carminibus consulit . V. liii.

Ex his Hippolytus fuit Episcopus Fanensis .

Carapha (*Jo. Petrus*) Card. Neapolitanus , postea Paulus IV. Pontifex Max. , cuius precibus Flaminius convaluit . VI. xl.

Carnefecus (*Petrus*) Florentinus , Flamini hospes . V. xvii.

Eidem nuntiat Flaminius , se optime valere ope Chii Medici . V. xxxi.

Idem Flaminium certiorum reddit , Carmina ejus Margaritæ Valesiæ , Henrici II. Gallorum Regis forori , fuisse jucundissima . VI. xxxv.

De hoc Hendecasyllabo misit Flaminius Epistolam Italicam ad Ulysses Bassianum .

Carolus V. Imperator , ad quem Alexander Farnesius Card. Legatus mittitur . I. ix. III. viii. V. xxvi.

Casa (*Joannes*) Florentinus Orator , & Poëta , Archiepiscopus Beneventanus , a Flaminio laudatus ob Galateum aureum ejus libellum . V. xi.

Quanti autem ad laudem suam interesse putaverit Casa hoc Flamini Hendecasyllabum , satis ostendit in illo ad Germanos Carmine , dum ait :

Eburnea tu , FLAMINI ,

me concinis

Lyra , & libellos dicis aureos meos .

Caserta (*Jo. Franciscus*) Princeps , Flamini hospes . V. viii. VI. xx.

Casertæ agri deliciæ . V. viii. xxiii. VI. xx.

Castilionus (*Balthassar*) Mantuanus Poëta , laudatus . I. xxx. II. xxvi. xxvii.

Catella ad Reginaldum Polum . I. xxxv.

Catella in Madium . I. xxxvi.

Catulli patria Flaminio carissima . I. xxxi. IV. i.

Ejus libellis Flaminius oblectatur . V. xx. xxix.

De eodem . V. vii. xxxviii.

Cavalcantes (*Bartholomæus*) Florentinus , Rhetor , Flamini amantissimus . VI. xlvi.

Cervinus (*Marcellus*) Politianus , & Joannes Moronus Mediolanensis , Cardinales , Bononiæ commorantes . V. viii.

Cervino , & Francisco Sfondrato Cardinalibus Gabrielem Faërrum , Cremonensem Poëtam , Flaminius commendat . VI. xxxiii.

Cervinus postea Marcellus II. Pontifex Max. est appellatus ; & Sfondratus Gregorius XIV. Pontifex Max. dictus est .

Chius (*Emanuel*) Medicus , cuius ope Flaminius convaluit . VI. li.

Coccejanus (*Augustus*) Brixien- sis Poëta , Flamini Lusus Pastorales exscribit . VI. xxvi.

- Columna (*Victoria*) laudata.
I. xxxiii. & pag. 264.
De illius morte ad Hieronymum Turrianum. V. iv.
& ad M. Antonium Faintam.
V. xlix.
- Conradus (*Sebastianus*) Regiensis, Rhetor, ad quem scripsit Flaminus de instituendis Stephani Columnæ filii ab optimo præceptore.
VI. xxi.
- Contarenus (*Gaspar*) Patricius Venetus, postea Cardinalis, cujus libros de Magistratibus Reipublicæ Venetorum; & de Immortalitate Animæ laudat Flaminus. I. xli. II. xxiv.
- Cornelius (*Andreas*) Patricius Venetus & Cardinalis, Flaminii amantissimus. VI. xli.
- Cortesi (*Gregorius*) Cardinalis, Mutinensis, cui Robertum Gerondam Flaminus commendat. V. v.
- Corycianum, seu Jani Corycii, Lucumburgensis viri, Sacellum, Romæ in Templo D. Augustini exstructum. I. vii.
- Corycii agellus. V. xli.
- Cotta (*Joannes*) Veronensis Poëta, laudatus. II. xxviii.
- D**
- Damianus (*Damianus*) Siculus Medicus. VI. I. lx.
- Dandulus (*Mattheus*) Patricius Venetus, Flaminii hospes. V. xii.
- Idem in Urbe pro Republica Veneta Orator. VI.

- xiii. xiv.
De eodem ad Donatum Rullum. VI. xiv.
- Davalus (*Fernandus Franciscus*) Victorix Columnæ conjux. pag. 264.
- Davidis Psalmos aliquot Flaminus Tridenti versibus expressit. V. xix.
- Delix laudes. I. vi.
Hanc de Delia Odem ex Petrarcha Flaminus, Alexandri Tassoni judicio, eleganter expressit. Ea autem est, quæ incipit:
Chiare, fresche, e dolci acque.
Secundus tamen Flaminianæ bujus Ode versiculus ita legitur apud eundem Tassonum:
Omni splendidior vitro.
- Delia forma Farnesii capta. pag. 262.
- Dianæ laudes. I. iv.
Ad eandem de Achille Bocchio. I. xxxiv.
- Donatus (*Federicus*) Medicus. VI. lii.
- Dorylas. III. xviii.

E

- Elephantutius (*Federicus*) Bononiensis, cui Flaminus se optime valere nuntiat. VI. lv.
- Epitaphium Franciscæ Sfortiæ. I. xxiv.
- Epitaphium Jo. Matthæi Giberti, Pontificis Veronensis. I. xxv.

F

Faërnus (*Gabriel*) Cremonensis Poëta , quem Flaminus Cervino , & Sfondrato Cardinalibus , & postea Summis Pontificibus , commendat . VI. xxxiii.

Faita (*M. Antonius*) Brixien-
sis Poëta , ad quem scribit
Flaminus de morte Victo-
riæ Columnæ . V. xlix.

Farnesius (*Alexander*) Cardi-
nalis , Romanus , Legatus
ad Carolum V. Imperatorem .
I. ix. xvi. II. viii. V. ix.
xxvi.

In Germania febre labo-
rat . V. xl.

Gravi morbo liberatus . I.
xlv.

Ejus Liberalitas . I. xvii.
xxii. xxix. II. iv. III. i. ii.
VI. i. ii. iii. v. vi. vii. viii.
ix. x.

Ad eundem de Poëtis Gal-
liæ Transpadanæ . V. i.

Ad eundem de Saxis Ro-
mæ nuper repertis, seu de Ta-
bulis Consularibus quæ nunc
in Capitolio videntur . VI. iv.

Farnesius (*Ranutius*) Card. Ro-
manus , Flaminii amantissi-
mus . VI. xxxviii.

Fascitellus (*Honoratus*) Ise-
nien-
sis , Monachus Cassinen-
sis , elegans Poëta , postea
Episcopus Insulanus . V.
xxxvii.

Flaminus (*Benedictus*) Foro-
corneliensis Jurisconsultus ,
M. Antonii consanguineus ,

quem ipse M. Antonius Læ-
lio Torello commendat . V.
iii.

Flaminus (*Cæsar*) Forocor-
neliensis , M. Antonii patru-
elis , ad quem M. Antoni-
us de amore suo erga FO-
RUM CORNELII, patriam
suam, scribit . I. xxxi.

Ad eundem cum Augu-
stino Trivultio Cardinali in
Galliam profectum . I. xlv.

Ejus Epistola ad Augusti-
num Gallum . pag. 3.

Flaminus (*Jos. Antonius*) M.
Antonii pater , moriens . I.
xx.

Flaminii (*Julius, & Faustus*)
M. Antonii fratres, mortui .
I. xix.

FLAMINIUS (*M. ANTONIUS*)
ad se ipsum de adventu Hie-
mis . I. xii.

De se ægrotante . II. v.

De se proficiscente Nea-
polim . II. vii.

Florimontius (*Galeatius*) Sues-
fanus , vir doctus , & erudi-
tus , Flaminii sodalis suavissi-
mus . I. xxvi.

Bononiæ cum Cervino , &
Morono Cardinalibus com-
moratur . V. viii.

Flaminii sepulcro versicu-
los sculpere cogitabat . VI.
lxi.

Is fuit Episcopus Aquinas ,
& postea Suesfanus .

Folietta (*Ubertus*) Genuen-
sis Historicus , laudatus . V.
xviii.

Fons Bagnajæ . I. xxxii.

Fons Nicolai Rodulphi Cardi-
nalis .

nalis . II. xviii.

Fons Philalethis . II. iii.

Fons Rodulphi Pii Cardinalis .
II. xiii.

FORUM CORNELII , Fla-
minii patria . I. xxxi . V.
xlvii.

Fracastorius (*Hieronymus*) Ve-
ronensis Medicus , & Poëta
illustris . V. li.

Frugalitas Flaminii in convi-
viis . V. xv. xxv. VI. lviii.

Fumanus (*Adamus*) Veronen-
sis , Latinus Græcusque Poë-
ta . V. xxvii. VI. xxx.

G

Galatea . IV. v.

Galeota (*Marius*) Neapoli-
tanus , Flaminium ad evul-
ganda sua Carmina hortatur .
V. xlvii.

Galesus Menandreus . III. vi.

Gallia Transpadana , Poëtis fe-
rax . V. i.

Gallus (*Cornelius*) Poëta .
II. vii. IV. xvii.

Gammarus , seu Gambara (*Lau-
rentius*) Brixienfis Poëta . VI.
xxii.

Garzianum , Ludovici Canossæ
villa . V. xlv.

Genuæ urbis laudes . V. xxix.

Genuæ Flaminii apud Step ha-
num Saulium diversatur . V.
xxix.

Gerius (*Philippus*) Pistorienfis
Poëta . V. xxxii.

*Is fuit Episcopus Isclanensis ,
& postea Assisensis .*

Gerius (*Vincentius*) Pistorienfis,
Roma discedit . V. xlviii.

Germanicus quidam , puer do-
ctus . V. xix.

Geronda (*Robertus*) quem Fla-
minius Gregorio Cortesio Card.
commendat . V. v.

Giberti (*Jo. Matthæi*) Pa-
normitani , Genua oriundi ,
Pontificis Veronensis , Epi-
taphium . I. xxv.

Ejus liberalitas in Flami-
nium . V. xx.

Gibertus (*Antonius*) Jo. Mat-
thæi fratris filius , doctus puer .
II. ix.

Gorgo . III. xviii.

GRATIAS Flaminii celebrat,
oratque ut Alexandrum Far-
nesium Card. carminibus suis
concilient . I. xxix.

Gualterutio (*Carolo*) Fanen-
si , Flaminii gratias agit .
V. xxiii.

Gualterutius (*Horatius*) Fa-
nensis , Caroli filius , lauda-
tus . I. xxxix. xl.

H

Hercules , & Hylas . II. vi.

Hiemis adventus . I. xii.

Homeri lex de bono hospite .
V. xix.

Horti Blossii Palladii . I. lv.

Horatii versibus deletatur Fla-
minius . I. ix.

Hyella mortua . Libro IV.

Hymnus in Auroram . I. v.

Hymnus in Bonam Valetudi-
nem . I. iii.

Hymnus in Dianam . I. iv.

Hymnus in Pana . I. ii.

I

- Ianthis . II. ii.
Idmonis fama periclitans . II.
xi.
Imago Reginaldi Poli Card.
II. xvii.
Iolam se Flaminius appellat .
I. xvii. xxix. IV. vii. xxii.
xxiii. xxiv. VI. v. viii.
Jovius (*Paullus*) Comensis ,
Episcopus Nucerinus , vir
clarissimus , Flaminii sodalis .
V. xxxviii.
Juliaꝝ ocelli . pag. 262.

L

- Lampridius (*Benedictus*) Cre-
monensis Poëta , laudatus .
II. xxiii.
Lavinus ager Flaminii in agro
Bononiensi . VI. xvii. xviii.
lv.
Lauri laudes . I. xiii.
Leucippe . II. xii.
Ligurina . III. xi. xii. xiv. xxiii.
xxv. xxvii.
Linus (*Albertus*) Veronensis ,
doctus juvenis . VI. xxxvi.
Longolius (*Christophorus*) Bel-
ga , Ciceronis imitator . V.
xxix.
*De hoc Hendecasyllabo Itali-
cam Epistolam dedit Flaminii-
us ad Ulysses Bassanum .*
Lusus Pastorales . Libro III. &
IV.
Lycambus . III. vi.
Lycinna . III. ix.
Lygda . III. xviii. xxii. xxiv.
xxvi.

M

- Madius (*Vincentius*) Brixienſis
Philosophus , Reginaldi Poli
Card. familiaris . I. xxxvi.
Mantua laudes . I. xxx.
*Hoc Flaminii Hendecasylla-
bum summopere laudat Petrus
Victorius Lib. IX. Variar. Le-
ctionum , cap. IX.*
Maphæus (*Bernardinus*) Roma-
nus , Verona oriundus , Ale-
xandri Farnesii Card. fami-
liaris . I. ix.
Ad eum scribit Flaminius
de Alexandro Farnesio Card.
ad Carolum V. Legato . V.
ix. xl.
Apud eundem se excusat
Flaminius , quod scribendo-
rum Carminum finem faciat .
VI. xi.
Eidem Cardinali creato
gratulatur Flaminius . VI.
xxxiv.
Marcum quemdam Flaminius
hortatur , ut in patria con-
quiescat . VI. lxiv.
Massa (*Antonius*) Galleſius Ju-
risconsultus , vir gravis , &
doctus . V. xxii.
Menalcas . IV. xvii.
Mesulus , Serravallis , Tarvi-
sinæ Provinciæ oppidi , flu-
men . II. vii. III. vi. xviii.
V. xiii. VI. xxix.
Mirandula (*Antonius Bernardus*)
Philosophus , Alexandri Far-
nesii Card. familiaris . I. ix.
xxi.
Ad eundem scribit Flami-
nius de Alexandro Farnesio
Card.

Card. ad Carolum V. Legato . V. ix.

Is postea fuit Episcopus Casertanus .

Molfa (*Franciscus Maria*) Mutinensis Poëta , laudatus . II. xix. & pag. 263.

Mopsus . II. ii.

Morilla , Reginaldi Poli Card. familiaris . I. xxxv.

Idem Flaminii sodalis . V. xv.

Moronus (*Joannes*) Mediolanensis , & Marcellus Cervinus Politianus , Cardinales , Bononiæ commorantes . V. viii.

Idem a Philippo Gerio verbis celebratus . V. xxxii.

Musas coluit Flaminius a pueritia . I. i. xxii.

Musis relictis , severiora studia Flaminius aggreditur . II. vii. IV. xxv.

Musas invocat Flaminius pro Philippo Obermairo . I. xviii.

Musas invocat Flaminius pro Alexandro Farnesio Card. VI. ii.

Musas invocat Flaminius pro Horatio Gualterutio , Caroli filio . I. xxxix.

Mycon . III. xvi.

Myrteus (*Petrus*) Utinensis Poëta , qui se Flaminii consanguineum jactabat . VI. xxiv.

De hoc Hendecasyllabo scripsit Flaminius Italicam Epistolam ad Ulysses Bassianum .

N

Naugerius (*Andreas*) Patricius Venetus & Poëta . I. xxxviii. II. xxv.

Ninius (*Ninus*) Amerinus , Flaminii amicissimus , postea Episcopus Potentinus . VI. xlvii.

Neapolim proficiscitur Flaminius . II. vii.

Nigella . III. xix.

Niphus (*Augustinus*) Sueffanus Philosophus . II. xxi.

Nisa . III. xviii. xxviii. IV. vii. xviii. xix.

Nymphas invocat Flaminius pro Fonte Philaethis . II. iii.

O

Obermairus (*Philippus*) Vindelicus Poëta . I. xviii. xxvii.

Octavius Pantagathus , cognomento Pater , Brixienfis , ex Ordine Servorum B. M. V. summæ eruditionis vir . V. xxxiii.

Ormanetus (*Nicolaus*) Veronensis Poëta , a Flaminio ad agellum suum invitatus . V. xxxv.

Hic postea fuit Episcopus Patavinus .

P

Pactus (*Jacobus*) Messanenfis , vir probus , & eruditus . VI. lvii.

Palladius (*Blossus*) Sabinus , Poë-

Poëta, Episcopus Fulginas;
cujus Hortos Flaminius ver-
sibus ornavit. I. lv.

Ejus Turunda. I. lvii. us-
que ad lxiv.

Ejus Carminum laudes.
I. lvi. lvii. &c. V. xxviii.

Flaminii Carminum edi-
tionem promovet. V. xliv.

Pan deus Arcadiæ. I. ii. II.
vii. III. i. xi. xix. IV. v. x.
xv. xvi. xvii. xix. xx. xxxiii.
VI. x.

Pantagathus (*Ostavius*) cogno-
mento Pater. V. xxxiii.

Parpalias (*Vincentius*) Regi-
naldi Poli Card. familiaris,
& Flaminii contubernalis.
V. xxxiii.

Flaminio prandium parat.
VI. lix.

Pater (*Ostavius*) vir doctissi-
mus. V. xxxiii. vide *Pan-
tagathus*, & *Ostavius*.

Paulli III. Pontificatus Maxi-
mus. I. viii.

Ejus laudes. I. xlv. II. xvi.

Peregrinus (*Jacobus*) Veronen-
sis, apud quem Flaminius in
Povilliano agro diversatur. V.
xv.

Philaletis Fons. II. iii.

Philiarchus (*Jo. Baptista*) Etru-
scus Poëta. VI. xvi.

Phæbus a Flaminio invocatus,
ut Romam a peste liberet. II.
xxx.

Pholoë. III. vii. ix

Phyllis. III. xvi. xvii. xviii.
xx. xxi.

Piccolomineus (*Alexander*) Se-
nensis Philosophus, & Poë-
ta. VI. xxv.

*De hoc Hendecasyllabo mi-
sit Flaminius Epistolam Itali-
cam ad Ulyssæum Bassianum. Car-
men vero Italicum Piccolominei
ad Flaminium est septuagesi-
mum secundum ex Centum e-
jusdem Auctoris, qui fuit Ar-
chiepiscopus Senensis designatus.*

Pius (*Constantinus*) Carpenfis,
mortuus. I. xlii.

Pius (*Rodolphus*) Carpenfis,
Card., ad quem scribit Fla-
minius de morte Constanti-
ni fratris. I. xlii.

Ejus Fons. II. xlii.

Ejus in Flaminium libe-
ralitas. VI. xlii.

Platonis, & Ciceronis Carmi-
na. V. xxii.

Poli (*Reginaldi*) Card. Angli
Catella. I. xxxv.

Ejus Imago. II. xvii.

De eodem ad Auram. I.
xxxvii.

De eodem ad Aloysium
Priulum. V. xlii.

Idem Viterbii cum Flami-
nio, Priulo, & Parpalia fa-
miliaribus suis. V. xxxiii.

Pontanus (*Hieronymus*) Foro-
corneliensis, Flaminio caris-
simus. V. xlvii. VI. liii.

Pontani (*Joviani*) Neapolitani
Poëtæ Urania. II. xxii.

Porcia Bruti conjux laudata.
pag. 264.

Priulus (*Aloysius*) Patricius Ve-
netus & Poëta; ad quem scri-
bit Flaminius de dulci Regi-
naldi Poli contubernio. V.
xlii.

Sodalis fuit unanimis Fla-
minii. VI. xxxvii.

De eodem . VI. xiv.

Hic postea Brixienſis Epiſcopus electus fuit .

Pygmalion Formianus , uvarum pernicies . I. xlvii. uſque ad liv.

Q

Quintilios ævi ſui vocat Flaminius Lælium , & Hippolytum Capilupos fratres, Mantuanos illuſtres Poëtas . V. liii.

R

Raſtellus (*Camillus*) Poëta . VI. xxviii.

Regum prælia cecinit Flaminius . I. ii.

Riccius (*Bartholomæus*) Lugienſis Orator , cujus Apparatum Latinæ Locutionis laudat Flaminius . VI. xxiii.

De hoc Hendecasyllabo dedit Flaminius Epistolam Italicam ad Ulyſſem Baſſianum .

Hoc ipſum Hendecasyllabum tanti fecit idem Riccius , ut cum Flaminio per litteras ſe loquutus fuerit : Immo vero fatear te iſto tuo elegantifſimo Hendecasyllabo omnes meas litteras facile ſuperafſe . Lib. V. Epist.

Robertellus (*Franciſcus*) Utiſenſis Orator . VI. xxix.

Rodolphus (*Nicolaus*) Card. Florentinus , Epiſcopus Forocornelianſis , cujus Fontem Flaminius celebrat . II. xviii.

Ejus in Flaminium liberalitas . VI. xlv.

Romæ laudes . I. viii.

Roma belli cædiſque periculo obnoxia . V. xxxvi.

Roma tumultuoſa . I. xv. IV. i. VI. ii. xvii.

Rullus (*Donatus*) Apulus, Flaminii hoſpes . V. xiv.

Idem a ſodalibus expetitus . VI. xiv.

Ad eundem ſcribit Flaminius de vita beate ducenda . VI. lxvi.

S

Sacellum Corycianum , ſeu Jani Corycii, Lucumburgenſis, Romæ in Templo D. Auguſtini exſtructum . I. vii.

Sannazarius (*Jacobus* , ſeu *Aëtius Sincerus*) Neapolitanus Poëta clarifſimus . II. xx.

De eodem . Lib. eod. vii. V. xlvii.

Saulius (*Dominicus*) Genuenſis , vir doctus . V. xxx.

Saulius (*Hieronymus*) Genuenſis , Epiſcopus Barenſis , & poſtea Genuenſis . VI. xii.

Saulius (*Julius*) Genuenſis , infirmitate liberatus . VI. liv.

Saulius (*Stephanus*) Genuenſis , vir doctus , & eruditus , Flaminio cariſſimus . II. i. xv. V. vi.

Genuæ apud illum Flaminius diverſatur . I. xxix.

Ejus laudes . II. i.

In Gallia infirmitate laborat . VI. xii.

Ad eundem ſcribit Flaminius de Alexandri Farnęſii Liberalitate . VI. iii.

Ad eundem de vera felicitate . VI. lxv.

Savonarola (*Hieronymus*) Ferrariensis, Ordinis Prædicatorum Theologus. II. xiv.

Savornianus (*Marius*) Patricius Venetus. VI. xxxi.

Saxa Romæ nuper reperta, seu Tabulæ Consulares quæ nunc in Capitolio visuntur. VI. iv.

Seripandus (*Hieronymus*) Neapolitanus, Augustiniani Ordinis insignis Theologus, postea Cardinalis. V. x.

Huic commendat Flaminius Gulielmum Sirletum, Calabrum, doctissimum virum, & ipsum postea Cardinalem, ut apposite observat Consalus Ponce de Leon in notis suis in Physicologum S. Epiphanii Cap. xiii.

Severolus (*Hercules*) Faventinus, Flaminii sodalis. VI. xviii.

Sfondratus (*Jo. Franciscus*) Mediolanensis, Cardinalis, postea Gregorius XIV. Pontifex Max., cui commendat Flaminius Gabrielem Faërum Cremonensem. VI. xxxiii.

Ejus amor in Flaminium. VI. xliv.

Sfortia (*Guido Ascanius*) Card. Romanus, in Flaminium liberalis. V. ii.

Sfortia (*Francisca*) mortua. I. xxiii.

Ejusdem Epitaphium. I. xxiv.

Sicus, juvenis quidam Serravallensis. VI. xxix.

Silvius (*Michaël*) Cardinalis, Lusitanus, Flaminii aman-

tissimus. VI. xliii.

Sirletus (*Gulielmus*) Calaber, postea Cardinalis, quem Flaminius Seripando, postea Cardinali, commendavit. V. x.

Sodalis suavissimus Flaminii, seu Galeatius Florimontius Sueffanus. I. xxvi. VI. lxi.

Sodalibus suis Flaminius, gravi infirmitate ereptum se fuisse nuntiat. VI. xli.

Somnum ad se vocat Flaminius. VI. lxiii.

Sperantius (*Litavius*) Philosophus. I. xi.

Stella (*Bartholomæus*) Brixien- sis, Flaminii sodalis. VI. xiv.

Strozza (*Ludovicus*) Mantuanus Poëta. V. xx.

Studia severiora aliquando intermittenda exemplo Socratis &c. I. xi. V. xxii.

Syncerus (*Ælius*) seu Jacobus Sannazarius, Neapolitanus Poëta clarissimus. II. vii. xx.

T

Taburnus mons in Campania. IV. i. xv. xvi. xvii. xx.

Theocritus Vates Syracusanus. V. xxv.

Thestylis. III. xv. xvi. xvii.

Thyrsis. III. xviii.

Torellus (*Franciscus*) Foroliviensis. VI. xxxii.

Torellus (*Lælius*) Fanensis, cui Flaminius commendat Benedictum Flaminium Forocorliensem, consanguineum suum. V. iii.

Torres (*Fernandus*) Flaminii

- Carminum censor. VI. xxvii.
 Tridenti moratur Flaminius ,
 ibique Davidis Psalmos ver-
 sibus exprimit . V. xix. l.
 Turrianus (*Franciscus*) Vero-
 nensis , vir doctus , & erudi-
 tus , Flaminio carissimus .
 I. i.
 Ciceronis , & Terentii imi-
 tator . V. xxv.
 A Flaminio rus invitatus .
 V. xxv.
 Pastorales Lusus ad eum-
 dem misit Flaminius . IV.
 xxv.
 Ejus cum Flaminio in Ur-
 bem adventus . V. xxxvi.
 Turrianus (*Hieronymus*) Vero-
 nensis Philosophus , ad quem
 scribit Flaminius de morte
 Victorix Columnæ . V. iv.
 Ad eundem de Jo. Petro
 Carapha Card. VI. xl.
 Ad eundem de sui cum
 Francisco Turriano in Urbem
 adventu . V. xxxvi.
 Turrianus (*Raymundus*) Ve-
 ronensis , Francisci patruus ,
 postea Episcopus Comensis ,
 & Aquilejensis . V. xxxvi.
 Turunda Blossii Palladii . I.
 lvii. usque ad lxiv.

V

- Valetudo bona . I. iii.
 Valetudine infirma laboravit
 Flaminius . I. iii. II. v. V.
 vii. li.
 Valesia (*Margarita*) Henrici II.
 Gallorum Regis soror , Fla-
 minii versibus delectatur . VI.
 xxxv.

*De hoc Hendecasyllabo de-
 dit Flaminius epistolam Itali-
 cam ad Ulysses Bassianum .*

- Varius , antiquus Poëta Tragi-
 cus , Cremonensis , ut nostro
 Flaminio videtur . II. xxiii.
 Venetæ Urbis laudes . VI. xxix.
 Verona Flaminio carissima . I.
 xxxi.
 Versus Philippi Obermairi lau-
 dati . I. xxvii.
 Veturia , Flaminii mater , mor-
 tua . I. xix.
 Victorius (*Marianus*) Reati-
 nus , vir doctus , Flaminii
 sodalis ; postea Episcopus A-
 merinus , & tandem Reati-
 nus . VI. lviii.
*De hoc Hendecasyllabo scri-
 psit Flaminius Epistolam Ita-
 licam ad Ulysses Bassianum .*
 Victorius (*Petrus*) Florenti-
 nus , Rhetor maximus . V.
 xxi.
 Villa Mariana Victorix Colu-
 mnx . I. xxxiii.
 Vineæ . I. xlix.
 Vinitores . I. l.
 Violantillæ , uxoris Romuli
 Amasæi , obitus . VI. xxx.
 Vipera (*Petrus*) Beneventanus .
 V. xli.
 Virgilii laudes . II. iv. vii.
 Ejus versibus delectatur
 Flaminius . V. xix. xx.
 Viterbiensis via instaurata . II.
 xvi. & pag. 261. & 262.
 Viterbii cum Polo Card Priu-
 lo , & Parpalia Flaminius
 commoratur . V. xxxiii.
 Umbri Ducis , seu Francisci Ma-
 riæ Urbini Ducis , facta di-
 cere parabat Flaminius . II. v.
 Ura-

Urania Joviani Pontani . II.

Z

xxii.

Uranie Musa . IV. xxv.

Zanchus (*Bafilus*) Bergomas
Poëta , Flaminii Carminum
judex . V. xxiv. VI. lxii.

INDEX PSALMORUM

ALPHABETICUS.

Prior numerus ordinem Psalморum juxta Vulgatam Bibliorum
Editionem , posterior paginam , Littera vero G.
Gradualem Psalmum indicat .

A D Dominum cum tribularer .	CXIX.	G. pag. 212
Ad te levavi oculos meos .	CXXII.	G. 214
Beati omnes , qui timent .	CXXVII.	G. 219
Beatus vir , qui non abiit .	I.	196
Benedictus Dominus Deus meus .	CXLIII.	226
De profundis clamavi .	CXXIX.	G. 220
Domine , ne in furore tuo .	VI.	198
Domine , non est exaltatum .	CXXX.	G. 221
Domine , quid multiplicati sunt .	III.	197
Domine , quis habitabit .	XIV.	202
Dominus regit me .	XXII.	203
Ecce nunc benedicite Dominum .	CXXXIII.	G. 224
Ecce quam bonum .	CXXXII.	G. 224
Exaltabo te , Domine .	XXIX.	204
In convertendo Dominus .	CXXV.	G. 217
In Domino confido .	X.	199
In exitu Israel .	CXIII.	210
Jubilare Deo omnis terra .	XCIX.	208
Latatus sum in his .	CXXI.	G. 213
Laudate , pueri , Dominum .	CXII.	209
Letavi oculos meos .	CXX.	G. 212
Memento , Domine , David .	CXXXI.	G. 222
Nisi Dominus edificaverit .	CXXVI.	G. 218
Nisi quia Dominus .	CXXIII.	G. 215
Quemadmodum desiderat cervus .	XLI.	206
Qui confidunt in Domino .	CXXIV.	G. 216
	A 2 3	Se-

<i>Sæpe expugnaverunt me .</i>	CXXXVIII. G.	219
<i>Salvum me fac , Domine .</i>	XI.	200
<i>Super flumina Babylonis .</i>	CXXXVI.	225
<i>Uaquequo , Domine , oblivisceris .</i>	XII.	201

Ad hæc accedunt

<i>Paraphrasis in Carmen Davidis de Morte Saulis Judæorum Regis , & Jonathæ ejus filii .</i>	Lib. II. Regum . cap. I. pag.	227
<i>Carmen ad Lectorem .</i>		229
<i>Carmen ad Alexandrum Farnesium Card.</i>		230
<i>Carmen de Davide Judæorum Rege .</i>		194
<i>Carmen invocationis .</i>		195
<i>Carmen de inscriptione XV. Psalmorum Gradualium .</i>		211
<i>Carmina tria ad M. Antonium Flaminium , Psalmorum Lyricum Paraphrastem , ab aliquibus Basilio Zanchi tributa .</i>		232

S A C R O R U M C A R M I N U M S E R I E S , E T A R G U M E N T A .

I.	C Armen ad Margaritam Valesiam , Henrici II. Gal- lorum Regis sororem .	pag. 241
II.	Precatio matutina .	242
III.	Precatio meridiana .	243
III.	Precatio vespertina .	243
V.	Opem Christi in magna animi ægritudine constitutus im- plorat .	244
VI.	Quam sint beati qui sumta sua cruce Christum sequun- tur .	245
VII.	Comparat animum suum flori .	246
VIII.	Eos tantum beatos esse affirmat , qui ceteris omnibus re- lictis Christo adhærent .	247
IX.	Prædicat beneficia a Christo in se , & ceteros mortales collata .	248
X.	Quid servandum sit amatoribus Christi .	248
XI.	Exprimit ardorem amoris sui erga Christum .	249
XII.	Hymnus in Christum .	250
XIII.	Christum invocatur , magnitudine morbi se jam opprimi sentiens .	251
XIV.	Dolet , se jam senem fieri , neque tamen adhuc cœpisse Deo	

	Deo ex animo servire .	252
XV.	Quam sit dulcis , & salutaris vulnerum & tormentorum Christi assidua meditatio .	254
XVI.	Orat ut Christi benignitate sibi liceat pie sancteque vitam agere .	255
XVII.	Gratias agit Christo , cujus beneficio e maximis periculis sit ereptus , & ad viam salutis revocatus .	256
XVIII.	Queritur , magnam hominum partem relicto Christo rebus inanibus studere .	257
XIX.	Prædicat , se sine tutela Christi in mala omnia præcipientem ruere .	258
XX.	De ardenti amore suo erga Christum .	259
XXI.	Commendat animum suum Deo , magnitudine morbi in extremum vitæ periculum adductus .	260
XXII.	Ad Christum .	260

ELENCHUS VI. EPISTOLARUM ITALICARUM

M. ANTONII FLAMINII
S E L E C T A R U M.

- I. A. M. Basilio Zanco . *Ch' egli è lecito scrivendo Latino formare alle volte nuovi vocaboli ; ma che in ciò è bisogno d' un perfetto giudizio .* pag. 267
- II. A. M. Galeazzo Florimonte , Vescovo d' Aquino . *Risponde a certe obbiezioni fatte dal Florimonte contra i suoi versi , mostrando , ch' è lecito prendere a trattare d' una volgar materia scritta da altri .* 271
- III. A. M. Ulisse Bassiano . *Disfende alcune forme di dire da se ne' suoi versi usate .* 277
- IV. Al medesimo . *Biasima alcuni Critici , che pretendono , che le loro censure san' accettate come oracoli , e dà il suo giudizio intorno agli Epigrammi , all' Ode , e simili componimenti .* 280
- V. A. M. Galeazzo Florimonte . *Rallegrasi del dì lui soggiorno in Milano ; poi li presenta una utilissima , e facilissima istruzione per bene ammaestrare i fanciulli nelle Lettere .* 282
- VI. A. M. Luigi Calino . *Istruzione per il dì lui figliuolo .* 287

Epistola Bartholomæi Riccii ad M. Antonium Flaminium
ejusdem argumenti . 292

INDEX CLARORUM VIRORUM

*Ex quorum Scriptis Testimonia de M. ANTONIO
FLAMINIO delegimus.*

A Lbertus (<i>Leander.</i>)	pag. 298
Anonymus quidam.	337
Areostus (<i>Ludovicus.</i>)	337
Ariulus (<i>Franciscus.</i>)	328
B elvaletius (<i>Philippus.</i>)	305
Bembus (<i>Petrus</i>) Card.	306
Bocchius Phil. (<i>Achilles.</i>)	324. 325
Bonfadius (<i>Jacobus.</i>)	307
C arga (<i>Joannes.</i>)	336
Cafa (<i>Joannes.</i>)	328
Cincius (<i>Jacobus.</i>)	339
Cornelius (<i>Marcus</i>) Card.	297
Corradus (<i>Q. Marius.</i>)	302
Corradus (<i>Sebastianus.</i>)	302
Cribellus (<i>Adrianus.</i>)	332
D enalius (<i>Franciscus.</i>)	336
Dulcius (<i>Ludovicus.</i>)	338
F laminus (<i>Cæsar.</i>)	3
Flaminus (<i>Gabriel.</i>)	335
Flaminus (<i>Jo. Antonius.</i>)	295. 321. 322
Floridus (<i>Franciscus.</i>)	304
Fornarius (<i>Simon.</i>)	337
Fracastorius (<i>Hieronymus.</i>)	300. 322
G addius (<i>Jacobus.</i>)	305
Gagnæjus (<i>Joannes.</i>)	304
Grimaldus (<i>Emanuel.</i>)	338
	Gy-

Gyraldus (<i>Jo. Baptista</i> .)	339
Gyraldus (<i>Lilius Gregorius</i> .)	300
Longolius (<i>Christophorus</i> .)	299
Macrinus (<i>Salmonius</i> .)	328
Manutius (<i>Paullus</i> .)	319
Opmeerus (<i>Petrus</i> .)	306
Parthenius (<i>Bernardinus</i> .)	303. 326
Paternus (<i>Ludovicus</i> .)	339
Piccolomineus (<i>Alexander</i> .)	338
Pigna (<i>Jo. Baptista</i> , seu <i>Nicolutus</i> .)	329. 330. 332
Plantinida (<i>A. Calemerus</i> .)	333
Plazzonus (<i>Joannes</i> .)	325
Polus (<i>Reginaldus</i>) Card.	312
Ptolomæus (<i>Claudius</i> .)	337
Riccus (<i>Bartholomæus</i> .)	303. 314. 316
Sadoletus (<i>Jacobus</i>) Card.	301
Saulius (<i>Dominicus</i> .)	298
Taffus (<i>Bernardus</i> .)	307
Toscanus (<i>Jo. Matthæus</i> .)	334
Trissinus (<i>Jo. Georgius</i> .)	338
Turrianus (<i>Franciscus</i> .)	308
Victorius (<i>Petrus</i> .)	301. 309
Vintha) <i>Franciscus</i> .)	328
Vulpus (<i>Jo. Antonius</i> .)	323
Zanchus (<i>Basilus</i>)	324

Errata

Corrige

Pag. 58. lin.	20. lethea	Lethæa
152.	11. Phœbæos	Phœbeos
303.	26. quos	quo
316.	15. consummam	consumam
	<i>in aliquib. exempl.</i>	
347.	9. orte	ortæ
	<i>in aliquib. exempl.</i>	

Pag. 87. carm. XXIV. vocem illam *resonat*, apposito asterisco, & diverso caractere excudi curaveramus; nova enim locutio, & inaudita nobis visa fuerat, *bucula resonat nemus mugitu*, pro *personat*, vel *complet*. Opportune autem incidimus in illa Virgilii Aeneidos lib. 7. versu 11. quorum auctoritas Flaminium tuetur:

Dives inaccessos ubi Solis filia lucos

Affiduo resonat cantu.

Ad quem locum Servius, & alii Scholiastæ notant, *resonat* dictum esse a Virgilio, pro *resonare facit*.

PATAVII. CIO IO CCXXVII.

Excudebat JOSEPHUS COMINUS.

*Libri impressi nella Stamperia Cominiana, eretta a spese
de' Sigg. Volpi; de' quali si truovano ancora esemplari
vendibili; colli loro prezzi.*

- A**ndrea Naugerii Opera omnia. 1718. 4. ch. maj. L. 10
Gabrielis Faërne Fabulæ, & alia Opuscula. 1718. 4. ch. maj. L. 5.
La Coltivazione di Luigi Alamanni, e le Api di Giovanni Rucellai. ec. 4. in carta gr.
L. 10: 10
- Jo. Poleni liber de Castellis per quæ derivantur fluviorum aquæ, &c. 1718.
cum fig. 4. ch. maj. (a spese dell'Autore.) L. 3
- Hieronymi Fracastorii, aliorumque Veronensium Carmina. 1718. 8. ch. maj.
L. 4
- Jacobi Sannazarii, aliorumque Poëmata. 1719. 4. L. 6
Marmi Eruditi postumi dell' Orsato, con note. ec. 1719. 4. in car. gr. L. 10
- Jo. Baptistæ Morgagni Adversaria Anatomica Omnia, Batava editione, quæ
posterior est, at minime aucta, longe correctiora. 1719. cum fig. 4. ch.
maj. L. 18
- Augustinus Valerius de Cautione adhibenda in edendis libris. &c. acce-
dunt Patriciorum Venetorum Orationes. 1719. 4. L. 5
- Sermoni di S. Carlo Borromeo. 1720. 4.* L. 2: 10
- Philippi Riceputi Soc. Jesu Prospectus Illyrici Sacri. 1720. 4. ch. maj. L. 1
- C. Valerii Flacci Argonautica. 1720. 8. L. 2
- Jo. Poleni Prælectio de Mathesis in rebus Physicis utilitate. 1721. 4. ch. maj.
(a spese dell'Autore.) L. 1: 5
- T. Lucretius Carus de Rerum Natura, Præfatione, Argumentis, Indice,
Var. Lectionibus illustratus. 1721. 8. L. 4
- Boëthius de Consolatione Philosophiæ, & Elpidis ejus conjugis qui vulgo fe-
runtur Hymni. 1721. 8. L. 2
- Corn. Nepos cum Variis Lectionibus ex Jensoniana & Aldina editione. Edit.
III. 1727. in 8. in carta corsiva. L. 1: 10.
- A. Corn. Celsus, & Q. Serenus Sammonicus de Medicina, cum notis Th.
Almeloveenii, & Rob. Constantini, nec non Cl. Morgagni IV. doctissimis
Epistolis. 1722. 8. L. 7
- Sallustius, cum Fragmentis Veterum Historicorum mirum in modum e-
mendatis & auctis. &c. 1722. 8. L. 4
- Le Rime del Petrarca riscontrate con ottimi esemplari stampati, e con uno antichissimo
Testo a penna: con l'aggiunta di molte composizioni. notizie, ec. 1722. 8.* L. 4
- L'Aminta di Torquato Tasso, e l'Alceo di Antonio Ongaro. emendatissime. 1722. 8.* L. 2
- Discorso Accademico del Dr. Gio. Antonio Volpi: Che non debbano ammetterfi
le Donne allo studio delle Scienze e delle belle Arti. 1723. 4.* L. --: 10
- Le Rime d'Angelo di Costanzo. III. Ediz. corretta ed accresciuta. 1723. 8.* L. 1
- Le Opere Volgari del Sanazzaro. cioè l'Arcadia alla sua vera lez. restituita, colle note del
Porcacchi, del Sansovino, e del Massarengo: le Rime arricchite di molti componimen-
ti: ed alcune Lettere; il tutto riveduto, corretto, ed illustrato. 1723. 4.* L. 10
- Lettera d'Istruzione a una Monaca Novizia. 1724. 4.* L. 2: 10
- Trattato della Tribolazione, di Monsignore Cacciaguerra. 1724. 8.* L. 1: 5
- Il Combattimento Spirituale, e le altre Operette devote del P. Scupoli Teatino, nuo-
vamente.*

vamente corrette ed illustrate . 1724. 8.

L. 3 : 10

Christophori Cellarii Orthographia Latina . Edit. I. Patavina. 1724. 8. L. -- : 15
Parere intorno all' antico stato de' Cenomani, ed ai loro confini, del Canonico Paolo Gagliardi. 1724. 8.

L. 1 : 10

La Penelope, Tragedia di Giuseppe Salvi, ec. 1724. 8. (a spese dell' Autore .)
L. 1 : 10

Joannis Antonii Vulpii Carminum Libri tres . Ejus item Opuscula soluta oratione scripta . Accessere Eruditorum quorundam virorum , quibuscum ipsi amicitia intercedit , Poëmata nonnulla . Nec non Joannis Antonii Vulpii antiquioris , Patricii & Episcopi Novocomensis , ac Hieronymi ejus fratris Carmina quæ supersunt . 1725. 4.

L. 7

M Accii Plauti Comœdiæ superstites viginti , cum Fragmentis deperditarum ; ex optimis quibutque editionibus , at præcipue Friderici Taubmanni , diligentissime repræsentatæ . Accessit Index , in quo rariora & obsoleta poetæ verba breviter ac dilucide explicantur . 1725. 8. in carta fina L. 7. in carta corsiva L. 5

Le Lettere Familiari di Annibal Caro, divise in due volumi ; corrette, ed arricchite d' una giunta considerabile, d' Indici, e di notizie. 1725. 8. in carta fina L. 7. in carta corsiva L. 5

Veteris Latii Profani Tomus III. in quo agitur de Antiatibus & Norbanis , Autore Josepho Roccho Vulpio , Soc. Jesu Sacerdote : in 4. chart. maj. cum figuris . Opera già cominciata dall' Eminentissimo Signor Cardinale Corradini , ed ora continuata per suo comando .

L. 12

La Divina Commedia di Dante Alighieri, giusta l' Edizione degli Accademici della Crusca : arricchita ora di un doppio Rimario ; uno de' Versi interi, l' altro delle sole Desinenze : come ancora di tre Indici copiosissimi ; il primo delle Parole, e Frasi, dove si spiegano molti passi difficili del Poeta ; il secondo delle Storie, e Favole ; il terzo delle cose Storiche accennate per via di Perifrasi ; composti dal Sig Gio: Antonio Volpi, il tutto distribuito in 3. volumi in 8. in car. fina L. 13. in carta corsiva L. 11.

Jo. Antonii Vulpii Oratio habita in Gymnasio Patavino cum ad Physicam publice tradendam aggredieretur ; cujus hoc est argumentum : *In rerum Nature cognitione ad bene beateque vivendum momenta esse maxima.* 1727. 4. L. 1. æneis autem elegantiss. fig. exornata L. 1 : 10.

Scizma d' Inghilterra con altre Operette di Bernardo Davanzati , tratte dall' edizione Fiorentina del 1638. citata dagli Accademici della Crusca . 1727. 8. in carta fina L. 2 : 10. in carta cors. L. 2.

Vita D. Ignatii Lojolæ , auctore Joanne Petro Massejo Soc. Jesu , in tres libros tributa . nunc autem quarto libro aucta , plurimisque de Massejo testimoniiis locupletata a Josepho Roccho Vulpio , Soc. ejusdem , in 8. in carta fina L. 4. in carta corsiva L. 3.

M. Antonii Flaminii Forocorneliensis Carmina elegantissima quæ supersunt , a Francisco Maria Mancurto multis modis illustrata & aucta. 8. ch. maj. L. 5

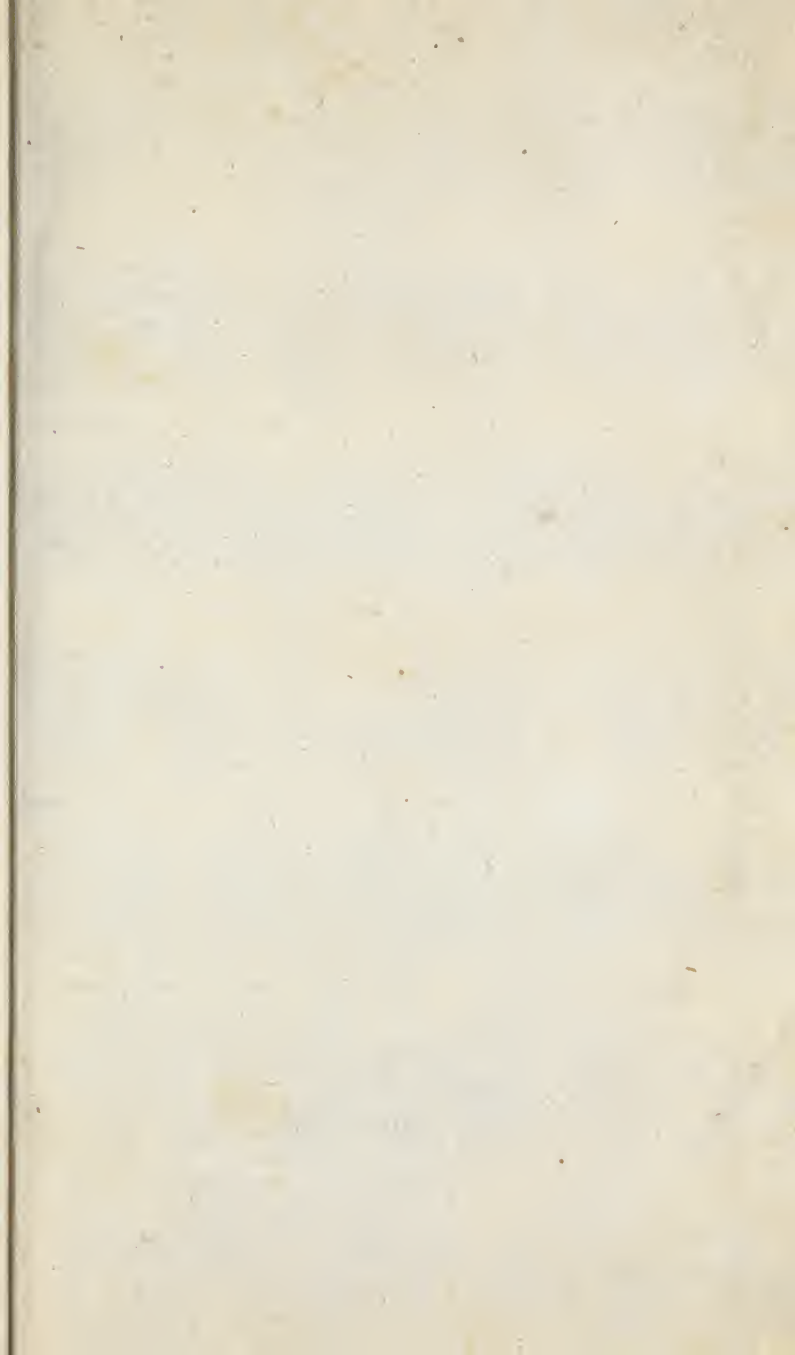
Stanno ora sotto il torchio i seguenti Libri .

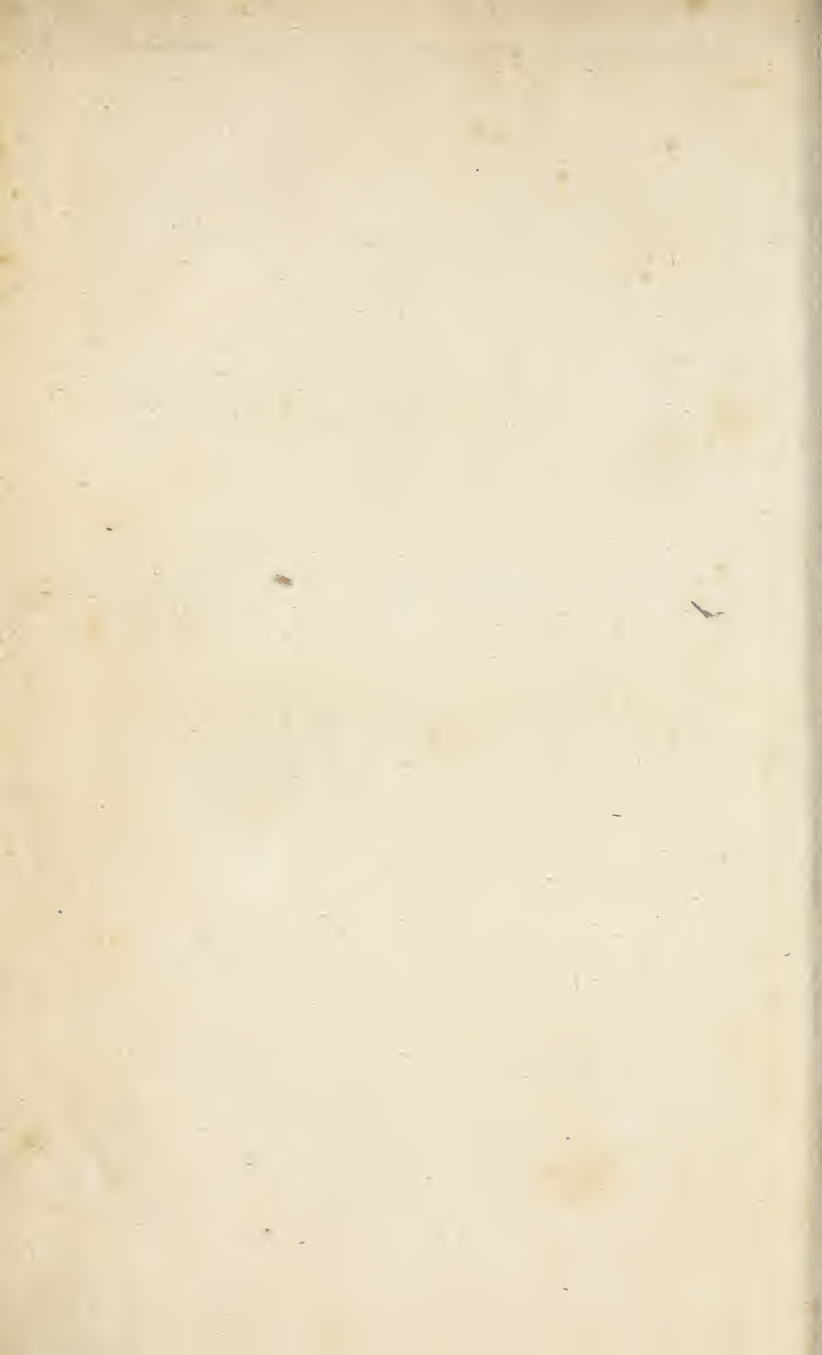
Veteris Latii Profani Tomus IIII. in quo agitur de Veliternis & Coranis , auctore Josepho Roccho Vulpio e Soc. Jesu . cum figuris . 4. ch. major.

Due Discorsi della dignità Sacerdotale , col Compendio della Vita , e alcuni Ricordi del Ven. P. Maestro Giovanni d' Avila . in 8.

Northampton
Library 9/1/922

